

T.C.

NIĞDE ÖMER HALİS DEMİR ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**ÇOCUK DERGİLERİNDE DEĞERLER AKTARIMININ
İLKÖĞRETİM PROGRAMLARI İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Büşra GÜLER

Niğde

Ocak, 2019

T.C.

NİĞDE ÖMER HALİS DEMİR ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

**ÇOCUK DERGİLERİNDE DEĞERLER AKTARIMININ
İLKÖĞRETİM PROGRAMLARI İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ
ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Büşra GÜLER

Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Ümit POLAT

Niğde

Ocak,2019

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum ‘‘ Çocuk Dergilerinde Değerler Aktarımının İlköğretim Programları İle İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma’’ başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ve akademik kurallar çerçevesinde tez yazım kılavuzuna uygun olarak tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 09/01-2019

BÜŞRA GÜLER

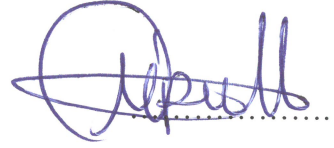
ONAY SAYFASI

Dr.Öğr.Üyesi ÜMİT POLAT danışmanlığında BÜŞRA GÜLER tarafından hazırlanan "Çocuk Dergilerinde Değerler Aktarımının İlköğretim Programları ile İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma" adlı bu çalışma jürimiz tarafından Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Programı Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

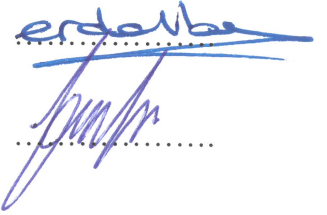
18 / 12 / 2018

JÜRİ :

Danışman : **Dr.Öğr.Üyesi ÜMİT POLAT**

Üye : **Doç. Dr. ERDAL BAY**

Üye : **Dr. Öğr. Üyesi BUKET ASLANDAĞ**

ONAY :

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulu'nun Tarih ve sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Gökhan ÖZDEMİR
Enstitü Müdür V.

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÇOCUK DERGİLERİNDE DEĞERLER AKTARIMININ İLKÖĞRETİM PROGRAMLARI İLE İLİŞKİLENDİRİLMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

GÜLER, Büşra

Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Ümit POLAT

Ocak 2019, 284 Sayfa

Çocuk kavramı, çocukluk anlayışı tüm dünyada çeşitli zorluklar, engellerden sonra itibar kazanmış bir kavramdır. Çocuk dünyası keşfedildikten sonra çocuklar, bir birey olarak görülmeye başlamış daha sonra çocuk eğitimine de gerekli önem verilmiştir. Çocuk eğitimi üzerinde durulduğu dönemlerde dünyada hızla gelişmeye ve ilerlemeye devam etmiştir. Dünyada yaşanan değişim eğitimi de etkilemiştir. Teknolojinin ilerlemesi ile kitle iletişim araçlarının eğitim üzerindeki etkileri de artmıştır. Kitle iletişim araçlarından olan çocuk dergileri özellikle Tanzimat Dönemi'nden sonra dünyada eğitim üzerinde oldukça etkin bir rol oynamıştır. Türkiye 'de ise Cumhuriyet Dönemi'nde başlatılan okuma yazma seferberliği ile çocuk dergileri sayıca artmıştır.

Çocuk dergilerinin ortaya çıkış amacı ilköğretim çağında olan çocuklara okullarda yardımcı olmak, eğlendirirken öğretmektir. Çocuk dergilerinin kişisel, toplumsal ve evrensel olarak kazandırılmaya çalışılan değerlerin aktarımında ne kadar etkili olduklarının anlaşılması için içeriklerinin incelenmesi gerekir. Bu araştırmada da 1970-1983 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde değerler aktarımının ilköğretim programlarında kazandırılması hedeflenen değerler bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Örneklem olarak 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Milliyet Çocuk, Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk ve Hürriyet Çocuk Dergileri ile

2016-2017 yılları arasında yayımlanan Bilge Çocuk, Mavi Kırangıç, TRT Çocuk ve 7'den 70'e Çocuk Dergileri seçilmiştir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması desenine göre incelenmiştir. Süreli yayınların içeriği doküman analiz yöntemi ile elde edilmiştir. Elde edilen veriler içerik analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Öğretim programlarında yer verilen değerler, dergilerde hangi sıklıkta aktarılmış, en çok hangi değere yer verilmiş bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Analiz sonuçları bulguların yer aldığı son kısımda 1968 programı ve 2017 programlarını ve dergilerde hangi değerlerin aktarıldığını karşılaştırmak amacı ile bir tabloda sunulmuştur.

Araştırma sonuçlarına göre okullarda kazandırılması gereken değerlere dergilerde yer verildiği saptanmıştır. Taranan dergilerde en çok yer verilen değerlerin sırasıyla ahlaki değerler, kişilik modeli, evrensel değerler ve milli değerler olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Değerler, Değerler eğitimi, Çocuk Dergileri, İlköğretim programları

ABSTRACT

Master's Thesis

A RESEARCH ON THE RELATIONSHIP BETWEEN PREDICTION PROGRAMS OF CHILDREN'S VALUES

GÜLER, Büşra

Curriculum and Instruction

Advisor: Dr. Instructor Ümit POLAT

January 2019, 284 Pages

Child concept, childhood concept is a concept that has gained reputation after various difficulties and obstacles all over the world. After the discovery of the child's world, the children began to be seen as an individual, and then the importance of children's education was emphasized. During the period when children's education was emphasized, the world continued to develop and progress rapidly. Change in the world has also affected education. With the progress of technology, the effects of mass media on education have also increased. Children 's magazines from the mass media have played a very active role on education in the world especially after the Tanzimat period. In Turkey, the literacy campaign launched in the Republic Period children's magazines have increased in number.

The purpose of the emergence of children's magazines is to assist children in primary education in schools and to teach them while they entertain. Children's journals need to be examined in order to understand how effective they are in transferring values that are tried to be acquired as personal, social and universal. In this study, it is aimed to examine the value transfer of values in children's journals published between 1970-1983 in terms of the values intended to be acquired in primary education programs. He published between the years 1970-1983 as the

sample Milliyet Children, Children's interpreter, Turkey Hurriyet published between the years 2016-2017 with Child and Child Magazine Child Wise, Blue Swallow, TRT Children and Children's Magazines from 7 to 70 were selected. The research was investigated according to the case study pattern of qualitative research methods. The content of periodicals was obtained by document analysis method. The data were analyzed by content analysis method. The values given in the curricula were analyzed in the journals, and the values which were given the most value were analyzed in the computer environment. The results of the analysis are presented in a table to compare the 1968 program and 2017 programs and the values in the journals.

According to the results of the research, it has been determined that the values that should be given to the schools are included in the magazines. It has been determined that the most prevalent values in the scanned magazines are moral values, personality model, universal values and national values.

Keywords: Values, Values education, Children's journals, Primary education programs

ÖNSÖZ

İçinde bulunduğumuz çağ itibari ile “çocuk ve medya “ artık küresel bir konu olarak sürekli gündemde yer almaktadır. Medya çağı görsel ve yazılı olarak çocukları etkilemekte, çocukların hayatına olumlu veya olumsuz şekilde yön vermektedir. Basın hayatında meydana gelen yenilikler ve gelişmeler yazılı medyanın her türünü etkilemiştir. Süreli yayınlarda bu etkileşimin içerisinde yerini almıştır. Giderek yaygınlaşan süreli yayınlar kendi içerisinde tematik olarak gruplara ayrılmış ve böylece toplumun siyasi, kültürel, sanatsal yapısını yansıtan çocuklar için süreli yayınlar da basında adından söz ettirmeye başlamıştır.

Dünyada Tanzimat Dönemi ile popüler hale gelen çocuk süreli yayınları Türkiye’de sonraki zamanlarda gelişme göstermiştir. Avrupa’dan ve Avrupa’daki değişimlerden etkilenen Türkiye ilk zamanlar kendi kültürüne has, değerlerini yansıtan yayınlar çıkaramamış olsa da altın çağını Cumhuriyet Dönemi’nde Harf İnkılabı ile gerçekleştirmiştir denilebilir. Bu dönemde Atatürk’ün ilan ettiği “ okuma yazma seferberliği” ile küçük yaş gruplarına okuma kültürünü kazandırmak adına nitelikli yayınlar çıkmaya başlamıştır. Bu yayınlar arasında çocuk dergileri de popüler olmuş ve okuyucular için tercih edilen bir kaynak haline gelmiştir.

Çocuk Dergileri önemli edebiyat ürünlerine yer vermesi, yetiştirilmek istenen insan profilini yansıtmak, değerlerimizi aşlamak açısından zengin bir içeriğe sahip olmuştur. Özellikle Cumhuriyet’in ilanından sonra değişen “çocuk ve çocukluk anlayışı” ile dergilerin içerikleri ve amaçları yeniden şekillenmiştir. Dergiler çocuklara okuma kültürünü aşılamanın yanı sıra okullara yardımcı kaynak olarak da hem bilgilendirici hem de eğlendirici birer yardımcı kaynak görevi de üstlenmiştir.

Geçmişten günümüze son derece önem arz eden ve yaşadığımız medya çağında tüm dünyayı ilgilendiren konulardan bir tanesi olan basılı medya türlerinden çocuk dergileri incelenmiştir. Araştırma geçmiş çalışmaların daha da zenginleştirilmesi, gelecek araştırmalara rehberlik etmesi ve geleceğimizin emaneti çocuklarımızın değerlerimizin farkında olarak yetişmesi adına araştırılmıştır. Özellikle toplumun siyasal, sosyal, ekonomik, kültürel yansıması olan çocuk dergilerinden 1970-1983 dönemleri ile 2016-2017 yılları arasında yayınlanan çocuk dergileri seçilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında beni sabırla dinleyen, fikirleriyle bana yol gösteren, her daim örnek alacağım sayın hocam ve danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Ümit POLAT'a, böyle bir araştırmanın ortaya çıkmasında beni yönlendiren, hoş sohbeti ve bilgileri ile düşüncelerimi zenginleştiren hocam Dr. Öğretim Üyesi Suna CANLI' ya bütün içtenliğimle teşekkür ederim. Ayrıca çalışma boyunca desteğini esirgemeyen, çocukluğumdan beri her konuda arkamda olan başta annem Kevser GÜNAYDIN olmak üzere tüm aileme, tezimin şekillenmesinde, kaynak araştırmasında ve yazım esnasında yardımlarını esirgemeyen eşim Süleyman GÜLER'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Büşra GÜLER

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
ÖN SÖZ	viii
İÇİNDEKİLER	x
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii

GİRİŞ

I.BÖLÜM

1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	12
1.3. Araştırmanın Önemi	13
1.4. Sınırlılıklar	14
1.5. Varsayımlar	15

II. BÖLÜM

2.İLGİLİ ALAN YAZIN

III. BÖLÜM

3.YÖNTEM

3.1.1. Araştırmanın Modeli	24
3.1.2. Evren ve Örneklem	25
3.1.3. Verilerin Toplanması	26
3.1.4. Verilerin Analizi	26
3.2.1 1970-1983 ve 2016-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Çocuk Dergilerinin Değerlendirme Ölçütleri.....	31

IV. BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUM

4.1.1. Milliyet Çocuk Dergisi (1972)	35
4.1.2. Tercüman Çocuk Dergisi (1977)	40
4.1.3. Türkiye Çocuk Dergisi (1981)	44
4.1.4. Hürriyet Çocuk Dergisi (1983)	48
4.1.5. Bilge Çocuk Dergisi (2016)	52
4.1.6. Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi (2015)	58
4.1.7. TRT Çocuk Dergisi (2016)	64
4. 1.8. 7'den 70'e Kültür, Edebiyat ve Çocuk Dergisi (2016)	68
4.2.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	73
4.2.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular	122
4.2.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	163
4.2.4. Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular	187

V.BÖLÜM

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.Sonuç	248
5.2.Öneriler	253
KAYNAKÇA	255
EKLER	258
ÖZGEÇMİŞ	263

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye’de değerler eğitimi konusunda yapılan akademik çalışmalar	16
Tablo 2. Türkiye’de çocuk dergileri konusunda yapılan akademik çalışmalar.....	18
Tablo 3. 1970 – 2017 yılları arasında yayınlanan çocuk dergileri.....	25
Tablo 4. Türkçe dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler..	28
Tablo 5. Hayat bilgisi dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler.....	28
Tablo 6. Sosyal bilgiler dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler.....	29
Tablo 7. Fen ve tabiat bilgileri dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler.....	29
Tablo 8. Türkçe dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler....	30
Tablo 9. Hayat bilgisi dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler.....	30
Tablo 10. Sosyal bilgiler dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler.....	31
Tablo 11. Fen ve teknoloji dersi öğretim programına göre kazandırılması amaçlanan değerler.....	31
Tablo 12. Milliyet Çocuk Dergisi’nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme Sıklığı.....	73
Tablo 13. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	74
Tablo 14. Tercüman Çocuk Dergisi’nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme sıklığı.....	79
Tablo 15. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	80

Tablo 16. Türkiye Çocuk Dergisi'nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme sıklığı.....	82
Tablo 17. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	83
Tablo 18. Hürriyet Çocuk Dergisi'nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme Sıklığı.....	86
Tablo 19. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	87
Tablo 20. Bilge Çocuk Dergisi'nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme Sıklığı.....	91
Tablo 21. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	92
Tablo 22. Mavi Kırlangıç Dergisi'nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme Sıklığı.....	99
Tablo 23. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	100
Tablo 24. TRT Çocuk Dergisi'nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme sıklığı.....	105
Tablo 25. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	106
Tablo 26. 7'den 70'e Çocuk Dergisi'nde yer alan kişilik modelleri ve tekrar edilme sıklığı.....	112
Tablo 27. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri.....	113
Tablo 28. Milliyet Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	122
Tablo 29. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	122
Tablo 30. Tercüman Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	125
Tablo 31. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve değerler	126
Tablo 32. Türkiye Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	130

Tablo 33. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	131
Tablo 34. Hürriyet Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerle ve tekrar edilme sıklığı.....	133
Tablo 35. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve evrensel değerler.....	133
Tablo 36. Bilge Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerler ve tekrar edilme Sıklığı.....	138
Tablo 37. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve evrensel değerler.....	139
Tablo 38. Mavi Kırlangıç Dergisi'nde yer verilen evrensel değerler ve tekrar edilme sıklığı	142
Tablo 39. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve evrensel değerler.....	143
Tablo 40. TRT Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	149
Tablo 41. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve evrensel değerler.....	150
Tablo 42. 7'Den 70 'E Çocuk Dergisi'nde yer alan evrensel değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	154
Tablo 43. Evrensel değerlerin yer verildiği metinler ve evrensel değerler.....	154
Tablo 44. Milliyet Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	163
Tablo 45. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	163
Tablo 46. Tercüman Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	165
Tablo 47. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	165
Tablo 48. Türkiye Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	169
Tablo 49. Milli değerlerin yer veriliği metinler ve değerler.....	170

Tablo 50. Hürriyet Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	172
Tablo 51. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	173
Tablo 52. Bilge Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı...175	
Tablo 53. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	176
Tablo 54. Mavi Kırılma Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	177
Tablo 55. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	178
Tablo 56. TRT Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı..181	
Tablo 57. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	181
Tablo 58. 7'Den 70'E Çocuk Dergisi'nde yer alan milli değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	184
Tablo 59. Milli değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	185
Tablo 60. Milliyet Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	187
Tablo 61. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	188
Tablo 62. Tercüman Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	189
Tablo 63. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	190
Tablo 64. Türkiye Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	193
Tablo 65. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	194

Tablo 66. Hürriyet Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	200
Tablo 67. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	201
Tablo 68. Bilge Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	203
Tablo 69. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	204
Tablo 70. Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	209
Tablo 71. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	210
Tablo 72. TRT Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	216
Tablo 73. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	217
Tablo 74. 7' Den 70'E Çocuk Dergisi'nde yer verilen ahlaki değerler ve tekrar edilme sıklığı.....	227
Tablo 75. Ahlaki değerlerin yer verildiği metinler ve değerler.....	228
Tablo 76. 1968 Öğretim Programına Göre Dergilerde En Çok Aktarılan Değerler..	246
Tablo 77. 2017 Öğretim Programına Göre Dergilerde En Çok Aktarılan Değerler..	247

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Milliyet Çocuk Dergisi'nden Atatürk Temalı Pul Koleksiyonu Örnekleri....	38
Şekil 2. Milliyet Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Hikaye Örnekleri.....	38
Şekil 3. Milliyet Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Çizgi Dizi Örnekleri.....	39
Şekil 4. Milliyet Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Reklam Örnekleri.....	39
Şekil 5. Tercüman Çocuk Dergisi'nde Okuyuculara Verilen Hediyeler.....	43
Şekil 6. Tercüman Çocuk Dergisi'nde Yayınlanan Kung – Fu Adlı Çizgi Diziden Örnekler.....	43
Şekil 7. Tercüman Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Reklam Örnekleri.....	43

Şekil 8. Türkiye Çocuk Dergisi'nde Okula Yardımcı Test Soru Örnekleri.....	47
Şekil 9. Türkiye Çocuk Dergisi'nde Yayınlanan Reklam Örnekleri.....	47
Şekil 10. Türkiye Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler.....	47
Şekil 11. Hürriyet Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler Magazin	51
Şekil 12. Hürriyet Çocuk Magazin Dergisi'nin Okuyuculara Verdiği Dergi Eki.....	51
Şekil 13. Hürriyet Çocuk Magazin Dergisi'nin Okuyucularına Verdiği Hediyeler....	52
Şekil 14. Bilge Çocuk Dergis İçeriğinden Örnekleri.....	56
Şekil 15. Bilge Çocuk Dergisi'nde Yayınlanan Reklamlar.....	57
Şekil 16. Bilge Çocuk Dergisi Etkinlik Sayfası (Matematik / İngilizce / Genel Kültür).....	57
Şekil 17. Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler.....	62
Şekil 18. Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi Genel Kültür Sayfalarından Örnekler.....	63
Şekil 19. Mavi Kırlangıç Dergisi Etkinlik Sayfa Örnekleri.....	63
Şekil 20. TRT Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler.....	68
Şekil 21. 7'Den 70'E Edebiyat, Kültür Ve Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler.....	72
Şekil 22. 7'Den 70'E Edebiyat, Kültür Ve Çocuk Dergisinde Yer Alan Örnekler.....	72

I. BÖLÜM

1.GİRİŞ

İnsan ilk var olduğu zamandan itibaren eğitim ve öğretim insanlık tarihi için en önemli faaliyetlerin başında gelmiştir. Eğitim insanoğlunun geçmişini, bugününü nasıl etkilemişse yarınını da etkileyecek bir güce sahiptir. Kişiler her geçen gün değişen ve gelişen teknoloji ile daha başarılı, daha üstün birey olarak yaşamda var olmayı istemektedir.

Eğitim aileden, okula, çevreye; anne-babadan, arkadaşta, öğretmene, komşuya kadar farklı boyutları içine alan ve insanın yaşamının her alanını etkileyen bir faktördür. Günümüzde hızlı bir değişimin ve gelişimin yaşandığı toplumda bireyler yaşamlarını devam ettirmek istedikleri hayatı yaşarken, beraber yaşadıkları insanlarla da bir düzen içerisinde olmak zorundadırlar. Bu düzenin sağlanabilmesi içinde birbirleri ile paylaşabilecekleri ortak değerleri benimsemişlerdir.

Toplumunu pek çok yönüyle etkileyen böylesi önemli bir olgunun elbet ki farklı tanımlarına rastlanmaktadır. Sabancı (2008: 14), eğitimi geniş anlamda bireylerin yaşamda var olabilmelerini, inançlarını kazanmasında etken olan bireylerin yaşadıkları toplumda yetenek, tutum, davranış ve değerlerini geliştirdikleri sosyal bir süreç olarak tanımlamaktadır.

Akyüz (2010: 2) ' e göre eğitim, bireylerin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin davranışlarının en uygun şekilde, istenilen doğrultuda geliştirilmesi, ona bir takım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümüdür.

Gökçe (2000:125) , eğitimi toplum yaşamına uyum için kültürel norm ve değerleri nesillere aktarma, toplumsal hareketliliği sağlama ve genç kuşakların düşünsel, ahlaki ve fiziksel gelişimlerini şekillendirme aracı olarak tanımlamaktadır.

Şişman(2006: 3-6) ise eğitimi bireyin yaşantısı içinde edindiği alışkanlık, tutum, beceri ve değerlerin tamamı olduğunu ifade eder. Dönmez(2002: 110) 'e göre de eğitim bireylerin toplumsallaştırılması ve toplumsal değerlerin bireylere kazandırılması olarak tanımlanmaktadır.

Eğitimin çeşitli tanımlarında da görüldüğü gibi eğitim nesillerin toplumda kendilerini nasıl temsil edeceği, hangi değerleri benimseyeceği, kişiliğini ne yönde belirleyeceği konusunda oldukça etkin bir rol oynamaktadır. Bu rol sayesinde yetişen kuşaklar siyasal kültürel değişime açık, milli kimliğe ve çağdaş seviyeye sahip bireyler olacaktır.

Toplumsal amaç yüklenen ve bir birey olarak toplumda varlığını sürdürecektir çocuklara yönelik eğitim anlayışı da elbette ki köklü değişiklikler geçirmiştir. Çocuk kavramı, çocuk eğitimi yüzyıllar boyunca çeşitli engelleri aşarak günümüze gelebilmiştir.

Aydınlanma çağından öncesine gidildiğinde dünyadaki neredeyse bütün ülkelerde sınıf ayrımcılığının olduğu bilinmektedir. Bu dönemde kız ve erkek çocuklarına yapılan ayrımcılığın ayrıca seçkin ailelerin çocukları içinde yapıldığı gözlenmiştir. Antik Yunan'da asker, sanatçı, devlet adamı olması için sadece üst düzey ailelerin erkek çocukları yetiştirilirdi (Başaranbilek, 2011).

Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının akabinde Hıristiyanlığın yaygınlaşması ile toplumda çocuklara bakış açısı değişmeye başlamıştır. Geçmiş dönemlere göre Hıristiyanlık anlayışında çocuğun korunmaya, affedilmeye gerek olduğu vurgulanmıştır. Fakat bu anlayış Ortaçağ'da fazla benimsenmemiş ve çocukların eğitim almasının gerekli olmadığı dile getirilmiştir. Hatta kişilerin kendi çocuklarını öldürmeleri, çocukların köle gibi kullanılması, insanların çocuklarına sevgi duymasına gerek olmadığı anlayışları hâkim olmuştur (Tan, 2013: 71-88)

Çocukluk yargısını tamamen değiştiren dönem Avrupa'da yaşanan Rönesans ve Reform Hareketleri olmuştur. Postman çocukluk fikrini Rönesans'ın en büyük buluşlarında birisi olarak nitelendirmektedir (Postman, 1995:8).

Çocukları bir birey olarak değerli kılan diğer bir faktörde okulların önem kazanması olmuştur. Okuma-yazma öğrenmek, daha başarılı ve bilgili olmak gayesi çocukların okullara gönderilmesi ve eğitilmesini zorunlu kılmıştır. Postman (1995:52)' a göre bu zorunluluk çocukluğun yaşanmasının yolunu açmıştır. Böylece Avrupa'da 1900 'lü yıllarda çocuğa ve çocuk eğitimine bakış tamamen değişmiş ve artık çocuk toplumun yansıtıcısı durumuna gelmiştir. Çocuk Erikson' un ortaya çıkardığı eğitim modeline göre sadece toplumun aynası değil, kültürel değerlerin yaratıcısı olarak daima canlı bir güç olmuştur (Tan, 2013: 84).

Türkiye’de ise Osmanlı Dönemi’nde uygulanan devşirme sistemi çocuğa verilen öneme bir örnektir. Ailelerinden alınan çocuklar ebeveynlerine sorulmadan yetiştirilmek üzere eğitiliyordu. Ayrıca bu dönemde Afrika’dan getirilen kölelerde çeşitli görevlerde kullanılmaktaydı. Batı ‘da çocuğa karşı değişen tutum Osmanlı Dönemi’nde 19. Yüzyıla kadar devam etmiştir (Onur, 2008: 188)

Osmanlı Devleti’nin yönetiminin son dönemlerinde yoğun bir şekilde askeri okulların açılması, devletin içinde bulunduğu şartlar ve Batı kültüründen etkilenmesi askeri eğitim sistemlerinin benimsenmesine neden olmuştur (Akyüz, 2000:61). Ayrıca medreselerin yanı sıra bilim ve teknoloji odaklı “ modern düşünen insan” tipinin öne çıktığı bir düşünce yapısı oldukça etkili olmuştur (Gelişli: 1999: 129-131). Bu sayede çocuğa ve çocuk eğitimine bakış yavaş yavaş değişmeye başlamıştır. Eğitim yapısında görülen bu ikilik eğitim sisteminin ve yetiştirilen insan tipini de kuşkusuz etkilemiştir.

Tanzimat Dönemi’nde ise bütün vatandaşlar Osmanlı vatandaşı olarak kabul edildiği için eğitimde yetiştirilen insan tipi de laik bir eğitim sistemine göre yetiştirilmiştir (Akyüz, 2010:157). Bu dönemde Tanzimat aydınları Osmanlı’nın aydınlanmacı fikirle tanışmasını sağlamıştır. Böylece okullarda çocuğa verilen eğitimde ufak değişiklikler yapılmıştır. Fakat ülkenin içinde bulunduğu durum Yetiştirilen “ Osmanlı Vatandaşı “ tipinin Balkan Savaşları’nın başladığı dönemlerde yerini “ Türkçülük” tipine dönüştürmüştür (Akyüz: 2002:23). Meşrutiyet Döneminde de eğitim sistemi tekrar gözden geçirilmiş ve ülke ihtiyaçlarını karşılayabilecek, toplum yapısına uygun yeni bir sistem kurulmak istenmiştir. Bu sisteme göre yetiştirilecek nesillerin üretici, vatandaşlık bilinci yüksek bireyler olarak yetiştirilmesi üzerinde durulmuştur (Akyüz, 2010: 267).

Cumhuriyet ilanından öncesine kadar çocuk eğitimi ve çocuk yetiştirme anlayışı yaygın değilken Kurtuluş Savaşı yıllarında Mustafa Kemal Atatürk önderliğinde toplanan Maarif Kongresi açılışında Atatürk çocuklara ve gençlere neler öğretilmesi gerektiğini belirtir. “ Onlara özellikle varlığı ile hakkı ile birliği ile çatışan tüm yabancı unsurlarla mücadele lüzumu ve milli fikirleri kendinde geçerek her zıt fikre karşı şiddetle ve fedakârca koruma gereği telkin edilmelidir.” Der (Akyüz, 2010: 321).

Bu sayede Cumhuriyet Dönemi’nden günümüze gelen yeni bir nesil yetiştirme fikri ortaya çıkmıştır. Özellikle 1928 yılında yapılan Harf Devrimi ile Atatürk

önderliğinde başlatılan okuma – yazma seferberliği sayesinde Türkiye modern çocuklukla ve çağdaş bir eğitimle tanışmaya başlamıştır. Fakat Cumhuriyet’in ilk yıllarında çocuğa ve çocuk eğitimine karşı önemli gelişmeler yaşanmış olsa da bugün hala istenilen düzeye gelineemediği görülmektedir.

1.1.Problem Durumu

Toplumda yaşanan ekonomik, siyasal gelişmeler ne yazık ki eğitim sistemini de etkilemektedir. Bu durum okullarda çocuklara verilen eğitimi olumsuz etkilemektedir. Okul-aile-çevre iş birliğinde yaşanan sorunlar çocukları etkilemekte, eğitim programlarının hedeflerini karşılayamaması olumsuz tablonun durumunu gözler önüne sermektedir. Eğitim sisteminde yaşanan bu olumsuzluklar değerlerin eğitimin merkeze alınamamasına, işlevini yerine getirememesine neden olmaktadır (Sankar, 2008).

Latince’ de değer kelimesi ‘güçlü olmak, kıymetli olmak’ anlamlarına gelirken, Türkçe sözlükte (TDK 1998:538) ‘‘ bir şeyin değdiği karşılık, kıymet, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü’’ olarak tanımlamaktadır.

Değerler neyin iyi neyin kötü olduğu ile ilgili yargılarımızdır (Veugelers ve Vedder, 2003). En genel tanımıyla değerler bizim yargılarımızı oluşturur denilebilir. Değerlerin tanımlarına bakıldığında sık karşılaşılan kavramlar inançlar, tutumlar, davranışlardır.

Aydın (2010:1) değerleri hayat amaçları ve ideal davranış şekilleri ile ilgili inançlarımız, davranışlara yön veren ölçütler olarak tanımlamaktadır. Özbay (2010:21) ise değeri ‘‘ toplumun çoğunluğu tarafından kabul görmüş, beğenilen, inanılan, istenen davranışlardır. Bu davranışlar toplumu meydana getiren diğer bireyler tarafından da benimsenir’’, şeklinde ifade etmektedir.

Doğan(2007:309) ise değeri, ‘‘ birey ya da toplumun kabul ettiği var olma ve hareket tarzı’’ olarak tanımlamıştır. Değer kavramı birçok eğitimci tarafından tanımlansa da her birinde ortak noktanın doğru ve yanlış, iyi ve kötüyü ayırt eden soyut ölçüler olduğu aynı zamanda toplum içerisinde birlik ve beraberliği sağlayan kabuller olduğu görülmektedir.

Değer ile ilgili bu tanımlamaların yanında bazı araştırmacılar değeri kendi içerisinde kategorilere ayırarak tanımlamalar da yapıldığı görülmektedir. Bu kategorilere göre değerler; evrensel, toplumsal ve ulusal olarak da gruplandırılmıştır. Her toplumun kendisine özgü, kendisini yansıtan değerler olduğu kadar hangi millet olursa olsun dünyanın her yerinde ortak kabul gören değerlerde vardır. Bahar (2005:79) evrensel değerler denince özgürlük, demokrasi, adalet, insan hakları, eşitlik, yardımseverlik gibi değerlerin akla geldiğini dile getirir. Taşdemir (2009:313) evrensel değerleri dünyayı ve insanlığı ilgilendiren değerler olarak tanımlamaktadır.

Bahar (2005:79) toplumsal değerlerin toplumu düzenleme ve birliktelik bakımından önemli bir görevi olduğunu ifade eder. Çünkü insanlar arasında iyi-kötü, Doğru-yanlış gibi benimsenen genel yargılar toplumun bütünlüğünü sağlamaktadır.

Evrensel ve toplumsal değerlerin yanı sıra bir de ulusal değerlerden söz edilebilir. Ulusal değerlerde bir ulusu ulus yapan, yaşadıkları topraklar içerisinde o ulusun inançlarını, yaşam biçimlerini, duygularını yansıtan değerlerdir. Örneğin Türk ulusu için ulusal değerler; bayrağın ve şehitlerimizin kutsallığı, Atatürk, vatan, misafirperverlik, ulusun ve vatanın bölünmezliği gibi değerlerdir.

Değerler kısaca özetlenecek olursa toplumun bütünselliğinin ayrılmaz bir parçası olarak hem toplumda düzeni sağlar hem de bireylerin toplum içerisinde kendilerini kontrol etmelerini ve benliklerini kazanmalarına yardımcı olur. İnsanlar doğdukları andan itibaren var oldukları sürece farklı toplumsal ortamlara girerler. İlk girilen ortam aile olmak üzere yaş büyüdükçe, toplumdaki statü arttıkça okul ve iş çevreleri ile girilen ortamlar genişler. Buna bağlı olarak denilebilir ki değerler sadece kişinin kendi tercihleri doğrultusunda şekillenmez aynı zamanda aile, öğretmen, iş arkadaşları, sosyal çevrede insanın değer yargılarını şekillendirir.

İnsan hayata gözlerini açtığı andan itibaren öğrenme süreci başlar. İlk öğrenme reflekslerle gerçekleşirken gelişim ilerledikçe yerini bilinçli öğrenmeye bırakır. Çocukluk döneminde ilk öğrenmenin gerçekleştiği ortam ailedir. Çocuklar okula başlama çağına kadar kişiliklerinin gelişmesinde etkin role aile üyeleri sahiptir. Aileden gördükleri modellerle iyi ve kötünün ne olduğunu, doğruyu, yanlış gözlemleyerek öğrenirler. Hökelekli (2010:7) 'ye göre aile üyeleri arasındaki ilişkiler çocukların manevi ihtiyaçları için çok önemlidir. Yalçın ve Şengül (2004:213) çocukların ebeveynlerinden kazanacakları toplumsal ve ulusal değerler ile ileriki

yaşlarda örnek karaktere sahip olma yolunda emin adımlar atacaklarını savunmuşlardır.

Çocuklarda kişilik gelişiminin önemli bir kısmı 0-5 yaş aralığında oluşmaya başlamaktadır. Bu nedenle ailelerin bu yaşlarda çocuğa vereceği değerler eğitimi çok önemlidir. Eğer aile bireyleri bu kritik dönemde çocuğa örnek olmaz, gelenek ve görenekleri öğretecek bir model olmazsa çocuk bu değerleri dışardan tesadüfi bir şekilde doğru- yanlış öğrenmiş olacaktır. Bu durumda ileriki yaşlarda telafisi mümkün olmayan durumlara sebep olabilmektedir (Bilgin, 1991).

Ebeveynler çocuklarına hangi yaşta olursa olsun iyi birer model olmalıdır. Onlara değerlerin aktarımında ve uygulanmasında katkı sağlamalı, çocuklarının iyi bir vatandaş, evrensel değerlerin farkında olup ulusal değerlerine sahip çıkan nesiller olarak yetişmelerine destek olmalıdır.

Aile çocuğun her döneminde sonsuz bir sorumluluğa her ne kadar sahip olsa da günümüz koşullarında toplum yapısı giderek değişmektedir. Artık annelerde çalışma hayatında etkin olmaktadır. Bu durum çocukların erken yaşlarda okula başlamasına sebep olmaktadır. Okul dışında aile ile geçirilen zamanın kısıtlı olması çocuğun aile dışında çevreden ve medyadan daha çok etkilenmesine yol açmaktadır. Böylesi bir gerçekle karşı karşıya kalındığında eğitim kurumlarına da çok iş düşmektedir.

Çocukların aile ile şekillenen kişiliği, tutumları, inançları okulda verilen eğitim ile ilerlemektedir. Bu durumda okulda geçirilen saatlerde etkin bir eğitim verilmeli ki çocukların karakter gelişimi bir üst seviyelere taşınabilsin. Uygulanan eğitim-öğretim faaliyetleri sadece çocuğun bilişsel ve psikomotor becerilerinin gelişmesine katkı sağlamamalı aynı zamanda duyuşsal öğrenmeye de hitap etmelidir. Duyuşsal eğitim hem kişinin kendisi hem de içinde yaşadığı toplumun geleceği için önemlidir.

Okulda verilen bütün dersler değerler eğitimini kapsayacak şekilde birbiriyle bütüncül olmalıdır. Okul güzel bir kişiliğin can bulduğu bir kurum olmalıdır. İdareciler, öğretmenler ve diğer görevliler değerler eğitimin uygulanması ve içselleştirilmesi için elinden gelen gayreti göstermelidir (Hökelekli, 2011: 281). Okul yaşantısına kadar çocuğun ailede aldığı değerlerin kalıcı hale gelmesi ve üstüne yeni değerlerin eklenmesinde öğretmenlere de çok görev düşmektedir. Çocuk okula başladıktan sonra öğretmen artık onun gözünde bir model haline gelmiştir. Aynı zamanda öğretmenler bu aşamada bir değerler eğitimcisi olarak da

nitelendirilmektedir. Değerler eğitiminde örnek olmak, değerleri kendi davranışlarına yansıtmak ve bunları aktarabilmek oldukça önemlidir (Dilmaç .2007:28).

Öğretmenlere atfedilen böylesi kutsal bir görevde elbet ki öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerine ve Millî Eğitim Bakanlığına da çok iş düşmektedir. Öğretmenlerin yetiştirildiği sıralarda değerler eğitimi adı altında dersler almaları sağlanmalıdır. Okullarda değerler eğitimi sadece bir ders olarak algılanmamalıdır. Okul kültürü, formal ve informal ortam gibi unsurlar değerler eğitiminin birer parçası olmalıdır (Keskin, 2008: 37).

Bir ülke hangi hedefte ilerlemek istiyorsa o tipte insan yetiştirecektir. Bunu yaparken de eğitim sisteminde kazandıracığı değerleri hedefleri doğrultusunda geliştirmelidir (Güngör, 2000: 103). Türkiye’de de genel amaçlar doğrultusunda Millî Eğitimin Genel Amaçları belirlenmiştir.

Millî Eğitimin genel amaçlarına bakılacak olursa yetiştirilmek istenen insan tipinin özelliklerinin neler olduğu belirtilmiştir. Bunlar Türk Milletinin ahlaki değerlerini benimseme ve koruma, vatanını, milletini ve ailesini sevmeye, yaşadığı topluma karşı sorumluluk duyma, ahlak ve ruh bakımından gelişmiş ve sağlıklı bir karaktere sahip olmaktır (MEB, 2010).

Türkiye’de son yıllarda değerler eğitimine yönelik araştırmaların sayısı artmıştır. İlk olarak Millî Eğitim Bakanlığı 2010 yılında İstanbul’da Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı düzenlemiştir. Konferansta öğrencilerin sadece bilişsel olarak yetiştirilmesi değil, aynı zamanda tutum, davranış, beceri geliştirmeleri, iyi vatandaş iyi insan olmalarının hedeflenmesi gerektiği üzerinde durulmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı sempozyumunun sonrasında ilk kez “ Değerler Eğitimi Genelgesi” yayımlanmıştır. Ardından 18. Millî Eğitim Şurası’nda değerler eğitimi “ Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi” başlığında ele alınmıştır (MEB,2010).

İlköğretim programları incelendiğinde bazı derslerin kendi içerisinde değerler başlığında öğrencilere farklı değerleri öğretmeye çalıştığı görülmektedir. Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi gibi derslerin programlarında değerlerin alt başlık olarak ayrı ele alındığı görülmektedir. Bazı derslerde ise Türkçe, Oyun ve Fiziki Etkinlikler gibi programın genel hedefleri içerisinde gösterilmiştir. Vatanseverlik, adil olma, temizlik, sabır, yardımlaşma, bilimsellik, merhamet, nazik olmak, iyilikseverlik, çalışkanlık, sorumluluk, dostluk,

tasarruf, bağımsızlık, aile birliğine önem verme, eşitlik, paylaşma, saygı, özdenetim, dayanışma, doğruluk, milli bayramlar, dini bayramlar, bayrak, alçakgönüllülük gibi pek çok değer ilköğretim programları içerisinde öğrencilere aktarılmaktadır (MEB 2006).

Milli eğitim Bakanlığı'nın yaptığı çalışmaların yanında değerlerle ilgili farklı çalışmalarda yürütülmektedir. 2000 yılında Eğitim Danışmanlığı ve Araştırma Merkezi eğitim alanında hizmet üreten bir kurum olarak kurulmuştur. Özgün bir eğitim düşüncesi geliştirmek ve eğitim alanında yaşanan sorunlara çözüm üretmek amacıyla kurulan merkezin değerler eğitimi ile ilgili de önemli çalışmaları bulunmaktadır. Çeşitli kitaplar ve süreli yayınlar çıkaran merkezin değerlerle ilgili en önemli çalışması " Değerler Eğitimi Dergisi" dir (EDAM,2011)

Değerler eğitimi ile ilgili çalışmalar yapan bir diğer kurum ise Değerle Eğitimi Merkezi (DEM)'dir. Bu kuruluşta değerler eğitimi konusunda çeşitli projeler gerçekleştirmekte, sempozyum ve seminerler düzenlemektedir. Ayrıca kurum olarak Değerler Eğitimi Merkezi adında eğitim, sosyoloji, tarih, felsefe konularını değer odaklı işledikleri bir dergi çıkarmaktadırlar (DEM). Ayrıca Türkiye genelinde illerde bulunan üniversite ve Milli Eğitim Müdürlüklerinin iş birliğinde çeşitli projeler ile öğrencilere okullarda değerler eğitimi ile ilgili etkinlikler yapılmaktadır.

Hem Millî Eğitim Bakanlığı'nın hem de çeşitli kurumların yapmış olduğu çalışmalar değerler eğitimine ne kadar önem verildiğini göstermektedir. Ancak her geçen gün artan istismar, şiddet olayları, görsel kanallarda yer alan reklamlar, diziler ve çeşitli programlar yazılı basında yayınlanan şiddet içerikli haberler, çocukları kötü alışkanlıklara özendirilen haberler insanların yaşama şekillerini etkisi altına almıştır.

Özellikle günümüzde görsel medya kullanımının çok arttığı bu dönemlerde televizyon programlarının işlediği pek çok olgular ve değerler henüz gelişimini tamamlamamış olan çocuklar için oldukça tehdit içermektedir. Dizilerde ve reklamlarda işlenen şiddet içerikli konular, ahlaki endişeden yoksun davranışlar ve tercihler, ihanet, sahtekârlık, yalan yaşamda çok normalmiş gibi yansıtılmaktadır. Çocuğun kimlik kazanmaya başladığı ailenin ve okulun değer aktarımında bulunduğu kritik çağlarda denetleme ve düzenleme görevini yitirmeye başladığı zamanlar medyanın da kötü örneklerle var olması değerler eğitimi aktarımını güçleştirmektedir. Görsel ve işitsel medya araçlarının bu denli çocukların gelişim sürecine tesir etmesi

toplum olarak değerler eğitimi aktarımını uygulama aşamasında biręok eksiklerin olduğunu göstermektedir.

Kitle iletişim araçları, toplumsal hayatın bazı alanlarında olduğu gibi eğitimde de çok önemli bir göreve sahiptir. Günümüz şartları değerlendirildiğinde medya günlük yaşantımız içine fazlasıyla girmiş ve daha çocuklar okula başlamadan çocukların gelişim dönemlerinde son derece etkili olmaya başlamıştır. Çocuğa ailesi ile birlikte eşlik etmeye başlayan medya çocuğun kişiliğini şekillendirmektedir. Çeşitli medya kanallarından beslenen çocuğun hayata bakış açısı, hayatı algılayışı, benimsediği değerler bu kanallardan aldıklarıyla benzerlik göstermektedir. ocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17. Maddesinde de " taraf devletler kitle iletişim araçlarının önemini kabul etmiş, özellikle ruhsal, toplumsal ve ahlaki iyiliği, zihinsel ve bedensel sağlığını geliştirmeye yönelik uluslararası kaynaklardan bilgi edinmesini sağlamışlardır" (www.unicef.org).

İnsan yüksek kapasiteli ve çok alıcısı olan bir mekanizma ile dünyaya gelen bir varlıktır. Görme, işitme, dokunma, koklama, tatma işlevini gören duyuvar aracılığıyla algılanan dünya, algılama sürecinin tamamlanmasıyla anlamlandırılmaktadır. şimdilerde medyada çocuklar için hem yayınlar yapılmakta hem de çocuğa farklı sorumluluklar yüklenmektedir. Bu nedenle ocuk için üretilen ve çocuğun kullanıldığı medya ciddi bir şekilde sorgulanmaya başlamıştır. Özellikle zaman içerisinde yaygınlık kazanan görsel medyanın iki önemli unsuru olan gazete ve dergiler geçmişten günümüze artan bir şekilde eğitim içerisinde önemli bir boşluğu doldurmuştur (Gcyeter 2016).

Eğitim amaçlı yayınlanmaya başlayan ocuk dergilerinin eğitsel işlevlerine değinmeden önce ocuk dergilerinin tarihçesine değinmek gerekmektedir. Dünya 'da ve Türkiye'de ilk çıktığı tarihlerden günümüze kadar dergilerin son derece gelişme gösterdiğini görmek mümkündür. Dergiler, gazetelerden sonra ortaya çıkan ayrı bir kitle iletişim aracıdır. Batı'da 17. Yüzyılda ortaya çıkan dergiler 18. Yüzyılda en parlak dönemini yaşamıştır. Bilimin ilerlemesini sağlamak ve bilime katkı sağlamak, bilim adamları arasındaki iletişimi sağlamak amacıyla dergiler yayınlanmaya başlamıştır (şimşek, 2001).

İlk başta toplumun sınırlı kesimlerine hitap eden basın zamanla toplumun her kesimine hitap etmeye başlamıştır. Zaman içerisinde bu durum cinsiyet, ilgi, mesleki

farklılıklar gibi temaların dergilerde ayrı ayrı işlenmesi haline dönüşmüştür. Böylece kadın dergileri, bilim dergileri, spor dergileri, çocuk dergileri gibi farklı kategorilerde süreli yayınlar çıkmaya başlamıştır (Şimşek,2001).

Çocuk dergileri Avrupa’da dergiciliğin ortaya çıkmasından çok sonra başlamıştır. İlk çıkan çocuk dergileri ahlaki değerleri içermektedir. Bu dergilerde ebeveynlere öneriler, çocuklara öğütler yer almaktaydı. Çocuk dergiciliğinin ilk örneği 1722 yılında Leipzig’de yayınlanan “ Leipziger Wochenblatt für Kinder” dergisidir. Bu derginin içeriğinde tabiat bilgisi, öğretici hikayeler, mektuplar yer almaktaydı (Şahinbaş, 1991: 77).

İngiltere’de yayınlanan ilk çocuk dergisi ise 1751 yılında John Newbery tarafından çıkarılan “ The Lilliputian Magazine” adlı dergidir. Edebiyatın babası olarak adlandırılan bu dergi tarihteki emsallerinin aksine ahlaki eğitim vermekten çok çocuklara hoşça vakit geçirmeyi amaçlamıştır (www.tarihteilkler.com). 1826 ‘da The Jeveile Miscellany ve 1829 ‘da The Childers Magazine adlı dergiler de Amerika’da yayınlanan çocuk dergileridir (Oğuzkan, 1987: 26).

Türkiye’de ise dergicilik serüveninin ilk başladığı dönem Tanzimat Dönemi olmuştur. Osmanlı Devleti’nin gerilemeye başladığı dönemlerde batı kültürünün etkisi ve modernleşme çabaları Türk dergiciliğinin başlangıcı olmuştur. Osmanlı’da ilk dergi 1862 yılında yayınlanan Mecmua-i Fünun adlı dergidir. Mirat adlı dergi ise Türk tarihinde resimli olma unvanına sahip ilk dergi olmuştur (Ertuğ, 1970: 186).

İlk Osmanlı çocuk dergisi olan Mümeyyiz ise 1869 yılında Sıtkı Bey tarafından haftalık olarak çıkmıştır. Eğitime yeni yaklaşımlar sunan bu derginin içeriği öyküler, şiirler, eğitsel metinler ve haberlerden oluşmuştur (Yılar, 2010:49). 1876 yılında Mehmet Şemsettin tarafından çıkarılan Arkadaş dergisi ise içeriği ve dizaynı ile 19. Yüzyılda Batılı anlamdaki ilk çocuk dergisi olma niteliğine sahiptir. Arkadaş dergisinde Avrupa’daki son yenilikler ve haberlere değinilmiş, hayvanlar, teknolojik araçlar çocuklara tanıtılmıştır. Bahçe dergisi de 1880 yılında yayımlanmaya başlamış, çocukları eğlendirirken öğretmeyi amaç edinmiştir. 1881 ‘de çıkan Çocuklara Kıraat dergisi ise farklı ülkelerin eğitim sistemlerini tanıtmış, dünyanın çeşitli bölgelerindeki yapıları tanıtmış. Aynı zamanda çocuklara örgü, dikiş, nakış öğretmeyi amaç edinmiş resim ağırlıklı bir dergi olmuştur (Kür, 2011: 105).

II. Abdülhamit'in baskıcı yönetiminden oldukça etkilenen çocuk dergileri II. Meşrutiyet'in ilanı ile yeniden özgünlüğüne kavuşmuş ve giderek yaygınlaşmaya başlamıştır. 1896 'da yayımlanan Numune-i Terakki öğrencilere derslerinde yardım etmek amacı ile çıkmıştır. Aynı yıl çıkmış ve 1908 yılına kadar varlığını sürdürmüş olan Çocuklara Mahsus Gazete ise Osmanlı döneminde en uzun süre yayımlanan çocuk dergisi olmuştur. İlk kez bir çocuk oyununa yer veren dergi öğretici yazılara, çevirilere, resimlere de yer vermiştir (Onur, 2008: 189).

Türkiye 'de çocuk dergileri ilk çıkış tarihi olan 1869 yılından 1914 yılına kadar içinde yaşadığı sosyal, siyasal ve toplumsal olaylardan ötürü çocukların memleket sorunlarıyla küçük yaşlarda ilgilenmelerini sağlayan geleceğin yetişkinleri olarak görmüş ve bu amaçlar doğrultusunda içeriklerini belirlemişlerdir (Kür, 2011: 108).

1928 yılında Harf Devrimi'nin gerçekleşmesi ve Mustafa Kemal önderliğinde başlayan okuma-yazma seferberliği sayesinde okuyan çocuk sayısı ülkede artış göstermiştir. Bu artış çocuk dergilerine de yansımış ve bu tarihten itibaren sayıları fazlalaşmıştır. Çocuk Sesi (1928), Gençlik (1928), Şen Çocuk (1932), Afacan (1934), Olgun Çocuk (1935), Çocuk (1936), Gelincik (1936), Yavrutürk (1936), Cumhuriyet Çocuğu (1938), Çocuk Gazetesi (1938), Asrın Çocuğu (1938), Çocuk Dünyası (1943), Çocuk Haftası (1943), Türk Çocuğu (1944), Çocuk Gözü (1945), Doğan Kardeş (1945), Şen Çocuk (1945), Can Kardeş (1947) Çocuk Alemi (1947), Küçük Kardeş (1947), Armağan (1950) yayımlanan bazı dergilerdir.

1950-1960 yılları arasında Türkiye'de 51 çocuk dergisi yayımlanmıştır. Bu yıllarda Dünya'da yaygın olan çizgi romanlar Türkiye'de de etkisini göstermiş ve yayımlanan 51 dergiden 33'ü çizgi roman olarak çıkmıştır (Çelenoğlu, 2010:125). 1972'de Milliyet Çocuk, 1977'de Tercüman Çocuk 1981'de Türkiye Çocuk, 1983'de Hürriyet Çocuk, 1983'de Şeker Çocuk, 1989'da Vakıf Çocuk gibi dergiler yayımlanmaya başlamıştır (Alpay, 2013:175).

Günümüzde ise gelişen teknoloji ile hem dergilerin çeşidi artmış hem de baskı kalitesi, görsel kullanımı zenginleşmiştir. Altın Çocuk, Bilim Çocuk, Meraklı Minik, Beyaz Bulut, Uçurtma Çocuk, Bilge Çocuk, TRT Çocuk, Araştırmacı Çocuk, Mavi Kırlangıç, 7 'den 70'e çocukların duygusal ve zihinsel gelişimlerini geliştiren, okula yardımcı, eğlendirirken öğretmeyi amaçlayan dergilerdir.

Sürekli yayınlar eğitsel açıdan incelendiğinde çocukları eğlendirmenin yanı sıra aile ve okul yaşamında öğrenilenlere ek olarak tamamlayıcı bilgiler vermek açısından zengin uyarıcılara sahiptir. Özellikle medya çağında olduğumuz bu dönemde evrensel, ulusal, toplumsal değerlerin farkında olan küresel farkındalığa sahip dünya vatandaşları yetiştirmenin amaçlandığı eğitim sisteminde çocuk dergileri eğitime tamamlayıcı ve yardımcı olan önemli bir araçtır. Çocuk dergilerinin araştırılması, incelenmesi değerler aktarımında eksik kalan uygulamalara ışık tutmak açısından önem arz etmektedir. Bu bakımdan bu çalışmada “ İlköğretim düzeyinde yayımlanan çocuk dergilerinin, ilköğretim programlarında kazandırılması hedeflenen değerler aktarımında katkısı var mıdır?” sorusuna cevap aramaktadır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı 1970-1983 yılları arasında yayımlanan çocuk dergileri ile 2016-2017 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinin öğretim programlarına bağlı olarak, hangi değerleri ne sıklıkla aktardığının karşılaştırılmasıdır. Aynı genel amaç ile ilgili alt amaçlar şunlardır:

- 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verilmiştir?
- 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verilmiştir?
- 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verilmiştir?
- 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinde öğretim programında yer verilen ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verilmiştir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Bir toplumun yaşadığı tarihsel süreç ve buna bağlı olarak değişen siyasal, ekonomik, kültürel yapısı eğitim sistemlerinin işleyişini de etkilemiştir. Tarih sahnesinde yaşanan olaylara göre eğitimin tarihsel sürecini incelemek, yetiştirmek istediği insan tiplerini araştırmak toplumun hangi değer yargılarına göre şekillendirmiş olduğu konusunda araştırmacılara ipucu verecektir.

Çocuk dergileri eğitsel konuları öğretmede yardımcı olmanın yanı sıra toplumun çocuca bakış açısı, çocuca kazandırılması gereken değerler ve roller açısından önemli bir kaynaktır (Kür, 1991:553). Çocuklar için çıkarılan süreli yayınlarda çocuca ve çocukluğa nasıl bir anlam yüklendiğinin tespit edilmesinde, dergilerde hangi temalara yer verildiği, nasıl anlatıldığı, neler aktarıldığı konusunda önemlidir. Ayrıca çocuk dergilerinde yapılan çalışmalar çocuklara ve eğitime yönelik diğer alanlara da yardımcı ve tamamlayıcı bir rol üstlenmektedir (Akyüz, 1979).

Çocuk dergileri dönemin eğitim anlayışını yansıttasının yanı sıra okuyucular üzerinde önemli etkiler de bırakmaktadır. Ayrıca okulda derslere yardımcı, işlenen müfredat programlarını destekleyici bir kaynak olarak da nitelendirilebilir. Ortaya çıkış amaçları da eğitimde ilk temel atıldığı dönemler olan ilkokul ve daha sonra ortaokulda öğrencileri Milli Eğitim Genel Amaçları doğrultusunda yetiştirmede katkı sağlamaktır.

Özellikle ilköğretim kademesi değerlerin aktarılmasında çok önemlidir. İlköğretim kurumları yönetmeliğinde de üzerinde durulduğu gibi ilköğretimin hedefleri ‘‘ Öğrencilere Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsetme, çocuk hakları, insan hakları ve uluslararası sözleşmelere uygun olarak haklarını kullanma ve savunma, üzerine düşen görevleri yapma ve sorumluluk alabilen bilinçli bireyler olma, kendisi, ailesi ve çevresi ile barışık hoşgörülü, paylaşmayı bilen iş birliği içinde çalışan, dürüst, yardımsever mutlu vatandaşlar yetiştirmek; evrensel, milli, ahlaki değerleri benimsemiş, bu değerlere saygı duymalarını sağlamak ...’’ şeklinde ifade edilmiştir (İlköğretim Kurumları Yönetmeliği 2018).

Bu araştırma ile eğitim sisteminde de hedeflenen istenile insan tipini yetiştirmede araç olarak kullanılan çocuk dergileri incelendikten sonra dergilerin eğitsel işlevlerinin araştırılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Böylece çocuk dergilerinin değerler aktarımında çocuklar üzerinde nasıl fayda sağladığı ortaya çıkabilecektir.

Aynı zamanda bu çalışma daha önce incelenme yapılmamış dergilerin araştırıldığı bir uygulama olması yönüyle de çocuk dergiciliği literatürüne katkı sağlayacağı için önemlidir.

Değerler aktarımı ve çocuk dergileri ile ilgili son yıllarda her iki konu üzerinde ayrı ayrı çalışmalar yapıldığı görülmektedir. Ancak çocuk dergilerinin derslere en birincil yardımcı kaynak olarak ortaya çıktığı göz önünde bulundurulduğunda ilköğretim programlarında yer alan değerlerin, dergilerde nasıl işlendiği ile ilgili çalışmalara nerdeyse hiç yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu durumda araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılıkları aşağıda sıralanmıştır:

- Araştırma tarihsel dönem olarak 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında sınırlandırılmıştır.
- 1970-1983 yılları arasında en çok okunan Hürriyet Çocuk, Milliyet Çocuk ve Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk dergileri ile 2016-2017 yıllarında yayınlanan TRT Çocuk, Bilge Çocuk, Mavi Kırlangıç ve Yediden Yetmiş çocuk dergileri ile sınırlıdır.
- Araştırmaya konu olan dergiler Türkiye’de her kütüphanede bulunmamaktadır. Kütüphanelerde bulunan dergiler ise ya tüm sayılarına ulaşamamış ya da ulaşılan sayıların sayfaları eksik, yıpranmış bir şekildedir. Bazı dergiler kütüphane kayıtlarında görüldüğü halde raflarda bulunmamaktadır.
- Kütüphanelerde bulunmayıp internet ortamından erişimi sağlanan dergiler ise inceleme sırasında kısıtlı erişim sağlandığı için iki yıl öncesinde çıkan sayılara ulaşamaması açısından ya da indirme sağlanamadığı için araştırmacıyı sınırlandırmıştır.

- Çalışma dergilerin çocuklarda değer aktarımını sağlama gibi yönlerden değerlendirilmiştir.

Çalışmanın sınırlılıklarını bu konular oluşturmaktadır.

1.5.Varsayımlar

Araştırmada incelenen süreli yayınların içeriklerinin çocuk eğitime ve derslere katkı sağladığı varsayılmıştır. İncelenen dergilerin yayımlandıkları dönemlerin siyasi, sosyal, kültürel hayatı yansıttıkları; yayınların çocukların kişilik gelişimlerinde ve evrensel, milli, ahlaki değerleri benimsemelerinde yardımcı oldukları varsayılmıştır.

II. BÖLÜM

2.1. İLGİLİ ALAN YAZIN

Son yıllarda Türkiye’de değerler eğitimi ve çocuk dergileri ile ilgili ayrı ayrı birçok akademik çalışma yapıldığı görülmektedir. YÖK tez merkezinden erişilen konularla ilgili çalışılmış yüksek lisans ve doktora tezleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1. Türkiye’de Değerler Eğitimi Konusunda Yapılan Akademik Çalışmalar

TEZİN ADI	
1	İlköğretim Öğrencilerine İnsani Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlaki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması
2	Millî Eğitim Bakanlığının 2005 Yılında Tavsiye Ettiği 100 Temel Eser Yoluyla Türkçe Eğitiminde Değerler Öğretimi Üzerine Bir Araştırma
3	Tarih Öğretmenlerinin Değerler Ve Değer Eğitimi Hakkındaki Görüşleri
4	Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması
5	İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerine Uygulanan Mesnevi Temelli Değerler Eğitimi Programının Ahlaki Olgunluğa Ve Saldırganlık Eğilimine Etkisi
6	Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması
7	İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği
8	Değerler Eğitiminde Kahramanlardan Yararlanma
9	Genel Lise Öğretmenlerine Göre Karakter Eğitimi Yoluyla Öğrencilere Kazandırılacak Değerler: Çok Boyutlu Bir Araştırma
10	Ortaöğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Ders Müfredatında Ahlak Ve Değerler Eğitimi

11	İlköğretim 7. Sınıflarda Okutulan Vatandaşlık Ve İnsan Hakları Eğitimi Dersinde Öğrenciye Kazandırılması Amaçlanan Evrensel Değerlere İlişkin Tutumlar Üzerinde Öğretim Sürecinin Etkisi
12	Dördüncü Ve Besinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşler
13	Eğitim Yöneticilerinin Değerler Eğitiminin Önemi Etkileri Ve Uygulamalar Hakkındaki Görüşleri
14	İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında Değerler Eğitiminin Mevcut Durumunun Belirlenmesi ve Öğretmenlere Yönelik Bir Program Modülü Geliştirme
15	İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Sevgi Temasının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi
16	İlköğretimde Karakter Eğitimi ve Öğrencilere Kazandırılması Gereken Değerler
17	İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması
18	Değerler Eğitimi Programının 6 Yaş Çocuklarının Sosyal ve Duygusal Gelişimlerine Etkisi
19	4. Sınıf Fen ve Teknoloji Dersi Öğretim Programıyla Bütünleştirilmiş “Değerler Eğitimi” Programının Etkililiğinin İncelenmesi
20	Muzaffer İzgü’ nün Romanlarının Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi
21	İlköğretimde Küresel Değerler 100 Temel Eser Üzerine Bir İnceleme
22	İlköğretimde Değerler Eğitimi ve Öğretimi
23	İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği
24	Sosyal Bilgiler Dersinde Bazı Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Bir Karakter Eğitimi Programının Geliştirilmesi
25	İlköğretim Birinci Kademe 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi (Denizli İli Örneği)
26	Değerler Eğitimi Bağlamında Aytül Akal’ın Çocuk Romanlarının Analizi

27	İlkokul Ve Ortaokullarda Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri
28	İlkokullarda Uygulanan Değerler Eğitimi Uygulamalarının Yönetici Ve Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Konya-Selçuklu Örneği)

Tablo 2. Türkiye’de Çocuk Dergileri Konusunda Yapılan Akademik Çalışmalar

TEZİN ADI	
1	Tanzimat’tan 1928’e kadar Yayımlanan Çocuk Gazete ve Dergileri Üzerine Bir İnceleme
2	Çocuk Bahçesi Dergilerinin İncelenmesi
3	Bizim Mecmua Dergisinin İncelenmesi
4	İlk Çocuk Dergilerinden Mümeyyiz
5	Eski Harfli Çocuk Dergilerinin (Çocuk Bahçesi, Çocuk Dünyası) Çocuk Eğitiminde İşlevleri
6	Çocuklara Rehber Dergisi’nin Çocuk Eğitimine Katkısı Açısından İncelenmesi
7	Çocuklara Kıraat (1881) ve Sevimli Mecmua (1925) Dergilerindeki Çeviri Metinler ve Dış Dünya Üzerine Bir İnceleme
8	Çocuk Dünyası Dergisinde Yer Alan Çeviri Metinlerin İndeksi Ve Değerlendirmesi
9	Eski harfli çocuk dergilerinden Yeni Yol Dergisinin Çocuk Eğitimindeki İşlevi ve Çocuk Duygusu Dergisi’nin İncelenmesi
10	Sevimli Mecmua Adlı Çocuk Dergisi: Çeviri yazı, İnceleme
11	Çocuklara Mahsus Gazetesi’nde Değerler Eğitimi
12	Tanzimat ve Mutlakıyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi
13	Cumhuriyet Dönemi’nin İlk Yıllarında (1923-1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından

	Değerlendirilmesi
14	Türkiye’de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimine Katkısı ve Milliyet Kardeş Dergisi
15	Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk Ve Ebe- Sobe Dergilerinin Yapısal Özellikler Bakımından Değerlendirilmesi
16	Edebi Çocuk Dergisi Kırmızı Fare ’deki Metinlerin Değer Aktarımına Katkıları (1-26. Ve 94-106. Sayılar)
17	Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Sosyalleşme Aracı Olarak Süreli Çocuk Yayınları (Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Sesi Dergileri Örneği)
18	Beyaz Bulut Dergisindeki Kurgusal Metinlerde Karakterler Aracılığıyla Verilen İletiler
19	Türk Dünyası Masallarının Değerler Eğitiminde Kullanılabilirliği
20	Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Ve Tarih Açısından İncelenmesi (1928-1950)
21	Çocuk Edebiyatı Ürünleriyle Çocuklar İçin Yazılmış Eserlerin Değerler Eğitimi Bağlamında Karşılaştırılması

Şimşek (2002) tarafından yapılan “ Tanzimat ve Mutlakiyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi” adlı çalışmasında bu dönemde yayımlanmış olan çocuk dergilerini “ insan, çocukluk, eğitim anlayışı ve öğretim yaklaşımları” başlıkları ile incelemiştir. İncelenen dergilerden çıkan sonuçlar dergilerin program açısından öğrencilere yardımcı kaynak olarak destek sağladığını, hatta çocukların okulda öğrenme fırsatı bulamayacakları birçok konuyu dergilerde verilen bilgiler sayesinde öğrenebileceklerini tespit etmiştir. Çocuklara okuma kültürü kazandırmak açısından da oldukça etkili olduğu söylenen dergiler ücretsiz okullara dağıtılarak eğitimde rekabet sağlanmasına yol açtığı üzerinde de durulmuştur.

“Türkiye’de Çocuk Dergilerinin Çocuk Eğitimine Katkısı Ve Milliyet Kardeş Dergisi” başlıklı yüksek lisans tezinde Taş (2008), çocuk ve çocuk eğitimi üzerinde durmuştur. Çocuk eğitiminde aile, okul, medyanın ömür boyu etkisi olduğunu vurgulamış ve incelediği Milliyet Kardeş Dergisi’nde içeriğinin çocuklara eğitimde örnek teşkil eden bir yayın olduğunu tespit etmiştir. Dergide çocukların tüm gereksinim ve becerilerini düşünen bir dergi olma niteliği taşıması üzerinde durmuştur. Milliyet Çocuk Dergisi’nin ekolünü geliştirerek sürdürdüğünü saptamıştır.

Demiryürek (2009)'da ‘‘Türkiye Çocuk, Diyanet Çocuk ve Ebe Sobe Çocuk Dergilerinin Yapısal Özellikleri Bakımından Değerlendirilmesi ‘’ adlı yüksek lisans tezinde günümüzde yayımlanan çocuk dergilerinin yapısal özellikler bakımından çocuk dergilerinde bulunması gereken kriterlere uygunluk gösterip göstermediğinden yola çıkarak tezine alt problemler oluşturmuştur. Araştırmanın sonucuna göre araştırılan üç dergide de yaş aralığının belirlenmemiş olduğu, hangi yaşlara hitap ettiği araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Hedef kitlenin 7-14 yaş aralığında olduğunu tespit eden araştırmacı dergilerin içeriğinin bu yaş aralığındaki çocukların hepsine birden hitap etmesinin imkânsız olduğu eleştirisinde bulunmuştur. Türkiye Çocuk ve Ebe-Sobe’ de dergilerde çocukları ilgilendirmeyen reklamlara çok fazla yer verildiği tespit edilmiştir. Üslup özelliklerinde üç derginin de yazım ve anlatıma özen gösterdiği saptanmıştır. Dergilerde temaların ilköğretim müfredatıyla, Türkçe dersi öğretim programındaki kazanımlarla örtüştüğü ve destekleyici olduğu tespit edilmiştir.

Akbayrak’ın (2014), ‘‘Erken Cumhuriyet Dönemi’nde Sosyalleşme Aracı Olarak Süreli Yayınları (Mektepli Gazetesi, Çocuk, Çocuk Sesi Dergileri)’’ adlı yüksek lisans tezinde incelenmiş olduğu dergilerde dönemin toplumsal yapısının yayınlara yansdığı saptanmıştır. Yayınlarda çocuklara genellikle öğüt verici yazılara sık yer verildiği bu yazıların çalışkan olmak, temiz olmak, sorumluluk sahibi olmak, sağlıklı olmak gibi temalardan oluştuğu tespit edilmiştir. Çocuklar Cumhuriyet’in birer koruyucusu ve emanetçisi olarak nitelendirildiği ortaya konmuştur.

‘‘ Çocuk Duygusu Dergisinin Eğitim Bilimleri Açısından İncelenmesi’’ başlıklı yüksek lisans tezinde Çallı (2015) incelenen dergide ‘‘vatan sevgisi, çalışkanlık, kitap sevgisi, yalan söylememe, söz dinleme, yardımseverlik, cömertlik, adalet vb. ‘’ kavramların öğretilmesi konusunda hassas olduğu saptanmıştır. Bazı hikâye ve masalarda çıkarılması gereken dersler verilerek çocuklara daha somut bilgiler verildiği görülmüştür. Fakat dergide hitap ettiği kitle olan çocuklar için ağır bir dil kullanıldığı gözlenmiş ve eleştirilmiştir.

Alabaş’ın (2014) ‘‘Cumhuriyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Ve Tarih Anlayışı Açısından İncelenmesi (1928-1950)’’ başlıklı doktora tezinde ise belirtilen tarih aralığında yayınlanıp; okuyucular tarafından en çok tercih edilen Gürbüz Türk

Çocuğu Dergisi, Çocuk Dergisi, Çocuk Sesi Dergisi, Yavrutürk Dergilerinin eğitim ve tarihsel olarak incelenmesi amaçlanmıştır. Okuyuculara yapılan anketler ve görüşmeler ile dergilerin okunma oranı tespit edilmiştir. Dergilerde eğitim anlayışına bakıldığında ilkokulu bitiren bir çocukta olması gereken özelliklerle benzerlik göstermektedir. Dergiler okula yardımcı kaynak olarak içeriklerini derslere göre şekillendirmeyi başardıkları görülmüştür. Çocukluk anlayışı incelendiğinde de çocukların bedensel, zihinsel, sanatsal gelişimleri yanında çevreye, doğaya, hayvanlara duyarlı olma kazanımları aktarılmaya çalışıldığı ortaya konmuştur. Ayrıca çocuklar Türkiye Cumhuriyeti'nin bekçileri, vatan, bayrak sevgisi yüksek bireyler olarak yetiştirilmeleri ile ilgili öğütlerde bulunulmuştur. Dergilerde sosyal hayata dair tarihe ve tarihi olaylara yer verilerek okuyucularda tarih bilinci kazandırılmaya çalışıldığı ortaya çıkmıştır.

Kılıç (2017) ise “ Beyaz Bulut Dergisindeki Kurgusal Metinlerde Karakterler Aracılığıyla Verilen İletiler” adlı yüksek lisans tezinde sekiz yıl internet ortamında yayın yapıp 2013 yılında ilk kez basılı olarak yayın yapan Beyaz Bulut Çocuk Dergisi'nde kurgusal metinler aracılığıyla verilen iletileri incelemeye çalışmıştır. 13 sayıyı doküman analizi deseniyle incelemiştir. Dergideki karakterlerle ilgili şu tespitlerde bulunulmuştur: Anne karakter belirli bir kalıba sokulmuş ve cinsiyet faktörü ön planda tutularak şekillendirilmiştir. Bu durum araştırmacı tarafından günümüzde kadınların toplumda etkin olması nedeniyle eleştirilmiştir. Baba karakteri ise ataerkil bir toplumu yansıtmaktadır. Baba çalışır, para kazanır, maddi yük sadece babadadır şeklinde sunulmuştur. Dergide çocuğa ve çocukluğa karşı bakışın ise inişli çıkışlı olduğu görülmüştür. Çocuk, çocukluğunu eğlenme, oynama gibi aktivitelerle geçirirken bir takım kural ve kalıplara sokulmuştur. Örneğin uslu çocuk olmalı, duvar boyamamalı, üzerini kirletmemeli vs.... Ayrıca kız çocukları yine burada cinsiyet ayrımı gözetilerek tanıtılmıştır. Evde anneye yardım eden, elinden her iş gelen olarak gösterilmiştir. Erkek çocuklar ise babadan sonra evin erkeği olarak konumlandırılmıştır. Bu durum araştırmacı tarafından çocukların yanlış bir algıyla yetişmesini sağlayacağı için eleştirilmiştir. Metinlerde geçen hayali karakterlerin yardımseverlik, iyilik, erdemli olma gibi olumlu iletilere de yer verdiği tespit edilmiştir.

Değerler eğitimi ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında Dilmaç (2007) tarafından yapılan araştırma “ Bir Gurup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani

Değerler Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması” başlığını taşımaktadır. Fen lisesi 1. Ve 2. Sınıf öğrencilerine uygulanan insani değerler eğitimi programının öğrencilere değerler aktarımında etkili olup olmayacağı amaçlanmıştır. Uygulama öğrencilerin kontrol ve deney grubuna ayrılmaları ile incelenmiştir. Sonuç olarak deney grubuna verilen insani değerler programının öğrencilere değer aktarımı konusunda etkili olduğu saptanmıştır.

Kara'nın (2017) “ İlkokul Ve Ortaokullarda Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı yüksek lisans tezinde öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik uygulamalarla ilgili görüşlerini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin branş öğretmenlerine göre, eğitim fakültesi mezunu öğretmenlerin diğer fakülte mezunu öğretmenlere göre, değerler eğitimi konusunda hizmet içi eğitim alan öğretmenlerin almayanlara göre, mesleki kıdemi 1-5 yıl arası olanların; 11-15 yıl arası olan öğretmenlere göre değerler eğitimine ilişkin olumlu görüşler sergiledikleri ortaya çıkmıştır. Araştırmacı araştırma sonucunda Millî Eğitim Bakanlığı'nın önderliğinde öğrenci, veli, öğretmen, okul yönetiminin değerler eğitimi konusunda eğitilmesi ve değerler aktarımında öğretmen, veli ve öğrencilerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerin alınacağı araştırmaların artması gerektiğini önermiştir.

İşcan' ın (2007) “ İlköğretim Düzeyinde Değerler Eğitimi Programının Etkililiği” başlıklı doktora tezinde değerler eğitimi programını öğrenci ve öğretmenlere uygulayarak programın etkili olup olmadığını amaçlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre değerler eğitimi programına katılan öğrencilerin farkındalığının arttığını tespit etmiştir. Öğrenciler kendilerini tanımlamalarına, ilişkilerini sürdürmelerine, toplumdaki kuralları, normları, değerleri tanımakta ayırt etmekte daha duyarlı oldukları görülmüştür. Değerler eğitimi program uygulamasına katılan ve katılmayan öğretmenlerde ise değerlere ilişkin sergiledikleri davranışlarda pek bir farklılık görülmemiştir.

Çocuk dergilerinde değerler aktarımı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde konu ile ilgili çok az sayıda çalışma yapıldığı görülmektedir. Duman (2007) “ Cumhuriyet Dönemi'nin İlk Yıllarında (1923-1928) Yayımlanan Çocuk Dergilerindeki Tahkiyeli Metinlerin Çocuklara Değer Aktarımı Açısından Değerlendirilmesi “ başlıklı yüksek lisans tezinde çocuk dergilerinde kültür aktarımının nasıl gerçekleştiğini araştırmayı

amaçlamıştır. Yeni Yol, Musavver Çocuk Postası, Çıtı Pıtı, Haftalık Resimli Gazetemiz, Resimli Dünya, Sevimli Mecmua, Mektepliler Alemi, Türk Çocuğu, Çocuk Dünyası ve Çocuk Yıldızı dergilerini ahlaki değerler, evrensel değerler, kişilik modeli ve milli değerler açısından incelemiştir. Dergilerde en çok ahlaki değerlere yer verildiği ortaya çıkmıştır. Ahlaki değerlerden de en çok doğruluk ve dürüstlük, yardımsever ve merhametli olmak, iyilik etmek değerleri işlenmiştir. Dergilerde üzerinde en fazla durulan ikinci değer türü ise kişilik modelleri olmuştur. Ardından milli değerler ve evrensel değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen dergilerde hangi seviyeye hitap ettiği belirli olmadığı için metinlerde seviye farkı da göze çarpmıştır. Bu konu ile ilgili yapılan diğer çalışmalar ise Tulumcu 'nun (2015) çalışmış olduğu ‘‘ Güncel Çocuk Dergilerinde Yer Alan Değerler’’ adlı yüksek lisans tezi olup yazar tarafından kısıtlanmıştır.

III. BÖLÜM

3.1.YÖNTEM

Bu bölümde ‘’ araştırma modeli’’, araştırmanın ‘’evren ve örnekleme’’, ‘’ veriler ve toplanması’’ ile ‘’ verilerin çözümlenmesi ’’ verilmiştir.

3.1.1. Araştırma Modeli

Bilimsel araştırmalarda yöntem bilim bakımından iki farklı türde araştırma modelleri mevcuttur. Bunlar niceliksel araştırma ve nitel araştırma yöntemleridir. Mevcut araştırma Çocuk Dergilerinde Değerler Aktarımının İlköğretim Programları İle İlişkilendirilmesi Üzerine Bir Araştırma olarak nitel araştırma yöntem ve teknikleriyle oluşturulmuştur. Nitel araştırmaların en belirgin özelliklerinden biri, doğal ortamlarda meydana gelen olay, olgu ya da davranışların üzerine yoğunlaşarak araştırmanın devam ettirilmesidir (Büyüköztürk vd., 2016:245).

Bu araştırma geçmişteki bir durumu doğal ortamında derinlemesine incelemeyi hedeflediği için nitel araştırma desenleri içerisinde tarihi durum çalışması deseni oluşturulmuştur. Durum çalışması bilimsel sorulara cevap arama sürecinde kullanılan ayırt edici bir yaklaşım olmuştur (Büyüköztürk vd., 2016:260). Bir diğer tanım ile durum çalışmaları, bir duruma ilişkin etkenlerin bütüncül bir yaklaşımla araştırılıp, söz konusu durumu nasıl etkiledikleri ve bu durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2008:77). Durum çalışması deseni yürütülmüş olan bu çalışmada 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında yayınlanmış olan ve belirtilen dönemlerde okunma oranı en yüksek olan çocuk dergileri tespit edilmiştir. Bu dergilerde, 1968 ve 2017 öğretim programlarında yer alan değerlerin ne kadarına yer verildiği, nasıl yer verildiği birincil kaynak olan dergilerden ve programlardan yararlanılarak araştırılmıştır.

3.1.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini 1973-2017 yılları arasında yayınlanan çocuk dergileri oluşturmaktadır. Yayınlanan dergiler aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 3. 1970 – 2017 Yılları Arasında Yayınlanan Çocuk Dergileri

DERGİLER	Yayımlandığı yıl
Başarı	1975
Kumbara	1978
Başak Çocuk	1983
Tercüman Çocuk	1977
Türkiye Çocuk	1981
Şeker Çocuk	1983
Vakıf Çocuk	1989
Milliyet Çocuk	1972
Milliyet Kardeş	1982
Tercüman Çocuk	1977
Türkiye Çocuk	1981
Hürriyet Çocuk	1983
Miço	2001
Elma şekeri	1992
Diyanet Çocuk Dergisi	1979
Bilim Çocuk	1998
TRT Çocuk	2008
Kırmızı Fare	2005
Bando	1988
Mavi Kuş	1996
Meraklı Minik	2007
Mavi Kırangıç	1969
Bilge Çocuk	2009
Araştırmacı Çocuk	2013

Uçurtma	2016
Beyaz Bulut	2014
Dünyalı	2014
Bilge minik	2009
7'den 70'e	2016

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi 1970 yılından günümüze kadar pek çok kurumun, vakıfın, özel kurumların çıkarmış olduğu dergiler bulunmaktadır. Çalışmada ayrıntılı inceleme yapabilmek adına ve ülkenin siyasi hayatında değişmelerin yaşandığı 1970 sonrası darbe dönemi, 1980 sonrası darbe dönemi ve 2016 yılı sonrası yaşanan değişme ve gelişmelere bağlı kalınarak Türkiye için kritik olan dönemler seçilmiştir. Örneklem olarak ise bu tarihlerde en çok okunan, satış oranları yüksek olan 1970-1980 yılları arasında yayımlanan Milliyet Çocuk, Tercüman Çocuk, Türkiye Çocuk, Hürriyet Çocuk ile son yılların popüler olan dergileri Bilge Çocuk, TRT Çocuk, Mavi Kırlangıç ve 7'den 70'e Çocuk Dergileri seçilmiştir.

3.1.3. Verileri Toplama Teknikleri

Tarihi durum çalışması yöntemi ile yürütülen mevcut çalışmada verileri toplama tekniği olarak doküman analizi yoluna başvurulmuştur. Gerekli veriler yazılı dokümanların aracılığıyla elde edilmiştir. Bu süreçte kurumsal kayıtlardan tam metinlere ulaşılmış, bunun yanı sıra resmi raporlardan yararlanılarak dokümanlar bir araya getirilmiştir.

Bu veriler Ankara Milli Kütüphane, Talim ve Terbiye Kurulu Kütüphanesi, çeşitli internet siteleri (www.babil.com satış sitesi) ve Eğitim, Bilişim Ağı (EBA) 'ndan doküman analizi (belgesel tarama) yoluyla yapılan çalışmalar sonucu elde edilmiştir.

3.1.4. Verilerin Analizi

Miles ve Huberman (Yıldırım ve Şimşek, 2008) veri analiz sürecini; verinin işlenmesi, verinin görsel hale getirilmesi ve sonuç çıkarma olarak üç basamakta ele almaktadır. Bu araştırmada elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi belli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük tema kategorileri ile özetlendiği sistematik yinelenbilir bir yöntemdir. Araştırmacı bu yöntemde metinlerde verilen mesajlara yönelik kendi belirlemiş olduğu kavramların varlığını, anlamlarını belirler mesajlara ilişkin çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk vd., 2016).

Çalışmanın analizinde içerik analizi için verileri oluşturan çocuk dergilerinde derginin genel tanıtımı yapılmıştır. Derginin genel tanıtımı başlığında; ‘’ derginin künye bilgileri (yayımlandığı yıl, yayım periyodu, fiyatı, dergi sahibi, dergi yönetimi, sayfa sayısı vb.), derginin yazar kadrosu, derginin hedef kitlesi, derginin içeriği ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Araştırmanın yazılı verilerinin yorumlanmasında kaynaklardan doğrudan alıntılar yapılmıştır. Ayrıca doğrudan alıntılar yoluyla yapılan analizleri destekleyen araştırma verilerini açıklayabilecek değer kavramlarını ve ilişkileri göstermek için içerik analizi tabloları da oluşturulmuştur.

Örneklem olarak alınan dergiler incelenirken araştırmanın genel ve alt amaçlarına uygun olarak yayınlanmış oldukları yıllardaki Milli Eğitim Müfredatına göre taranmıştır. Türkiye Cumhuriyeti’nin ilanından sonra 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu (Öğretim Birliği Yasası) çıkarılmıştır. Bu kanun ile beraber bütün öğretim kurumları Millî Eğitim Bakanlığı çatısı altında toplanmıştır. Eğitim Programlarında yapılan değişiklikler ile batıya dönük, laik ve bilime dayalı bir program esas alınmıştır. 1952 yılında Türkiye’ye gelen K.V. Wofford eğitim programlarında incelemelerde bulunmuştur. Bundan sonra programlar daha sistemli ve genel bir yaklaşımla tasarlanmaya başlamıştır (Demirel Ö, 2015:12).

1961 yılında 222 sayılı İlköğretim Kanununun kabul edilmesi ile beraber mevcut programın değiştirilmesi uygun görülmüştür. 1962 yılında VII. Milli Eğitim Şurası’nda programların o günün gereksinimlerine ve koşullarına uygun olarak düzenlenmesi, programlardaki değişikliklere bağlı olarak ders kitaplarının değiştirilmesi, belli illerde denenen programların daha sonra tüm yurttan uygulanması kararları alınmıştır. Gerekli incelemelerden sonra 1968-1969 öğretim yılında

üzerinde çalışılan program uygulanmaya konulmuştur. Araştırmada söz konusu olan 1970-1983 yılları arasında yayımlanan dergiler bu ilköğretim programına göre öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerler hedef alınarak incelenmiştir.

1968 İlköğretim Programında Türkçe, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Tabiat Bilgisi derslerinde kazandırılması amaçlanan değerler aşağıda listelenmiştir:

Tablo 4. Türkçe Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Alçakgönüllülük	Paylaşmak
Azim	Sabır
Cömertlik	Saygı
Dayanışma	Sevgi
Dürüstlük	Yardımlaşma
Güven	Aile
İyilikseverlik	Dini Bayramlar
Gelenekler	Milli Bayramlar

Tablo 5. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Özdenetim	Hayvan Sevgisi
Milli Bayramlar	Sağlıklı Yaşam
Saygı	Temizlik
Sorumluluk	Gelenekler
Misafirperverlik	Bayrak
Yardımlaşma	

Tablo 6. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Vatanseverlik	Temizlik
Sorumluluk	Yardımseverlik
Bağımsızlık	Cesaret
Doğruluk	Gelenekler
Bayrak	
Eşitlik	
Paylaşma	

Tablo 7. Fen Ve Tabiat Bilgileri Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Fen Ve Tabiat Bilgileri Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler
Bilimsellik
Buluş
Sağlıklı Yaşam
Temizlik
Tabiat Sevgisi

Yaşanan her yeni yüzyıl kendi içerisinde değişim ve gelişimleri beraberinde getirirken eğitim sistemi de bu değişime göre şekillenmektedir. Bilgi ve teknoloji çağının yaşandığı son dönemlerde kitle eğitimi tüm dünya ülkelerini etkilediği gibi Türkiye'yi de etkilemiştir. Bu sayede 2004 yılında öğretim programlarında tamamen değişikliğe gidilmiş ve öğrencinin merkez alındığı yapılandırmacı yaklaşım benimsenmiştir. 2015 -2016 eğitim öğretim yılına kadar benimsenen program üzerinde çalışmalar yapılmaya devam etmiştir (www.meb.gov.tr). En son 2017 yılında son halini alan programa göre öğrencilere kazandırılması gereken değerler

tekrar listelenerek 2016-2017 yılları arasında yayımlanan dergilerde işlenen değerler incelenmiştir.

2017 yılında öğretim programlarında yer alan değerler derslere göre aşağıda tablo halinde verilmiştir:

Tablo 8. Türkçe Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Milli Bayramlar	Saygı
Dini Bayramlar	Sabır
Gelenekler	Paylaşmak
Bayrak	Merhamet
Aile	Kardeşlik
Yardımlaşma	İyilikseverlik
Sevgi	Güven
Dürüstlük	Dostluk
Dayanışma	Cömertlik
Azim	Alçakgönüllülük

Tablo 9. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Adalet	Saygı
Dostluk	Sevgi
Dürüstlük	Sorumluluk
Öz Denetim	Vatanseverlik
Sabır	Yardımseverlik

Tablo 10. Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Adalet	Duyarlılık
Aile Birliğine Önem Verme	Dürüstlük
Bağımsızlık	Estetik
Barış	Eşitlik
Bilimsellik	Özgürlük
Çalışkanlık	Saygı
Dayanışma	Sevgi
Sorumluluk	Tasarruf
Vatanseverlik	Yardımseverlik

Tablo 11. Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programına Göre Kazandırılması Amaçlanan Değerler

Fen Ve Teknoloji Dersi Öğretim Programında Yer Alan Değerler	
Bilimsellik	Doğa Sevgisi
Sağlıklı Beslenme	Tasarruf
Temizlik	Geri Dönüşüm
İcatlar / Buluşlar	

3.2.1. 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Çocuk Dergilerinin Değerlendirme Ölçütü

1968 ve 2017 öğretim programları incelendiğinde aynı değerlerin farklı dersler içerisinde tekrar edildiği değerlerin kendi içerisinde gruplandırılmadığı tespit edilmiştir. Araştırmacı tarafından 8 dokümandan oluşan çocuk dergilerinin içeriği incelenmiş, metinler detaylı bir şekilde okunmuş ve dergilerde değerler aktarımı incelenirken çocuklarda kazandırılması gereken öğretim programlarına bağlı olarak davranış şekilleri için izlenen yol aşağıda açıklanmıştır.

Bu değerler araştırmacı tarafından Kişilik Modelleri, Evrensel Değerler, Milli Değerler ve Ahlaki Değerler olarak 4 başlık altında temalara ayrılmıştır. Temalara

göre ayrılan değerler doktor öğretim üyesi unvanına sahip iki uzman tarafından da incelenmiş ve görüşleri alınmıştır. Örnekleme olarak alınan dergilerde işlenen değerler 1970-1983 yıllarında yayımlanan dergilerin kılavuz aldığı 1968 öğretim programı; 2016-2017 yılları arasında yayımlanan dergilerde ise 2017 yılında uygulanan öğretim programını kılavuz olarak iki farklı dönemde değerler aktarımına dergilerin nasıl katkı sağladığı analiz edilmiştir.

- a. Kişilik Modelleri
- b. Evrensel Değerler
- c. Milli Değerler
- d. Ahlaki Değerler

a. Kişilik modelleri

Çocuk edebiyatı alanında önemli bir yere sahip olan Mustafa Ruhi Şirin; “ Çocuk hikâyelerindeki kahramanların çocuklar için iyi bir model oluşturduğunu, kendilerini özdeşirecekleri kimseleri tanımak suretiyle, hikâyeye metnini ilgi çekici bularak anlamada güçlük çekmeyeceklerini” ifade etmiştir.

Çocuğun kişiliğinin oluşmasında ilk etken ailedir. Aileden sonra okul, çevre ve arkadaşlar kişiliğinin oluşmasına yardımcı olur. Özellikle ergenlik döneminde şekillenen kişilik gelişiminde çocuk kendisine rol model olacak şahsiyetler aramaktadır. Bu nedenle kişilik için uygun modellerin çocuklara kazandırılması çok önemlidir. Araştırmada 1968 ve 2017 yılında uygulanan öğretim programları da göz önünde bulundurularak kazandırılması gereken kişilik modelleri aktarımı aşağıda listelenmiş ve bu kişilik modellerine göre dergilerin içeriği incelenmiştir:

- ✓ Cesur
- ✓ Vatansever
- ✓ Empati
- ✓ Kahramanlık
- ✓ Çalışkan olmak
- ✓ Yardımseverlik
- ✓ Sabırlı olmak
- ✓ Sorumluluk
- ✓ Cömertlik

- ✓ Bağımsız ve özgür düşünme
- ✓ Özgüven
- ✓ Bilgili, zeki
- ✓ Özdenetim

b. Evrensel Değerler

Her toplumun kendisine özgü değerleri, kültürel motifleri vardır. Bunun yanı sıra ülkelerin birbirleri olan ilişkilerini ayakta tutan, tüm dünyada ortak olarak bilinen değerler de vardır. Bu değerler evrensel değerlerdir. Milli değerler ve ahlaki değerler gibi evrensel değerlere de dünya vatandaşları olarak elbet ki ihtiyaç duyulmaktadır. Evrensel değerler kültürleşme süresinde tüm milletlerin paylaşımları gereken ortak değerlerdir. Öğretim programlarında yer verilen ve dünyada tüm ülkelerde yetiştirilmesi hedeflenen insan tipinde olması gereken, çocukları birer dünya vatandaşı yapacak değerler aşağıda verilmiş ve dergilerde evrensel değerler aktarımı listelenen değerlere göre analiz edilmiştir:

- ✓ Barış
- ✓ Sevgi
- ✓ Saygı
- ✓ Hoşgörü
- ✓ Hayvan Sevgisi
- ✓ Doğa Sevgisi
- ✓ Bağımsızlık
- ✓ Bilimsellik
- ✓ Teknoloji

c. Milli Değerler

Çocuklarda oluşmaya başlayan kişilik modelleri ve evrensel değerlerin yanı sıra milli değerler toplumun geleceği ve varlığı açısından önem taşımaktadır. Milli kimliğin oluşmasında ve devamlılığının sağlanmasında milli değerlerin etkisi büyüktür. Milliyet duygusu gelişmiş bir çocuk manevi değerlerini güçlendirebilen, çağdaşlık seviyesine hızla tırmanabilen, hürriyeti koruyan bir kişiliğe sahiptir. Bu nedenle kişilik modellerini sağlam atan çocuklar milli değerler ile kişiliğini güçlendirmelidir. Bunu da yaparken aile faktörü kadar

öğretmen, okul, eğitim programları da oldukça etkilidir. 1968 ve 2016 yılı programları da göz önünde bulundurularak dergilerde aşağıdaki değerlere göre aktarım analizi yapılmıştır:

- ✓ Vatan Sevgisi
- ✓ Bayrak Sevgisi
- ✓ Cumhuriyete Önem
- ✓ Atatürk Sevgisi
- ✓ Milli Bayramlar
- ✓ Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
- ✓ Dini Bayramlar

d. Milli Değerler

Çocuklarda oluşmaya başlayan kişilik modelleri ve evrensel değerlerin yanı sıra milli değerler toplumun geleceği ve varlığı açısından önem taşımaktadır. Milli kimliğin oluşmasında ve devamlılığının sağlanmasında milli değerlerin etkisi büyüktür. Milliyet duygusu gelişmiş bir çocuk manevi değerlerini güçlendirebilen, çağdaşlık seviyesine hızla tırmanabilen, hürriyeti koruyan bir kişiliğe sahiptir. Bu nedenle kişilik modellerini sağlam atan çocuklar milli değerler ile kişiliğini güçlendirmelidir. Bunu da yaparken aile faktörü kadar öğretmen, okul, eğitim programları da oldukça etkilidir. 1968 ve 2016 yılı programları da göz önünde bulundurularak dergilerde aşağıdaki değerlere göre aktarım analizi yapılmıştır:

- ✓ Vatan Sevgisi
- ✓ Bayrak Sevgisi
- ✓ Cumhuriyete Önem
- ✓ Atatürk Sevgisi
- ✓ Milli Bayramlar
- ✓ Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
- ✓ Dini Bayramlar

Yukarıda verilen sıraya göre her dergi ayrı ayrı ele alınmıştır. Oluşturulan tablolarda incelenen dergilerde hangi değerlerin ne sıklıkta verildiğini gösteren hesaplamalar yapılmıştır. Bu hesaplamalar yapılırken de bilgisayar programından yararlanılmıştır.

IV. BÖLÜM

Bu bölümde incelenen dergiler ile ilgili elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1.BULGULAR

4.1.1.MİLLİYET ÇOCUK DERGİSİ (1972)

Milliyet Çocuk Dergisi 7 Ekim 1972 tarihinde 1. Sayısı ile Ülkü Tamer yönetiminde yayın hayatına başlamıştır. 26 Mayıs 1976 senesinde yayınlanan 190 numaralı son sayısı ile ilk dönemi sona ermiştir. İlk sayısı 16 sayfa olarak başlayan dergi son sayısında 36 sayfaya çıkmıştır. Derginin çıkış amacı çocuklara eğlenceli zaman geçirmektir. Aynı zamanda eğlendirirken öğretmeyi amaçlamıştır. Zengin bir yazar kadrosuna sahip olan dergide Ülkü Tamer, Yalvaç Ural, Gülten Dayıoğlu, Orhan Boran, Aziz Nesin, Müjdat Gezen, Halit Kıvanç yazıları ile ayrı bir tat katmıştır.

Dergi ilk zamanlar iki haftada bir ardından ayda bir şeklinde yayımlanmıştır. Sayfa düzeni her bir konuya uygun tasarlanmış renkli resimlerden oluşmaktadır. Hitap ettiği yaş grubu dergide belirtilmemiş olsa da içeriğinde yazılan metinler ve okuyucuların paylaştıklarından 7-12 yaş arası gruba hitap ettiği anlaşılmaktadır.

Milliyet Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Dergi hitap ettiği yaş grubu göz önüne alındığında çocuklara anlayabilecekleri sade ve açık bir dille yayın yaptığı görülmektedir. Dergide işlenen konular, kahramanlar gerçek hayattan izler taşımaktadır. Hedef kitlenin dergiyi anlaması için çocukların anlayabileceği seviyede konular işlenmiştir. Derginin hazırlanmasında önemli edebiyatçıların yer alması çocuklara kaliteli yazınlar sunulmasını sağlamıştır.

Dergide hikâye, masal, şiir türlerine çok yer verilmiştir. Ayrıca çocukların analitik ve bağımsız düşünmesini sağlayacak bilimsel konulara da değinilmiştir. Bunların yanı sıra dergi çocukların katılımına da özen göstermiştir. Okuyucuların dili kullanarak yazmalarına teşvik etmiş okuyuculardan gelen şiir, hikâye türlerini dergide paylaşmıştır.

Milliyet Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayınlanan Reklamlar

İncelenen ilk 12 sayıda okuyuculara verilen hediyelerde çok bir yoğunluk olmamıştır. Milliyet çocuk dergisi ilk sayılardan itibaren Pembe Panter'in maceralarını anlattığı karakterin ilerleyen sayılarda pelüş oyuncaklarını okuyucularına hediye etmiştir. Ayrıca kız okuyucular için de Fatoş oyuncaklarını imal ettirip hediye etmiştir.

Dergi ilk dönemki baskılarında gazete ile beraber verildiği için kâr amacı taşımamış ve dergi içerisinde reklamlara yer verilmemiştir.

Milliyet Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Dergi yayımlanmaya başladığı tarihten itibaren bir yıllık yayımlanan sayılara bakıldığında içeriğinde çizgi dizilerin yoğunlukta olduğu görülmektedir. 1. Sayıda başlayan bir çizgi dizi bir sene boyunca kahramanların başından geçen olayların değiştiği şekilde okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Bunun yanı sıra her sayıda bulmacalar, fıkralar, bilmeceler verilmiştir. Yine her sayı da hikâyeler ve bilimsel yazılarda yayınlanmıştır. Ayrıca Fatih Güner'in Pul koleksiyonundan bölümünde de çeşitlik temalarda pullar okuyucularla buluşmuştur. 12 sayıda sürekli yer verilen sayfalar aşağıda verilmiştir:

- Hikâye Sayfaları
- Şiir Sayfaları
- Pul Koleksiyonu
- İçinde Yaşadığımız Şu Harika Dünya
- Dünya Klasikleri
- Dünyamızın Yaratılışı
- Hayvanlar Alemi
- Bilim Sayfası
- Bulmacalar

Dergide bol sayıda çizgi dizi, çizgi hikâye de yer almaktadır. İncelenen Çizgi diziler ve çizgi hikayeler:

- Ten Ten ‘in Maceraları
- Pembe Panter’in Maceraları
- Gizli Ajan Jim
- Albay Bum
- Bob Moran
- Red Kit’in Armağan Avcıları

Dergide Yer Alan Bölümler

Hikâyelerin yer aldığı sayfalarda her sayıda Gülten Dayıoğlu’nun yazıları okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Kendi kaleminden okuyucuyla buluşan hikâyelerinde duru ve akıcı bir dil vardır. Suna’nın Serçeleri Büyülü Mağara, Mor Serçenin Öyküsü, Pembe Serçenin Öyküsü (Korkuluk İle Yaralı Serçe), Yeşim’in Canı Sıkılıyordu, Yoğurtçunun Çingırağı, Köylü Güneşe Aldandı, Uçurtma, Pembe Elbise, Hırsız Karga, Fatma Ninenin İneği Gülten Dayıoğlu’nun yayınlanan hikâyeleridir.

Şiir sayfasında okuyuculardan gelen özgün şiirler paylaşılmıştır. İçinde Yaşadığımız Şu Harika Dünya sayfasında ise 2. Sayıdan itibaren Açık Denizlerde Balık Avı, Ok’un Öyküsü, Çizmelerin Ve Ayakkabıların Öyküsü, Ekmeğin Öyküsü, Deniz ve İnsan, Gökyüzü Ve İnsan yazılarında okuyuculara bilgilendirici paylaşımlarda bulunulmuştur.

Pul Koleksiyonu köşesinde Fatih Güner; ‘‘Pullarla Atatürk’’ başlığında yaşadığı sürece Atatürk ‘ün içinde olduğu çeşitli pulları ve hikâyelerini paylaşmıştır. Dünyamızın yaratılışı sayfası ise 8. Sayıdan sonra eklenmiş ve her sayıda ilk deniz hayvanları neler, ilk kara hayvanları neler, kömür nasıl olmuştur gibi konulara değinilmiştir. Hayvanlar alemi sayfası da yine sonradan eklenmiş ve ilk kuşların hayatından başlayarak her sayıda bir hayvan tanıtılmıştır. Bilim sayfasında ise paraşütün icadı, yangına karşı su bombaları nasıl keşfedilmiş, Einstein’ın Hayat Öyküsü adlı yazı, uzaya ilk çıkan insan vb. bilimsel yazılar yayınlanmıştır. Kasım sayısından itibaren dünya klasiklerine yer verilmeye başlanmış ve her sayıda dünya klasikleri özet şeklinde yayınlanmıştır. İncelenen sayılarda Deniz Altında Bin Fersah ve Kibritçi Kız ‘a yer verilmiştir.

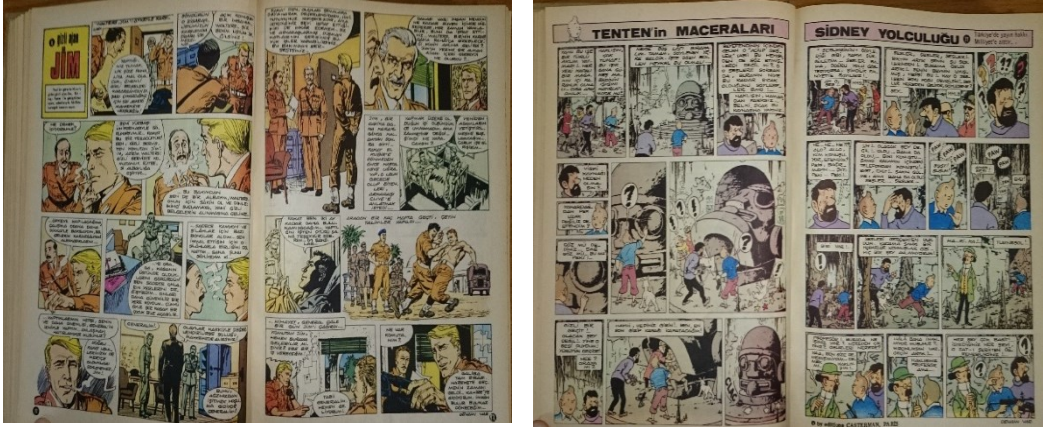
Pembe Panter'in maceraları 12 sayı boyunca dergiye ek şeklinde devam etmiştir. Ten Ten'in maceralarında kahraman Ten Ten 'in çeşitli kahramanlıkları, insanlığa yardımlarından bahsedilen serüveni okuyucuyla buluşmuştur. Gizli Ajan Jim 'de ise karşısına her bölümde gelen farklı ajanlıklar ve bu süreçte yaşadıkları anlatılmıştır. Albay Bum ve Bob Moran ise savaş içerikli bir çizgi dizi olarak okuyucunun karşısına çıkmıştır. Red Kit ise 6. Sayıdan sonra dergiye dâhil olmuştur. Başkahraman Red Kit bir dönem boyunca armağan avcıları ile yaşadığı macera anlatılmıştır.

Şekil 1. Milliyet Çocuk Dergisi'nden Atatürk Temalı Pul Koleksiyonu Örnekleri

Şekil 2. Milliyet Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Hikâye Örnekleri

Şekil 3. Milliyet Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Çizgi Dizi Örnekleri

Şekil 4. Milliyet Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Reklam Örneği

4.1.2.TERCÜMAN ÇOCUK (1977)

İlk sayısını 23 Nisan 1977 tarihinde büyük boy olarak yayınlanan Tercüman Çocuk dergisi, Tercüman Gazetesi tarafından öncelikle haftalık sonra da aylık olarak yayınlanmıştır. Başlangıçta yayın planını Şenol Kirpikçioğlu' nun yaptığı ve birçok sayısının yayımlandığı dergi daha sonra Gürbüz Azak'ın yönetimine geçmiş, bir süre sonra da Refik Özder' in idaresinde yayımlanmaya devam etmiştir.

Tercüman Çocuk bağlı bulunduğu gazetenin milli menfaatlerine uygun olarak Türk yazarçizerlerin çalışmalarına ağırlık vermiştir. Vehip Sinan, Gürbüz Ak ve Şahap Ayhan ilk sayılarda birçok çizim gerçekleştirmişlerdir. Derginin fiyatı 350 kuruştur. Fakat okuyuculara kolaylık sağlanması adına 6 aylık ve 12 aylık aboneliklerle iki farklı fiyattan da satışa sunulmuştur.

Tercüman Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Derginin dil özellikleri incelendiğinde oldukça duru ve anlaşılır olduğu görülmüştür. Derginin çıkarılış amacı 7-12 yaş arası çocuklara okula yardımcı ve eğlendirici olması yönüyle de ağır bir dil kullanılmadığı görülmektedir. Metinlerde seçilen sözcükler ve cümleler Öz Türkçe ile yazılmıştır. Ancak hitap eden grup düşünüldüğünde yazı boyutlarının biraz daha büyük olmasına dikkat edilebilirdi. Dergide hikâye, masal, şiir, bilmece, fıkra ve çizgi dizilere çok yer verilmiştir.

Tercüman Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayınlanan Reklamlar

Dergi ilk yayımlanmaya başladığı zamanlarda ufak çaplı kırtasiye ürünleri, oyuncaklar verirken Eylül ayından itibaren yayımlanan sayılarında 1978 model Murat 131 otomobil, deniz motoru, 10 adet portatif televizyon, bisiklet, fotoğraf makinesi, kol saati, ansiklopedi, futbol topu vermeye başlamıştır. Her ay kupon çekilişlerinde okuyucularına bu hediyeleri vermiştir.

Dergide incelenen 12 aylık sayılarda herhangi bir reklama rastlanmamıştır. Sadece her ay dergilerin son sayfasında 1001 Temel Eser başlığında okuma kitabı listelerine yer verilmiştir.

Tercüman Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Derginin içeriği incelendiğinde çizgi romanlar, bilgilendirici metinler, fıkralar, bilmeceler, şiirler, hikâyeler açısından dolu bir çocuk dergisi olduğu görülmektedir. Vehip Sinan Eylül ayından itibaren Topuz ve Mıstık çizgi romanları; Gürbüz Azak ise Aliş adlı çizgi romanları ile okuyucuyla buluşmuştur. Azak aynı zamanda Nasrettin Hoca, Memiş ile Gülbeyaz, Denizde Kaybolanlar adlı çizgi romanları da kaleme almıştır. Bunların yanı sıra her sayıda’’ Siz Burayı Görmediniz ‘’ başlıklı sayfada iller tanıtılmıştır. İlk sayılarda farklı olarak Kirpikçioğlu tarafından üretilen Dişlek korsan, Badi gibi mizahi çizgi romanlarla tanınan Karaoğlan benzeri tarihi bir kahraman Orkan ve Kung-fu yayımlanmıştır. 12 aylık sayılarda sürekli yer verilen sayfalar şunlardır:

- Siz Burayı Görmediniz
- Olacak İş Değil
- Kendileri Irak’ta Gönülleri Bizimle
- Küçük Kardeşlerin Sayfası
- Posta Kutusu
- Onlar Büyüktü
- TV’den Haberler
- Bilmeceler – Bulmaca
- Gülmece- Güldürmece

Dergide incelenen sayılarda yer verilen çizgi diziler, çizgi romanlar ve çizgi hikâyeler aşağıda sıralanmıştır:

- Kung –Fu
- Mıstık
- Topuz
- King Kong
- Aslan Yürekli Seyfi

Tercüman Çocuk Dergisinde Yer Alan Bölümler

‘‘ Sız Burayı Görmediniz’’ başlıklı sayfada her sayıda Türkiye’de gezilmesi gereken doğal turistik yerler tanıtılmıştır. Rize, Bolu, Ayvalık, Selimiye, Manyas, Urfa, Bingöl, Kırklareli (Demirköy), Uludağ, Isparta, Zonguldak, Muş, Sakarya(Sapanca), Amasya, Artvin tanıtılmıştır. Olacak İş Değil sayfasında ise dünyada olan ilginç olaylarla ilgili bilgi verilmektedir. Örneğin:

Dünyanın En Büyük Cevizi

Dünyanın en büyük cevizinin adı Şaşel Cevizidir. Ağırlığı tam 75 kilodur. Yelpeze Ağacı ailesinden olan ceviz sadece Hint Okyanusu’ndaki bazı adalarda yetişir.

Kendileri Irak’ta Gönülleri Bizimle başlıklı sayfada ise her sayıda yurt dışında yaşayan bir bölgedeki Türkler ve yaşantıları ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Küçük kardeşlerin sayfasında ise 7-8 yaş grubuna uygun boyama etkinlikleri yer almaktadır. Posta kutusunda okuyuculardan gelen sorulara yer verilmiş ve tek tek cevaplandırılmıştır. Onlar Büyüktü sayfasında ise tarihe adını yazdırmış bir tarihi kahramanın, bir büyüğün hikâyesi anlatılmıştır.

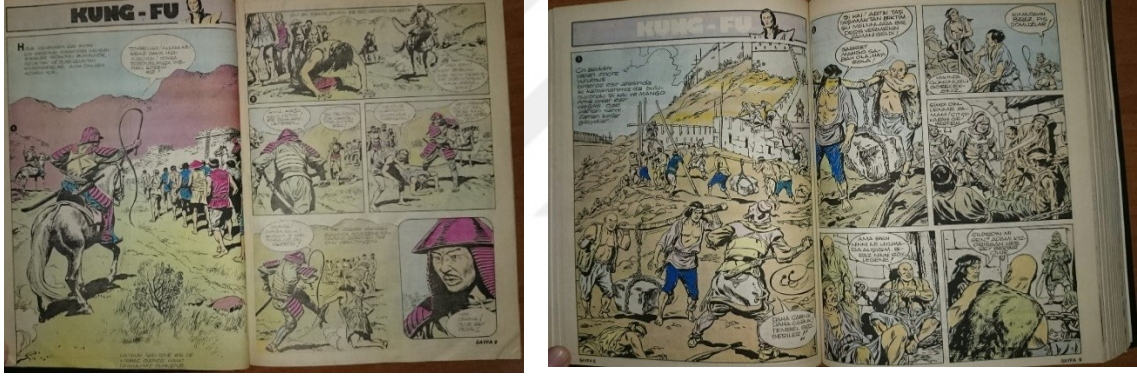
TV’den haberler kısmında ise televizyondaki çocuk çizgi filmleri, çocuk dizileri ile ilgili bilgiler paylaşılmaktadır. Örneğin ilk sayıda Peter Pan’ ın Eylül ayında ekranlarda olacağı, bir başka sayıda Küçük Ev dizisinin sona ereceği gibi programlarla ilgili bilgiler verilmiştir. Bilmece- bulmaca sayfasında ise farklı bulmacalar ve bilmeceler her sayıda dergide yerini almıştır.

Kung – Fu çizgi romanı bir yıl boyunca her sayıda bölüm bölüm yayımlanmıştır. Kung-Fu adlı kahramanın başından geçen olaylar, kahramanlıkları anlatılmıştır. Mıstık adlı çizgi romanda ise Mıstık ile arkadaşı Dursun’un günlük yaşamda başlarından geçen komik olaylar sürekli birbirleriyle anlaşmazlıkları kaleme alınmıştır. Zaman zaman macera peşinde koşarken yaşadıkları komik olaylarla okuyucunun karşısına çıkmaktadırlar. Topuz adlı çizgi romanda ise Tamer ve Topuz’un maceradan maceraya koştuğu görülmektedir. Peşlerinde olan haydutlarla çeşitli olaylar yaşamaktadırlar. Eğlenceli bir dil ile okuyucunun karşısına çıkan

Topuz'da iki üç sayıda bir konu değişmektedir. Kin Kong ise polisiye bir çizgi romandır denilebilir. Kahramanın gizli bir görevi ve bu görevde yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır.

Şekil 5. Tercüman Çocuk Dergisi'nde Okuyuculara Verilen Hediyeler

Şekil 6. Tercüman Çocuk Dergisi'nde Yayınlanan Kung – Fu Adlı Çizgi Diziden Örnekler

Şekil 7. Tercüman Çocuk Dergisi'nde Yer Alan Reklam Örnekleri

4.1.3.TÜRKİYE ÇOCUK DERGİSİ (1981)

Güldürür bizi mizahı	Şiirlerin duası,
Derman baharatçısı	Güzeldir bulmacası
Unutmamak gerek	Çocukların eğlencesi
Güzel masallarını.	Türkiye Çocuk Dergisi.

Türkiye Çocuk Dergisi 15 Kasım 1981 tarihinde yayın hayatına başlamıştır. 30 yıldan fazla bir süre aralıksız yayın yapmış bir dergidir. Yayına başlarken amacı, yayınlanmaya başladığı tarihten günümüze kadar milli ve manevi değerleri önem veren çocuklar yetiştirmek, çocukların ve gençlerin kendi öz kültürünü, tarihini, medeniyetini, vatanını, milletini seven onlara layık olmaya çalışan nesiller olarak yetiştirmek olmuştur. Dergi yöneticileri okurlarının anne-babasına, öğretmenine, çevresine saygılı, başarılı, yardımsever, sevgi dolu, kendisine ve ailesine, vatanına, milletine hayırlı olması için gayret ettiklerini ve derginin de içerik olarak buna göre tasarlandığını dile getirmişlerdir. Yayın sahibi, İhlas Gazetecilik A.Ş. Genel Yayın Müdürü Ahmet Sırrı Arvas' tır. Dergi sahibi ise Rahim Er'dir. Turkuaz Dağıtım Pazarlama tarafından dağıtımı yapılmış, İstanbul'da basılmıştır. Hedeflenen okuyucu kitlesini ilköğretim çocukları oluşturmaktadır. Yani dergi içerik olarak oluşturulurken 7-14 yaş gurubu esas alınmıştır. Dergi ilk zamanlar her ayın 1 ve 15'inde yayınlanırken ilerleyen zamanlarda aylık dergi haline dönüşmüştür. İlk çıktığından itibaren uzun yıllar 30 liradan satışa sunulmuştur.

Türkiye Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Dergi hitap ettiği kitle de göz önüne alındığında amacına ulaşmıştır. 7-14 yaş gurubu çocukların okuyup anlayacağı düzeyde, sade ve akıcıdır. Seçilen kelimelere ve kavramlar her okuyucu tarafından anlamlandırılacak düzeydedir. Fakat yazı büyüklükleri bazı sayfalarda oldukça küçüktür. Bu da okumaya yeni başlayan okuyucuları için sıkıntı teşkil edebilir.

Türkiye Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayınlanan Reklamlar

Dergide incelenen bir yıllık sayılarda herhangi bir reklama rastlanmamıştır. Okuyuculara her sayıda yabancı ülkelerin pulları hediye edilmiştir. Ayrıca ilerleyen sayılarda okuma kitabı ve ilmihal kitapları da hediye edilmiştir. Bunlar dışında okuyuculara çok fazla hediye verilmemiştir.

Türkiye Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Türkiye Çocuk Dergisi çocukların eğitimlerine katkıda bulunmak, okuma alışkanlığı kazandırmak, sosyal ve kültürel alanlarda çocukların gelişmesini sağlamak amacıyla çıktıkları yolda içeriklerini de buna göre oluşturmuşlardır. Bilgiyi eğlenceye dönüştürmeyi amaç edinen dergi okuyucularının karşısına her sayıda kendisini yenileyerek çıkmıştır. Tarih, bilim, sağlık, spor, sinema, buluş, haber sayfaları ile okuyucularını bilgilendirmeyi amaçlamışlardır. Bunun yanı sıra hikâye, masal, karikatür, çizgi roman, oyun, fıkra, bilmece sayfaları ile de okuyucuları eğlendirmişlerdir. İncelenen sayılarda sürekli yer verilen sayfalar aşağıda listelenmiştir:

- Sizin Sayfanız
- Tarih sayfası
- Bilim sayfası
- Sağlık sayfası
- Meslekleri Tanıyalım
- Hikâyelerden Seçmeler
- Güle Güle Öldük
- Bilelim, Bulalım, Eğlenelim

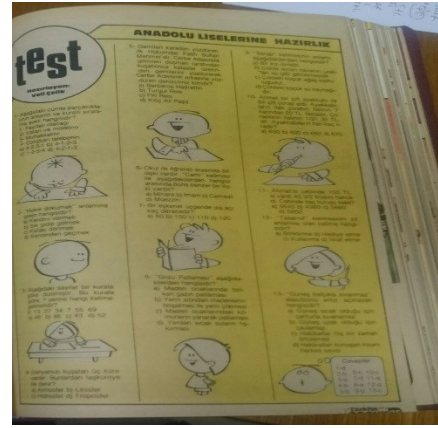
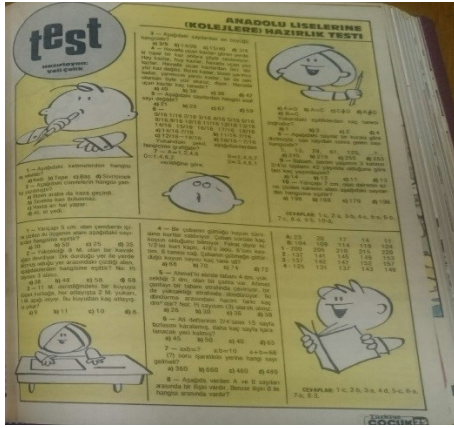
İncelenen sayılarda yayınlanan çizgi romanlar ve karikatürler ise şunlardır:

- Tırmık
- Dedektif Cemil
- Arslan Hasan
- Binbaşı Şahin
- Kurtoğlu

Türkiye Çocuk Dergisinde Yer Alan Bölümler

Dergide ‘‘ Sizin Sayfanız’’ bölümünde okuyuculardan gelen, okuyucuların kendi yazmış oldukları şiirler, fıkralar, hikâyeler, bilmeceler vardır. Ayrıca okuyucuların göndermiş oldukları fotoğrafları ‘‘ Resmine Bak Gör Halini’’ başlığı ile komik hallerde okuyucularla buluşmaktadır. Tarih sayfasında her sayıda Türklere özgü geleneklere, değerlerine yer verilmiştir. Ayrıca günün anlam ve önemine göre tarih sahnesinde adını duyurmuş tarihi kahramanlarla ilgili bilgiler yer almıştır. Türklerin girmiş olduğu savaşlara değinilmiştir. Böylece okuyuculara okula yardımcı tarih derslerine ek kaynak sağlanmıştır. Bilim sayfasında ise her sayıda farklı bir buluşa ve bilimsel konuya değinilmektedir. Sağlık sayfasında ise sağlığımızı korumanın önemine değinilerek, hastalıklara karşı nasıl önlemler alabiliriz vb. beden sağlığı ve ruh sağlığı konuları işlenmektedir. Spor sayfasında da her hafta farklı bir spor dalı tanıtılmakta, bilgilendirici yazılarla okuyucular spora yönlendirilmektedir. Meslekleri tanıyalım bölümünde her meslek grubundan örnekler verilerek, her sayıda farklı bir meslek tanıtılmıştır. Güle güle öldük ve bilelim-bulalım-eğlenelim bölümlerinde bilmecelere, fıkralar ve bulmacalara yer verilmiştir. Yine bu sayfada ‘‘Bunları Biliyor muydunuz?’’ köşesinde dünyanın en uzun kanalı, en uzun binası neresi şeklinde ilginç bilgiler verilmiştir.

Çizgi roman sayfalarında her sayıda farklı bir konuyu işleyen uzun soluklu çizgi romanlar kaleme alınmıştır. İsmail Akyol’un kaleme aldığı ‘‘ Dedektif Cemil’’ de başkahramanın başından geçen olaylar merak uyandırıcı bir şekilde anlatılmaktadır. Siyami Akcelep’in hazırladığı Arslan Hasan’da ise Hasan ve kız kardeşinin başından geçen maceralar anlatılmıştır. Kimi zaman komik, kimi zaman şaşırtıcı olayların yaşandığı çizgi roman her sayıda farklı olaylarla okuyucuyla buluşmaktadır. Binbaşı Şahin ve Kurtoğlu ise daha çok askeri, tarihi olayların konu edildiği romanlardır.

Şekil 8. Türkiye Çocuk Dergisi'nde Okula Yardımcı Test Soru Örnekleri

Şekil 9. Türkiye Çocuk Dergisi'nde Yayınlanan Reklam Örnekleri

Şekil 10. Türkiye Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler

4.1.4.HÜRRİYET ÇOCUK DERGİSİ (1983)

Hürriyet Çocuk Dergisi 7 Ocak 1983 tarihinde yayım hayatına başlamıştır. Hürriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş adına sahibi Sedat Simavi' dir. Dergi İstanbul'da basılmıştır. İlk çıktığı tarihlerde haftalık olarak cuma günleri çıkmıştır. Fiyatı 60 liradır. İlerleyen yıllarda dergi aylık olarak çıkmaya başlamıştır. Hitap ettiği kitle belirtilmemiş olsa da 7-14 yaş grubu içindir. Dergi yönetimi diğer yayınlanan dergilerden farklı olduğunu iddia etmiş ve kendilerini "İlk Çocuk Magazin Dergisi" olarak nitelendirmiştir.

Hürriyet Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Dergi genel itibariyle dil özellikleri bakımından sade ve açıktır. Dergide paylaşılan metinler okuyuculara hitap edecek şekilde kaleme alınmıştır. Verilen örnekler somut, kavramlar yaş seviyesine uygundur. Yazı özellikleri incelendiğinde yazı büyüklüklerinin de çocuklara uygun olduğu görülmektedir.

Hürriyet Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayınlanan Reklamlar

İlk yayımlandığı yıl dergi okuyucuları için 1 adet renkli televizyon, 7 adet bisiklet, 7 adet minik kasetçalar hediye etmiştir. Sonraki aylarda sporculardan imzalı basketbol topları da hediye etmiştir. 6. Sayıdan itibaren fotoğraf makinesi, dil kursu hediye edilmiştir. Yaz aylarında çıkan sayılarında kamp çadırı, tişört ve fotoğraf makinesi hediye etmeye devam etmiştir.

Dergide yayımlanan reklamlar incelendiğinde yoğun bir reklam verilmediği görülmektedir. Verilen reklamlarda incelendiğinde çocuklara yönelik yayımlanmıştır. Yapı Kredi Bankası, Vakıfbank, Dışbank'ın çocuklar için çıkarmış oldukları kitap ve dergi yayınlarının tanıtımı yapılmıştır. "Eti Cin" bisküvi reklamı," Adel- Faber" marka silgi-kalem reklamı yayımlanan reklamlardır.

Hürriyet Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Hürriyet Çocuk Dergisi Türk tarihinde ön plana çıkmış kahramanlara, çeşitli kişilerle yapılan röportajlara, çizgi romanlara yer vermiştir. Ayrıca bil-bul sayfasında çeşitli bilmece, bulmaca etkinlikleri vardır. Bunun yanı sıra Adile Teyze köşesinde okuyuculardan gelen soruları yanıtlamakta ve okuyucularla dertleşmektedir. Dergi ilk

sayısından itibaren ilginç ansiklopediler dizisini de okuyucularıyla buluşturmuştur. Birinci sayıdan itibaren incelenen sayılara kadar dergide sürekli bilgi ansiklopedisi ekine de yer verilmiştir. İncelenen 12 sayıda sürekli yer verilen sayfalar aşağıda sıralanmıştır:

- Okurlar Köşesi
- Hikâye Sayfaları
- Bil-Bul
- Bilgi Ansiklopedisi
- Araştırma Dizisi
- Tarihi Yaratıcılar
- Okulunuz Geleceğiniz
- Bizim Sayfamız
- Bilim Kurgu Romanı
- Televizyon Sayfası
- Dünyaya Açılan Pencere
- Spor Sayfası

Dergide aynı zamanda birçok çizgi roman ve çizgi hikâyeye de yer verilmiştir. Bunlar ise aşağıda verilmiştir:

- Figen'cik
- Tarzan
- Hüdaverdi
- Anna ve Dan
- Şimşek Süvari / Meksika İncisi

Hürriyet Çocuk Dergisinde Yer Alan Bölümler

Dergi her sayısında ilk sayfada Okurlar Köşesi bölümünde okuyucuların mektuplarını yanıtlamıştır. Okuyucuların beğenisi, eleştirisi, istekleri bu sayfada paylaşılmıştır. İlerleyen sayılarda okuyucuların isteklerine göre dergi içeriğinin şekillendiği görülmektedir. Hikâye sayfasında ilk sayıda az sayıda hikâyeye yer verilmiştir. Fakat ilerleyen sayılarda ün yapmış edebiyat yazarlarımızın kaleminden çeşitli hikâyelere yer verilmiştir. Bilgi Ansiklopedisi bölümü ilk sayıdan itibaren ek olarak dergi içerisinde yerini almıştır. Bu bölümde her sayıda farklı bir konu ele alınmıştır. Örneğin ilk sayıda demiryollarının yapımı, kullanımı, dünyada ve

Türkiye’de yerüstü ve yeraltı demiryolları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Sonraki sayılarda uçaklar ve gökyüzü, denizler ve deniz ulaşımı gibi konulara değinilmiştir. Araştırma dizisinde incelenen ilk 6 sayıda ‘‘Ufolar Gerçek mi?’’ başlıklı yazıda ufolar ve uzay ile ilgili haberler paylaşılmış, bilgiler verilmiştir.

Tarihi Yaratanlar bölümünde Türk tarihinde adından sıkça söz edilmiş ünlü tarih kahramanlarımız ile ilgili bilgiler verilmiştir. Okulunuz Geleceğiniz bölümünde ise her sayıda lise giriş sınavına giren okuyucular için okul tanıtımı yapılmıştır. Okullarla ilgili bilgiler verilmiş, meslek seçiminde nasıl etkili olacağı anlatılmıştır. Bizim Sayfamız bölümden ise okurlardan gelen şiirler paylaşılmıştır. Bu sayfa da ‘‘ Arkadaş Köşesi’’nde okuyucular nerelerde yaşadıklarını, kaçınıcı sınıfta okuduklarını, nelerden hoşlandıklarını paylaşmışlardır. Yine bu sayfada Adile Teyze Sizlerle köşesinde; Adile Naşit okuyuculardan gelen mektupları paylaşmış, okuyucuların sorularını yanıtlamıştır. Aynı sayfada her sayıda ayrıca Pul Köşesi kısmında çeşitli pullar paylaşılmıştır.

Figen’cik adlı çizgi hikâye ilk sayıda okuyuculara merhaba demiş ve incelenen 12 sayıda dergide yer almıştır. Figen ilkokula giden, evde ve okulda annesi, babası, abisi ile başından geçen maceralara yer veren bir hikâyedir. Her sayıda farklı bir konu ele alınmıştır. Hüdaverdi çizgi dizisi ise okuyucuları eğlendirmek amacıyla ortaya çıkmıştır. Başkahraman Hüdaverdi’nin hayata bakışı, okul hayatı ve apartmanda yaşadıkları komik bir şekilde kaleme alınmıştır. Tarzan adlı çizgi hikâyede ise ormanda kahramanın başından geçen maceralara yer verilmiştir.

Televizyon Sayfası bölümünde ise televizyonda yeni çıkan programlarla ilgili haberlere yer verilmiştir. İlerleyen sayılarda bu sayfa magazin sayfası haline de dönüşmüştür denilebilir. Spor Sayfası bölümünde her sayıda farklı bir spor dalı tanıtılmış ve bahsedilen spor dalında adını duyurmuş sporcu tanıtılmıştır. İlk sayıdan itibaren basketbol, futbol, boks, tenis gibi spor dalları ile ilgili çeşitli bilgiler verilmiştir. Dünyaya Açılan Pencere bölümünde ise hayvanlar âlemi, bitkiler âlemi tanıtılmıştır. Anna Ve Dan yabancı bir çizgi romandır. Her sayıda farklı bir konuyu işleyen yazar Anna ve Dan’ın maceralarını anlatmaktadır. Şimşek Süvari ise ilk sayıdan itibaren 7. Sayıya kadar okuyucularla buluşmuştur. Dergi sayıdan sayıya kendi içerisinde değişiklikler yapmış, yeni hikâyeye, roman, çizgi diziler ekleyerek yayım hayatına devam etmiştir.

Şekil 11. Hürriyet Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler Magazin

Şekil 12. Hürriyet Çocuk Magazin Dergisi'nin Okuyuculara Verdiği Dergi Eki

Şekil 13. Hürriyet Çocuk Magazin Dergisi'nin Okuyucularına Verdiği Hediyeler

4.1.5.BİLGE ÇOCUK DERGİSİ (2016)

Bilge Çocuk Dergisi 2016 yılında Eylül ayında "Bilge Çocukların Dergisi" sloganı ile yayım hayatına başlamıştır. Dergi geleceğin mimarı çocukların zihninde ışığı, ilim ile irfanı, gelenekle geleceği, dün ile bugünü buluşturan, milli ve manevi değerleri çocuklara aktarmayı amaçlamıştır. İmtiyaz sahibi Ketebe Kitap Ve Dergi Yayıncılığıdır. Editörleri Mustafa Baltacı ve Mehmet Demirhan'dır. Osman Turhan'ın yayım yönetmenliğinde hazırlanan derginin geniş bir yazar/çizer kadrosu vardır. Kadro Mustafa Ruhi Şirin, Bestami Yazgan, Mevlana İdris, Osman Turhan, Özkan Öze, Melih Tuğtağ, Ramazan Türkmen, Halenur Çalışan Gürbüz, Ogan Kandemiroğlu, Selami Tekiroğlu, Mustafa Fikri Çağlayan, Bedirhan Yavuz, Tuba Devam, Esma Genç, Arif Aydın, Gül Bilgin, Mert Demirkan, Tuba Devam, Emre Bilgiç, Emine Arslan, M. Emin Yıkılmaz, Yusuf Örs, Erişcan Türk, Volkan Akmeşe, Murat Tanhu, Esra Ogunday Bakır, Özlem Özden'den oluşmaktadır.

Bilge Çocuk Dergisi aylık olarak çıkmaktadır. Her ayın başında satış bayilerinde ve kırtasiyelerde yerini almaktadır. Fiyatı Türkiye'de 7 TL, KKTC'de 9 TL'dir. 88 sayfadır. Dergi renkli ve resimlerin zengin olması açısından da dikkat çekmektedir.

Bilge Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Dergi yaş gurubu olarak 7-12 arasına hitap etmektedir. Bu nedenle dil özellikleri bakımından anlaşılır, açıklayıcı bir dil tercih edilmiştir. Metinlerde, şiirlerde,

öykülerde saf bir dil kullanılmıştır. Ayrıca dergide yer alan etkinlik sayfalarında da okuyucuların kolaylıkla anlayabileceği yönergeler seçilmiştir.

Bilge Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayımlanan Reklamlar

Dergi ilk yayımlandığı günden itibaren her ay okuyuculara kartondan yapılmış farklı zeka oyunları vermiştir. Dergiye ilaveten ayrı bir paket içerisinde, oyunu tanıtan bir kılavuz ile beraber farklı türde zekâ oyunları okuyucularla buluşmuştur.

Derginin incelenen 12 sayısında yoğun bir şekilde reklamlara yer verildiği görülmektedir. Reklam içeriklerine bakıldığında genellikle çocuklara yönelik olduğu tespit edilmiştir. Her ay düzenli olarak reklam veren markaların yanı sıra, her ay yayımlanan sayılarda değişen markaların reklamları da okuyucunun karşısına çıkmaktadır. LCW, VİKO Panasonic, CNR Holding, Molfix, Torqu, Ülker, Aroma, Familia, Çağrı Hiper Market, Arbella, Bellona, Türk Telekom, İstikbal, Beypazarı, Carrefoursa gibi gıda, iletişim, mobilya markalarının reklamlarının yanı sıra yayınevlerinin reklamları da sıkça yayımlanmıştır. Minik Damla, Semerkand Çocuk, Nar Çocuk, Kültür Çocuk, Hayat Yayınları, Timaş Çocuk yayınları çıkardıkları çocuk okuma kitaplarına her sayıda yer vermiştir. Bunlar dışında kolejlerin okul tanıtımları da dergide yerini almıştır. Düzenli olarak her sayıda Bahçeşehir Okulları, Mektebim Okulları, Gökyüzü Eğitim Kurumları, Acıbadem Okulları, Uğur Okulları okullarında yapılan etkinlikler, eğitim anlayışları ile ilgili reklamlar vermişlerdir.

Bilge Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Dergi yayına çıkış amacı ile içeriğini örtüştürmeyi başarmıştır. Genel itibarıyla içeriği dolu dolu bir dergi olmayı başarmıştır. Sadece çocuklara bilgi verici metinler paylaşmakla kalmamış, aile ile akran ile etkili ve eğlenceli vakit geçirecek etkinliklere de yer vermiştir. Eğlendirirken öğretmeyi amaç edinen dergi yayınlanan diğer güncel dergilerden farklı olarak İngilizce etkinliklere de yer vermiştir. Böylece okuyucuların okula yardımcı bir kaynak olarak dergiden yararlanmasını sağlamıştır.

Kapak bölümünde yayımlandığı ayın kapak konusu ile ilgili okuyucular bilgi sahibi olmaktadır. Çizgi roman bölümünde tarihi olaylar ve kişilere yer verilmiştir. Acayip icatlar bölümünde geçmişte bulunmuş ve günümüzde halen kullanımı devam eden

buluşlara yer verilmiştir. İlginç hikâyeler, zeka soruları, aktivite bölümleri de diğer kısımlarıdır. Derginin içeriği detaylı bir şekilde aşağıda sıralanmıştır:

- Dünyada Neler Oluyor?
- Uzayda Neler Oluyor?
- Sağlıklı Beslenme
- Yemek Tarifi
- Sormagir Mahallesi Hikâyeleri
- Doğa Takvimi
- Peygamberimiz (SAV) Gibi Yaşayalım
- Şiir
- İcat Atölyesi
- Gelecek Teknoloji
- Böcekistan
- Keli Ve Dimi
- Sınır/İyilik Dükkânı
- Acayip İcatlar
- Oyun Var
- Okumayı Sevdiren Kütüphaneler
- Geri Dönüşüm Merkezi
- Origami
- Profesör Limon Kafa
- Afacanlar Sınıfı
- Dayım Ve Ben
- Zekâ Soruları

Bilge Çocuk Dergisinde Yer Alan Bölümler

“ Dünyada Neler Oluyor? ” bölümünde her ay dünyada olan ilgin olaylar, haberler okuyucu ile paylaşılmaktadır. Örneğin; Uzaya Çıkacak İlk Türk Gün Sayıyor, Robot Hamam Böceği Şaşırtıyor, Uzayda Bitki Yetiştir mi?, evinin Elektrikliğini Kendi Üretiyor vb. şeklinde bilgiler ve haberler yer almaktadır. “Uzayda Neler Oluyor?” sayfasında ise gezegenler, uzayda yaşanan olaylar ve uzay haberlerine yer verilmektedir. Sağlıklı beslen sayfasında her ay bir meyve ya da sebze tanıtılmakta ve vitamininden, faydalarından bahsedilmektedir. Bir sonraki sayfada Yemek Tarifi

bölümünde tanıtılan meyve ya da sebze ile ilgili çocukların yapabileceği kolaylıkta bir tarif verilmektedir.

İlk yayınlarında ‘‘Dedemin Doğa Takvimi’’ başlıklı olup sonradan ‘‘Doğa Takvimi’’ olarak yayımlanmaya devam eden bu bölümde her ayın özellikleri ile ilgili bilgiler verilmektedir. Ay hangi mevsime ait, o ayda hangi meyve ve sebzeler yetişir, hangi besinler tüketilmelidir bunlara değinilmektedir. Aynı zamanda geleneklerimize de bu bölümde ayların bulunduğu özelliklere göre değinilmektedir. Örneğin Mart ayında; Zehra ile Selim dedesi ve ninesi ile bu ay neler yapılacağını, mutfak sepetinde nelerin bulunacağını konuşmuşlardır. Mart ayı doğadaki değişiklikler tek tek listelenmiştir:

5 Mart: Soğukların azalmaya başlaması

6 Mart: Üçüncü cemrenin toprağa düşmesi

7 Mart: Ağaçlara su yürüme zamanı

...

21 Mart: Nevruz (İlkbahar Başlangıcı)

26 Mart: Çaylak Fırtınası

Mutfak sepetinde neler var? Sebze, Meyve, Pancar, limon, turp, havuç, Elma, portakal, greyfurt.

Hangi balıklar yenmeli? Kefal, levrek, kalkan.

Peygamberimiz(SAV) Gibi Yaşayalım sayfasında ise her sayıda peygamberimizin bir özelliği, örnek davranışı okuyucularla paylaşılmaktadır. Paylaşılan özelliği ile ilgili bir de hikâye anlatılmaktadır.

İcat Atölyesi sayfasında fen bilimleri ile ilgili bir icat tasarlanmaktadır. İcat için gerekli malzemeler, nasıl yapıldığı, ne işe yaradığına değinilmektedir. Burada amaç el-kas koordinasyonunun gelişmesini de sağlamaktır. İncelenen sayılarda yağmur ölçer, planetaryum, periskop, mancınık, barometre, sinematografi, steteskop, sismograf, megafon gibi eşyaların yapımı öğretilmiştir.

Gelecek Teknoloji sayfasında ise günlük hayatta kullanılan farklı ülkelerden insanların tasarlamış olduğu robotlar, makineler tanıtılmıştır. Acayip İcatlar

sayfasında 1700'lü yıllardan günümüze gelen buluşlarla ilgili bilgiler verilmiştir. Hiyeroglif tabletler, tren, trafik ışıkları, bisiklet, helikopter, mutfak robotları gibi buluşlara örnek verilmiştir.

Böcekistan, Keli ve Dimi, Afacanlar Sınıfı, Dayım ve Ben ise dergide her ay çıkan sayılarda farklı konuların işlendiği çizgi dizilerdir. Böcekistan da karakterler böceklerden oluşmuştur. Böceklerin arasında geçenler verilmek istenen iletilere göre okuyucu ile buluşmuştur. Keli ve Dimi de ise iki farklı karaktere sahip tilki kardeşlerin maceraları anlatılmaktadır. Afacanlar Sınıfında da sınıfın en afacan öğrencileri okulun en doğal hali ile kaleme alınmıştır. Dayım ve Ben çizgi dizisinde de ilkokula giden Hüseyin ve dayısının maceraları anlatılmaktadır.

Oyun Var sayfasında her sayıda çocuklara unutulmaya yüz tutmuş geleneksel sokak oyunları tanıtılmıştır. Origami sayfasında kâğıttan farklı şekiller yapılarak el-kas motor gelişimini destekleyici aktiviteler yer almıştır. Geri dönüşüm merkezinde ise evde ulaşılabilecek geri dönüşüm malzemeleri ile günlük hayatta kullanılabilecek eşyalar tasarlanması sağlanmıştır.

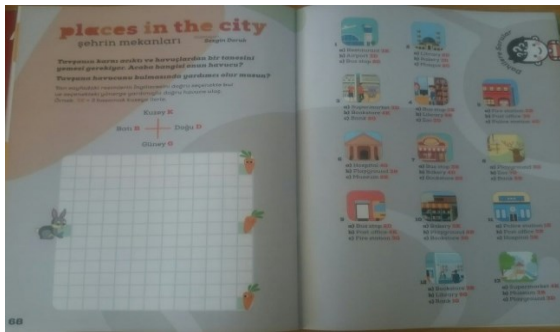
Profesör Limon Kafa da her ay bir okuyucunun merak ettiği sorular yanıtlanmıştır. Zekâ soruları bölümünde ise su doku, sayı bulmacaları, fark ve benzerlikleri bulma, kelime oyunları, şekil oyunlarının yer aldığı zekâyı geliştirici etkinliklere yer verilmiştir.

Şekil 14. Bilge Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekleri

Şekil 15. Bilge Çocuk Dergisi'nde Yayınlanan Reklamlar

Şekil 16. Bilge Çocuk Dergisi Etkinlik Sayfası (Matematik / İngilizce / Genel Kültür)

4.1.6.MAVİ KIRLANGIÇ DERGİSİ (2015)

“Çocuk yurdun temeli, milli varlığımızın teminatıdır.”

İlk sayısı 20 Ocak 1969 yılında Yeşilay tarafından yayımlanmış bir çocuk dergisidir. Yeşilay öğrencilerin eğitimine destek vermek, çocukları milli ve manevi değerler ışığında yetiştirmek amacıyla yayın hayatına başlamıştır. Dergi hikâye, çizgi roman, deneme, şiir gibi edebi türlerin yanında farklı ülkelere ait tanıtıcı bilgiler, Türkiye’de yer alan şehirleri tanıtan eğitici metinlere de yer vermiştir. Karikatürlerin, fıkra, bilmece ve zekâ oyunlarının olduğu bölümler ise eğlendirici sayfalardır. Ayrıca yayımlandığı ayın tarihi olaylarının anlatıldığı tarihte bu ay köşesi, sağlık köşesi, yazar biyografileri de dergide yer almaktadır. Okuyuculara okulda yardımcı bir kaynak olması açısından dergiye birde ‘‘Eğitim Sayfası’’ eklenmiştir. Bu sayfada da Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Dersi konularına yer verilmiştir.

Güncel sinema, tiyatro, sergi ve radyo programlarının bilgilerinin verildiği dergide Tarık Buğra, Eflatun Cem Güney, Kemalettin Tuğcu, H. Nusret Zorlutuna gibi önemli edebiyatçıların devamlı hikâyeleri yer almaktadır. 1980 Mart ayına kadar aralıksız 12 yıl yayımlanan dergi bu tarihten sonra yayına kapatılmıştır. 35 yıllık uzun bir aradan sonra Yeşilay tarafından 2015 yılında dergi tekrar yayımlanmaya başlamıştır. Mart ayından itibaren okuyucularıyla yeniden buluşan derginin imtiyaz sahibi Prof. Dr. Mücahit Öztürk’tür. Nazan Bülbül’ün editörlüğünü yaptığı dergi danışman psikolog Safiye Ebra Uraloğlu’nun da iş birliği ile yayınlanmaktadır. Ortalama 50 sayfadan oluşan derginin fiyatı Türkiye’de 5 TL, KKTC’de 6 TL olarak belirlenmiştir. Her ayın başında anlaşmalı bayilerde, kırtasiyelerde satışa sunulmaktadır.

Mavi Kırlangıç Dergisinin Dil Özellikleri

Mavi Kırlangıç Dergisi’nin dil özellikleri incelendiğinde hitap ettiği kitleye uygun olduğu tespit edilmiştir. Metinlerde ve etkinliklerde açıklayıcı ve anlaşılır yönergeler olduğu görülmektedir. Hikâyelerde seçilen kelimeler, metinlerdeki kavramlar okuyucuların günlük hayatta karşılaştığı şekilde seçilmiştir.

Mavi Kırlangıç Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayımlanan Reklamlar

Dergi her sayısında okuyucularına posterler, puzzelle, maskeler, takvimler hediye etmektedir. Posterler günün anlam ve önemine uygun şekilde de tasarlanabilmektedir. Dergi ilk sayfasından son sayfasına kadar kapaklarda dahil reklamlara hiç yer vermemektedir.

Mavi Kırlangıç Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Derginin tüm içeriği pedagog eşliğinde güvenilir kaynaklardan yararlanılarak hazırlanmaktadır. Çocukların hem eğlenip hem de sağlıklı yaşam, kültür, zararlı alışkanlıklardan korunma, değerler, bilim, tarih gibi birçok alanda bilgi edinmelerini sağlamaktadır. İçerik Yeşilay uzmanları tarafından oluşturulan kazanım listelerine göre hazırlanmaktadır. Verdiği bilgiler dışında okuyucuların el becerilerini geliştirmeye yönelik oyunların da yer aldığı dergi ile çocukların zihinsel gelişimlerine de katkı sağlamaktadır. Dergide yer alan sayfalar aşağıda listelenmiştir:

- Hayat Bilgisi
- Bilim Merkezi
- Yeşilcan'ın Maceraları
- Hayvanların İlginç Dünyası
- Bir Gül Nine Hikâyesi
- Nasıl Yapılır?
- İlginç Bilgiler
- Doğa Ve Çevremiz
- Önce Sağlık
- Tarih Sokağı
- Büyüyünce Ne Olsak?
- Haydi, Spor Yapalım
- Botanik Bahçesi
- Müzik Kutusu
- Az Gittik Uz Gittik
- Dünya Çocukları
- Çözelim Eğlenelim
- Origami

- Sizden Gelenler
- Sokak Oyunları

Mavi Kırlangıç Dergisinde Yer Alan Bölümler

Hayat Bilgisi sayfasında hazırlanan kazanımlara göre her sayıda farklı bir değer işlenmektedir. İşlenen değer ile ilgili örnekler verilmekte hikâyeler anlatılmaktadır. Bilim merkezi sayfasında ise her ay farklı bir konu ele alınmaktadır. Özellikle Fen Bilgisi ve Teknoloji Dersi ve Sosyal Bilgiler dersine yardımcı konular ele alınmaktadır. Örneğin bir sayıda “Rüzgâr’ın Gizemli Dansları: Fırtına, Hortum, Kasırğa” başlıklı yazı bu sayfaya verilecek bir örnektir. Burada rüzgârın oluşumu, fırtına ve kasırğanın ne olduğu anlatılmaktadır. Bunun dışında kar oluşumu, gemiler nasıl yüzer? , teleskop ne işe yarar? , çiçekli bitkiler, yer çekimi, iskelet sistemi, robotlar, güneş tutulması, ışığın dünyası gibi konular da işlenmiştir. Ayrıca konuya uygun deneyler varsa deneylerde eklenmektedir.

Yeşilcan’ın Maceraları sayfasında Can ve arkadaşları Ece ile Efe’nin maceraları anlatılmaktadır. Burada anlatılan hikâyelerde okuyuculara farklı değer aktarımlarında bulunmaktadır. Hayvanların İlginç Dünyası sayfasında ise her sayıda farklı bir hayvan tanıtılmaktadır. Burada hayvanların özellikleri anlatılmaktadır. İncelenen ilk sayıdan itibaren penguen, sincap, zürafa, timsah, kırlangıç, deve, denizyıldızı, yengeç, kelebek, tilki, flamingolar tanıtılmıştır. Bir Gül Nine Hikâyesi bölümünde ise Gül Nine her ay farklı bir hikâye anlatmaktadır. Bu hikâye okuyuculara çeşitli değerleri öğretmektedir. Ayrıca torunu Can ile beraber hikâye ile ilgili okuyucularında yapacağı bir etkinlik verilmektedir. Böylece okuyucular hikâye içerisinde aktif olacaktır. Nasıl Yapılır? Bölümünde ise her ay okuyucuların ebeveynleri ile çeşitli aktiviteler yapmaları sağlanmaktadır. Örneğin bir sayıda kedi evi yapımı örnek verilmiştir.

İlginç Bilgiler sayfasında ise dünyadan çeşitli ilginç bilgiler okuyucularla paylaşılmaktadır. Doğa Ve Çevremiz sayfasında her ay doğa ile ilgili bilgiler verilmektedir. Doğada ve çevremizde yaşanan son olaylarla ilgili haberler sunulmaktadır. Örneğin bir sayıda buzullar, bir sayıda çöller ile ilgili paylaşılan bilgiler örnek olarak gösterilebilir. Önce Sağlık sayfasında ise mevsimlerde dikkat etmemiz gereken hastalıkların neler olduğu, dengeli ve düzenli beslenmenin önemi,

hangi mevsimde hangi meyve ve sebze yi yememiz gerektiği ile ilgili bilgiler verilmektedir.

Tarih Sokağı sayfasında ise her ay tarihte, edebiyatta yer edinmiş önemli kişilerin hayatları anlatılmaktadır. Dergide okuyucularla buluşan kişiler Fatih Sultan Mehmet, Cahit Arf, Kanuni Sultan Süleyman, İbni Sina, Seyit Onbaşı, Piri Reis, El Cezri, El Fergani, Karagöz ve Hacivat, Uluğ Bey gibi tarih ve edebiyat sahnesinde adını duyurmuş kişileridir. Büyüyünce Ne Olsak? Sayfasında ise her ay farklı bir meslek grubu okuyuculara tanıtılmıştır. İncelen sayılarda tanıtılan meslekler şunlardır: Ziraat Mühendisi, resim öğretmeni, meteoroloji mühendisi, kaptan, hemşire, aşçı, çevirmen, avukat, genetik mühendisi, makinist, itfaiyeci, arkeolog. Haydi, Spor Yapalım sayfasında da farklı spor dalları tanıtılmıştır. Nasıl oynandığı, kuralları, oyun alanlarına değinilmiştir. İncelen dergilerde tanıtılan spor dalları: Buz pateni, optimist, oryantiring, karate, jimnastik, yüzme, okçuluk, eskrim, su topu, masa tenisi, kayak.

Kültür-Sanat sayfasında ise her ay sinemalarda gösterime giren çocuk filmleri, tiyatrolar, yayına çıkan çocuk kitapları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Botanik Bahçesi sayfasında ise her farklı bir bitki tanıtılmakta, yetiştirme şartları ile ilgili bilgiler verilmektedir. Aynı zamanda bu bölüme ait kes-yapıştır-boya etkinlikleri de okuyucularla buluşmaktadır. Müzik Kutusu sayfasında ise her ay farklı bir enstrüman okuyuculara tanıtılmaktadır. İncelenen sayılarda akordeon, tuba, mızık, piyano, kemençe, gitar, davul, çello, tulum nasıl çalınır, çeşitleri nelerdir, ülkemizde kim tarafından kullanılmıştır, kimin uzmanlığı vardır gibi bilgiler verilmektedir.

Az Gittik Uz Gittik sayfasında da ülkemizin doğal zenginlikleri, turistik yerler tanıtılmaktadır. Her sayıda okuyucuları farklı bir yolculuğa çıkaran sayfada tanıtılan illerde neler meşhurdur, gezilecek yerler nelerdir, hangi yemekler meşhurdur gibi bilgiler verilmektedir. İncelen sayılarda tanıtılan iller: Kars / Sarıkamış, Denizli / Pamukkale, Bolu / Abant Gölü, Çanakkale, Eskişehir. Şanlıurfa / Balıklı Göl, Van, Cunda Adası, Amasya, Nevşehir / Kapadokya, Diyarbakır, Muğla.

Dünya Çocukları sayfasında ise her ay farklı bir ülke çocukları, o ülkeye ait kıyafetler, müzik aletleri, yemekler; ülkenin Türkiye'ye göre konumu, ulaşımı ile ilgili bilgiler verilmiştir. bu sayfanın okuyucular için Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerine de faydası yadsınamaz. Tanıtılan ülkeler: Brezilya, Yemen, İskoçya, Güney Kore, Moğolistan, Rusya, Çin, Hindistan, Japonya, Avustralya. Bu Ay Neler Var?

Sayfasında ise derginin yayımlandığı ay hangi hafta, hangi bayramlar var bunlarla ilgili belirli günler ve haftalara yer verilmiştir. Çözüm – Eğlence sayfasında ise çengel bulmaca, labirent, 7 Fark, kelime avı gibi zihinsel gelişimi destekleyen etkinliklere yer verilmiştir. Origami sayfasında okuyucuların el-göz-kas koordinasyonunu geliştirmek adına kâğıttan farklı şekillerin nasıl yapıldığı anlatılmıştır. Sizden Gelenler sayfasında okuyucuların dergiler, dergilerde paylaşılan aktiviteleri yaptıkları fotoğrafları paylaşılmıştır. Çizim – Öğrenim sayfasında 6 -7 yaş grubu için noktaların üzerinden giderek şekillerin ortaya çıktığı aktivitelere yer verilmiştir. Derginin arka kapağında ise her ay farklı bir sokak oyunu tanıtılmış ve nasıl oynandığı anlatılmıştır. İncelenen sayılarda tanıtılan oyunlar şunlardır: Yedikule, beştaş, çift ip, deve-cüce, bülbül kafeste, çiçek oyunu, kurt baba, mektup, denge oyunu, oryantiring, sek sek.

Şekil 17. Mavi Kırangıç Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler

Şekil 18. Mavi Kırangıç Çocuk Dergisi Genel Kültür Sayfalarından Örnekler

Şekil 19. Mavi Kırangıç Dergisi Etkinlik Sayfa Örnekleri

4.1.7. TRT ÇOCUK DERGİSİ (2012)

2008 yılında yayın hayatına başlayan TRT Çocuk kanalı Maysa ve Bulut, Keloğlan Masalları, Canım Kardeşim, Köstebekgiller, Rafadan Tayfa, Nane Limon gibi programları milli kültürden, sanattan, tarihten, milli kahramanların hikâyelerinden esinlenerek yerel bir içerik sunmayı başarmıştır. Kendi söylemleri ile “360 derece yayıncılık” amacı ile yola çıkmışlar ve 2012 yılında TRT Çocuk Dergisini yayın hayatıyla buluşturmuşlardır. Yayın sahibi Radyo Televizyon Kurumu adına İbrahim Eren’dir. Derginin editörü Gökçe Özder’dir. Yazar ve çizer kadrosu ise Hatice Özdemir Tülün, Ayşe Kıyıklık, Serhat Albamya, Gökçe Özder, Murat Özeyer, Özkan Öze, Hülya Ceylan, Sevin Okyay, Doğukan İşler, Sevda Dursun Unuk, Nefise Atçakarlar, Elif Arslan’dır. Dergi ortalama 65 sayfadan oluşmaktadır. Aylık olarak çıkmaktadır. Fiyatı 5 TL’dir.

TRT Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Dergide kullanılan dil oldukça sade ve anlaşılır bir dildir. Derginin amacı eğlendirirken öğretmek olmakla beraber çocuklara okuma alışkanlığını da kazandırmaktır. Bu nedenle kullanılan dile çok önem verilmiştir. Özellikle hikâye, masal, deneme sayfalarında 7-11 yaş grubuna hitap eden bir dil kullanılmıştır. Kavramlar, kullanılan kelimeler okuyucuların anlayacağı şekilde seçilmiştir.

TRT Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayımlanan Reklamlar

Her ay dergi okuyuculara farklı hediyeler sunmaktadır. TRT Çocuk kanalında yayınlanan çizgi film karakterlerinin posterleri, kitap etiketleri, okuma kitapları, zekâ geliştirici oyunlar hediye edilmektedir. Dergide yayımlanan reklamlar incelendiğinde TRT Çocuk kanalında yayın hayatına yeni başlayan çizgi filmlere, kanalda değişen program akışlarına yer verilmiştir. Bunların dışında marka içerikli reklamlara yer verilmediği tespit edilmiştir.

TRT Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

TRT Çocuk Dergisi içeriği incelendiğinde okuyuculara okullarında yardımcı olabilecek bilgilere, konulara yer verildiği görülmektedir. Çocuklara boş vakitlerinde

eğlendirmenin yanı sıra dergide paylaşılan metinler ile tarihi, milli ve manevi değerleri öğrenmeleri, kültürel mirastan haberdar olmaları, sağlıklı beslenme, gelişen teknolojiden haberdar olmalarını sağlayacak şekilde içerik belirlenmiştir.

Dergide sürekli yer alan sayfalar aşağıda listelenmiştir:

- Masal Mutfağı
- Keçe'nin Yol Haritası
- Doğa Güncesi
- Elif'in Dersleri
- Gezgin Aile
- Can'ın Ekranı
- Kitapçının Kedisi
- Uzay Kâşifi Gökay
- Yeşilcan'ın Maceraları
- Ali Gel
- Ata'mdan Hatıralar
- İbi İle Keşfediyoruz
- Hoppa'yla Cetvelsiz Sorular
- Kapak Dosyası
- Büyüteç
- Büyüsem De Olsam
- Atletik Akın
- Evliya Çelebi
- Doğadan Sesler
- Büyüğüm Okur musun?
- Sağlıklı Besleniyorum
- Deneyebilirim
- Ceviz Ağacının Maceraları
- Meraklı Dodo
- Küçük Sanatçılar

TRT Çocuk Dergisinde Yer Alan Bölümler

Masal Mutfağı sayfasında her ay farklı bir masal okuyucularla buluşmaktadır. Masallarda okuyuculara çeşitli değer aktarımlarında bulunulmakta, bazı masallardan ders çıkarılacak mesajlar verilmektedir. Doğa Güncesi adlı sayfada her ay bir konu ele alınmakta ve o konu ile ilgili bilgi verilmektedir. Keçe'nin Yol Haritası bölümünde ise Keçe adlı karakterin Avrupa, Asya gibi kıtalarda ziyaret ettiği ülkeler tanıtılmaktadır. Ülkelere ve şehirlere ait özellikler, bilgiler verilmekte, fotoğraflar paylaşmaktadır. Elif'in Dersleri adlı sayfada her sayıda farklı bir sebze, meyve tanıtılmaktadır. Tanıtılan sebze ve meyvelerin faydalarından örnekler verilmektedir.

Gezgin Aile bölümünde ise anne, baba ve iki kardeşten oluşan ailenin her ay farklı bir ile yaptığı yolculuğu anlatılmaktadır. Gittikleri iller nerede, ne var, ne yok, ne yenebilir, hangi ünlüler o ilde doğmuş? Gibi sorular cevaplanmaktadır. Ayrıca o ile ait iklim, yetişen meyve, sebze, tarihi ve turistik yerlere de değinilmektedir. Can'ın Ekranı sayfasında ise Türkiye'de ve dünyada olup biten olaylarla ilgili haberler yer almaktadır. Gökçe Özder'in kaleme aldığı Kitapçının Kedisi sayfasında her ay çıkan çocuk kitapları okuyuculara tanıtılmakta, içerikleri ile ilgili bilgiler verilmektedir. Uzun Kâşifi Gökay adlı çizgi dizide her ay Gökay uzay ile ilgili bilgiler paylaşmakta, kendisini zaman zaman gökyüzündeki cisimlerle konuşurken bulmaktadır. Uzun meraklısı olan Gökay uzaya çıkacağı günün hayalini kurmakta ve bunun için kendince çalışmalar yapmaktadır. Yeşilcan'ın Maceraları ise Mavi Kırılantı Dergisi başkahramanı Can'ın arkadaşları ile başından geçen olayları anlatan bir çizgi dizidir. Mavi Kırılantı Dergisi'nden alıntı yapılarak TRT Çocuk Dergisi'nde de yer verilmektedir.

Ali Gel adlı bölümde ilkokula giden Ali'nin maceraları anlatılmaktadır. Ali'nin acayip şeyler adını verdiği kutusu ile yaptığı yolculuklar, burada tanıştığı arkadaşları ile yaşadıkları anlatılmaktadır. Ayrıca yapılan yolculuklarda Ali'ye eşlik eden ve sadece onunla konuşan bir de kuşu vardır. Ata'mdan Hatıralar sayfasında Mustafa Kemal Atatürk'ün her ay farklı bir sözü okuyucularla paylaşılmaktadır. Bu sözler kimi zaman günün anlam ve önemine uygun olarak da seçilmektedir. Senden Kaçmaz sayfasında ise her ay TRT Çocuk kanalında çıkan çizgi film kahramanlarının çeşitli mekânlardaki resimleri verilmekte ve bu resim içerisinde karakterlerin bulunması istenmektedir. Bu sayede okuyucuların dikkat geliştirme etkinlikleri de yapması

sağlanmaktadır. İbi İle Keşfediyoruz sayfasında ise her ay İbi adlı karakter ile doğadan, çevreden çeşitli konular ve haberler okuyucularla buluşmaktadır.

Soğuk Espri sayfasında ise her sayıda farklı farklı espriler okuyucularla buluşmaktadır. Örneğin : “ *Penguenler niçin koltuğa oturmazlar? – Smokinleri buruşmasının diye. Hangi saat kurulmaz? – Kum saati.*” Soru-cevap şeklinde espriler paylaşılmaktadır. Hoppa’yla Cetvelsiz Sorular sayfasında da Hoppa adlı robot olan kahramanın matematik ile ilgili basit düzeyde etkinlikleri yer almaktadır. Kapak Dosyası sayfasında ise her ay farklı bir günlük hayatta karşımıza çıkacak konular ele alınmaktadır. Büyüsem de Olsam sayfasında ise her ay farklı bir meslek grubu tanıtılmış ve bu mesleği yapan bir kişi ile röportaj yapılmıştır. İncelenen dergi sayılarında: Postacı, pilot, yazar, fotoğrafçı, cankurtaran, psikolog, biyolog, aktar gibi meslek grupları tanıtılmıştır. Atletik Akın adlı bölümde de her ay farklı bir spor dalı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Evliya Çelebi adlı sayfada Nefise Atçakarlar’ın kaleminden Evliya Çelebi’nin hayatı bölüm bölüm anlatılmıştır.

Doğadan Sesler adlı sayfada hayvanların dünyasında yolculuğa çıkılmıştır. Her sayı da farklı bir hayvan tanıtılmış ve hayatı anlatılmıştır. Büyüğüm Okur Musun? Bölümünde Elif Arslan her ay farklı bir çocuk eğitimi konusunu kaleme almıştır. Böylece dergi sadece çocuklara hitap etmekten çıkmış ebeveynlerin de okuyabileceği bir dergi olmuştur. Sağlıklı Besleniyorum bölümünde ise aylık yenmesi gereken meyve, sebzeler tanıtılmıştır. Mevsimlerine göre hangi yiyecek ve içecekleri tercih etmemiz gerektiği anlatılmış ve evde denenebilecek kısa tarifler paylaşılmıştır. Deneyebilirim adlı sayfada her ay farklı bir eşya yapımı anlatılmıştır. Malzemeler ve yapım aşamaları resmedilerek anlatımı okurlarla paylaşılmıştır. Ceviz Ağacı’nın Maceraları sayfasında da her ay ceviz ağacının başından geçen hikâyeler kendi ağzından anlatımıyla okurlarla buluşmuştur. Meraklı Dodo bölümünde de Dodo’nun doğa ve hayvanlarla ilgili edindiği ilginç bilgiler okuyucularla paylaşılmıştır. Küçük Sanatçılar sayfasında ise her ay okuyuculardan gelen resimler, hikâyeler, şiirler dergide yayımlanmıştır.

Şekil 20. TRT Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler

4.1.8. 7' DEN 70'E EDEBİYAT, KÜLTÜR, ÇOCUK DERGİSİ (2016)

Dergi BRG Ajans tarafından 2016 yılının Haziran ayında yayım hayatına çıkmıştır. “7 ‘den 70’e Edebiyat” sloganıyla yola çıkan derginin amacı çocukların sanata ve doğaya meraklı, uygar bir yaşam sürmesine katkıda bulunmaktır. Haydar Ergülen edebiyat danışmanlığını yaptığı, Barı İnce’nin yayın yönetmenliğini yürüttüğü dergi de zengin bir yazar kadrosu da bulunmaktadır. Ahmet Ümit, Canan Tan, Sunay Akın, Onur Behramoğlu, Aslı Tohumcu, Necati Tosuner, İpek Ongun, Yalvaç Ural, Sevin Okay, Ragıp Duran, Müge İplikçi, Şermin Yaşar, Ceren Kerimoğlu, Necati Güngör, Müjdat Gezen, Nihan Kayalıgolu, Gülşah Elikbank, Fadime Uslu ve her ay dergiye dâhil olan konuk yazarlar ile dev bir kadrodan oluşmaktadır. Serkan Altuniğne karikatürleri ile Cem Kızıltuğ, Zeynep Özatalay, Ethem Onur Bilgiç ise resimleyici olarak çocukların karşısına çıkmaktadır.

Dergi A4 boyutunda kuşe kâğıdı basılmıştır. İlk zamanlar 2 ayda bir çıkan dergi Aralık 2016’dan itibaren her aybaşında çıkmaya başlamıştır. Yay sat aracılığıyla kırtasiyelere ve satış bayilerine gönderilen derginin fiyatı Türkiye’de 8 TL, KKTC’de 10 TL ‘dir. 64 sayfa tamamı renklidir. 15. Sayıdan sonra dergi ekonomik şartlar

nedeniyle yayın hayatına ara vererek, e-dergi şeklinde yeni tasarımları ile okurlarla yeniden buluşmak üzere yayım hayatına veda etmiştir.

7'den 70'e Çocuk Dergisinin Dil Özellikleri

Derginin dil özellikleri incelendiğinde Türkçe'nin en iyi şekilde okuyuculara aktarıldığı görülmektedir. Masallar, öyküler, şiirler derginin hitap ettiği her kesimin kolaylıkla okuyup anlayacağı şekildedir. Kavramlar, seçilen kelimeler oldukça yalındır. Zaten dergideki yazar kadrosu da yıllardır kitap, köşe yazıları, denemeler yazan bir ekip olduğu için dil özellikleri bakımından okuyuculara fayda sağlamaktadır.

7 'den 7'e Çocuk Dergisinin Okuyuculara Verdiği Hediyeler, Dergide Yayımlanan Reklamlar

Dergi yayınlandığı tarihten itibaren her ay okuyucularına farklı hediyeler vermiştir. Okul takvimi, bez çanta, süper kahraman çıkartmaları, zekâ oyunları, ders programı çizelgesi, masal cdsi, posterler hediye etmiştir. Dergide yayımlanan reklamlara bakıldığında çok sayıda reklamın yayınlanmadığı tespit edilmiştir. Yayımlanan reklamlarında çocukları alışverişe yönlendirici içerikte, marka reklamları olmadığı görülmektedir. Yayınlandığı ilk günden çıkan son sayısına kadar Lösev Vakfı, KAÇUV Vakfı'nın reklamları yer almaktadır. Bunun yanı sıra Günışığı Kitaplığı yayınından çıkan çocuk kitaplarının tanıtımları yapılmış, bir sayısında da Bavul Dergisi'nin reklamı verilmiştir.

7'den 70'e Çocuk Dergisinin İçeriğinin İncelenmesi

Derginin ilk sayfasında okuyucuları Barış İnce'nin yazıları karşılamaktadır. Her ay bir konuya değinip okuyucularla sohbet edercesine yazılarını paylaşmaktadır. Ünlü edebiyatçılarımızın kaleminde çok sayıda masal, öykü, şiir dergide okuyucularla buluşmaktadır. Yeşim Coşkun'un her ay farklı bir ünlüyle yaptığı söyleşi dergide yer almaktadır. Bulmaca sayfasında her ay farklı bir tema ile ilgili çengel bulmaca yer almaktadır. Çizgi filmler ve kahramanları, hayvanlar, bitkiler bu temalardan bazılarıdır. Sibel Güngör Neşeli Tabaklar sayfasıyla her ay farklı bir tarif ve sunumla okuyucularla buluşmaktadır. Meyve ve sebzelerden hazırladığı eğlenceli tabakları okuyucularında aileleri ile hazırlamasını istemektedir. Bunun yanı sıra her ay yazarlardan bir tanesinin giriş kısmını yazdığı bir masalı okuyucuların tamamlaması

istenmektedir. Bir sonraki ay okuyuculardan birinin tamamladığı masal dergide yayımlanmaktadır. Özetlenecek olursa dergide sadece öyküler, masallar, şiirler yer almamakta; çocukların aileleri ile vakit geçireceği etkinliklere, oyunlara da yer verilmektedir. Bununla birlikte her yaş gurubuna hitap eden bulmacalar, nokta birleştirme aktiviteleri, bilmecelerde yer almaktadır. Dergide incelenen sayılarda düzenli olarak yer verilen sayfalar şunlardır:

- Masal Sayfaları
- Öykü Sayfaları
- Şiir Sayfaları
- Tekerleme Sayfası
- Hadi Anne
- Deneysel Sayfaları
- Bunları Biliyor musunuz?
- Oyun Sayfası
- Eğlenceli Tabaklar Sayfası
- Kültür Sayfası
- 7 Maddede Edebiyatçıları Tanıyalım
- Spor Sayfası
- Söyleşi Sayfası
- Kitap Tanıtımları
- Sizden Gelenler
- Birlikte Boyayalım
- Maske Yapımı

7'den 70'e Çocuk Dergisinde Yer Alan Bölümler

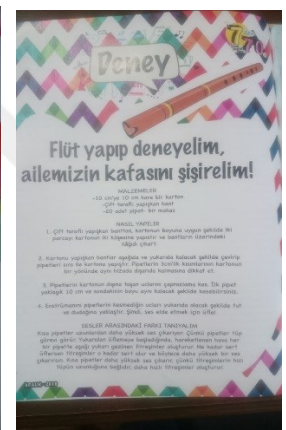
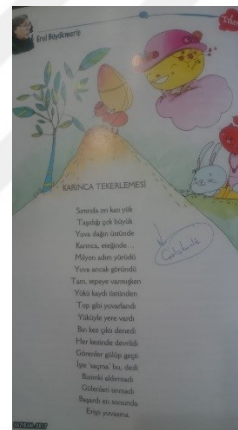
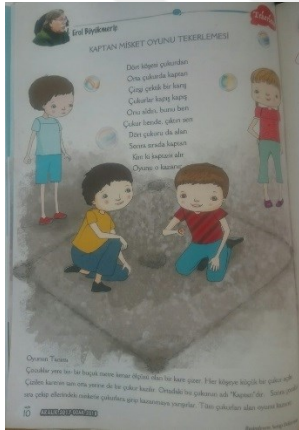
Masal ve öykü sayfalarında her ay farklı bir konuyu ele alan yazarlar okuyuculara değer aktarımında bulunmaktadır. Aynı zamanda yazılan metinlerde eğlenceli zamanlar yaşarken ders çıkaracak mesajlarda verilmektedir. Haydar Ergülen Şiir sayfasında her ay farklı temaları ele alarak şiirler paylaşmıştır. Nar Uykusu, Anne Uykusu, Baba Uykusu, Kardeş Uykusu, Ağaçların Uykusu, Kuşların Uykusu vb. temalardan oluşmaktadır. Erol Büyükmeriç ise her ay okuyucuların çeşitli tekerlemeler öğrenmesine yardımcı olmaktadır.

Hadi Anne sayfasında Derya Topçu kızı ile beraber gittiği bir şehri, bir mekânı okuyucularla paylaşmaktadır. Böylece çocuklara ve ebeveynlerine hafta sonları beraber yapabilecekleri bir aktivite alternatifi sunmaktadır. Deney Sayfaları bölümünde her ay değişik bir konu ile ilgili deney anlatılmaktadır. Malzemeleri ve nasıl yapıldığı, amacı okuyuculara anlatılmaktadır. Bu sayede okuyucuların okullarda Fen Bilgisi ve Teknoloji derslerine de yardımcı olmaktadır. Bunları Biliyor musunuz? bölümünde ise dünyadan farklı konularda ilginç bilgiler paylaşılmaktadır.

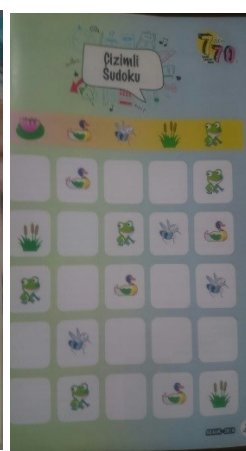
Oyun Sayfası bölümünde ise Oyuncu Anne Şermin Yaşar evde çocuklarla oynanabilecek oyunları paylaşmaktadır. Her ay farklı bir oyunu okuyucularla paylaşmaktadır. Böylece aile içi aktivitelere de birçok örnek verilmiş olmaktadır. Eğlenceli tabaklar sayfasında her ay farklı tariflerle eğlenceli tabaklar hazırlanmaktadır. Mevsimine göre meyve ve sebzelerin kullanıldığı tariflerle çocuklar ebeveynleri ile eğlenceli aktiviteler yapmaktadır. Kültür Sayfası bölümünde Sunay Akın kendi kaleminden her ay ziyaret ettiği gezilerde karşılaştığı anılarını anlatmakta, gittiği yerlerle ilgili bilgiler vermektedir.

7 Maddede Edebiyatçıları Tanıyalım bölümünde her ay dünyadan ya da Türkiye'den bir edebiyatçının hayatı kaleme alınmakta ve 7 maddede okuyuculara tanıtılmaktadır. Spor sayfası bölümünde farklı spor dallarıyla uğraşan dünyaca ünlü Türk ve yabancı sporcular tanıtılmaktadır. Böylece okuyucuların genel kültürüne katkı sağlamakta aynı zamanda spor dallarını tanımaları sağlanmaktadır. Söyleşi Sayfasında Yeşim Coşgun her ay bir ünlü ile röportaj yapmakta sorular sormaktadır. İncelen sayılarda Pinhani, İnci Türkay, Öykü Gürman, Burak Deniz gibi çocukların beğeni ile takip ettiği ünlülerle söyleşiler yayımlanmıştır. Kitap Sayfasında Mehmet Çataloğlu'nun kaleminden her ay farklı bir çocuk kitabı tanıtılmaktadır. Kitabın yazarı, içeriği, konusu hakkında kısa bir bilgi verilmektedir.

Sizden Gelenler bölümünde okuyuculardan gelen resimler, dergide yayınlanan aktivitelerin yapıldığı fotoğraflar, masallar paylaşılmaktadır. Birlikte Boyayalım derginin son sayfasında her sayıda boyama aktivitesi olarak yer almaktadır. Maske Yapımı ise dergide 5. Sayıdan itibaren iç kapağında yer almaktadır. Farklı şekillerde maske yapımı anlatılmaktadır. Böylece çocukların kes-yapıştır-boya etkinlikleri ile el-kas koordinasyonunun gelişimine yardımcı olunmaktadır.

Şekil 21. 7'Den 70'E Edebiyat, Kültür Ve Çocuk Dergisi İçeriğinden Örnekler

Şekil 22. 7'Den 70'E Edebiyat, Kültür Ve Çocuk Dergisinde Yer Alan Örnekler

4.2.1. Birinci alt amaca ilişkin bulgular

Tablo 12’de araştırmanın birinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Milliyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur..

Tablo 12. Milliyet Çocuk Dergisinde yer alan Kişilik Modelleri ve Frekans Değerleri

Kişilik Modelleri	F
Cesur	
Vatansever	
Empati	
Kahramanlık	10
Çalışkan Olmak	1
Yardımsızlık	2
Sabırlı olmak	1
Sorumluluk	1
Cömertlik	
Bağımsız ve Özgür Düşünme	
Özgüven	2
Bilgili, Zeki	
Özdenetim	

Milliyet Çocuk Dergisi’nde en çok yer verilen kişilik modeli ‘kahramanlık’ olmuştur. Çizgi romanlarda, hikâyelerde ve şiirlerde kahramanlık temalı metinler oldukça ön plana çıkmıştır. Kahramanlıktan sonra sorasıyla özdenetim, özgüven, yardımsızlık, çalışkan olmak, sabırlı olmak, sorumluluk kişilik modelleri de dergide 12 sayı boyunca işlenmiştir.

Tablo 13. Kişilik Modellerinin yer Verildiği Metinler ve Kişilik Modelleri

Metin Adı	Kişilik Modelleri
Albay Bum	Kahramanlık
Ten Ten'in Maceraları	Özgüven
Einstein'in Hayat Öyküsü	Sabırlı olmak, özgüven
Pembe Serçenin Masalı	Yardıms severlik
Yoğurtçunun Çingırağı	Sorumluluk
Köylü Güneşe Aldandı	Özdenetim
Uçurtma	Özdenetim
Duman Kedi	Özdenetim
Hırsız Karga	Sorumluluk

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Albay Bum / Köprü Adlı çizgi dizide kendisi ve ailesi Kızıldereli'li olan küçük topraklarını vermemek için savaştıkları ve o sırada başlarından geçen olaylar anlatılmaktadır. Her seferinde bütün köylüleri kahramanlıkları ile kurtarmayı başarmıştır. Birinci Sayıdan bir örnek metin aşağıda verilmiştir:

‘ - *Albayım, bakınız!*

- *Yakalayın şu küçük Kızıldereliyi!!!*
- *Yakaladık Efendim.*
- *Atın hücreye... Arkadaşı Flin'in yanına gitsin.*

Küçük Kızıldereli: İşin güzel tarafı bana kötülük yaptıklarını sanıyorlar.

Hücreye girer, Kızıldereli Küçük:

- *Merhaba Bebbi!!!*
- *Bebbi: Sen burada mısın?*

- *Kzildereli: Bebbi bize yardım etmelisin, yardım etmezsen az sonra savaşta olacağız.*
- *Bebbi: Savaş mı, baltayı kaybetmemiş miydiniz?*

Her sayıda ‘‘devamı haftaya’’ şeklinde çizgi dizi devam eder. Bu metin incelendiğinde okuyuculara ‘‘ Kahramanlık’’ kişilik modelinin aktarıldığı görülmektedir.

Einstein’ın Hayat Öyküsü

Dünyanın en büyük alimlerinden biri olan Albert Einstein 14 Mart 1879’da Almanya’da dünyaya gelmiştir. Albert çocukluğunda hiçte parlak bir öğrenci değildi. Hatta anne ve babası bu çocuğun nasıl adam olacağını düşünüp kaygılanırdı. Ama Albert’in yaşı ilerledikçe huyları da değişmeye başlamıştı.10 yaşında okulun en çalışkan öğrencisiydi. 14 yaşında bütün matematik sorularını hallediyordu. 1896 yılında Almanya’da Politeknik Yüksek Okuluna girdi ve birincilikle bitirdi. Ancak parlak bir göreve gelemedi. Çalışmak için elinden geleni yapıyordu. Önündeki bir kâğıt parçası ve kurşun kalem bütün çalışmalarına yetiyordu. Albert Einstein gece gündüz çalışıyor ve her geçen gün yeni bir buluşunu ortaya atıyordu.

1905 yılında $E=mc^2$ kuralını açıkladı. Daha sonra bu buluşunu diğer teorileriyle birleştirerek ‘‘İzafiyet Teorisi’’ adlı kitabını yayınladı. 1913’ te Berlin’de bir üniversiteye profesör olarak atandı. Ama dünya yalnız ilimle dönmüyordu, bunu anladıktan sonra 1933 yılında Amerika’ya kaçmaya kara verdi. Albert Amerika’da coşkuyla karşılandı. 1940 yılında Amerikan vatandaşı oldu. Fizik ve kimya ile ilgili buluşları her geçen gün tüm dünyaya yayıldı.

Buluşlarının tatbik edilmesi, hele atom bombasının korkunç sonuçları Einstein’i ürkütüyordu. Bundan böyle kendisini ülkeler üstü hükümet kurma çabalarına verdi. Böylelikle, dünyadaki tüm ülkelerin nükleer silah kullanmalarını önlemek istiyordu. Bu düşünce Einstein’i bütün milletlerin gözünde daha da yüceltti. Artık yaşı ilerleyen bilim adamı sık sık kemanını çalıyordu.

Einstein 18 Nisan 1955’te hayata gözlerini yumdu. Yıllarca kocaman bir parkın içindeki küçük bir evde oturmuştur. En büyük eğlencesi komşu

evlerden birinden ziyarete gelen küçük bir kız çocuğu ile vakit geçirmektir. Kız bilim adamını görmeye gelir, beraber öğretmeninin okulda verdiği aritmetik problemlerini çözerlerdi. İşte o zaman Einstein bilim adamı olduğunu unuttur, genç arkadaşı için şöyle derdi: ‘‘ondan o kadar çok şey öğreniyorum ki, bilseniz şaşarsınız...’’

Yukarıdaki metinde Einstein’ın hayat öyküsü üzerinden okuyuculara ‘‘ Sabırlı olmak ve özgüven’’ kişilik modelleri aktarılmıştır.

Pembe Serçenin Masalı / Korkuluk İle Yaralı Serçe

Suna o gün bütün evi coşku içinde dolaştı. Eskisi gibi yürüyebileceğine inanıyordu artık. Bir süre mutfakta dinlendi. Sonra:

- *Bugün Pembe Serçe yavrularını getirecek... Diyerek telaşla ayağa kalktı.*

...

Pembe serçe ile yavruları oturma odasında onu bekliyorlardı. Odaya yürüyerek girdiğini görünce, sevinç dolu civıltılarla çevresinde uçuşmaya başladılar.

... *Suna bir süre neşe içinde yavruların davranışlarını izledi. Sonra Pembe Serçe masalını anlatmaya başladı:*

- *Bir gün açgözlü bir kedi, yerlerde yem aramakta olan zavallı bir serçenin üstüne atıldı. Serçe bir sıçrayışta havalanıp, kedinin pençesinden kurtuldu ama kanadının biri yaralandı. Uçamıyordu artık... Seke seke yürüyor, sağlam kanadını çırparak, alçak yerlere tırmanabiliyordu. Arkadaşları onu hor görmeye başladılar. Zavallı serçe dayak yememek için, öteki serçelerden kaçıp saklanıyor, bu nedenle günlerce aç kalıyordu.*

Yaz başlarındaydı. Çiftçiler tarlalara, bahçıvanlar bahçelere tohum ekiyorlardı. Yaralı serçe açlıktan ölecekti... Bir gün yeni tohum ekilmiş bir bahçeye girdi. Toprağı eşeleyerek tohum çıkarmaya başladı. Bahçenin orta yerinde kocaman bir korkuluk vardı. Paltosu, şapkası ve iki yana açılmış kolları ile korkunç bir dev gibi görünüyordu. Serçecik onu görünce irkildi, hemen kaçmak istedi. Fakat henüz bir tohum çıkarıp yiyebilmişti.

Karnı iyice doyunca gidip korkuluğa teşekkür etmek istedi. Toprağı eşeleyip tohumları yerken, korkuluk kızmamıştı. Demek ki dosttu ona. Ürkek ürkek korkuluğa yaklaştı:

- *Günaydın diye selam verdi. Korkuluk, koca gövdesinden umulmayacak kadar ince ve yumuşak bir sesle cevapladı onu:*
 - *Günaydın küçük serçe, günaydın.*
 - *Kanadım yaralı. Uzaklara yem bulmaya gidemiyorum. Üstelik öteki kuşlar dövüyorlar beni. Bu bahçede hiç kuş yoktu. Günlerden beri açtım...*
Korkuluk sözünü kesti:
 - *Bu bahçeye hiçbir kuş giremez. Çünkü ben varım burada. Hepsi de korkarlar benden.*
Serçe telaşlandı:
 - *Şey... Öyle olduğunu anladım. Özür dilemek ve size teşekkür etmek için geldim yanınıza. Bir daha yapmam.*
Korkuluk:
 - *Sen yaralısın, uçamıyorsun. Sana yardım etmem gerek. Buraya her zaman gelebilirsin. Başımın üstünde yerin var.*
...
- Yukarıdaki metin ile okuyuculara “ Yardımseverlik” kişilik modeli aktarılmış yardımseverliğin üzerinde durulmuştur.

Yoğurtçunun Çingırağı

Satı utangaç, uslu ve sevimli bir kızdı. Derslerinde pek başarılı değildi ama ödevlerini gününde yapar, okula düzenli gelir gider, hiç geç kalmazdı. Bir gün olağanüstü bir olay oldu Satı okula geç geldi. Öğretmen ilk kez böyle bir şey yaptığı için bağışladı. Fakat diğer günlerde de bu durum devam etmeye başladı. Bazı günler okula hiç gelmeyince öğretmen bir sıkıntı olup olmadığını sordu. Satı ise annesinin hasta olduğunu gelmediği günler annesine baktığını söyledi. Satı'nın babası yoğurt satarak geçimlerini sağlamaktaydı. Kendisinden küçük kardeşleri vardı ve ihtiyaç olduğu zaman evde kalıyordu. Bazı zamanlar kardeşlerini okula getirip beslenme saatinde tüm sınıf karınlarını doyuruyorlardı. Artık Satı'nın derdi hepsinin derdi olmuştu. Babası sokaklarda yoğurt satarken hep çingırağını sallar böylece Satı babasının oradan geçtiğini anlar mutlu olurdu.

...

Şehirde hiç akrabaları olmadığı için annesine daha iyi bakılacağı düşüncesi ile babası, annesini hastaneye yatırmıştı. Satı babasından okulda olduğu zamanlar haber alamıyordu. Bu aralar annesinin durumu da ağırlaşmıştı. Günlerden bir gün her sabah okulun oradan geçen baba çingırağını çalarak gelmemişti. Sınıfta herkes tedirgin, çingırak sesini bekliyorlardı. Satı dersler bitip, zil çaldığında hızlı bir şekilde dışarı çıkmış ve babasının çingırağı bağına basıp ağlarken bulmuştu.

Yoğurtçunun Çingırağı adlı metinde okuyuculara “Sorumluluk” kişilik modeli aktarılmıştır.

Uçurtma

...

Yusuf, Tekin, Nuri ve Kemal kocaman ve gösterişli bir uçurtma yapmak istiyorlardı. Dördü de yoksul çocuklardı. Uçurtma yapma işine para biriktirmekle başlamışlardı. Her biri bir miktar para koyup malzemeleri almışlardı. Boş zamanlarında Tekinlerin evinde toplanıp uçurtmayı yapıyorlardı. Uçurtmanın az bir işi kalmıştı. Tekin bazı ölçümler yapmak için uçurtmayı almak istemiş fakat annesi o uçurtmanın dördünün ortak malı olduğunu, arkadaşları olmadan oynamaması gerektiğini söylemişti. Tekin annesinin bu çıkışına pek anlam verememiş, tekrar yerine bırakmıştı. Bir gün annesi evde yokken uçurtmayı alıp uçurmak istemiş ve arka bahçeye çıkmış. Rüzgârın esme yönünü tespit ettikten sonra ipi açmış ve uçurtmayı uçurmaya başlamış. Arkadaşları gelene kadar deneyip onlarında gelince çok sevineceklerini düşünmüş. Fakat uçurtmanın esmeye pek niyeti yokmuş. Rüzgârın ters esmesi ile bahçedeki kocaman badem ağacının dalları arasına sıkışmış uçurtma.

Daha sonra kapının çaldığını duyan Tekin arkadaşlarını karşılamaya çıkmış. Kapıyı açar açmaz arka bahçeye koşmuş. Arkadaşlarına durumu anlatmış ve hemen yırtılan uçurtmayı onaracağını söylemiş. Acele acele ağaca tırmanmaya başladığında arkadaşlarının arka bahçe kapısından gitmekte olduklarını görmüş ve çok utanmış.

Uçurtma adlı metinde özdenetimin üzerinde durulmuş ve “ Özdenetim” kişilik modeli aktarılmıştır.

Tablo 14. Tercüman çocuk dergisinde yer alan Kişilik Modelleri ve Frekans Değerleri

Tablo 14’de araştırmanın birinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Tercüman Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	5
Vatansever	3
Empati	2
Kahramanlık	1
Çalışkan olmak	4
Yardımseverlik	4
Sabırlı olmak	
Sorumluluk	1
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	7
Özgüven	2
Bilgili, zeki	3
Özdenetim	1

Tercüman Çocuk Dergisinin yayımlanan 12 sayısı incelendiğinde kişilik modellerinin büyük çoğunluğunun okuyuculara aktarılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. İncelediğinde en çok ‘‘ bağımsız ve özgür düşünme’’ kişilik modelinin işlendiği görülmektedir. Daha sonra sırasıyla cesur, çalışkan olmak, yardımseverlik, bilgili, zeki, vatansever, empati, sorumluluk, kahramanlık kişilik modelleri metinlerde okuyucuya aktarılmaktadır.

Tablo 15. Kişilik Modellerinin Yer Verildiği Metinler ve Kişilik Modelleri

Metin Adı	Kişilik Modelleri
Okullar Açıldı Neşe Saçıldı	Çalışkanlık
Balık Masalı	Empati
Biyonik Çocuk Topuz	Yardımseverlik, işbirliği
Onlar Büyüktü Uzun Mehmet	Vatansever, çalışkanlık
Nasreddin Hoca Fıkraları	Bağımsız ve Özgür Düşünme, Empati,
Onlar Büyüktü Antepli Şahin	Cesur, Vatansever
Balkuşu	Özdenetim
Onlar Büyüktü Atatürk	Cesur, Vatansever
Evliya Çelebi İle Adım Adım	Cesur, Özgüven
Onlar Büyüktü Nasreddin Hoca	Bilgili, Zeki
Onlar Büyüktü Barbaros Hayrettin Paşa	Cesur
Onlar Büyüktü Yörük Ali Efe	Cesur, Vatansever
Onlar Büyüktü Yunus Emre	Bilgili
İki Günü Eşit Olan Ziyadadır	Sorumluluk

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Balık Masalı

Boğazın şımarık yavru balığı tutturdu ‘‘otomobil!!!’’ diye. Ne inci vardı gözünde ne istiridyeye. Denize düşen araçları öteki balıklar kapmışlar, yan gelip yatıyorlar içinde. Ama o yosun ormanlarının derinliklerinde, kat kat tünellerinde, mağaralarında dolaşmak istiyordu. ‘‘ Gel!’’ dedi koca yunus, yavru balığa, ‘‘ su üstüne çıkalım da gör otomobili’’. Suyun yüzüne yaklaştılar. Koca yunus sırtına aldı yavruyu. Kırk kulaç aşağıda bıraktılar suyu. İşte o zaman anladı yavru balık altı ne imiş suyun üstü ne imiş. Başı döndü, düşecekti, boğulacaktı. Kendini dar attı suya. Anladım şimdi kişiöglu neden dünyamıza gelmek ister, neden otomobil sürerler denize...

Koca Yunus fısıldadı yavru balığa ‘‘ Önce insanca yaşamayı öğren, sonra otomobile imren’’.

Balık Masalı adlı metinde okuyuculara ‘‘empati’’ kişilik modeli aktarılmıştır. Metinde empati yapmanın önemli olduğu balıkların arasında geçen bir olay ile anlatılmıştır.

Biyonik Çocuk Topuz (Topuz ile Tamer haydutların aradığı ilacı bulup kullanmışlardır. Topuz bir anda biyonik çocuk olur)

Topuz ve Tamer haydutlardan kaçarken ilacı hazırlayan profesörün haydutlar tarafından kaçırıldığını öğrenirler. Beraber plan yapıp profesörü kurtarma kararı alırlar. Ama işe nereden başlayacaklarını bilmezler çünkü hiç ipucu yoktur. Topuz Tamer’e onu bir lastik ile havaya fırlatmasını böylece ormanda geniş bir alanı görebileceğini söyler. Tamer ile malzemeleri getirip sistemi kurarlar ve Tamer Topuz’u havaya fırlatır.

Yukarıda verilen metinde Topuz İle Tamer’in başından geçen olaylar ‘‘ Yardımseverlik ve İşbirliği’’ kişilik modelleri aktarılarak okuyuculara sunulmuştur.

Onlar Büyüktü Atatürk

Beş gün sonra, 10 Kasım’da ölümünün otuz dokuzuncu yılı dolayısıyla büyük Atatürk’ü milletçe bir defa daha anacağız. Hep anacağız. Onun hayat hikayesini bilmeyeniniz yoktur. Neler yaptığını, niçin büyük olduğunu da bilirsiniz. Kurtuluş Savaşı’mızı kazandırdı, devrim yaptı, Cumhuriyet’i kurdu.

...

Sevgili çocuklar, Cumhuriyet’i kurmak elbette çok ama çok büyük bir başarıdır. Ama Atatürk yalnızca Cumhuriyet’i kurduğu için büyük değildi. O ‘‘yenildi ve yok oldu’’ sanılan bir milleti şahlandıran ve en güçlü orduları yenerek ülkeyi kurtaran bir kumandandır. Dış düşmanları yendikten sonra ülkeyi yarınlara en güçlü şekilde ulaştıracak atılımlar yapan, modern kuruluşların temelini atan, yeni ve parlak geleceği hazırlayan bir lideridi.

...

Onlar Büyüktü Atatürk adlı metinde Atatürk ‘ün örnek kişiliği üzerinde durulmuş ve ‘‘Cesur ve vatansever’’ kişilik modelleri aktarılmıştır.

Balkuşu

Bal yiyerek beslenen bu kuşlar Afrika'da yaşarmış. Afrika'da halk bu kuşlara bal bırakılmadığında başlarına kötü bir şey geleceğine inanırlarmış bir gün içlerinden biri bu yargının çok saçma olduğunu söylemiş ve kuşların bal aldığı kovana takip etmiş. Kovanların yerini tespit etmiş ve balları bitirmiş. Kuşlar geldiğinde kovanda hiç bal bulamamışlar ve bir daha bu yapıları unutmamışlar. Bir gün ormanda gezerken adamı göre kuş hemen harekete geçmiş ve cik cik sesleri ile adamı kovana doğru çağırılmış. Adam seslere giderek " yine buldum balları" diye sevinmiş elini kovana attığında cansız bedeni yere düşmüş. Çünkü elini uzattığı kovan bal arılarının değil; zehirli bir yılanın kovanymış.

Balkuşu adlı metinde okuyuculara " Özdenetim" kişilik modeli aktarılmıştır.

Nasreddin Hoca Fıkraları

- *Hoca eşeğe niçin ters bindin?*
- *Sahi hoca niçin ters bindin?*
- *Bakin çocuklar doğru binsem ardımda kalıyorsunuz. Siz önce gidince de ben ardınızda kalıyorum. En iyisi böyle yüz yüze gitmek.*

Nasreddin Hoca'nın eğlendirirken düşündürülen fıkralarından eşeğe ters binen hocanın çocuklar tarafından dalga konusu olması anlatılırken verilen mesaj " Bağımsız ve özgür düşünme ve empati" kişilik modellerinin okuyuculara aktarılması olmuştur.

Tablo 16. Türkiye Çocuk Dergisinde Yer Alan Kişilik Modelleri ve Frekans Değerleri

Tablo 16'da araştırmanın birinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Türkiye Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	9
Vatansever	10
Empati	
Kahramanlık	22

Çalışkan olmak	
Yardımseverlik	11
Sabırlı olmak	
Sorumluluk	
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	1
Özgüven	3
Bilgili,zeki	5
Özdenetim	

Türkiye Çocuk Dergisinde bir yıl içerisinde incelenen 12 aylık sayılarda en çok ‘‘kahramanlık’’ kişilik modelinin işlendiği tespit edilmiştir. Kahramanlık modelinin yanı sıra okuyuculara yardımseverlik, vatanseverlik, cesur olma kişilik modelleri de aktarılmıştır. Dört modelin yoğun işlendiği dergide ayrıca sırasıyla bilgili, zeki, özgüven, bağımsız ve özgür düşünme modellerinin de aktarıldığı tespit edilmiştir. Empati , çalışkan olmak, sabırlı olmak, sorumluluk, cömertlik, özdenetim modellerine ise hiç yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 17. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri

Metin Adı	Kişilik Modelleri
Seyit Battal Gazi	Kahramanlık, Vatanseverlik
Binbaşı Şahin	Kahramanlık, Vatanseverlik, özgüven, Yardımseverlik, Cesur
Kurtoğlu	Cesur, Kahramanlık, cesur
Nasreddin Hoca Fıkraları	Bilgili, Zeki
Arslan Hasan	Kahramanlık
Nizamülmülk	Yardımseverlik, bilgili
Hacı Bayram Veli	Bilgili, Yardımseverlik
Korkusuz Kaptan	Kahramanlık, Cesur
İstanbul’un Kurtuluşu	Vatanseverlik
Akdeniz’de Türkler	Kahramanlık
Türk Sultanları Alparslan	Kahramanlık, Vatanseverlik, Yardımseverlik

Akdeniz’de Türkler / İlyas Reis	Kahramanlık, Cesur
Nasreddin Hoca’dan Fıkralar	Bağımsız ve Özgür Düşünme
Uçan Halı	Yardımseverlik,
Akdeniz’de Türkler / Hızır Yetiş	Cesur
Mehmet İle Fadime (Uzay Yolcuları)	Yardımseverlik
Mevlana Celaleddin Rumi	Bilgili, Yardımseverlik
Yaman Çocuk	Yardımseverlik
Buğra Alp	Kahramanlık
Elma Kokusu	Yardımseverlik
Sütçü İmam	Kahramanlık, Vatanseverlik
Buğra Reis	Kahramanlık, Cesaret
Seyyid Battal Gazi	Kahramanlık
I.Murat	Kahramanlık
Yusuf Has Hacip	Bilgili

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Binbaşı Şahin

Yabancı bir uçağın Türk hava sahasını ihlal ettiğini haber alan hava kuvvetlerimiz iki kahraman pilotumuzu bu uçağı izlemek için görevlendirir. Bu milliyeti belirlenemeyen uçak birkaç kez sınırlarımızdan içeri girmiş. Fakat her seferinde jetlerimizin kendisini izlemesi sonucu kaçmayı başarmıştı. Bu huzur bozucu olayın çözümlenmesi ve uçağın hangi ülkeye ait olduğunu anlamak için kahramanımız Binbaşı Şahin görevlendirilmiştir.

İki ayrı uçakla arkadaşı Mustafa ile birlikte uçan Binbaşı Şahin esrarlı uçağın izini tespit etmişti. ‘‘ Üzerinde hiçbir işaret yok, şaşılacak şey. Heeyy! Kaçıyor , bizi fark etti galiba? Önünü keselim Mustafa. Mustafa ‘da durumu fark etmişti. Derhal o tarafa yöneldi. ‘‘ Şimdi haklarım onu!’’

Şimdi korkunç bir kovalamaca başlamıştı. Bir taraftan Binbaşı Şahin, diğer yandan Mustafa yabancı uçağı kıstırmak üzereydiler. Binbaşı şahin iyice yaklaştıkları uçağa teslim ol çağrısında bulunur.

...

Binbaşı Şahin adlı metin dergide her sayıda farklı maceraları ile okuyucu ile buluşmuştur. Metinde Binbaşı Şahin adlı askerin başından geçenler ‘‘ Kahramanlık, vatanseverlik, özgüven, yardımseverlik, cesur’’ kişilik modelleri aktararak okuyuculara sunulmuştur.

Hacı Bayram Veli

Ankara ‘ya yakın Çubuk Suyu kenarında Salfasol derler bir köy vardır. 630 yıl önce 1352 yılının bir bahar sabahı bu köyde Koyunluca Ahmet’in Numan adı verilen bir oğlu dünyaya geldi. Bu çocuk Anadolu’da doğan yalnız kendi çağını değil, çağları aydınlatan , gönülleri nurlandıran bir güneştir. Bu doğan güneş büyük mutasavvuf , iman şairi. Bayramiye yolunun ulu pir’i Hacı Bayram Veli’ydi.

Hacı Bayram Veli, ilk tahsil yıllarını o zaman adı Engürü olan Ankara’da geçirdi. Daha çocukken okuyup yazmayı, Arapça ve Farsçayı öğrendi. Din bilgileriyle birlikte devrinin çeşitli bilgilerini de aldı. Doymak bilmeyen bir istekle kendisini okumaya verdi. Bununla da yetinmedi; delikanlılık çağına geldiği zaman, kitap dağarcığını omzuna atıp yollara düştü. Nerede ilim varsa oraya gitti. Yıllarca dolaşım ilmine ilim kattı. 1387 yılında Ankara’ya döndüğünde 35 yaşında, genç, heyecanlı bir bilgin, olgun sözü dinlenir bir müderristi. Anadolu’nun her köşesinden öğrenciler onun çevresinde halkalanıyor, onun derslerini can kulağıyla dinliyorlardı.

Daha çok ilim, bilgi öğrenmek için bir süreliğine Aksaray’a giden Hacı Bayram Veli daha sonra Ankara’ya döndüğünde çiftçilik yaptı. Burada evine herkes sohbet etmeye, bilgi danışmaya gelmekteydi.

...

1429 senesinde 67 yaşında Ankara’da vefat etmiştir. İnsanlar arasında saygı duyulan, çok bilgili, ebedi kardeşliğin yayıcısı, seven ve sevilen bir insan olarak anılacaktır.

Hacı Bayram Veli’yi tanıtan bu metinde Türk Tarihinin önemli bir karakteri okuyuculara tanıtılırken ‘‘Bilgili, yardımseverlik’’ kişilik modelleri aktarılmıştır.

Nasreddin Hoca Fıkraları / Helva

Bir gün Hoca’nın canı helva çekmişti. Ama parası yoktu. Bakkala gitti, yutkunarak sordu:

-Bakkalbaşı, sende un var mı?

-Var.

-Yağ ile şeker de var mı?

-Onlar da var.

-Bre mübarek, ne duruyorsun öyleyse, helva yapıp yesene!

Nasreddin Hoca'nın Helva adlı fıkrasında okuyuculara ‘‘Bağımsız ve Özgür Düşünme’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Tablo 18. Hürriyet Çocuk Dergisinde Yer Alan Kişilik Modelleri Ve Frekans Değerleri

Tablo 18’de araştırmanın birinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Hürriyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	12
Vatansever	3
Empati	
Kahramanlık	16
Çalışkan olmak	
Yardımseverlik	7
Sabırlı olmak	2
Sorumluluk	
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	2
Özgüven	5
Bilgili, zeki	
Özdenetim	1

Hürriyet Çocuk Dergisi’nde yayımlanan sayılar incelendiğinde kişilik modellerinin yoğun bir şekilde aktarıldığı görülmektedir. En çok aktarılan model ‘‘ Kahramanlık’’ dır. Sonra sırasıyla cesur, yardımseverlik, özgüven, vatansever, bağımsız ve özgür

düşünme, sabırlı olmak, özdenetim modellerine yer verilmiştir. metinlerde bunların yanı sıra hiç işlenmeyen modeller ise; empati, çalışkan olmak, sorumluluk, cömertlik, bilgili, zeki kişilik modellerinin aktarımına rastlanmamıştır.

Tablo 19. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri

Metin Adı	Kişilik Modelleri
Tarihi Yaratanlar Atilla	Kahramanlık
Kahraman Prens Demir Yürek	Kahramanlık
Nasreddin Hoca'dan Fıkralar	Bağımsız ve özgür düşünme
Tarihi Yaratanlar Tomris'in İntikamı	Cesur
Tarzan	Yardımseverlik
Mikrop Savaşı	Yardımseverlik
Göktürkler Tarih Sahnesine Giriyor	Kahramanlık, Cesur
Adile Teyze Sizlerle	Sabırlı olmak, Yardımseverlik
Türkler Anadolu'da Bolak Gazi	Cesur, Kahramanlık
İstanbul'un Fethi	Kahramanlık, Vatanseverlik
Türkler Anadolu'da / Fatma Kız	Kahramanlık, Özgüven
Figen'cik	Sabırlı olmak, özgüven, Özdenetim
Ömer Seyfettin'den Öyküler	Kahramanlık, Özgüven
Türkler Anadolu'da / Kahraman Çocuk	Kahramanlık, Cesur
Türkler Anadolu'da / Orhan Gazi	Kahramanlık, Cesur
Çılgın Çelebi	Yardımseverlik
Altın Saçlı Çocuk	Yardımseverlik

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Adile Teyze Sizlerle

Sevgili yavrularım, canım kuzucuklarım: Nasılsınız? Hepiniz çok iyisiniz değil mi? Canlarım benim mektuplarınızı teker teker okuyorum, hem de defalarca...

İşte elimde bir mektup var. Adana'dan Selim adında bir kardeşiniz göndermiş bu mektubu.

“ Adile Teyzeciğim, çok üzülüyorum” diye başlayan mektupta Selim derdini şöyle anlatıyor:

“ Bu yıl yeni bir okula yazıldım. Eski okuldaki arkadaşlarımı çok arıyorum. Bu okulda ise hiç kimse benimle arkadaş olmuyor. Ne olur siz bana yardım edin, arkadaş bulayım.”

Ahh canım benim... Yeni okuluna ve sınıf arkadaşlarına alışamamışsın. Bana kalırsa eski arkadaşlarını düşünürken, yeni arkadaşlarıyla ilgilenememişin. Arkadaş bulabilmek için önce senin sınıftaki çocuklara yakınlık göstermen gerekiyor. Sonra seninle aynı sırada oturan kardeşinle ders aralarında konuşmaya bak. Eğer sen yeni sınıftaki arkadaşlarına yakınlık gösterirsen onlarda sana alışacaktır. Böyle şeyler için sakın kendini üzme canım. Yakında her şey düzelecektir. Sabırlı ol.

Haftaya görüşmek üzere...

Sizleri çok seven Adile Teyzeniz...

Dergide Adile Teyze Sizlerle adlı okuma köşesinde her hafta farklı bir konuyu paylaşan Adile Teyze yukarıda paylaşılan köşesinde “ sabırlı olmak ve yardımseverlik” kişilik modellerini aktarmıştır.

İstanbul'un Fethi

Bir haçlı donanması yaklaşıyor Efendim. Haliç'e girmek üzere geliyorlar. Tez Baltaoğlu'na haber iletin. Ne pahasına olursa olsun o gemileri zapt etsin.

Türk donanması onları durdurmak için harekete geçti. Boğazın girişinde korkunç bir boğuşma başlamıştı. Sultan II. Mehmet çarpışmayı kıyıda izliyordu. “ Hiçbir Hristiyan gemisi Konstantinapolis'e girmemeli.”

...

Bizanslıların Türkleri geri püskürtme çabaları boşunaydı artık. Üzerlerinde toprak taşıyan tahta dubalar, kıyıya dek yanaşır Bizans surlarını dövmeye başladılar.

Bizans sarayı panik içindeydi. ‘‘ Artık kurtuluş umudumuz kalmadı, daha fazla dayanamayız. Dubalara ateş etsek belki onları batırabiliriz. Onlara karşı duramayız. Zaten bir sürü adamımızı yitirdik. Boşuna uğraşmayalım. ’’

‘‘ Siz İtalyanlar zaten hep böyle korkaksınız... ’’

‘‘ Korkak mı? Bugüne kadar kenti kim savundu sanıyorsunuz? ’’

...

İstanbul’ un Fethi adlı metinde ‘‘ Kahramanlık ve vatanseverlik’’ kişilik modelleri üzerinde durulmuştur.

Figen’cik

Beş beş !!! Bütün yollarını kapattım, baba. Artık elimden kaçamazsın...

Baba : ‘‘ Homur homur... Hahh bir çıkış yolu buldum işte! Şimdi napıcaksın bakalım küçük ukela?’’

‘‘ Kolay... Altı iki attım mı sen düşün... ’’

Baba : ‘‘ Sıkıysa at da görelim, pöhh... ’’

‘‘ Ve 6-2 ... Şu pulu eline al bakalım... ’’

Baba : ‘‘ Hayır, hayır olamaz! Sen hile yapıyorsun!!!’’

‘‘ Yok valla. ’’

‘‘ Necmi böyle davranman hiç doğru değil ama çocukları korkutuyorsun. ’’

Baba : ‘‘ Kehh keh!... Şaka yaptım canım. Altı üstü bir tavla oynuyoruz. Bunda kızacak bir şey yok ki. Niye kızayım. ’’

...

Figen’cik adlı çizgi dizi de her sayıda farklı bir konu üzerinden farklı değerler okuyuculara aktarılmaktadır. Yukarıda paylaşılan bölümünde ‘‘ sabırlı olmak, özgüven, özdenetim’’ kişilik modelleri aktarılmıştır.

Nasrettin Hoca'dan Fıkralar

Bir gün Nasrettin Hoca pazara giderken çocuklar etrafını almışlar. Hepsi birer düdük ısmarlamış, ama para veren olmamış.

Hoca çocukların tümüne olumlu cevap vermiş:

- Peki, olur...

Çocuklardan yalnız biri, elinde para olduğu halde, Hoca'ya şunları söylemiş:

- Şu parayla bana bir düdük getirir misin ?

Hoca akşama doğru pazardan dönmüş. Yolunu bekleyen çocuklar hemen

Hoca'nın etrafını sararak düdüklerini istemişler.

Nasrettin Hoca, cebinden bir düdük çıkarıp kendisine para veren çocuğa uzatmış.

Ötekileri bağırmaya başlamışlar:

- Ya bizim düdükler nerede ?

Hoca'nın cevabı kısa ve anlamlı olmuş:

- Parayı veren düdüğü çalar.

Nasreddin Hoca'nın fıkralarından verilen yukarıdaki örnekte "bağımsız ve özgür düşünme" kişilik modeli aktarılmıştır.

Tablo 20. Bilge Çocuk Dergisinde Yer Alan Kişilik Modelleri ve Frekans Değerleri

Tablo 20’de araştırmanın birinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Bilge Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	
Vatansever	3
Empati	1
Kahramanlık	
Çalışkan olmak	2
Yardımsızlık	2
Sabırlı olmak	5
Sorumluluk	4
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	1
Özgüven	3
Bilgili, zeki	
Özdenetim	

Bilge Çocuk Dergisi incelendiğinde bir çok kişilik modeline yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen 12 sayıda en çok aktarılan kişilik modeli “sabırlı olmak”. Diğerleri sırasıyla sorumluluk, vatansever, özgüven, çalışkan olmak, yardımsızlık, empati, bağımsız ve özgür düşünmedir. İncelenen sayılarda yer almayan modeller ise cesur, kahramanlık, cömertlik, bilgili, zeki, özdenetim modelleridir.

Tablo 21. Kişilik modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri

Metnin Adı	Kişilik Modelleri
Afacanlar Sınıfı	Sorumluluk, Özgüven
Böcekistan	Sorumluluk, Sabırlı Olmak
Hz. Zeyd Bin Sabit / On Beş Günde Yabancı Dil Öğrenen Dahi Çocuk Sahabe	Çalışkanlık
Çanakkale'nin Çocuk Kahramanı: Ali Reşad Çavuş	Vatanseverlik
Peygamberimiz Gibi Yaşamak	Sorumluluk
Cennet Vatanım	Vatanseverlik
Meraklı İle Kaygısız / Küçük Bahçem	Sabırlı Olmak
Şehzade Mehmet'in Hayali	Çalışkanlık
Meraklı İle Kaygısız / Minik Karınca / Balkonun Ziyaretçileri	Yardımseverlik
Duyusal Zeka / Sorumluluk	Sorumluluk
Güzel Yurdum	Vatanseverlik
Nasreddin Hoca'dan Fıkralar	Empati, Bağımsız ve Özgür Düşünme

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Meraklı ile Kaygısız / Balkon Ziyaretçileri

Annem ekmek kırıntılarını bir kaptan balkona koyar. Bizim balkon kuşlar için ziyafet sofrası gibi. Ziyaretçiler arasında kimler yok ki? Serçeler, güvercinler, kargalar... ve tabi ki bay ve bayan kumru.

Bugün ilk defa balkona kocaman bir martı kondu. Annem onun açlıktan buralara kadar gelmiş olabileceğini söyledi. " Üç gün aralıksız kar yağınca yiyecek bulmakta zorlanmış olmalı" , dedi.

Sonra : ‘ ‘ Bunları da karda yiyecek bulamayan kedilere vermek ister misin?’’ diyerek elime bir kapı tutuşturdu. Bahçede gördüğüm bir kediye yiyecekleri verdim. Kedinin iştahla karnını doyuruşunu izlerken sırtıma pat diye bir şey çarptı.

Arkamı dönünce Kaygısız’ı elinde bir kartopuyla karşımda gördüm. Kaygısız : ‘ ‘ Dostum seni görmek ne güzel’’, diyerek ikinci kartopunu da fırlattı. Hızla eğilerek kartopundan kurtuldum.

Kaygısız yanıma gelerek : ‘ ‘ Bu soğukta neyi inceliyorsun böyle meraklı meraklı?’’ diye sordu.

‘ ‘ Hiiçç! Kedileri besliyorum Kaygısız. Biliyorsun kışın yiyecek bulmakta zorlanıyorlar. Biz de evdeki yemek artıklarını onlar için ayırıyoruz.’’ Diye cevap verdim.

Kaygısız: ‘ ‘ Bu kedicik yalnızlıktan sıkılmış olabilir. Ondan birkaç tane kardan arkadaş yapmaya ne dersin?’’ diye teklifte bulundu.

...

Meraklı İle Kaygısız adlı çizgi dizide her sayıda yaşadıkları farklı bir hikâye anlatılırken farklı değerler aktarılmaktadır. İncelenen bu metinde ise ‘ ‘ sabırlı olmak’ ’ kişilik modeli aktarılmıştır.

On Beş Günde Yabancı Dil Öğrenen Dahi Çocuk Sahabe / Hz. Zeyd bin Sabit

Arkadaşlar sizce bir yabancı dili öğrenmek ne kadar sürer?

Bir yabancı dili öğrenmek için uzun bir süre eğitim almak gerekir değil mi?

Şimdi sıkı durun, sizi on beş günde yabancı dil öğrenen bir çocuk sahabe ile tanıştıracamız.

Peygamber Efendimiz ‘i (s.a.v) gören, ona inanan ve yardımcı olan insanlara sahabe denir. Hz. Zeyd Bin Sabit 11 yaşında iken Peygamberimiz (s.a.v.) ile tanışmış ve o günden sonra hep Peygamberimiz’in (s.a.v.) yanında bulunmaya çalışmış bir sahabe.

Peygamberimiz Medine’ye hicret ettiğinde Hz. Zeyd 11 yaşındaydı. Peygamberimiz (s.a.v.) daha hicret etmeden Müslüman olmuş hatta Kur’an-ı Kerim’den 17 tane sure ezberlemişti. O’nun Medine’ye gelmesini dört gözle bekliyordu. Peygamberimiz

(s.a.v.) ile tanıştığında bu sureleri okudu. Peygamberimiz çok sevindi ve Hz. Zeyd ile iltifat etti.

Hz. Zeyd okuma yazma konusunda çok istekliydi. Bedir Savaşı sonrası peygamberimiz tarafından başlatılan okuma yazma çalışmaları sayesinde okuma yazma öğrenci. Peygamberimiz Hz. Zeyd'i vahiy katibi olarak görevlendirdi. Hz. Zeyd artık Kur'an – ı Kerim ayetlerini yazıyor ve ezberliyordu.

Bir gün Peygamberimiz Hz. Zeyd'i çağırdı ve ondan İbraniceyi öğrenmesini istedi. Hz. Zeyd hemen çalışmaya başladı ve İbranice okuma yazmayı sadece 15 günde öğrendi. Evet sadece 15 günde. Peygamberimiz Süryanice öğrenmesini isteyince kısa sürede Süryaniceyi de öğrendi. Hz. Zeyd, yabancı dil konusunda çalışmalarına devam etti ve altı yabancı dil öğrendi. Peygamber efendimiz'in devlet adamları ile yaptığı yazışmalarda tercümanlık yapmaya başladı. Hz. Zeyd yabancı dil dışında matematik ve dini ilimlerde de kendisini yetiştirdi. Sahip olduğu becerilerle insanlara her zaman yardımcı oldu.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara ‘‘çalışkanlık’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Peygamberimiz (S.A.V.) Gibi Yaşayalım

Sevgili arkadaşlar, Peygamber Efendimiz (s.a.v.) hakkında duyduğumuz her yeni bilgi, bizleri düşündürür. O'na hayran bırakır. Onun güzel sözleri ve davranışları bize yol gösterir ve hayatımızı güzelleştirir.

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) de diğer insanlar gibi bir evi, ailesi ve çocukları vardı. Bir gün arkadaşlarından Hz. Ebu Hureyre (r.a.) ile çarşıya gidip ailesi için alışveriş yapmıştı. Ebu Hureyre peygamberimizin elindekileri alıp taşımak istedi. O'nun yorulmasını istemiyordu. Peygamber Efendimiz Ebu Hureyre'ye : ‘‘ Herkes kendi sorumluluğunu yerine getirmeli. Bir kişinin, eşyasını kendisinin taşıması daha uygundur. Ancak taşıyamayacak kadar güçsüz, yorgun veya hasta olursa Müslüman kardeşleri ona yardım etmeli. ’’ Buyurdu.

İncelenen bu metinde Hz. Muhammed'in hayatından bir örnek ile okuyuculara ‘‘ sorumluluk’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Afacanlar sınıfı

“ Helal Mete’’, ‘‘ Aslan Mete’’, ‘‘ Bravo’’...

“ Sınıf maçını kazandık! 10-0 yendik C sınıfını! Mete 10 gol attı’’.

Zeliş : ‘‘ Öff banane’’.

“ Bence sınıfımızı en iyi şekilde temsil ettiğim için beni ve yeteneğimi biraz kıskanıyorsun Zeliş.’’

“ Sınıfımızı doğru düzgün temsil etmek istiyorsan al sana fırsat bak? Yetenek Yarışması... iyi top oynuyorsun, bi de bilgisayar oyunlarında iyisin, ama başka da bi özelliğini görmedik. O yüzden şansın sıfır. Ben gidip afişleri dağıtayım. Güle güle büyük yetenek!’’

Mete : ‘‘ Gıcık oluyorum bu kız! Kim oluyormuş o ya? Yeteneksizmişim... gösteririm ben sana!!! Bana yardım etmelisin İhsan. Yarışmayı kazanmak için ne yapmam lazım?’’

İhsan : ‘‘ Çok basit futbol veya bilgisayar oyunu hariç bir yeteneğini kullan. Nelerin var?’’

Mete : ‘‘ Bakalım... Futbol... Eeee...Eee... Eee... Anaaam!’’

Ertesi sabah ‘‘ Hayriciimm günaydın! Nasılsın canım iyi misin? Malum yetenek yarışması var hani... bu konuda bir fikrini alacaktım?’’

Hayri: ‘‘ Yardım etmek isterim?’’

“ Düşündüm ve yemek yapma yeteneğimi denemeye karar verdim! İlk yaptığım kekin de kalitesini test etmeni istiyorum! Düşündüm ki eğer konu yemekse en doğru yorumları sen yapa... Anaa gitmiş kek...’’

“ Eheheheh afiyet olsun. Nasıldı?’’

“ Şey ben pek yorum yapmasam?’’

“ Hayri lütfen çekinme. Hem arkadaşız hem de ben eleştirilere açık biriyim. Ne düşünüyorsun çekinmeden söyle.’’

“ Hayatımda yediğim en kötü kekti. Bir sürü kek yedim ama bu kadar kötüsünü yemedim. Ben her şeyi yerim ama bunu bir daha yemek istemem. Ayrıca ...’’

“ Hepsini bir lokmada yemesini biliyorsun ama!!!”

“ Müziği denedim sonra olmadı. Halk oyunları da denedim ama baktım sakatlanıcam vazgeçtim. Belki de gerçekten yeteneksiz biriyim... ”

“ Böyle düşünme... Yetenek deyince herkes zor şeyleri düşünür. Oysa küçük ve basit şeyler de yetenek olabilir. Mesela kağıt katlamak... herkes yapabilir. Yine de severek güzel yaparsan o da yetenektir. Denemek istemez misin? ”

“ Kare... Şunu da şöyle... Yaptık mı... Bitti, haklısın Büşra! Şimdi çok daha yetenekli hissediyoru.. ”

“ Evet Metecim yarışmaya başvurunu kabul etmemişler diye duydum. Sonunda ben haklı çıktım galiba, kabul ediyor musun? ”

Mete : “ Evet ediyorum. Ben yeteneksiz biriyim. Hiçbir şeyi beceremiyorum. Sınıfımızı temsil etmeyi de hak etmiyorum. Haklıydın. Ben tam bir... ”

Öğretmen: “ Hah! Buradasın Metecim .Aşağıda bekleyen birkaç misafirin var. Önemli gibi. Git bak istresen. ”

“ Allah allah kim acaba? Hiç haberim yoktu! A... Arda Turan! Fatih Terim!! Ozan?! Milli Takım gelmiş! Neden? Noluyor! Noluyor? ”

“ Yeğenim de bu okulda okuyor. C sınıfında. Geçenlerde maç yapmışsınız senden bahsetti. Çok yetenekli biriymişsin. Öğretmeninden izin aldım, eğer istersen 1 hafta antrenmanlara alalım ne dersin? ”

Mete : “ Bu hafta yetenek yarışması var aslında, ama katılmadım ona. Gidebiliriz hocam. He he heeee... ”

Afacanlar Sınıfı adlı çizgi dizi de her sayısında farklı konular işlenerek farklı değerler işlenmiştir. İncelenen yukarıdaki bölümünde “ Sorumluluk ve özgüven” değerleri aktarılmıştır.

Cennet Vatanım

Dünyanın çiçeğisin

Benim cennet vatanım.

Düşlerin gerçeğisin

Benim cennet vatanım.

*Süt verdin yudum yudum,
Kucağında uyudum,
Fidan gibi büyüdüm,
Benim cennet vatanım.*

*Zorluğu göğüsledin,
Hepimizi besledin.
Hayatımı süsledin,
Benim cennet vatanım.*

*Canlar verse el ele
Açar menekşe lale.
Geçilmez Çanakkale
Benim cennet vatanım.*

*Hem ‘‘ ana’’ hem ‘‘ dolu’’sun,
Nazlı İpek Yolu’sun,
Beş kıtaman gülüsün,
Benim cennet vatanım.*

Bestami YAZGAN

Cennet Vatanım adlı şiirde okuyuculara ‘‘Vatanseverlik’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Nasreddin Hoca / Küçük Değerli Olabilir Büyükten

*Pazarda küçük bir papağan
On akçeye satılınca şaşırđım
Şu uçan şeyler, diye geçirdim içimden
‘‘ Acaba neden çok para ediyor?’’*

*İyi bir fikir geldi aklıma:
Şu parmak kadar kuş
On akçeye satılıyorsa*

Benim hindi de kesin kes

Satılır on katına!

Koşup getirdim hindiyi

Son pazarlık on akçede kalınca

-Şaşırdım, dedim, doğrusu

Şu baba hindi de

Parmak kadar kuş da on akçe

Bir benim hindime

Bir de şu minik kuşa bakın!

- Bakmayın, dedi, kuşbaz

Küçük olduğuna!

Papağanın bir teleği bile

Pahalıdır hindinizden

O minicik dediğiniz kuş

İnsan gibi konuşur

Senin hindiyse uçmayı bile unutmuş

Altta kalacak değildim ya

- Papağan konuşursa dedim, benim hindi de düşünür!

Serçe de kuştur

Karga da bülbül de ama

Benzemez birbirine hünerleri

Küçük değerli olabilir büyükten

Dünyada her birinin farklıdır yeri

Nasreddin Hoca'nın yukarıda incelenen fıkrası ile okuyuculara ‘‘empati, bağımsız ve özgür düşünme’’ kişilik modelleri aktarılmıştır.

Tablo 22. Mavi Kırlangıç Dergisinde yer alan kişilik modelleri ve Frekans Değerleri

Tablo 22’de araştırmanın birinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	
Vatansever	
Empati	
Kahramanlık	
Çalışkan olmak	
Yardımseverlik	5
Sabırlı olmak	
Sorumluluk	1
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	
Özgüven	1
Bilgili, zeki	
Özdenetim	1

Mavi Kırlangıç dergisinin bir yıllık incelenen 12 sayısında kişilik modeli ile ilgili değerlerin bir çoğuna yer verilmediği tespit edilmiştir. İşlenen modeller ise çok tekrarlanmamıştır. En çok ‘yardımseverlik’ modeli işlenmiştir. O da bir sene içerisinde 5 kez aktarılmıştır. Onun dışında sorumluluk, özgüven ve özdenetim modelleri 1’er kez işlenmiştir.

Tablo 23. Kişilik Modellerinin Yer Verildiği Metinler ve Kişilik Modelleri

Metnin Adı	Kişilik Modelleri
Yardım İste, Çözüm Ulaş	Yardımseverlik
Yeşilcan'ın Maceraları / Bilgisayardan Önce Arkadaşlarım Gelir	Sorumluluk
Yeşilcan'ın Maceraları / İsrar Etme Mutlu Ol	Yardımseverlik
Yeşilcan'ın Maceraları / Okul Bize Bilgi Ve Beceri Kazandırır	Yardımseverlik
Herkes Bir Kupa Kazanabilir	Özdenetim
Yeşilcan'ın Maceraları / Kendini Keşfet Yeteneklerini Fark Et	Özgüven
Kendi Yeteneklerimizi Keşfedelim	Özdenetim / Özgüven
Bir Gül Nine Hikayesi	Yardımseverlik

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Yeşilcan'ın Maceraları / Kendini Keşfet Yeteneklerini Fark Et

Öğretmen: " Ece sen hangi enstrümanı çalmak istiyorsun?"

Ece : "Öğretmenim bilmiyorum. O konuda yeteneğim yok sanırım."

Zil çalar ve çocuklar eve doğru yol alır.

Ece : "AAA bakın herhalde kanadı kırılmış bir kuş uçamıyor."

Yeşilcan : " Yardım istiyor herhalde, hemen veterinere götürelim."

Veteriner : " Kanadı iyileşene kadar birkaç gün burada kalması gerek."

Ece : " Bu mızıkayı siz mi çaluyorsunuz?"

Veteriner : " Evet hem ben hem de hayvanlar müziği çok seviyoruz. Bak burada kullanılmamış bir tane daha var. Al senin olsun."

Ece: " Bilmem ki çalabilir miyim?"

Veteriner : ‘‘Çalışırsan çalarsın elbette. Bende sana yardım ederim.’’

Yeşilcan: ‘‘ Haydi çok geç olmadan eve gidelim.’’

(Yolda kavga eden kedi ve köpeğe)

Ece: ‘‘ Durun , şimdi ben müziğimle onları sakinleştiririm!’’

Ece mızıkayı çalmaya başlayınca kedi ve köpek ayrı yönlere doğru kaçtılar.

Yeşilcan : ‘‘ AHAHAHA, Ece! Biraz daha çalışmalısın, baksana müziğini sevmeyenler, duymaz kaçtılar.’

Yeşilcan’ın her sayıda arkadaşları ile başından geçen olayların anlatıldığı çizgi dizi de pek çok değer işlenmektedir. İncelenen Kendini Keşfet Yeteneklerini Fark Et adlı bölümde ‘‘özgüven’’ adlı değer okuyuculara aktarılmıştır.

Bir Gül Nine Hikayesi / Herkes Bir Kupa Kazanabilir

Can ve arkadaşları yaz başında mahalleler arası futbol maçları düzenlemişlerdi. Son maçta hangi mahallenin kupayı alacağı belli olacaktı. Gül nine onlar için eski bir pirinç sürahidenden harika bir kupa tasarlamıştı. Tabii kupayı vermek de onun hakkıydı.

Ertesi gün Can ve Gül Nine maçın yapılacağı sahaya birlikte gittiler. Çok çekişmeli ve heyecanlı bir maç oldu. Maçın kazananı ise Can ve arkadaşları değil, diğer takımdı. Moralleri çok bozulmuştu, kazanmayı çok istiyorlardı. Gül Nine, tebrik ederek kupayı kazanan takıma verdi.

Derken kazanan takımdan birkaç kişi , kaybedenlere sözle sataştı. Can ‘ın takımına üzüntünün üzerine kızgınlık eklenmişti. Gül Nine çocuklara göz kırparak gülümsedi. Eliyle ‘‘ sakin olun’’ der gibi işaret yaptı. Onların duyacağı bir sesle ‘‘ Haydi gidelim sizin için esaslı bir hikayem var’’ dedi. Birlikte Gül Nine’nin bahçesine gittiler. Limonata ve keklerin tadına öykü tadı eklendi.

Gül Nine torunu Can ve okuyucular için anlattığı hikâyeler ile her sayıda farklı bir değer aktarmaktadır. Bu sayıda ise ‘‘Özdenetim’’ kişilik modelinin önemine değinmiş ve aktarmıştır.

Bir Gül Nine Hikayesi / Kim Kime Yardım Etti?

Pazar günü öğleden sonraydı. Can odasından ev telefonunun çaldığını işitti. Annesi meşgul olmasa derhal telefonu açardı. Babası da kahvaltıdan sonra çıkmıştı. Anlaşılan telefona bakmak Can'a kalmıştı. Can ahizeyi kaldırıp ‘‘ Alo’’ der demez, Gül Nine tatlı bir telaşla konuşmaya başladı:

- *Alo, Can. Merhaba tatlım ben ninen. İyisin değil mi? Bak, ne soracağım sana. Bugün bana ayıracak bir saatin var mı?*
- *Tabii ki nineciğim, kaçta gelirsin?*
- *Yarım saate oradayım Can'im. Yardımına ihtiyacım var. Hoşça kal.*

‘‘ Yardımuma mı ihtiyacı varmış? Neden ?’’ diye düşündü durdu Can, ninesi gelinceye kadar.

Ninesinin acelesi var gibiydi, içeri girer girmez salondaki masaya geçti. Yanında getirdiği çantadan bir tablet bilgisayar çıkardı.

- *Bilgisayar kullanmayı şöyle böyle öğrendim. Ancak taşınması kolay diye tablet aldım. Gel gör ki bu alet, bilgisayardan bir hayli farklıymış, kullanmayı bir türlü çözemedim. Yardım edersin değil mi?*
- *Tabii ki yardım ederim nineciğim. Ama çok şaşırdım doğrusu.*
- *Neden şaşırdın? Bu yaşta tablet, bilgisayar öğrenmek istememi yoksa?*
- *Yok ona değil. Senin yeni şeyler öğrenmeyi çok sevdiğini biliyorum. Hem sen yaşlı sayılmazsın ki. Benden yardım istemene çok şaşırdım.*
- *Tabii yardım isteyeceğim torunumdan. Ondan daha iyi öğretmen mi bulacağım?*

Can ve Gül Nine birkaç saat birlikte tablet üzerinde çalıştılar. Kah düşündüler, kah güldüler. Gül Nine'nin keyfine diyecek yoktu doğrusu. Yeni şeyler öğrenmek onu çok neşelendirirdi daima. Can da ona yardım edebildiği için çok keyifliydi.

- *Can ‘ım çok teşekkür ederim. İyi ki senden yardım istemişim. Ne güzel oldu. Ne demiş atalarımız ‘‘ Danışan dağı aşmış, danışmayan düz ovada şaşmış’’.*
- *Bir şey değil nine. Ama ben bu sözü pek anlamadım.*
- *İnsan her zaman bilmediği ya da yardım alması gerektiği bir durumla karşılaşabilir. Böyle durumlarda kişiliğine ve bilgisine güvendiği birine danışıp yardım alması gerekir. Böylece sorunun daha kolay ve etkili bir*

şekilde çözer. Yardım almaktan herhangi bir nedenle çekinen kişi ise uğraşır durur. Kendisini yormakla kalmayıp hem vakit kaybeder hem de sorununu çözmeyi başaramaz.

Can ninesine sevgi ile sarıldı. İyi ki böyle bir ninesi vardı. Bu kez farkında olmadan yine derdine derman olmuştu. Bir süredir zihnini meşgul eden bir sorunu vardı. Biriyle paylaşır paylaşmama konusunda kararsız kalmıştı. Çekiniyordu nasıl karşılanacağını, sonuçlarını kestiremiyordu.

Gül Ninesi, o gün Can'a hem yardım etmenin mutluluğunu yaşatmıştı hem de yardıma ihtiyaç duymanın ne kadar insani bir durum olduğunu öğretmişti.

Can, kararını vermişti artık. Sorununu paylaşacak ve en doğru çözümü bulmak için yardım isteyecekti.

Bir Gül Nine Hikayesi adlı metinde Gül Nine her sayıda okuyuculara farklı mesajlar vermekte; aynı zamanda değerlerin öneminden bahsetmektedir. İncelenen bu bölümde ise "Yardımseverlik" kişilik modeli aktarılmıştır.

Yeşilcan'ın Maceraları / Bilgisayardan Önce Ailem Ve Arkadaşlarım Gelir

Yeşilcan: "Arda dostum, bu ne acele? Hayırdır, bir sorun mu var?"

Arda : "Büyük bir sorun hem de. Dün oyunda Beren benim skorumu geçti. Rekorumu tekrar elime almam lazım!!! Sonra görüşürüz şu an vaktimi seninle geçiremem."

Manav : "Arda uzun zamandır uğramıyorsun, meyveler!..."

Arda : "Sorun meyvelerde değil Salih Amca."

Arda son zamanlarda okuldan gelir gelmez kendini odasına kapatıyor ve saatlerce tüm ilgisini ve dikkatini bilgisayar oyunlarına veriyordu. Temel ihtiyaçları dışında neredeyse odadan hiç çıkmıyordu.

Arda : "Ben geldim anne!"

Yeşilcan : "Bende! Evet sorun Arda'nın ta kendisiydi. Yeşilcan durumu fark etmişti."

Yeşilcan ile Arda'nın anne ve babası kafa kafaya verip bir plan yaptılar.

Anne: "Ardacım bu meyveler ve not sana gelmiş."

Not Salih Amcadan gelmiş: “ Arda’cığım duydum ki şu aralar çok önemli işlerin varmış. Bu kadar önemli bir şey olmasaydı selam vermeden geçmezdin zaten. Biraz meyve gönderdim. Bol bol ye, kafan daha iyi çalışsın. Böylece Beren’in rekorunu kırabilirsin. Başarılar ... Selamlar... Salih Amcan”

Arda : “ Peki ama meyveleri neden buraya koydun anne? Onların yeri burası değil ki?”

Anne : “ Sen uzun zamandır yemeklerini burada yiyorsun. Bu senin seçimin bende seçimine saygı duyuyorum.”

Arda yine şaşırıldı bunu beklemiyordu.

Baba : “ Oğlum sana cips, kola getirdim. Bunlar bittiğinde başını uzatıp bana haber vermen yeterli, bu sayede odandan çıkmamış ve zamanını boşa harcamamış olursun!”

Bu anlayış gösterme durumu da nereden çıkmıştı?

Zehra : “ Merhaba Arda biliyorsun yarın çok önemli bir matematik sınavımız var ve az önce kardeşim matematik kitabımın üzerine meyve suyu döktü. Rica etsem kitabını bana verebilir misin? Nasıl olsa artık sınavlarla ilgilenmiyorsun.”

Arda sinirlenmişti : “ Üzgünüm Zehra şu an tam da yarınki sınava çalışmaya başlayacaktım. Kitabımı sana veremem!”

...

Tüm bunlardan sonra oyun oynama isteği kalmamıştı. Derken bilgisayar ekranı birden kendiliğinden açıldı ve...

İçinden oynadığı oyunun kahramanları çıkmaya başladı. Çok korkunç görüntüleri vardı. Arda şaşkınlıktan ve korkudan ne yapacağını bilemedi. Çok korkmuştu. Bağırıyor fakat sesini kimseye duyuramıyordu.

“ Artık kimsen yok! Senin TEK DOSTLARIN BİZİZ. Bizi bırakamazsın. !”

Birden gözlerini açtı, kan ter içinde kalmıştı ve titriyordu. Rüya olduğunu anlaması birkaç saniye sürdü. Fakat hala etkisinden kurtulamamıştı. Tam bu sırada evin kapısı açıldı.

Arda : “ Anneciğim, babacığım! Bir daha beni sakın yalnız bırakmayın. Artık bilgisayardan önce ailem, arkadaşlarım ve ödevlerim var.”

Yeşilcan incelenen bu bölümde arkadaşları ile beraber sınıf arkadaşlarına ders vermek istemektedir. Bu ara okuyuculara “sorumluluk” adlı kişilik modelini aktarmıştır.

Tablo 24. TRT Çocuk Dergisinde Yer Alan Kişilik Modelleri Ve Frekans Değerleri

Tablo 24’de araştırmanın birinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan TRT Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	1
Vatansever	
Empati	2
Kahramanlık	
Çalışkan olmak	8
Yardımseverlik	9
Sabırlı olmak	
Sorumluluk	1
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	2
Özgüven	3
Bilgili, zeki	
Özdenetim	

TRT Çocuk Dergisi incelendiğinde bir sene içerisinde çıkan sayılarda en çok “yardımseverlik” modelinin aktarıldığı görülmektedir. Diğerleri sırasıyla çalışkan olmak, özgüven, empati, bağımsız ve özgür düşünme, cesur olmak ve sorumluluktur. Özdenetim , bilgili, zeki, cömertlik, sabırlı olmak, kahramanlık, vatansever olmak modelleri dergilerde işlenmemiştir.

Tablo 25. Kişilik Modellerinin Yer Verildiği Metinler ve Kişilik Modelleri

Metnin Adı	Kişilik Modelleri
Gezgin Aile	Yardımsverlik, Çalışkanlık
Ata'mdan Hatıralar	Çalışkanlık
Keloğlanla Harekete Geç	Bağımsız Ve Özgür Düşünme
İbn-i Sina	Çalışkanlık, Yardımsverlik
Baykuş Yula / Ben Yapabilirim	Yardımsverlik
Kapak Dosyası / Gölgelelel Gücü Adına	Bağımsız Ve Özgür Düşünme
Büyüteç / Meydan Çeşmesinde Buluşalım	Yardımsverlik
Kapak Dosyası / Bir Varmış Bir Yokmuş (Taşçı Japon)	Empati
Ceviz Ağacının Maceraları	Yardımsverlik
Ceviz Ağacının Maceraları / Geleneksel 6262. Yavru Tavşanlar Arası Ayak İzi Yarışması	Sorumluluk , Özgüven
Uzay Kaşifi Gökay	Sorumluluk
Köklerine Kavuşan Ağaçlar	Özgüven
Yeşilcan'ın Maceraları / Bir İyilik Yap, Gönüllü Ol	Yardımsverlik
Evliya Çelebi	Çalışkanlık, Cesur
Masal Mutfağı / Kalp Otu	Yardımsverlik
Yeşilcan'ın Maceraları / Ramazan İyilik Ayıdır	Yardımsverlik
Büyüğüm Okur musun? / Empati Kurabilen Çocuklar Yetiştirelim	Empati
Yeşilcan'ın Maceraları / Kendini Keşfet, Yeteneklerini Fark Et	Özgüven

Yukarıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Ata'mdan Hatıralar

Eğitimidir ki bir milleti ya özgür, bağımsız, şanlı, yüksek bir topluluk halinde yaşatır ya da esaret ve sefalete terk eder.

Mustafa Kemal ATATÜRK

Ata'mdan Hatıralar adlı köşede her sayıda Atatürk'ün çeşitli konularda söylemiş olduğu sözler paylaşılmaktadır. Yukarıda paylaşılan bölümde ise ‘‘ Çalışkanlık’’ kişilik modeli üzerinde durulmuştur.

Ceviz Ağacının Maceraları 6262. Yavru Tavşanlar Arası Ayak İzi Yarışması

Yaz mevsiminin en sıcak günlerini yaşadık geçen hafta. Bulutlar yavaş yavaş yaklaşırken toprak iyice kurumuştu. Önce hafif bir rüzgar esti. Hemen yağmur bulutlarını sordum. Rüzgar yaklaştıklarını söyledi. Yağmur hepimize iyi gelecek.

Uzun süredir erteleyip durduğumuz ‘‘ Geleneksel 6262. Yavru Tavşanlar Arası Ayak İzi Yarışması’’nı da yapabileceğiz sonunda. Ormanımızda her sene yapılır bu yarışma. Ben daha küçük bir fidanken de zevkle izlerdim. Ormanımızın bütün yavru tavşanları katılır. Birbirinden uzak iki ağaç arasına biraz su dökülür, yavru tavşanlar zıplarken dökülen sulardan oluşan çamurda ayaklarının izi çıkar. Hakem kaplumbağa ağır ağır yürüyerek her yavru tavşanın ayak izlerini kontrol eder. kimin ayağı zıplarken en fazla, yere bastıysa o tavşan kazanır. Böylece yavru tavşanlar eğlenir, büyük tavşanlar da yavrularının zıplamasında bir sorun var mı yok mu öğrenmiş olur.

Kovuğumda yaşayan tavşanlar çok heyecanlılar. Bizim yavrulardan biri sürekli ayaklarının tüylerini fırçalayıp havuç özünden yapılmış kremler sürüyor. 250 yaşındayım daha önce böyle bir hazırlık görmemiştim. Sanırım anne tavşanda görmemiş ki bu sabah yavruya ne yaptığını soruyordu.

Vakit geldi...

Birazdan yavrular zıplamaya başlayacak. Hakem kaplumbağa kısa bir konuşma yaptı. ‘‘ Önemli olan sizsiniz, dedi. Aranızdan bir kişi birinci olacak ama hepimiz bizim için zaten çok değerlisiniz.’’ Yarışma için sabırsızlanan miniklerden kaç kişi duydu bilmiyorum. Aslında büyükler de duydu mu emin değilim.

Veee başladıuu!!! Bizim yavrular işte orada!

Aaaa bizim minik neden parmaklarının ucunda zıplıyor ki? Kuralı mı unuttu yoksa? Hem arada bir durup ayaklarına bulaşan çamuru siliyor. Böyle yaptığı için vakit kaybetti.

Bekleyin! Hakem kaplumbağa sonucu açıklıyor. Bizim yavrulardan biri birinci oldu.

...

Tebrikler, eğlenceler derken gece oldu. Anne tavşanın yavrusuna neden üzgün olduğunu sorduğunu duydum.

‘‘ Ama ben daha çok hazırlanmıştım. ‘‘ dedi. Ayaklarının tüyleri kirlenmesin, kremlı, yumuşacık ayakları çirkin görünmesin diye dikkat ederken yarışmanın kurallarını unutmuş. ‘‘ Ama bunu konuştuk’’, dedi anne. Kurallara uygun hazırlık yapacağız, hem kendi istediğimiz gibi yarışıp hem de kurallara uyabiliriz.’’

Yavru anladı nerede hata yaptığını. Hem kardeşi birinci olmuştu. Mutlu olmak için kocaman bir sebep bulmuştu bile.

Ceviz Ağacı'nın her sayıda arkadaşları ile yaşadığı farklı olaylar anlatılmaktadır. İncelenen bu bölümünde ise ‘‘sorumluluk, özgüven’’ kişilik modelleri aktarılmıştır.

Büyüğüm Okur musun? Empati Kurabilen Çocuklar Yetiştirelim

Empati Nedir?

Kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak onun duygu, düşünce ve davranışlarını anlama becerisine ‘‘empati’’ denir. Ancak empati becerisinin tanımlanabilmesi için karşımızdaki kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını anladığımızı ona da hissettirmeliyiz.

Empati kurabilmek için karşımızdaki kişinin bizden tamamen farklı bir birey olduğunu kabul etmeli ve farklı duyguları birbirinden ayırt edebilmeliyiz.

Çocuklar doğuştan empati sahibi midir?

Çocuklar 0-2 yaş dönemlerinde bile empatik sayılabilecek eylemler sergiler, bu da empatinin doğuştan getirilen bir beceri olduğunu gösterir. Ancak bu beceri her çocukta eşit düzeyde değildir ve zamanla aile, eğitim, çevre gibi uyaranların desteğiyle geliştirilebilir.

Empati Becerisini Geliştirebilmek İçin Neler Yapılabilir?

Duyguları ayırt edebilmelerini sağlayın. Çocuğunuzun başka insanların ne hissettiğini anlayabilmesi için kendi duygularının farkında olması gerekir. Bunu da ancak duygular hakkında konuşarak anlayabiliriz.

Empati Gerektiren Oyun Ve Aktivitelere Teşvik Edin

Okuduğunuz kitapta geçen kişiler ve olaylar hakkında konuşmak diğer insanların ne hissettiğini düşünmesine yardımcı olacaktır. Okulda yaşanan bir sorunun ardından evdeki herkese bir rol vererek sınıf ortamının bir tiyatro oyunuyla canlandırılmasını sağlayabiliriz.

Kendi Duygularınızı İfade Etmekten Çekinmeyiniz

Çocuğunuz sürekli olarak sizinle zaman geçirmek istiyor. Bazen ne kadar yorgun, gergin, sinirli olduğunuzu tahmin edemiyor. Böyle durumlarda onu geçiştirmek, oyalamak yerine ne hissettiğinizi, neden öyle hissettiğinizi kısaca ifade ettiğinizde sizi anladığını ve yardımcı olmaya çalıştığını göreceksiniz.

Empati Becerisi Neden Önemli?

Çünkü empati kurabilen kişi:

Aynı dünyayı paylaştığı farklı insanlara karşı daha duyarlıdır.

Sorunlar karşısında şiddeti, saldırganlığı değil, çözüme dayalı davranışları benimser.

Sosyal hayatında ve ilişkilerinde diğer insanlara göre daha başarılı olur.

Diğer insanların olumsuz yaşantıları kadar olumlu yaşantılarını da paylaşmayı öğrenir. Böylece kıskanmayı değil, karşısındaki insanın mutluluğu için sevinmeyi öğrenir.

Diğer insanlar için bir şeyler yapmaktan zevk almaya başlar.

Büyüğüm Okur musun adlı köşede her sayıda ebeveynlere yönelik eğitici konular üzerinde durulmaktadır. Yukarıda paylaşılan konuda ise ‘empati’ kişilik modeli okuyuculara aktarılmıştır.

Büyüteç / Meydan Çeşmesinde Buluşalım

Sultanahmet'te dolaşırken Topkapı Sarayı'nın devasa giriş kapısının önünde bir yapı dikkatimizi çekiyor. Köşke benzeyen kocaman bir çeşme bu. Nereden bakarsak bakalım tüm açılardan etkileyici olan bu yapının etrafında dolanıyoruz, süslemelerini hayranlıkla seyrediyoruz. Köşe başlarında gördüğümüz o küçük çeşmelere hiç benzemiyor! Bu ay büyütecimizin altında, İstanbul'un en güzel meydan çeşmelerinden biri, Sultanahmet'teki III. Ahmet Çeşmesi ya da diğer adı ile Sultanahmet Çeşmesi var.

Lale Devri'nde 1729 yılında Sultan III. Ahmet tarafından bir Bizans çeşmesinin yerine yaptırılan kare şeklindeki bu yapının dört yüzünde birer çeşme ve her köşesinde birer sebil vardır. Barok tarzında yapılan bu çeşmenin mimarının Mehmet Ağa olduğu rivayet edilir. Cephelerinde boydan boya 18. Yy divan şairi Seyyid Vehbi'nin dizeleri yer alır. Çeşmenin Ayasofya'ya bakan yüzünde ise şöyle yazar: ‘‘ Aç besmele ile, iç suyu Han Ahmed'e eyle dua.’’ Geniş saçak, çeşmenin altında toplanan insanları sıcak havalarda güneşten, soğuk havalarda yağmurdan, rüzgardan korur.

Ne demek?

Sebil, halka ücretsiz su dağıtmak için yapılmış yapılara denir. Osmanlı'da bayram tatili gibi özel günlerde sebillerde şerbet de dağıtılmış.

Neden?

Şehrin en önemli meydanlarında, kalabalık bölgelerinde bulunan, yalnızca bir kenarında değil dört bir yanından sular akan anıtsal çeşmeler, meydan çeşmeleri diye bilinir. Bu çeşmeler sadece su ihtiyacını karşılamaz, insanlar bu çeşmelerin önünde buluşur, toplanır, konuşur. Bu çeşmeler şehrin süsü, halkın ise buluşma yeridir.

Büyüteç adlı sayfada her ay eskiden dilimizde kullanılan, kültürümüzde olan bir kelime okuyuculara tanıtılmakta, aynı zamanda kelime ilke ilgili bir hikaye paylaşılmakta ve değerler işlenmektedir. Bu bölümde ‘‘yardımseverlik’’ kişilik modeli okuyuculara aktarılmıştır.

Keloğlanla Harekete Geç / Nezaketin Yolu Judodan Geçer

Ne de soğudu havalar! Kara ile montlarımızı giydik, atkımızı, beremizi takıp bahçeye çıktık. Arkadaşlarımızda katılınca kartopu oyunumuz epey heyecanlı geçti. Biraz yorulunca kardan adam yapıverdik. Balkız burnu için havuç, ağzı için zeytin koydu. Bende uşımesin diye kardan adama atkımı sardım. Akşam olduğundaysa eve oyle hızlı koştu ki kapıda Bilgecan dedeye arpıyorduk. Bizi hemen sıcacık odaya alıp eski zamanları anlatmaya başladı. Eskiden judo yapan arkadaşı Nuri amcanın hikâyesini ilgiyle dinledik. Judo serüvenimiz böyle başladı.

Nezaket Yolu

Judoyu hep bir dövüş sporu sanıyorduk. Ama o aslında savunma sanatı imiş. ‘‘ Ju’’ yumuşaklık, nezaket, esneklik; ‘‘do’’ ise yol, disiplin, felsefe gibi anlamlara geliyor. Ju ve do ‘yu birleştirince de ‘‘judo’’ nezaket yolu demek oluyor. Bu savunma sanatında beden ve zihin gücünü dengelemekse büyük önem taşıyor.

Önce Düşün, Sonra Atağa Geç

Judo karşılaşmaları genelde 3 veya 20 dakika arasında oluyor. Amaç ise çok iyi odaklanıp rakibin hareketlerine karşılık vermek ve onu yere sermek. Eğer rakip sporcu 30 saniyeden önce yerden kalkmazsa yeniliyor. Müsabakalarda kol ve bacaklara vurmak ise kural dışı sayılıyor. Bilgecan dede, Nuri amcanın fiziki kuvvetini değil, ruh gücünü, zekâsını kullanarak ve bağımsız, özgür düşünerek başarılı olduğunu, bu yüzden bu sporun bir sanat sayıldığını anlattı. Yani iyi bir judocu olmak için uzun bir eğitime ihtiyacımız varmiş. Judo meğer ne kadar derin bir spormuş.

Keloğlan’ın yaşadığı maceralar her sayıda farklı bir değerin işlenmesi ile okuyucular ile buluşmuştur. Yukarıda incelenen metinde ise ‘‘bağımsız ve özgür düşünme’’ aktarımı yapılmıştır.

Tablo 26. 7'den 70'e Çocuk Dergisinde Yer Alan Kişilik Modelleri ve Frekans Değerleri

Tablo 26'da araştırmanın birinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan 7'den 70'Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen kişilik modellerinden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Kişilik Modelleri	F
Cesur	
Vatansever	3
Empati	3
Kahramanlık	
Çalışkan olmak	7
Yardımsızlık	11
Sabırlı olmak	
Sorumluluk	6
Cömertlik	
Bağımsız ve özgür düşünme	8
Özgüven	4
Bilgili, zeki	
Özdenetim	2

7'den 70'e Çocuk Dergisi'nin incelenen 12 sayısında birçok rol modeline yer verildiği tespit edilmiştir. Dergide bir yıl boyunca en çok 'yardımsızlık' modeline yer verilmiştir. diğer modeller ise sırasıyla bağımsız ve özgür düşünme, çalışkan olmak, sorumluluk, özgüven, vatansever, empati, özdenetim modelleri aktarılmıştır. Cesur olmak, kahramanlık, sabırlı olmak, cömertlik, bilgili, zeki modellerine incelenen sayılarda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 27. Kişilik Modellerinin yer verildiği metinler ve kişilik modelleri

Metin Adı	Kişilik Modeli
Kuyumcunun Anlattıkları	Yardımsverlik
Pinhani İle Söyleşi	Çalışkanlık
Benim Arkadaşım, Öğretmenim Olun	Yardımsverlik, Özdenetim
Melodi'nin Perileri	Yardımsverlik
La Fontain'den Seçmeler / Karga İle Tilki	Özdenetim
Farelerin Toplantısı	Sorumluluk
Ezber Bozan Hatice Teyze	Bağımsız Ve Özgür Düşünme
İnci Türkay İle Söyleşi	Çalışkanlık
Kibirli Kaya	Empati
Dut Ağacının Odunları	Sorumluluk
Galileo Galilei : Göklerin Habercisi	Çalışkanlık
Özgür ve Keyifli Bir Ebeveynlik Deneyimlemeye Hazır mısınız?	Empati
Özge Özpirinçi ile Söyleşi	Çalışkanlık
Böceklerin Okulu / Bisiklet	Sorumluluk, Yardımsverlik
Engel Yok / Faul Az / Arkadaşlar Şahane	Yardımsverlik
La Fontaine'den Seçmeler / Horozla İnci	Yardımsverlik
Karga Ve Çocuk / Gemi	Bağımsız ve Özgür Düşünme
Denizin Şarkısı	Özgüven
Kim Haklı	Yardımsverlik
La Fontaine'den Seçmeler / Çiftçi İle Çocukları	Çalışkanlık
Kargalar, Kelebekler, Bir de Japon Balıkları	Bağımsız ve Özgür düşünme
Karga Ve Çocuk / Domates	Empati
Hayat Çok Sıkıcı	Empati
Atatürk Ve Çocuk	Vatanseverlik
Demirciler Demir Döver Tunç Olur	Vatanseverlik
Küçük Emekçi	Özgüven, Çalışkanlık

Cebimdeki Mandalina Ağaçları	Sorumluluk
Tekerlemeler	Yardımlaşma
Anılar ve Eski Şarkılar Cemiyeti	Bağımsız ve Özgür Düşünme
Düşünce Üretim Merkezi	Bağımsız ve Özgür Düşünme
Karga Ve Çocuk : Simit	Bağımsız ve Özgür Düşünme
Biraz Heyecan ve Beyaz Tavşan	Özgüven
Karınca Tekerlemesi	Çalışkanlık
Mavi Taş Seven Çardak Kuşları	Yardımseverlik
Zülfü Livaneli İle Söyleşi	Vatanseverlik
Ayvalık'tan Gelen Mektup	Sorumluluk
Karga Ve Çocuk : Yüzme Dersi	Özgüven
Fanatik Galatasaraylı	Yardımseverlik
Karga Ve Çocuk : Tren	Bağımsız ve Özgür Düşünme

Aşağıda aktarılan kişilik modellerinin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

La Fontain'den Seçmeler / Karga İle Tilki

Bay Karga tünemiş bir dala, bir parça peynir gagasında. Bay Tilki kokuyu almış gelmiş. Yukarı bakıp seslenmiş: ‘ Günaydın Bay Karga, inan bana gözlerim şenlendi güzelliğinle, hele böyle güzel tüylerinle, eminim ötüşün de eştir giysine. Masallardaki Anka Kuşu su dökemez eline.’ Bu sözleri duyan Karga'nın içi bir hoş olmuş, ötüşünün güzelliğini göstermeye kalkmış. Gagasını aralattınca peynire yazık olmuş Peyniri kapınca Tilki Karga'ya ‘ Sayın Bayım’, demiş, Şunu bilin ki her yaltakçının yaşamı kendisini dinleyeni övmekle geçer; kuşkusuz bir parça peynire değer bu dersi almışsan eğer.’

Karga utanç ve şaşkınlık içinde yemin etmiş, biraz geç kalmış olsa da, içinden ‘ Bir daha oyuna gelmem,’ demiş.

Karga ile Tilki adlı metinde ; tilkinin kargayı kandırması anlatılırken okuyuculara ‘özdenetim’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Biraz Heyecan Ve Beyaz Tavşan

Kemanım ve ben sahneye açılan kapının ardında bekliyorduk. Ellerim terliyordu. Bu yetmezmiş gibi bir de karnım ağrımaya başlamıştı. Konservatuvar sınavına girdiğim gün de böyle olmuştu, sonraki yıllarda da. Heyecan. Hem çok güzel hem de baş etmesi zor bir duygu. ‘‘ Heyecan iyidir’’ der annem. ‘‘ Biraz titrer, biraz gerilirsin ama sonra mutlaka gülersin.’’

Evet bu gerçekten ince bir çizgidir. Birazı keyfe, fazlası felakete çıkarılan davetiyedir. Dizlerden başlayan titreme tüm bacaklara oradan kollara yayılır.

...

Yaylı çalgılarda ise durum bir başka zordur. Titreyen eller, tellerle buluşmak üzere olan yayı kontrol edemezse, notalar engebeli bir yolda ilerlemeye çalışan bir kamyonetin kasasından fırlayan meyveler gibi etrafa saçılır.

...

O gün de benzer sorular ve korkularla sahneye adım atmak üzereydim. Ama biliyordum ki, şimdi durduğum yere geri döndüğümde heyecan konserin sonunu beklemeden kaçmış olacak. Üstelik her zaman olduğu gibi yüzüme bir gülümseme, kulağıma son notanın tınısını ve sevinçle çarpan kalbimin gümbürtüsünü bırakarak.

Kapı açıldı, sahnenin ışığı gözlerimi kamaştırdı bir anda. İlk adımımla alkış başladı. Dimdik durup loş salona baktım.

... Derin bir solukla yayı tutan elimi havaya kaldırdım. Çaldığım sonat bitmişti. Alkışlarla birlikte, kemanımı göğsümde tutarak eğildim selam vermek için.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara ‘‘özgüven’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Engel Yok, Faul Az, Arkadaşlar Şahane

Tren yol boyunca, rengarenk yapraklarla bezenmiş patikadan yürüyorum. Yumuşacık, sarı ışıkları ile güneş, çınar ağaçlarının arasından süzülüyor. Basketbol oynamak için ne güzel bir gün.

...

İstasyona yaklaşırken, tren yolunun hemen karşısında, sarı boyalı, ahşap balkonlu, güzel bir evi fark ediyorum. Çok eski zamanlardan kalmış bir ev olmalı ama onarılmış.

Üst katındaki pencereden biri bana mı bakıyor? Evet, bana bakıyor. Elini sallıyor. Selamına karşılık veriyorum. İyi görebilmek için patikadan ayrılıp tren yoluna biraz daha yaklaşısam. Uzun saçları iki örgülü bir kız, benim yaşlarımda olmalı. Oyuncak maymununu sallıyor şimdi de gülerek. Ben de gülüyorum, yüzümü çarptırıp, başımı kaşıyarak maymun taklidi yapıyorum.

...

Haftanın dördüncü günü Karaağaç'ın pazarı var. Anneme yardım için birlikte gidiyorum. Renk cümbüşü sebze, meyve tezgahları arasında dolaşmak çok hoşuma gider.

“ Domatesi şuradan alalım,” diyor annem. Önümüzde tekerlekli sandalyesinde oturmuş, annesiyle birlikte domates seçen bir kızın arkasında sıraya giriyoruz. Kız bir domatesi yere düşürüyor, hemen eğilip alıyorum. Gülerek teşekkür eden bu yüzü tanıyorum galiba. Sarı evin penceresindeki yüz. O da beni tanıyor. Selamlaşıyoruz. Annelerimiz birbirleriyle sözleşip pazardan ayrılıyoruz.

...

Belediye Kültür Merkezi'nde bugün çocuklar için danslı çay var, ne dersin?

Ne diyeceğim uçtum sevinçten. İzin alıp gittik hemen. Yolda, iskemlesinin tekerlerini kendisi çeviriyor. Sadece yorulduğunda benim kısa aralıklarla sürmeme müsaade ediyor. “ Dans edenleri seyretmeyi seviyorsun herhalde”, dedim. “ Hayır dans etmeyi seviyorum”, dedi.

...

İncelenen yukarıdaki metinde okuyuculara “yardımseverlik” kişilik modeli aktarılarak hem arkadaşlığın hem de yardımlaşmanın önemi vurgulanmıştır.

Karınca Tekerlemesi

Sirtında on katı yük

Taşıdığı çok büyük

Yuva dağın üstünde

Karınca, eteğinde...
Milyon adım yürüdü
Yuva ancak göründü
Tam , tepeye varmışken
Yükü kaydı üstünden
Top gibi yuvarlandı
Yüküyle yere vardı
Bin kez çıktı denedi
Her kezinde devrildi
Görenler gülüp geçti
İşte ‘saçma’ bu , dedi
Bizimki aldırmadı
Gülenleri tınmadı
Başardı en sonunda
Erişti yuvasına.

Tekerlemeler köşesinde incelenen sayıda Karın Tekerlemesi ile okuyuculara ‘‘çalışkanlık’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Cebimdeki Mandalina Ağaçları

Ada'nın canı çok ama çok sıkılırdı bazen. Bütün gün oyun oynar, resim yapar, oradan oraya zıplar, takla atardı. O kadar uzundu ki gün, sıkılmak için de çok zaman vardı. O gün, bütün istediği birazcık işe yaramaktı.

Evi süpüren annesine yardım etmek istedi. Annesi ‘‘ Sen şimdi süpüremezsin, ben yaparım hızlıca, hadi sen odana gidip oyna, ayağımın altında dolaşma’’, dedi. Ayakkabılarını boyayan babasına yardım etmek istedi. Babası ‘‘ Sen şimdi üstünü batırırsın, ben boyarım hızlıca, hadi sen odana gidip oyna, ayağımın altında dolaşma’’, dedi. Çamaşır asan babaannesi ve yumurtaları soyan ablası da Ada'nın yardım teklifini kabul etmedi.

Evi süpürebilirdi. Ayakkabıları boyayabilirdi. Yumurtaları soyabilirdi. Ama kimse Ada'ya izin vermedi. Hiçbir işe yaramadığını düşündü Ada. Odasında oynamak dışında hiçbir işe yaramayan kocaman bir tembeldi ne de olsa!

Kapının önüne çıkıp merdivenlere oturdu. Değişik yerlerde sıkılınca zaman daha çabuk geçiyordu. Biraz odasında sıkılıyordu, biraz oturma odasında, biraz mutfakta... Şimdi de kapının önünde sıkılıyordu.

Tam sıkılmaya başlamışken, marketten dönen dedesini gördü. " Poşetleri taşımaya yardım edeyim mi?" diye fırladı yerinden. Poşetleri taşıyabilir, içindekileri mutfaka yerleştirebilir, boşalan poşetleri katlayıp kaldırabilirdi. Ama dedesi " Sen kaldıramazsın. Ben taşıırım hızlıca. Hadi sen oyna bahçede, al biraz da mandalina ye," dedi.. Ada'nın eline iki tane mandalina tutuşturdu ve gitti.

Ada mandalınanın kabuklarını soydu sıkıla sıkıla. Tadı güzeldi ama içinde bir sürü çekirdek vardı. Tam onları çöpe atacakken annesi bağırdı: " Adaaaaa, hadi kahvaltıya!" mandalina çekirdeklerini çöpe atmayı unuttu Ada. Çekirdekleri pantolonun cebine bırakıverdi.

Akşam kıyafetlerini değiştirirken, Ada unuttu çekirdekleri. Pantolon makinada yıkanırken de çekirdekler aklına gelmedi. Ertesi gün, sonraki gün ve sonraki gün de aklına gelmedi. Pantolonu bir hafta sonra yeniden giydiğinde cebine elini atınca bir fidan gördü. Cebine bu fidanı kimin koyduğunu bilmiyordu.

Ne fidanıydı acaba? Belki bir erik, belki bir çiçek, belki de bir elma! Ada cebinde bulunduğu fidanı bahçeye dikti. Canı her sıkıldığında bahçeye çıktı ve fidanını sevdi. Onunla konuştu, suladı ve yapraklarını temizledi. Fidanın yanına her gittiğinde kendini çok iyi hissetti. Bir ağaç yetiştiriyordu, ama hala ne ağacı olduğunu bilmiyordu. Kendi fidanına bakarken bahçedeki çiçekleri suluyor, yabancı otları yoluyor, dökülen yaprakları topluyordu. Ada artık işe yarıyordu.

...

Bir sabah uyandığında iki yeşil meyve gördü ağacın dallarında. Ertesi sabah bir tane daha. Sonraki sabah iki tane daha. Ada heyecanlandı, acaba şimdi ne olacaktı? Büyüdüler ve kızarmaya başladılar. Bunlar birer mandalınaydı.

...

Cebimdeki Mandalina Ağaçları adlı metinde okuyuculara "sorumluluk" kişilik modeli aktarılmış ve sorumluluk almanın ve devam ettirmenin önemi üzerinde durulmuştur.

Demirciler Demir Döver Tunç Olur

Kurtuluş Savaşı yıllarında cephede zor koşullarda olmasına rağmen muhteşem hat eserleri çizen bir askere rastlar. Eseri onun yaptığını öğrenir. Atatürk: ‘‘ Bunların hepsini sen mi yaptın?’’ Aker: ‘‘ Evet Paşam.’’

Atatürk askerle biraz sohbet eder. Sonra da komutanını çağırır. ‘‘ Bu çocuğu memleketine yollayalım,’’ der. Çocuk üzüntüyle sorar: ‘‘ Bir hata mı yaptım paşam!’’ Atatürk ‘‘ Hayır oğlum hiçbir hata yapmadın.’’ Asker başını öne eğer: ‘‘ O halde beni neden arkadaşlarım savaşırken cepheden yolluyorsunuz?’’ Atatürk ona şöyle söyler: ‘‘ Düşmana karşı savaşmanın bin bir yolu var çocuk. Ülke sanatçıya muhtaç. Burada savaşacak çok kişi var ama sanatçı az. Sen memleketine dön, çalış, orada savaş.’’

Yukarıda incelenen metinde savaş dönemlerinde yaşanan bir hikaye ile okuyuculara ‘‘vatanseverlik’’ kişilik modeli aktarılmıştır.

Ezber Bozan Hatice Teyze

Teyzeler çok sevilirmiş. Hele Hatice Teyze gibi bilgili, kültürlü olanları daha çok sevmek gerekirmiş. Annem yanılıyor bence. Gerekli olduğu için sevmek olur mu hiç? Hatice Teyze o kadar soru sormasa kolayca severdim onu. Güzel gülen insanları severim. O da güzel gülüyor. Dişleri çok güzel. Gülünce ağzının içinde ışık yanmış gibi oluyor. Ama çok soru soruyor; durmadan soruyor. Neden? Nasıl? Neyle? Ne zaman? Demin dediğimi bile o sormuş olabilir: ‘‘ Gerekli olduğu için sevmek olur mu?’’ Onun sorularına benziyor. Yanıtını da vermez. Sorar bırakır öyle. Sonra sen düşünür durursun: ‘‘ Ben annemi, babamı, kardeşimi sevmem gerektiği için mi seviyorum?’’ O zaman anlıyorsun işte : Demek ki sevmek, gerek görüldüğü için yapılacak bir eylem değildir.

...

Kardeşim ertesi gün tarihten sınava gireceği için sınava çalışıyordu bir köşede. Hatice Teyzede onun kendi kendine söylediklerini dinlemiş meğer. ‘‘ Sen öğrenmiyorsun ki, ezberliyorsun’’, dedi önce.

“ Ne yapmışız 9 Eylül sabahı? Bir daha söyle bakayım, ” dedi. Oğuz:

“ Yunanlıları İzmir’den denize döktük. ”

“ Nasıl Olmuş bu bir tahmininiz var mı? Gözünüzde canlandırabiliyor musunuz? ”

Kimseden ses çıkmayınca Hatice Teyze kalkıp mutfağa gitti ve mutfak önlüğü giymiş, etek uçlarını tutarak geldi. Dökmenin nasıl bir şey olduğunu göstermek için önlüğündeki fasulyeleri yere boşaltıverdi.

...

Ezber Bozan Hatice Teyze adlı bölümde Hatice Teyze her sayıda farklı bir konuda paylaştığı düşünceleri ile komşu çocuklarının kafasını karıştırıp düşüncelerini zenginleştirmektedir. İncelenen bu metinde ise “ bağımsız ve özgür düşünme” adlı kişilik modeli aktarılmıştır.

Kibirli Kaya

Bir doğa köşesi düşünelim... yemyeşil bir ovanın ortasından akan bir dere örneğın. İçinde balıklar, kurbağalar, üzerinde uçuşan su sinekleriyle masallara yaraşır bu derenin çevresinde rengarenk çiçekler, kelebekler, kuşlar, ağaclar olsun. Harika değil mi?

İşte zaman, bilinmeyene doğru akıp giderken, bu masal dersi de kendi içinde akar akarmış. Kaynağından çıkar, aktıkça güçlenir, taa denize kadar koşar, coşarmış.

Ama o da ne? Bu derenin ortasında, o koskoca kayanın işi ne? Ne çiçekler biliyormuş bu sorunun yanıtını ne böcekler. Ne arılar söyleyebilmiş o kayanın orda ne zamandan beri durduğunu ne de kelebekler. O zaman biz de yavaşça yaklaşalım; dereye bir soralım...

“ Dere kardeş! Bu koskoca kayalık senin sularının ortasında ne arıyor? Ne oldu, nasıl oldu da bu kaya burada var oldu? ”

“ Aah, sorma sevgili çocuk. O kaya ne yazık ki orada çok eskiden beri böyle çakılı duruyor. Hepimize tepeden bakıyor. Bizi hor görüyor. Bir de öylesine sert öylesine taş gibi bir huyu var ki. Hiç söz dinlemiyor. Sadece böbürleniyor. Bu da bizi üzüyor. ”

“ neden ki... Kaya işte... kayanın böbürlenecek nesi varmış... ”

“ Sen onu bana değil de kendisine sor diyeceğim ama kibrinden cevap bile vermez. En iyisi bunu sen, kıyılarımdaki şu küçük taşlara, kum tanelerine sor. Asıl onlarla çekişiyor yüzyıllardır...”

“ Kum taneleri, minik taşlar... Bu kayanın ne alıp veremediği var sizlerle? Aranız hiç iyi değilmiş öyle mi?”

“ Aramız nasıl iyi olsun ki... Bizi hep küçük görüyor. Her tartışmamızda, ‘ susun, konuşmayın. Siz minnacıksınız. Bense koskocaman. Bu ovada en büyük benim. Benden büyük sadece akrabalarım olan şu karşıdaki dağlar...” deyip, bizi yok sayıyor.

“ Bu sözler de sizi üzüyor?”

“ Tabi ki... Çünkü bizde bir zamanlar onun gibi yüksek, ulu kayalıklardık. Ama yüzyıllar boyunca kışın soğuşundan yazın sıcağından etkilendik. Önce çatladık, sonra parçalandık. Zamanla ufaldık, ufalandık. ‘ gün gelecek sende bizden biri olacaksın! Diyoruz. Bir türlü kabul etmiyor’.

...

Günler geceleri, geceler günleri kovalamış; yağmurlar, karlar yağmış; rüzgar savrulmuş! Mevsimler gelmiş geçmiş; bir çok canlı dere kenarında büyümüş, gelişmiş; bir çok canlı da yok olmuş .Bulutlar çarpışmış, yağmur coşmuş, şimşekler gökyüzünü ikiye bölmüş. Fırtına ağaçları devirmiş, toprağı çatlatmış.

Bu arada bir yıldırım tam da bizim kayanın üzerine düşmez mi? Düşmesiyle birlikte kayayı bir çok parçaya bölmez mi! Bölünen kayalar bir anda kendilerini dere yatağında bulmuşlar. Kimileri derenin kıyısına sığınmış, kimileri de sel sularıyla birlikte oradan oraya savrulmuş.

Birden göz göze gelmiş kaya parçası bir kum tanesiyle. “ Fırtına öncesi ulu bir kayaydım” demiş bizimki; “ Küçük taşlar bana söylemişlerdi de umursamamıştım. Zamanla benim de parçalara ayrılıp onlar gibi olacağıma inanmamıştım. Ama işte şimdi buradayım. Hem de senin gibi, minicik bir taş parçasıyım. Artık biliyorum ki gün gelecek daha da ufalacağım. Ulu bir kayayken, bir kum tanesi olacağım.”

...

Kibirli Kaya adlı metinde doğaya ait varlıklar konuşturularak okuyuculara ‘empati’ kişilik modeli aktarılmış ve empati yapmanın önemi üzerinde durulmuştur.

4.2.2. İkinci Alt Amaca yönelik bulgular

Tablo 28. Milliyet Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 22’de araştırmanın ikinci alt amaca yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Milliyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında öğretilmesi amaçlanan evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	
Sevgi	1
Saygı	
Hoşgörü	1
Hayvan Sevgisi	1
Doğa Sevgisi	
Bağımsızlık	1
Bilimsellik	14
Teknoloji	

Milliyet Çocuk Dergisinde incelenen 12 sayıda evrensel değerlerden en çok

“ bilimsellik” değeri okuyuculara aktarılmıştır. Her sayıda bilimsellik değeri ile ilgili metinler yayımlanmıştır. Bilimsellik dışında birer kez sevgi, hoşgörü, hayvan sevgisi, bağımsızlık değerlerine yer verilmiştir. Barış, saygı, doğa sevgisi, teknoloji değerlerine incelenen sayılarda rastlanmamıştır.

Tablo 29. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Paraşüt Nasıl Bulundu?	Bilimsellik
Dünyayı Saran Yazı Şeridi Teleks	Bilimsellik
Seslerin Saklanma Öyküsü	Bilimsellik
Danald Cambel (20. Yy hikayeleri)	Bilimsellik
Büyük Buluşlar / Su bombası	Bilimsellik

Uzay Kapısını Açan Adam	Bilimsellik
Garip Ama Gerçek	Bilimsellik
Gökyüzü Ve İnsan	Bilimsellik
Fatma Ninenin İneği	Hayvan Sevgisi
Tebeşir Tepeleri	Bilimsellik
Dünyamızın Yaratılışı	Bilimsellik
Elektronik Beyin Bizim İçin Neler Yapabilir?	Bilimsellik
Oturma Odanızda Aslanlar Var / Yarının Dünyası	Bilimsellik
Dünyamızın Yaratılışı	Bilimsellik
Talihsiz Çocuk	Sevgi
Yaşasın Cumhuriyet	Bağımsızlık
23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	Hoşgörü

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Büyük Buluş / Su Bombası

Her yıl sıcaktan kavrulan yaz günlerinde dünyanın bir çok bölgesinde binlerce hektarlık ormanlar yanıp kül olmaktadır. Bu yangınlara çoğu kez dikkatsiz insanların unuttukları kamp ateşleri, söndürülmeden yere atılan sigaralar sebep olurken, kırık cam parçalarının yansıttığı güneş ışınları bile yangın çıkmasına yol açabilmektedir.

Orman Yangınlarını söndürmek için bugün yeni bir sistem uygulanıyor. Uçakla söndürme. Pilot yangın bölgesinin üzerinde uçarken, uçağın gövdesinin altında iki kapıdan aşağıya su boşaltır. Aynen bir bomba gibi alevlerin üzerine fırlatan bol miktarda su, ateşin süratle sönmeye yardımcı olur. Su bombardımanı sayesinde en sık orman yangınları bile çok daha rahatlıkla kontrol altına alınabilir.

Fatma Ninenin İneği

Fatma nine bir kasabanın kenar mahallesinde yalnız başına bir inek ile yaşamaktadır. İneğini çok seven Fatma Nine inekinin üzerine titremektedir. Onun

yemek saatini kaçırmaz, her gün temizler, sohbet ederdi. Bir gün sonbahar temizliği yaptığı sırada otlatmaya tek başına giden ineğinin eve gelmediğini görerek telaşlanır. Ev temizliğini bırakıp ineğini aramaya çıkar. Nazlı kızı ise açlıktan artık güçsüz düşmüş, kasabada bir çöp yığınınındaki karpuz kabuklarını yediği sırada başına bir tenekte kutu sıkışmıştır. Çarşıda esnaf seslere birden çıkmış kendi aralarında gülüşmeye başlarken bir esnaf hallerinden utanmaları gerektiğini, ineğin canıyla uğraşırken onların dalga geçmesinin hoş olmadığını söyler. O arada Fatma Nine'de yol başında görünür ve bağırmağa başlar. İneğine zarar verdiklerini düşünür. Helvacı Salih Efendi o sırada Fatma Nine'yi sakinleştirip ne olduğunu anlatmaya başlar.

...

Büyük Buluşlar adlı sayfada her sayıda farklı bir buluş okuyuculara tanıtılmakta, ne işe yaradığı, kim tarafından, nasıl bulunduğu ile ilgili bilgiler verilmektedir. Bu sayıda da su bombaları tanıtılmış ve "bilimsellik" evrensel değeri aktarılmıştır.

Talihsiz Çocuk

Kemalettin Tuğcu'nun eseri daha önce filme çevrilmiş, film karelerinden alınarak 6 ay boyunca dergide bölüm bölüm yer verilmiştir.

Ali adlı çocuk bir balıkçının yanında kalmaktadır. Bir gün bir avukat gelir ve çocuğunu arayan bir aile tarafından gönderildiğini söyleyerek Ali'yi ailesinin yanına götürür. Anne oğlunu gelir gelmez öper, sarılır, çok özlediğini söyler. Ali ailesine karşı ilk başta mesafelidir. Baba ilk başta kabul etmek istemez. Öz oğluna sevgi göstermez. Ancak daha sonra yapılan testler ile oğlu olduğu anlaşılır ve Ali'yi hepsi çok severler.

Talihsiz Çocuk adlı metinde evrensel değerlerden "sevgi" okuyuculara aktarılmıştır.

Yaşasın Cumhuriyet

Bu parçada Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının ülkeden düşmanları nasıl attığı, bağımsızlığımız için neler yaptıkları, Türkiye Cumhuriyeti devletini nasıl kurdukları anlatılmaktadır. Bağımsızlığımız üzerinde durulmaktadır.

Yaşasın Cumhuriyet adlı metinde fotoğraflarla ve kısa bilgiler ile Cumhuriyet ‘in nasıl ilan edildiği süreci ile ilgili bilgiler verilmiştir. Evrensel değerlerden ‘bağımsızlık’ aktarılmıştır.

23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı

Bu parçada Atatürk’ün 23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı’nı nasıl çocuklara armağan ettiği anlatılmaktadır. Ayrıca okuyuculara bu bayramın sadece Türkiye’de olduğunu dünyada başka hiçbir ülkede olmadığını her sene farklı ülkelerden çocukları Türkiye’ye davet edip onlarla kutlanması gerektiği üzerinde durulur.

23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı adlı metinde ülke genelinde 23 Nisan kutlamaları ile ilgili yurt genelinden fotoğraflar paylaşılmış, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile ilgili bilgiler verilmiştir. Aynı zamanda okuyuculara ‘bağımsızlık’ evrensel değeri aktarılmıştır.

Tablo 30. Tercüman Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 30’da araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan tercüman Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	1
Sevgi	1
Saygı	3
Hoşgörü	1
Hayvan Sevgisi	2
Doğa Sevgisi	2
Bağımsızlık	1
Bilimsellik	12
Teknoloji	3

Tercüman Çocuk Dergisi'nin incelenen 12 sayısında bütün evrensel değerlere yer verildiği tespit edilmiştir. İncelenen sayılarda en çok "bilimsellik" değerine yer verildiği tespit edilmiştir. Diğer yer verilen değerler ise sırasıyla teknoloji, saygı, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, barış, sevgi, hoşgörü, bağımsızlık değerlerine 1'er kez yer verilmiştir.

Tablo 31. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Kedi Uysal Mı / Yırtıcı Mı?	Hayvan Sevgisi
Uzay Çağının Saatleri	Bilimsellik
Uzay Araştırmalarının Öyle Çok Faydası Var ki?	Bilimsellik
Deniz Yıldızı	Sevgi
Dev Masalı	Saygı
Nasreddin Hoca'dan Fıkralar	Saygı
İnsanlar Elektronik Beyin Yapıyor Ama	Bilimsellik
Dünyada Kaç Çeşit Canlı Var?	Bilimsellik
Yeşil Bahçeler	Tabiat Sevgisi
Dünyamızın Çevresinde Dolaşp Duran Yapma Uydular Ne İş Görüyor?	Bilimsellik
Başımız Dik, Alnımız Ak, Geleceğimiz Parlak Olsun Diye	Bağımsızlık
Ne Mutlu Türk'üm Diyene!	Bağımsızlık
Geleceğin Ulaşım Araçları Nasıl Olacak?	Teknoloji
Değirmencik	Hoşgörü
Ameliyat Edilen Mumya	Bilimsellik
Uzayda Ölüm Tuzakları	Bilimsellik
Yerin 250 m. Altında Patlayan Atom	Bilimsellik
Bayram Sevincini Duyuyor musunuz?	Barış
Gezegenlerin Uydularını Görebilen Gözler	Teknoloji

Kuşların Kanatları	Hayvan Sevgisi
Uçan Daire Filoları	Teknoloji
Mısır Piramitlerini Uzaylılar mı Yaptı?	Bilimsellik
Avrupa İle Asya Kıtaları Birbirine Yaklaşıyor	Bilimsellik
Casus Balıklar	Bilimsellik
Ölüm Işınları	Bilimsellik

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Yeşil Bahçeler

Bir çam ağacının dibindeydi. Koşan, gülen, ağlayan çocukları seyrediyordu. Her gün bu parka uğrardı. Simitlerinin çoğunu burada satardı. Sokaklara daldığında gürültülü caddelere çıktığında güzel bir rüyadan uyanmış gibi olurdu. Çünkü çocukların sevinci, ağaçlar ve çiçekler geride kalırdı.

...

Bir çocuk yanaştı. Tabladaki simitlere baktı. sonra simitçiyi süzdü ve neden simit sattığını sordu. Simitçi çocuk ailece boş durmayı sevmediklerini yazları çalıştıklarını söyledi. İki çocuk sanki uzun zamandır birbirlerini tanıyormuş gibi sohbe devam ettiler. Çocuk bir apartmanda oturduklarını ara sıra bu parka geldiklerini söyledi. Onların yaşadığı yerlerde hiç ağaç olmadığından bahsetti. Simitçi çocuk ise köylerini çok sevdiğini anlattı. Köylerinin kenarında dere olduğundan, bahar geldiğinde meşeler açtığından söz etti. Gökyüzünün oralarda daha mavi olduğundan, ağaç dikmeyi çok sevdiğinden bahseder. Çocuk bir ormanda yürümenin gerçekten çok güzel olabileceğini söyler. Simitçi gülümseyerek belki bir gün bağlarının, bahçelerinin olabileceğinin hayalini kurar ve parktan ayrılır. Parktaki çocuk simitçinin ardından ağaçlara sevgi ile baktı.

Yeşil Bahçe adlı metinde okuyuculara evrensel değerlerden ”tabiat sevgisi” aktarılmıştır.

Deniz Yıldızı

Halası elini pencereden dışarıya uzattı. Yeni açmış bir güle parmaklarının ucuyla dokundu. ‘‘Bu kayısı gülüdür, deden dikmişti. Dün goncaydı bugün açılmış. Bak üzerinde bir su damlası var. Görüyor musun Pınar?’’

‘‘Göremedim hala.’’

‘‘ Ben dokununca toprağa düşmüş olmalı’’. Halasının torunu Çiçek Pınar’a daha önce ninesinin gözleri görmediği için durmadan soru sorduğunu, Çiçeğin ise bazen doğru bezen de yanlış cevaplar verdiğini söylemişti. Pınarlar şimdi denize gitceklerdi. Pınar halasını da çağırmıştı. Fakat halası denizi, güneşi göremedikten sonra bir anlamı olmadığını söylemiş ve gitmemişti. Ama oradan hediye bir şeyler getirebileceğini söylemişti. Pınar ile Çiçek denizde bol bol oynamışlardı. Daha sonra Pınar halasına denizden bir şeyler hediye etmek için taşlar aramaya başlarken yaşlı bir amcaya denk geldi. Yaşlı adama durumu anlatınca adam; oracıkta ölen bir denizyıldızını verdi. Ve halasına götürmesi için güzel bir hediye olacağını söyledi. Pınar eve gelir gelmez halasının yanına gitti. ‘‘ hala çakıl taşları renk renkti. Su durgundu ve ipek gibi parlıyordu. Bir denizyıldızı getirdim sana al bak. ‘’

Halası gülümsedi. Denizyıldızını parmaklarıyla okşadı. ‘‘onu görür gibiyim, dedi. Hissediyorum. Yalnızca görmek yeter mi sanırsın Pınar? Bu yıldızla birlikte sevgi getirdin bana. Demek o kıyıda dolaşırken beni de düşündün. Az şey midir verdiğin?’’

Deniz Yıldızı adlı metinde okuyuculara evrensel değerlerden ‘‘sevgi’’ değeri Pınar adlı küçük bir kız çocuğunun görme engelli halasına toplamış olduğu denizyıldızlarını hediye etmesi hikâyesi içerisinde aktarılmıştır.

Dev Masalı

Onu bir kuyuya atmışlar, üstünü bir güzel kapatmışlar, çocuklar tepiniyor kapaklarda. Günde bir öğün yemek verirler, başına bir kazan su devirirler, uyanсын diye şafakta. Suçu yememek onları, parlatmamak balonları. Kendi koca, kalbi yüce. Gittikçe daraldı kuyu, rezil ettiler uykuyu, yıllar sürdü bu işkence. Bir küçük kız gördü onu, bıraktı oyunu. Taş yerine pasta attı. ‘‘ Ey dev amca, çık dışarı, yeter sana yaptıkları. Koskoca devi ağılattı.’’

...

Dev Masalı adlı metinde evrensel değerlerden ‘saygı’ vurgulanmış ve kişilerin dış görünüşlerine saygı duyulması gerektiği ders veren bir hikaye ile okuyuculara aktarılmıştır.

Uçan daire filoları

...

Bazı bilim adamlarımıza göre 30 yıl önceki uçan daireler başka yıldızlarda yaşayan canlıların eseridir. Uzaylılar tarih boyunca zaman zaman dünyamızı gözlemlemeye gelmişlerdir. 1947 yılında uçan daireler olayı da işte bu gözlemlerden biridir.

Yukarıda paylaşılan metinde okuyuculara ‘teknoloji’ evrensel değeri aktarılmıştır.

Başımız Dik, Alnımız Ak, Geleceğimiz Parlak Olsun Diye!

Cumhuriyet Bayramı’mız kutlu olsun sevgili okuyucular. Çocuklar ve gençler için, bütün millet için bayramları özgürlük içinde kutlamaktan daha büyük mutluluk yoktur. En büyük milli bayramımızı hür vatanın hür çocukları olarak kutladığımız için sevinin, övünün, güvenin. Ama her şeyden önce bu bayramı kutlarken onu kuran Büyük Atatürk’ün size yüklediği görevi hatırlayın. Atatürk en büyük eserim dediği Cumhuriyet’in korunmasını, savunmasını size emanet etti. Çünkü onun en büyük güvenci, en büyük sevinci sizlersiniz.

...

Yönetimimize yeni bir kan, yeni bir atılım kazandırmak için Cumhuriyet’i seçtik. Yönetim şekillerinin en güzeli, insan onuruna en yakışanı Cumhuriyet’tir.

...

Başımız dik, alnımız ak, geleceğimiz parlak olsun diye, egemenlik daima milletin olsun diye, yurdumuz hür ve bağımsız, milletimiz hür ve huzur içinde kalsın diye Cumhuriyet’i savunacağız, koruyacağız.

Mutlu yarınlar sizin olsun çocuklar.

Yukarıda incelenen metinde evrensel değerlerden ‘bağımsızlık’ değeri aktarılmıştır.

Casus Balıklar

...

Eğitilen yunus balıkları, düşman denizaltılarını batırıyor, düşman dalgıçlarını öldürüyorlar. Yunus balıkları ağızlarıyla ve sırtlarına bağlı olarak götürdükleri bombayı düşman denizaltısının üstüne bırakıp kaçıyormuş.

Casus Balıklar adlı metinde yunus balıklarının nasıl eğitildiği, eğitimde hangi teknolojilerin kullanıldı ile ilgili okuyuculara bilgi verilmiş ve evrensel değerlerden ‘‘bilimsellik’’ değeri aktarılmıştır.

Tablo 32. Türkiye Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler Frekans Değerleri

Tablo 32’de araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Türkiye Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	1
Sevgi	4
Saygı	
Hoşgörü	
Hayvan Sevgisi	
Doğa Sevgisi	
Bağımsızlık	
Bilimsellik	8
Teknoloji	3

Türkiye Çocuk Dergisi’nin 12 sayısı incelendiğinde evrensel değerlerden bağımsızlık, saygı, hoşgörü, hayvan sevgisi, doğa sevgisi değerlerine hiç yer verilmediği görülmüştür. Yer verilen değerlere bakıldığında sırasıyla tekrar etme sıklığı en çok olan değerlerden birincisi ‘‘bilimsellik’’tir. Bunun dışında sevgi, teknoloji, barış değerlerine de yer verilmiştir.

Tablo 33. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Geleceğin Silahı Lazer	Teknoloji
Mehmet İle Fadime	Bilimsellik
Arslan Hasan	Barış
Fedakar Kardeş	Sevgi
Abdülhamit ve Abdülmecit	Bilimsellik
Bilim Ve Teknik / Demir- Çelik Dökme	Bilimsellik
Hava Motosikleti Autogiro	Teknoloji
Hükümdar Ve Kamışlar	Sevgi
Elektrik Devreleri	Bilimsellik
Dünyamızı Çepeçevre Kaplayan Atmosfer Nasıl Oluşturdu?	Bilimsellik
Çöle İniş Hazırlığı	Teknoloji
Uçağın Dengesi	Bilimsellik
Anneciğim	Sevgi
Öğretmenim	Sevgi
Havai Fişeklerin Renkleri Nereleden Gelir?	Bilimsellik
Ses Ötesi Uçuş	Bilimsellik

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Arslan Hasan

Hasan koynundan mektubu çıkardı. Padişah mektubu okumaya başladı.

“ Hımm... Hım... Beni dinle delikanlı padişahınızın barış teklifini kabul etmiyorum.

Ülkenizin tamamını alıp topraklarıma katacağım. Anladın mı? ”

Hasan : “ Fakat padişahım Müslüman Müslümanla savaşmaz ki...”

Padişah : “ Çok konuşma atın şunu içeri! Gözüm görmesin...”

Hasan : “ Himm galiba bei hapsediler. Oturup düşünmek lazım. Barış konusunda ne yapabilirim?”

Daha sonra köşede bir kımltı fark eder.

Hasan : “ Aman Allah ’ım o da ne ki? Heyy sen in misin cin misin, çabuk söyle?”

“ Allah allah bu bir insana benziyor. Heyy sen kimsin konuşsana be!”

Hasan şaşkınlıktan az kalsın küçük dilini yutacaktı.

“ Aaa Balkız!!!”

“ Seni aramadığım yer kalmadı. Burada ne arıyorsun?”

Balkız : “ Sorma abi beni yakalayıp buraya getirdiler.”

Hasan : “ Vay saygısızlar vay. Küçük bir kızdan ne istiyorlar? Gidip hesabını soracağım.”

Balkız : “ Ama her taraf kapalı. Nasıl çıkacaksın Hasan Abi?”

...

Arslan Hasan adlı çizgi dizi her sayıda farklı bir macera ile okuyucu karşısına çıkmıştır. Yukarıda incelenen bölümde ise okuyuculara “barış” evrensel değeri aktarılmıştır.

Havai Fişeklerin Renkleri Nerelerden Gelir?

Şenlik ve bayram gecelerinde türlü renklerde ışıklar saçarak karanlık semalarda seyrine doyumaz manzaralar çizen havai fişekler, küçük büyük herkesin hoşlandığı bir eğlence aracıdır. Ancak bunların kullanıldığı çok önemli yerler de vardır. Mesela gece muharebelerinde hedefi aydınlatmak için havai fişeklerden istifade edilir. Gemicilikte de haberleşme aracı olarak kullanılırlar. Tehlikede olan gemiler yerlerini belli etmek için havai fişek atarlar.

Havai fişeğin hareketini ve havada patlamasını sağlayan esas madde baruttur. Hemen hemen havai fişeklerin her çeşidinde iki ayrı barut bulunur. Bunun birincisi fişeğin havaya çıkmasını, ikincisi de havada patlamasını sağlar.

Patlayan havai fişeklerin türlü renkte ışıklar saçması, içlerine konan maden tuzlarının yanmasından ileri gelir. Maden tuzları yanarken çeşitli renkler verir.

Mesela sodyum, koyu sarı; kalsiyum, açık kırmızı; stronsiyum, koyu kırmızı; baryum, yeşil; bakır, yeşil ve mavi renk vererek yanar. Magnezyum ve alüminyum kuvvetli beyaz ışık verir. Kalomel, heksaklorobenzen gibi klor bileşikleri renkleri kuvvetlendirmekte, parlaklık vermekte kullanılır.

Yukarıda incelenen metinde evrensel değerlerden ‘bilimsellik’ değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Çöle İniş Hazırlığı

İlk uzay mekiği Columbia dünya etrafında yörüngeye geçerek iki günlük bir seyahatten sonra Dünya’ya inişe hazırlanıyor. İçindeki astronotlar John Young ile Robert Crippen mekiği kurumuş bir göl yatağı üzerine indirmeyi çok iyi başardılar.

Çöle İniş Hazırlığı adlı metinde okuyuculara ‘teknoloji’ evrensel değeri aktarılmıştır.

Tablo 34. Hürriyet Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 34’de araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Hürriyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	
Sevgi	1
Saygı	2
Hoşgörü	1
Hayvan Sevgisi	3
Doğa Sevgisi	1
Bağımsızlık	2
Bilimsellik	10
Teknoloji	7

Hürriyet Çocuk Dergisi’nde incelenen sayılarda evrensel değerlerden en çok ‘bilimsellik’ değerinin aktarıldığı ortaya çıkmıştır. Sonrasında sırasıyla teknoloji,

hayvan sevgisi, saygı, bağımsızlık, sevgi, hoşgörü, doğa sevgisi işlenmiştir. Bakıldığında sadece barış değerinin aktarılmadığı görülmüştür.

Tablo 35. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve evrensel değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Dünyaya Açılan Pencere	Bilimsellik
Demiryolları	Bilimsellik
Güneş Ve Yıldızlar	Bilimsellik
Dünyaya Açılan Pencere / 3 Milyon 600 Bin Yaşındaki Ayak İzleri	Bilimsellik
Yer Altı ve Dağ Demiryolları	Teknoloji
Dallas Yıldızlarının Köpek Sevgisi	Hayvan Sevgisi
Bizim Sayfamız / Hayvanları Çok Severim	Hayvan Sevgisi
23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı	Hoşgörü
Adile Teyze Sizlerle	Saygı
Bizim Sayfamız / Anneciğim – Anne – Canım Anneciğim	Sevgi, Saygı
Güneş Sistemi	Bilimsellik
Bisiklet	Teknoloji
Buhar Gücü	Bilimsellik
Figen'cik	Saygı
Bizim Sayfamız / Ağaçlar	Doğa Sevgisi
Hayvan Sevgisi	Hayvan Sevgisi
Hızlı Gelecek	Bilimsellik
Dünya	Bilimsellik
Füze	Teknoloji
Güneş ve Yıldızlarla Yön Bulma	Teknoloji
Uranüs	Bilimsellik
Dünyaya Açılan Pencere / Gelecekte İnsan Gücünün Yerini Alacak Olan Makine Robot	Bilimsellik

Küt Küt	Teknoloji
30 Ağustos Zafer Bayramımız Kutlu Olsun	Bağımsızlık
Cumhuriyet	Bağımsızlık

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

23 NİSAN

Nasıl bayram etmez, sevinmez insan,

23 Nisan bu, 23 Nisan.

Türklük gerilemiş çaresiz kalmış,

Götürmüşken üç kıtaya şeref, şan.

Kalmış bir sultanın keyfine işler.

Nice yıllar olmuş Türkler perişan.

Gittikçe kuvvetsiz, çaresiz kalmış,

Dört yandan üstüne saldırmış düşman.

Milleti yüzüstü bırakıp kaçmış,

Canının derdine düşmüş de Sultan...

Ansızın işlerin başına geçmiş,

Milletin bağrından kopan kahraman...

Başlamış bir ölüm-dirim kavgası,

Sultana isyan bu, cihana isyan

Millet öyle büyük, baş öyle büyük,

Bakmış, parmağını ısırılmış cihan...

Ana toprak için al bayrak için,

Tepe tepe gövde, dere dere kan...

*Türk hak edince egemenliği,
Açılmış önünde bir şanlı meydan...*

*Kimsenin keyfine boyun eğmek yok,
Toplandığı tarih: 23 Nisan
Milletin adına Millet Meclisi,
Milletin isteği olsun her zaman...*

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

23 Nisan adlı şiir bayram haftasında okuyucularla buluşmuş ve ‘hoşgörü’ evrensel değeri vurgulanmıştır.

Cumhuriyet

*Cumhuriyet ne demek?
Hür yaşamak demektir.
Yurttaş yurttaşı sevmek,
Yurda gönül vermektir.*

*Bizi yönetenleri,
Biz seçeriz seçimle,
Dökeriz alın teri,
Yurt mutludur bizimle.*

*Elimizde al bayrak,
Gönlümüzde Hürriyet;
Söyleriz haykırarak,
Yaşasın Cumhuriyet!*

Hasan Latif SARIYÜCE

Cumhuriyet adlı şiir Cumhuriyet Bayramı haftasında okuyucularla buluşmuş ve ‘bağımsızlık’ evrensel değeri vurgulanmıştır.

Hızlı Gelecek

Başka ulaşım araçlarıyla karşılaşmadan, kendi özel yolunda çalışan trenler, güvenle hız yapabilirler. Ama bilinen güç kaynakları ve kullanılan araç gereçler artık yavaş

yavaş yerlerini yeni güç kaynaklarıyla daha gelişmiş araç gereçlere bırakmak üzeredir. Bir zamanlar yol ile tekerlekler arasındaki sürtünmeyi azaltmak ve hızı arttırmak için çelik raylar ve çelik tekerlekler kullanılarak büyük bir atılım yapılmıştı.

Hovercraft (hava yastığı denen basınçlı hava üzerinde yürüyebilen karada ve denizde gidebilen taşıt)lar bulunduktan sonra ise sürtünme kuvveti tamamen ortadan kaldırıldı.

Trenlerin hızını arttırmak için yapılan çalışmalardan biri de mıknatısal güçleri kullanma düşüncesindedir. Bilindiği gibi mıknatısın hem itme hem de çekme gücü vardır. Bir kablo boyunca giden elektrik akımı itici ve çekici mıknatıs güçlerini yayar.

Londra Üniversitesi Profesörlerinden Eric Laithwaite bu kuramdan yola çıkarak yeni bir yöntem geliştirdi. Bu yöntemle içlerine elektromıknatıs yerleştirilmiş trenleri, elektrik akımıyla mıknatıslanmış bir ray üzerinde yürümeyi başardı. Profesörün bu buluşu elektrik akımının bir çizgi gibi ray boyunca akması nedeniyle çizgisel akımı olarak adlandırıldı.

...

Hızlı Gelecek adlı bilim sayfası köşesinde yayınlanan bu metinde okuyuculara "bilimsellik" evrensel değeri aktarılmıştır.

Güneş ve Yıldızlarla Yön Bulma

Denizciler tarafından kullanılan pek çok araç ve gereç önceleri karada zamanı anlamak için kullanılırdı. Özellikle Müslümanlar buldukları yerden Kâbe'nin bulunduğu Mekke kentinin yönünü ve doğru namaz saatlerini öğrenmek için bu aygıtları kullanırlardı. Daha sonra gemiciler tarafından kullanılan bu aygıtlardan ikisi kadrant ve sekstanttır. Kadrant, ufuk çizgisiyle güneş arasındaki açı ölçerek güneşin yüksekliğini anlamaya yarar. Sekstan da içerisinde yer alan iki ayna yardımıyla gök cisimlerinin yüksekliğini ölçerek geminin bulunduğu yeri saptamaya yarar.

Güneş ve Yıldızlarla Yön Bulma adlı metinde okuyuculara "teknoloji" evrensel değeri aktarılmış ve Fen ve Tabiat Bilgileri derslerinde kazandırılması gereken değere yönelik bilgiler verilmiştir.

Hayvan Sevgisi

İnsanoğlu bin bir çeşit

*İnsanların hepsi bir mi?
Acep niçin öldürürler,
O güzelim hayvanları.
Merhamet edelim,
Hayvanları sevelim.
Bir hayvanı bile
Hiçbir zaman öldürmeyelim.
Hayvanları korumaya
Hep birlikte katılalım
Onlara merhamet edip
Bir sevinç kazanalım.*

Hayvan Sevgisi adlı şiirde okuyuculara evrensel değerlerden ‘‘hayvan sevgisi’’ aktarılmıştır.

Anneciğim
*Anneciğim seni ben
Çiçeklerden yemişten,
Sarı saçlı bebekten
Canımdan çok severim.*

*Gitme hep yanımda kal,
Beni kollarına al,
Pembe gülden daha al,
Yanağından öperim.*

Banu ZOR

Anneciğim adlı şiir Anneler Gününe özel okuyucularla buluşmuş ve ‘‘sevgi’’ değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Tablo 36. Bilge Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 36’da araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Bilge Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	
Sevgi	2
Saygı	3
Hoşgörü	
Hayvan Sevgisi	
Doğa Sevgisi	
Bağımsızlık	
Bilimsellik	26
Teknoloji	15

Bilge Çocuk Dergisi incelendiğinde 12 sayıda en çok aktarılan değer “bilimsellik” değeridir. Sonrasında sırasıyla teknoloji, saygı ve sevgi değerlerine yer verilmiştir. incelenen sayılarda hiç aktarım yapılmayan değerler ise barış, hoşgörü, hayvan sevgisi, doğa sevgisi, bağımsızlıktır.

Tablo 37. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler Ve Evrensel Değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Keli Ve Dimi	Saygı
Acayip İcatlar	Teknoloji
İcat Atölyesi	Bilimsellik
Haydi Canım Öğretmenim	Sevgi
Ağaç Diken Drone	Teknoloji
30 Ağustos Zafer Bayramı	Bağımsızlık
Dünyanın En Küçük Uydusu Uzaya Fırlatılacak	Bilimsellik
Bing Bang	Bilimsellik
Dünya Kaç Yaşında	Bilimsellik
Robotların Efendisi : Cezeri	Bilimsellik
Hayatı Kurtaran Robotlar	Teknoloji
Uzayda Neler Oluyor?	Bilimsellik
Dünyada Neler Oluyor?	Bilimsellik

Bomba Uzmanı – Bal Arıları	Bilimsellik
İstanbul’u Fetheden Teknoloji	Teknoloji
Kelebeğin Sırrı	Bilimsellik
Tarla Hurdadan Yapılan Robota Emanet	Teknoloji
Zaman Portakalı	Sevgi
İletişimde Beden Dili	Saygı
Afacanlar Sınıfı	Saygı
Kardaki Bilim	Bilimsellik
Meraklı İle Kaygısız / Dünya Dönüyor Biz Niye Fark Etmiyoruz	Bilimsellik
Roket Adam	Bilimsellik
Bir İnsanı Işınlamak Mümkün Mü?	Bilimsellik

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Zaman Portakalı

Çok yaşayın çocuklar,

Yaşayın doya doya.

Zaman portakalını

Neşeyle soya soya.

Yarınlara yürüyün

Günleri saya saya,

Haftaları, ayları

Üst üste koya koya.

Selam verin yıldıza,

Güneşe, dolunaya.

Mutlu olun daima

Sevgiyi duya duya.

Çok yaşayın çocuklar,

Yaşayın doya doya.

Bestami YAZGAN

Zaman Portakalı adlı şiirde “sevgi” değeri okuyuculara aktarılmıştır.

İnsan Gibi Robot

İnsana benzeyen robot projesi WALK-MAN hızla sona doğru yaklaşıyor. Genova'da bulunan İtalyan Enstitüsünün geliştirmekte olduğu proje robot teknolojisinin ulaştığı şaşırtıcı noktayı gösteriyor.

Afetlere müdahale için kullanılması planlanan robot 4 yıllık bir araştırma programı ile geliştirildi. Mekanik tasarımı ile öne çıkan robot tıpkı insanlar gibi belli eklemelere ve hareket kapasitesine, beş parmak ve güçlü bir avuç ile kavrama özelliğine sahip. Walk- Man, stereo görüntüleme sistemi ile kontrol edilebiliyor. Robot tıpkı bir otomobil gibi güç üreterek çalışıyor.

Walk – Man 2017 yılının sonuna kadar Sivil Koruma yetkililerinin gözetimi altında çalışacak. Yani bir nevi staj yapacak. Sonraki aşamada ilk olarak yangınlarda görev verilmesi planlanıyor. Robotun 2025 yılında Mars'ta kurulacak insan kolonilerinde yardımcı olabileceği düşünülüyor.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara 'teknoloji' değeri aktarılmıştır.

Keli Ve Dimi

Keli : "Bugün okula başlıyorum çok heyecanlıyım."

Dimi: " Saçmalama Keli, bunda heyecanlanacak ne var? Okul sıkıcı bir yerdir kesin."

Keli: " Olur mu Dimi? Yepyeni şeyler öğreneceğiz. Yepyeni arkadaşlarımız olacak."

Dimi: " İşte bir yenilik geliyor. "

Zürafa : " Merhaba!"

Dimi: " Naber sırık şey' Sırık!"

Keli : " Sırık mı!"

Fil : " Merhaba!"

Dimi: " Naber şişko?" " Naber zıp zıp?"

Keli : " Herkesle niye dalga geçiyorsun Dimi?"

Dimi : “ Napiim çok hoşuma gidiyor. ”

Öğretmen : “ Çocuklar teneffüste itişip kakışmadan oynayın. ”

Dimi: “ Merhaba çocuklar bende sizinle oynayabilir miyim? ”

Bu bizle dalga geçen çakal! HAYIIIRRR!!!

Dimi: “ Kimse beni sevmiyor. Acaba niye beni dışladılar? Acaba neden? ”

“ Yaa işte böyle Keli, okula başlamam yalnızlıkla başladı. Benim gibi çakalın kıymetini bilmediler. Beni dışladılar. Hala buna bir anlam verememişimdir. ”

Keli ve Dimi adlı metinde öğrencilere “saygı” değeri aktarılmıştır.

Tablo 38. Mavi Kırlangıç Dergisinde Yer verilen Evrensel Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 38’de araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	1
Sevgi	1
Saygı	
Hoşgörü	4
Hayvan Sevgisi	1
Doğa Sevgisi	5
Bağımsızlık	3
Bilimsellik	9
Teknoloji	1

Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi’nde incelenen 12 sayıda evrensel değerlerin büyük bir kısmına yer verilmiştir. En çok aktarılan değer “bilimsellik” değeridir. Diğer değerler incelendiğinde sırasıyla doğa sevgisi, hoşgörü, bağımsızlık, barış, sevgi,

hayvan sevgisi, teknoloji değerlerinin işlendiği tespit edilmiştir. 12 sayı boyunca yer verilmeyen tek değer in saygı olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 39. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Doğa Ve Çevremiz / Küresel Isınma Nedir?	Doğa Sevgisi
Bilim Merkezi / Kar Nasıl Oluşur?	Bilimsellik
Yeşilcan'ın Maceraları / En Değerli Hediye Sevgidir	Sevgi
Bilim Merkezi / Nasıl Duyarız?	Bilimsellik
Bir Gül Nine Hikayesi / Bayramımız Kutlu Olsun	Hoşgörü, Bağımsızlık, barış
Bilim Merkezi / Gemiler Nasıl Yüzer?	Bilimsellik
23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı	Bağımsızlık
Bilim Merkezi / Teleskop	Bilimsellik
Doğa Ve Çevremiz / Denizlerimiz Çöplük Olmasın	Doğa Sevgisi
Bilim Merkezi / Dünyamızın Rengi Çiçekli Bitkiler	Bilimsellik
Doğa Ve Çevremiz / Ormanları Koruyalım, Zarar Vermeyelim	Doğa Sevgisi
Bilim Merkezi / Yerçekimi	Bilimsellik
Doğa Ve Çevremiz / Hayvanları Sevelim, Onları Koruyalım	Hayvan Sevgisi
Bilim Merkezi / İskelet Sistemi	Bilimsellik
Bilim Merkezi / Robotlar Her Yerde	Teknoloji
Hoşgörü Güneş Gibi Aydınlatır	Hoşgörü
Hayat Hoşgörü İle Güzelleşir	Hoşgörü
Bilim Merkezi / Güneş Tutulması	Bilimsellik
Doğa Ve Çevremiz / Kimyasal Atıklar	Doğa Sevgisi

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Yeşilcan'ın Maceraları / En Değerli Hediye Sevgidir

Ahmet evin salonunda top oynamaktadır. Çektiği şut masadaki vazoyu devirir.

“ Eyvah annemin en çok sevdiği vazosu kırıldı, şimdi çok üzülecek. Kumbaramdaki parayla anneme aynı vazodan yeni bir tane almalıyım. Böylece vazonun kırıldığını fark etmez.”

Ahmet sokağa çıkar ve koşarak markete gider. O sırada markette Yeşilcan ve annesi alışveriş yapmaktadır. Ellerinde türlü türlü yeşillik ve portakal poşetleri vardır. Marketin kapısında karşılaşırlar.

Yeşilcan : “ Hayrola Ahmet, nedir bu telaşın?”

Ahmet : “ Annemin vazosu kırıldı. O fark etmeden yenisini almalıyım yoksa çok üzülecek.”

Yeşilcan : “ Ayşe Teyze'nin üzülmesini bende istemem. Bende sana yardım edeceğim. Anne söz eve geç kalmayacağım, akşam yemeğinde evde olacağım.”

Ahmet ile birlikte markette vazoyu ararlar. Ama birebir aynı vazoyu bulamazlar. Ahmet üzüntülü bir şekilde Yeşilcan ile yürür.

Yeşilcan: “ Üzülme Ahmet, sen elinden geleni yaptın. Hem annen sebin bu halini görünce daha da üzülebilir. Şimdi ona gidip gerçeği söyleyelim. Bir daha evde top oynamayacağına söz verirsin. Böylece mesele hallolmuş olur.”

Yeşilcan bunları söylerken Ahmetlerin evine gelmişlerdi bile. Ahmet 'in annesi kapıda beklemektedir.

Ahmet : “ Yeşilcan bak şimdi ona vazonun kırıldığını söyleyip üzeceğim.”

Anne: “ Çocuklar hoş geldiniz.”

Ahmet: “ Hoş bulduk anne, bugün istemedim...”

Anne: “ Biliyorum, vazoyu kırdın. Önemli değil vazonun kırılmasına değil, seni evde bulamadığıma üzuldüm. Niye haber vermedin?”

Ahmet : “ O telaşla sana yeni vazo almak için koşarak çıktım.”

Yeşilcan : “ Tamam soru halloldu, artık yeni vazoyu beraber alırsınız!”

Ahmet : “ Aynısından bulamadık ama sana en güzelini alacağım.”

Anne : “ En değerli hediye sevgidir. Ama yine de evde top oynamamalısn.”

Yeşilcan : “ Gerçekler eninde sonunda ortaya çıkar arkadaşlar. Ailemizden bir şey saklamamalıyız. Onları mutsuz ederiz, böylece biz de mutsuz oluruz. Konuşma en güzel iletişimidir. Sevgiyle iletişimde kalalım.

Yeşilcan’ın maceralarının anlatıldığı yukarıdaki metinde “sevgi” değeri aktarılmıştır.

Bir Gül Nine Hikayesi / Bayramımız Kutlu Olsun

Can’ı bayram neşesi sarmıştı. O sabah erkenden kalkmış okuyacağı şiiri belki de 128 kez tekrar etmişti. Bayram yerine vardıklarında Can’ın heyecanı doruk noktasındaydı. Seyircilerin arasında Gül Nine’yi görmek onu rahatlattı. Sıra kendisine gelip şiirini okuyunca sakinleşebildi ancak. Tören sona erdiğinde hep birlikte Can’ın babasının arabasına bindiler.

“ Can’ım bayramın kutlu olsun. Dilerim ki sen ve dünyadaki bütün çocuklar daima mutlu olun. Bayram tadında, huzurlu bir hayat yaşayın” diyerek Can’ı tebrik etti Gül Nine.

“ Şimdi dedi size bir önerim var; bayramımız kutlu oldu. Peki bayramımız mutlu da olsun mu? Ne dersiniz?”

“ Yarın sizi küçük bir seyahate götürmek istiyorum. Bu hafta çocuklara özel. Ben de özel bir armağan düşündüm” dedi.

...

Sabah ailecek kararlaştırdıkları saatte Gül Nine’yi evinden almaya gittiler. Yanında , mahalledeki eczanede çalışan Raya Hanım da vardı. Raya Hanım, Moldova’da yaşayan Gagavuz Türklerindendi. Ülkesinde iş bulamadığı için Türkiye’ye gelmişti. Eczacılık Fakültesinden mezundu. Gerekli izinleri de alarak iş aramış ve nihayet bulmuştu. Tüm mahalle çok sevmişti onu. Fakat Gül Nine neden bu seyahate onu da davet etmişti acaba?

Yol bilgilerini sadece Can’ın babasıyla paylaşmıştı Gül Nine. Can tabelalardan Edirne yönüne doğru gittiklerini anladı. Yaklaşık iki buçuk saat sonra Lüleburgaz’a

vardılar. Babası arabayı durdurup Hükümet binasının yerini sordu. Can'a çok ilginç geldi bu tabir. İyice meraklanmıştı.

...

Çevredeki süslemelere ve hazırlıklara bakılırsa bu meydanda bayram şenlikleri yapılacaktı. Bir süre sonra bando sesleri duyuldu ve kalabalık yol kenarına doğru yaklaştı. Çeşitli ülkelere ait bayraklar eşliğinde milli kıyafetleriyle çocuklar geleneksel oyunlarını oynayarak ilerliyordardı.

Raya Hanım yerinde duramıyordu. Gözlerindeki yaşları gizlemeye çalışıyor gibiydi. Can neler olduğunu sormamak için kendini zor tutuyordu. Derken mavi kıyafetleriyle Moldova grubuna geldi sıra. Grubun içerisinden esmer uzun boylu, saçları sıkı topuz şeklinde toplanmış, 13 yaşlarında bir kız çocuğu onlara doğru koşmaya başladı. Can çok şaşkındı. Bu kızı hayatında ilk defa gördüğüne o kadar emindi ki.

Aynı anda Raya Hanım da ok gibi fırladı. Mavili kızla birbirlerine doğru koşuyorlardı. Nihayet buluşabildiklerinde gözyaşları içinde sarıldılar. Can daha evvel hiç böyle bir kucaklaşma görmemişti. Artık neler olduğunu anladı. Ancak birbirlerine özlem duyan bir anne ve yavrusu böyle sarılabilirlerdi birbirlerine.

Gözyaşları yanaklardan süzülüyordu. Gül Nine, Can, annesi, babası... Hüzünle karışık sevinç gözyaşlarıydı bunlar. Bayram, mutlu olmuştu.

Gül Nine Raya Hanım'ın kızı Elena'nın 23 Nisan Bayram Kutlamaları nedeniyle Lüleburgaz'a davet edildiğini duymuştu. Anne ve kızının görüşmesini sağlamak için bu seyahati planlamıştı.

Kavuşmanın ardından Elena ve onu misafir eden aileyle birlikte Edirne'ye gittiler. Yemekler yenildi, sohbetler edildi. " Gerçek bayram neşesi bu olmalı" diye geçirdi içinden Can.

...

Ulusal Çocuk Bayramı, Türk Milletinin farklı etnik kökenlerden çeşitli dinlere mensup tüm çocuklara hediye ettiği tek çocuk bayramı değil miydi?

Gül Nine, Can'a ve ailesine; Raya Hanım ve kızına daha güzel bir bayram hediyesi veremezdi. Can insanların gönüllerini sevindirmenin ne kadar büyük bir mutluluk olduğunun tadına varmıştı. İşte bu en güzel bayramdı.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara ‘‘ hoşgörü, bağımsızlık, barış’’ evrensel değerleri aktarılmıştır.

Ormanları Koruyalım, Zarar Vermeyelim

Ormanlar dünyanın oksijen kaynaklarından. Ayrıca bitki ve hayvanlar içinde bir yuvadır. bize ve hayvanlara yiyecekler sunar. Bu kadar faydası olan ormanları korumak için elimizden geleni yapmalıyız, sizce de öyle değil mi?

Orman tahribatı nedir?

Yıldırım düşmesi, yüksek sıcaklık, sel gibi doğal olayların ya da insanların sebep olduğu, ormanların ve içinde yaşayan canlıların zarar görmesine ‘‘ Orman tahribatı’’ denir.

Ormanları Korumak İçin

Orman tahribatını önlemek için ormanın içinde piknik yaparken ateş yakılmamalı, yakılsa bile etrafı bir taşla çevrilmelidir. İş bittiğinde de mutlaka söndürülmelidir.

Ormana yaptığımız gezi sonrasında çöplerimizi toplamalı ve çöp poşetine koymalıyız.

Ağaçlara , fidanlara ve ormanda yaşayan hayvanlara zarar vermemeliyiz.

Ormanlara cam ve cam kırıkları atmamalıyız. Cam , güneş ışınlarını çimenlere yansıtır ve böylece yangın çıkabilir.

Eğer bir orman yangını görürsek 177 Orman Yangın hattını aramalıyız.

Yukarıdaki metinde okuyuculara evrensel değerlerden ‘‘tabiat sevgisi’’ aktarımı yapılmıştır.

Bilim Merkezi / Yer Çekimi

Bundan çok uzun yıllar önce İngiltere’de yaşayan Matematikçi Isaac Newton, evinin bahçesindeki elma ağacının altında oturuyor, kitap okuyordu. Birden kafasına bir elma düştü. Büyük , kırmızı bir elma... Afiyetle yedi. Birden ‘‘ Bu elmanın dalından kopmasına sebep olan şey nedir? Elmanın yere doğru düşmesine neden olan bir kuvvet olmalı.’’ Diye düşündü.

Bu sorular Newton'un " yer çekimi kuvvetini" keşfetmesini sağladı. Haydi, hep birlikte bu "yer çekimi kuvveti" hakkında daha fazla bilgi öğrenelim!

Yer çekimi nedir?

Yer çekimi kısaca dünyanın merkezinin her şeyi kendisine çekmesidir. Dünyadaki bir cisim bırakıldığında yere düşüyorsa bunun nedeni yer çekimidir.

Görevleri Nelerdir?

Dünyanın ve diğer tüm gezegenlerin Güneş'e yaklaşmadan belli bir yörüngede dolaşmasını sağlar. İnsanlar ve canlılar , yer çekimi sayesinde dünya üzerinde yürüyebilir, oturabilir. Yer çekimi kuvvetinde bir sapma olsaydı neler olurdu gelin birlikte öğrenelim!

Yer çekimi Kuvvetinin Özellikleri Nelerdir?

Yerin merkezine doğru cisimlerin ağırlığı artar.

Yerden uzaklaştıkça cisimlerin ağırlığı azalır.

Cisimlerin ağırlığı konumlara göre farklılık gösterebilir. İller arası yolculuklarda kiloların farklı çıkması bu sebeptendir.

Dünya şekli bakımından kutuplardan basık olduğundan; cisimler ekvator da daha hafifken; kutuplarda daha ağırdır. Çünkü kutuplara yaklaştıkça yer merkezine yaklaşılır.

Uzayda yer çekimi kuvveti yoktur. Bu yüzden uzayda boşluğunda havada yürüdüğünüzü hayal edebilirsiniz.

Dünyanın yer çekimi kuvveti, Ay'da olduğundan 6 kat fazladır. Dünyada 60 kilogram olduğunuzu düşünürsek, Ay'a seyahat ettiğinizde ağırlığınız 10 kilogram olarak hissedilir.

Dergide Bilim Merkezi adlı sayfada okuyuculara bilimsel konularla ilgili okula da yardımcı bilgiler verilmiştir. " Bilimsellik" değeri vurgulanmıştır.

Teknoloji / Robotlar Her Yerde

Robotlar Hayatın Her Alanında Bizimle

Uzaya keşfe çıkıyor, volkanlar gibi ulaşılması güç noktalarda araştırmalar yapıp örnekler topluyorlar.

Üretim yapılan fabrikalarda ağır yükler taşıyor, karmaşık montaj işleri gerçekleştiriyorlar.

Hastanelerde ameliyatlarda dahi kullanılıyorlar. Son derece titiz ve hassaslar.

Ev işlerine yardım ediyor, hayatımızı kolaylaştırıyorlar. Özellikle temizlik konusunda uzmanlar.

Robot oyuncaklar her geçen gün daha da marifetli hale geliyor. Engelli arkadaşlarımız için özel olarak tasarlanan robotlar var.

Robotlar Kime Benziyor?

Robotların ataları milattan önce 300 yıllarında oyuncak ve süs amaçlı otomatlar şeklinde üretilmiştir. Bunlar kendi kendine çalışan; hayvan ve insan hareketlerini taklit eden düzeneklerdir.

İlk robot ise Arkitas'ın icat ettiği güvercindir. Basınçlı buhar ve havayla çalışır. El Cezeri robotik bilimin kurucusu sayılır.

Yukarıdaki metinde okuyuculara evrensel değerlerden'' teknoloji'' aktarılmıştır.

Tablo 40. TRT Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 40'da araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan TRT Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	
Sevgi	2
Saygı	1
Hoşgörü	2

Hayvan Sevgisi	3
Doğa Sevgisi	
Bağımsızlık	
Bilimsellik	12
Teknoloji	

TRT Çocuk Dergisi'nin incelenen 12 sayısında evrensel değerlere çok sık yer verilmediği tespit edilmiştir. Aktarılan değerler sırasıyla bilimsellik, hayvan sevgisi, sevgi, hoşgörü, saygı değerleridir. İncelenen sayılarda barış, doğa sevgisi, bağımsızlık, teknoloji değerlerine yer verilmediği ortaya çıkmıştır.

Tablo 41. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler Ve Değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Rafadan Tayfa İle Sokak Oyunları / Kuyruk Kapmaca	Hoşgörü, Saygı
Bilim merkezi	Bilimsellik
Ayşe Ustanın Atölyesi / Karton Kaleden Kedi Yuvası	Hayvan Sevgisi
Ali Gel / Mini Mini Bir Kuş	Hayvan Sevgisi
İbi İle Keşfediyoruz / Kuşlar	Hayvan Sevgisi
Ceviz Ağacının Maceraları	Sevgi
Çirkin Ördek Yavrusu	Hoşgörü

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Ceviz Ağacının Maceraları / İyi ki Komşuyuz

Bugün benim ilk cevizimi verdiğim gün. Yani sizin doğum gününüz gibi bir şey. Artık tam 208 yaşımdayım. Hemen şaşırmayın. Ceviz ağaçları çok uzun yaşarlar. İki kovuğu, bir sürü dalı, sayısız yaprağı olan bir ağacım. Ahh nasıl unuttum! Bir de serçe ailesinin yuvası var üst dallarımın arasında.

Köklerime yakın olan kovuğumda bir tavşan ailesi yaşıyor. Üstteki kovuğumda ise bir sincap ailesi. Sabah olup güneş yüzünü göstermeye başladığında önce serçeler uyanıp şarkı söylemeye başlar. Sonra yavru sincaplar başlarını uzatıp onlara ‘‘Günaydın’’ der.

En son tavşanlar uyanır. Gözlerini kulaklarıyla ovuşturan iki yavru tavşan kovuktan zıp zıp dışarı çıkar. Böylece gün başlamış olur.

Bu sabah da böyle olmuştu. Her zamanki gibi Anne Tavşan havuçla, Sincap Hanım birkaç cevizle kovuklarına girdiğinde öğlen olmak üzereydi. Ama serçeler ortalıkta yoktu. İşte bu tuhaf! Çünkü Anne Serçe yavrularını fazla dışarıda tutmaz, uçuş denemeleri bitince hemen yuvaya getirirdi. Ne de olsa yapılması gereken ödevleri var.

Güneş yapraklarımı, dallarımı ısıtıyor. Saat ilerledi. Ama serçeler hala yok. Sincap da bir ara kovuktan başını uzatıp serçelerin yuvasına doğru baktığına göre demek ki o da biraz merak etti.

Serçelerin nerede olduğunu görebilmek için gökyüzüne bakarken kocaman pofuduk bulutun yaklaştığını gördüm. Demek ki artık ikindi oluyor. Çünkü bu saatlerde Rüzgar biraz daha hızlı eser ve Bulut’u sürükleyip buradan geçirir. Biz de biraz sohbet ederiz. İşte geliyor. Ona da sorabilirim.

‘‘ Merhaba Bulut, serçeleri gördün mü gelirken?’’

‘‘ Merhaba Ceviz geldiğim yolda yoktu, görmedim. Bir şey mi oldu? Endişeli görünüyorsun?’’

‘‘ Sabah yuvadan çıkmışlardı, hala gelmediler de. ’’

‘‘Görürsem senin endişelendiğini söylerim.’’

....

Bulut ‘la konuşup cevizlerime bakarken tavşanlar ve sincaplar dışarı çıkmış. Tam önümde sıralanmışlar. ‘‘ Neler oluyor? Neden bana öyle bakıyorsunuz?’’ diye sordum. Tavşan Hanım gülümsedi. ‘‘ Bakın burada ne var?’’ dedi. İyice meraklandım tabii. Cevizlerimi yere dizmişler. Bir de ne göreyim. Yerde benim cevizlerimden 208 yazıyor. Tam o sırada serçeler çıkıp ‘‘ Ciik cik cik, mutlu yıllaaar Ceeviiizzz, cik cik cik’’ diye şarkı söylemeye başladılar. Meğer yan ağacın yaprakları arasına saklanmışlar bana sürpriz yapmak için.

Hepsi tek tek tebrik etti beni. Birlikte getirdikleri suyu armağan ettiler. Yavrular toprağında zıp zıp zıplayıp, hop hop hopladılar. Uyumadan önce birlikte yaşadığımız ve komşu olduğumuz için çok mutlu olduğumuzu düşünüyorduk.

Ceviz Ağacının Maceraları adlı metinde okuyuculara ‘‘sevgi’’ değeri aktarılmıştır.

Çocuklarla Birlikte Büyüyen Kıyafetler

Mühendislik mezunu Ryan Yasin çocukların 6 aylıktan 3 yaşına kadar giyebilecekleri kıyafetler tasarladı. Bu tasarımıyla İngiltere’de her yıl verilen James Dyson buluş ödülünü kazanan Yasin, tasarımının çocuklara her ay yeni kıyafet alma sorununa çözüm olabileceğini düşünüyor. Yasin ayrıca benzer kıyafetleri yetişkinler için de üretmeyi planlıyor.

Bilim sayfasında okuyucu ile buluşan yukarıdaki metinde okuyuculara ‘‘bilimsellik’’ değeri aktarılmıştır.

Rafadan Tayfa İle Sokak Oyunları / Kuyruk Kapmaca

Sevim : ‘‘ Hayri burası biraz büyük olmadı mı?’’

Hayri : ‘‘ Beş kişiyiz Sevim, küçük olursa kaçacak yer olmaz. Sonra kuyruklerinizi kaptırınca şikayet etmeyin diye büyük bir daire çizdim.’’

Sevim : ‘‘ Sen bu çizdiğine daire mi diyorsun? Sen şu sopayı verir misin bana?’’

Hayri : ‘‘ Nesi var?’’

‘‘ Keşke birer mendil getirseydik.’’

‘‘ Gerek yok, gazeten de güzel kuyruk olur.’’

‘‘ Haydi herkes kuyruğunu seçsin.’’

‘‘ Herkes hazırsa üçe kadar sayalım.’’

‘‘ Ben hazırım!’’

‘‘ Bu bana biraz uzun oldu galiba...’’

Bir, iki, üç başlaa!

‘‘ Kolla kendini Hale!’’

‘‘ Hihihhi, üzgünüm ağabey, kaçırıdn.’’

“ Ne o Hayri, bir şey mi arıyorsun?”

“ Öyle olsun Sevim.”

“ Şimdi yakaladım, gel buraya Akin.”

...

“ Nihayet baş başa kaldık Kamil ağabey.”

“ Haydi Kamil, oyunu bitir de baştan başlayalım!”

“ Göster kendini Akin!”

“ Pire gibi arkadaş hiç yerinde durmuyor ki!”

“ Hhehehe! Ne o Kamil ağabey, bu kadar kolay mı vazgeçecesin?”

“ Bu sefer kurtulamayacaksın!”

“ Hehehee... Kuyruğu kaptırdın ağabey.”

Kuyruk kapmaca oynarken hızlı düşünüp çabuk hareket etmek gerekiyor. Ama asıl önemli olan, doğru zamanda doğru hamleyi yapabilmek. Şimdiden hepimize iyi eğlenceler!

Rafadan Tayfa'nın oynadığı kuyruk kapmaca adlı oyunla birlikte okuyuculara “hoşgörü ve saygı” değerleri aktarılmıştır.

Ayşe Ustanın Atölyesi / Karton Koliden Kedi Yuvası

Bırrr. Havalara iyice soğumaya başladı. Bu soğuk kış günlerinde sokak hayvanları, özellikle de kediler üşümesin diye onlar için basit ama güzel bir kedi yuvası yapalım mı? Kedi yuvasını yaptıktan sonra süsleyebilir hatta belki üstüne “ Kedi Evi” bile yazabilirsiniz. Bu sayede kimse bunları çöp zannedip çöp kutusuna atmaz. Hadi o zaman, hemen başlayalım.

Malzemeler : Karton koli, strafor, eski bir tişört, bant, makas, zımba, streç film

Malzemeleri hazırlayın, kolinin içine straforu yerleştirin. Tişörtün baş kısmını kolinin ağzına gelecek şekilde koliye giydirin. Streç filmi kolinin üzerine sarın. Kedi evinizin kapısının etrafını çıkartmalarla süsleyebilirsiniz. İşte karton koliden kedi yuvası hazır. İçine bir kap su ve mama bırakmayı da ihmal etmeyin, olur mu?

Yukarıda incelenen metinde evrensel değerlerden ‘‘hayvan sevgisi’’ okuyuculara aktarılmıştır.

Tablo 42. 7’den 70 ‘E Çocuk Dergisinde Yer Alan Evrensel Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 42’de araştırmanın ikinci alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan 7’den 70’e Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Evrensel Değerler	F
Barış	2
Sevgi	14
Saygı	2
Hoşgörü	3
Hayvan Sevgisi	5
Doğa Sevgisi	5
Bağımsızlık	
Bilimsellik	2
Teknoloji	1

7’den 70’e Çocuk Dergisinde yer alan evrensel değerler incelendiğinde en çok ‘‘sevgi’’ değerinin işlendiği tespit edilmiştir. Diğer değerlere bakıldığında hayvan sevgisi, doğa sevgisi, hoşgörü, barış, saygı, bilimsellik, teknoloji değerlerinin işlendiği ortaya çıkmaktadır.

Tablo 43. Evrensel Değerlerin Yer Verildiği Metinler Ve Değerler

Metnin Adı	Evrensel Değerler
Sevgi Üstüne	Sevgi
Cemal Süeyya’nın Kaleminden	Sevgi
Bahçede Bulut , Sen Bunu Unut	Hayvan Sevgisi
Cümleler	Sevgi
Pokemon Şiiri	Teknoloji

Kış Tekerlemesi	Hayvan Sevgisi
Adı Barış	Sevgi
Şair Ruhlu	Sevgi
Annelerin Uykusu / Babaların Uykusu	Sevgi
Ezber Bozan Hatice Teyze	Saygı
Karamel'in Rüyalarından	Hayvan Sevgisi
Onlar Dostumuz	Hoşgörü
Ne İstiyor Bu Ceren?	Hoşgörü
Mayra'nın Neye İhtiyacı Var?	Sevgi
Kardeş Uykusu	Sevgi
Karga Ve Çocuk	Sevgi
Ağaçların Uykusu / Kuşların Uykusu	Saygı
Açık Bir Günde Gökyüzü Neden Mavi Renkte Görürüz? (Deney)	Bilimsellik
Oyuncakların Dili	Hoşgörü
Denizin Şarkısı	Sevgi
Q787 Raporu / Ağaç Ana	Doğa Sevgisi
Tavşanca Konuşalım mı?	Hayvan Sevgisi, Saygı
Kara Karga İle Ak Martı	Barış
Bir Dal Uğruna Yürüyen Köşk	Doğa Sevgisi
Mutlular Köyü	Doğa Sevgisi
Tomris	Doğa Sevgisi
Çocukların Elllerinde Düş Balonları	Barış
Zeytuni	Doğa Sevgisi
Koşulsuz Sevgi	Sevgi
Sezen Aksu'nun Kaleminden Minik Dostlar	Hayvan Sevgisi

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Koşulsuz Sevgi

Okuldan eve geldiğimde, bizimkileri her zamankinden farklı bir telaş içinde buldum. Kapıdan içeri girer girmez annem elimi yüzümü yıkayıp sofraya oturmamı söyledi. Heyecanlanmışım. Yüzleri güliyordu, bu haber bir cezayla ilgili olamazdı. İyi bir haber almak üzereydim.

Annemin sözünü ikiletmeden dediklerini yapıp sofraya oturdum. Gözlerimi kocaman açıp bakışlarımı bizimkilerin üzerlerine diktim. Söze annem başladı.

“ bu sene çok çalıştığını biliyoruz oğlum. Seni ödüllendirmek istiyoruz.” Ardından babam devam etti. “ Bizden iki yıldır istediğin o bisikleti bu yaz sana...”

“oley be! Oley oley oley!”

Babamın cümlesini tamamlamasını beklemeden ayağa kalkıp sevinçle el çırpmaya başladım. Beni sakinleştirip yerime oturtular. Babam tekrar söze girişti:

“ Ama cümlemin devamını dinlemedin ki. O bisikleti bu yaz sana almayı...”

Nasıl yerimde durabilirdim ki? Tekrar ayağa kalktım. Anne babamı alkışladım heyecanla.

“ Sizi çok seviyorum, çok seviyorum. Bravo anne, bravo baba.”

Gülmekten yerlere yattılar. Annem gözleri yaşlar içinde tekrar beni yerime oturttu.

“ Hay Allah oğlum. Bak bu sefer söze doğrudan giriyorum. Bir şartımız var o bisikleti almak için. Okul puanlarının geleceğin için ne kadar önemli olduğunu biliyorsun. Öğretmenlerinle konuştuk, derslerin çok iyiymiş. Bu sene takdir alabilmen için yalnızca Fen Bilimleri dersinin notunu yükseltmen gerekiyormuş. Bir hafta sonra sınavın var. Eğer o sınavdan yüksek not alıp takdir getirirsen bizde sana o çok istediğin bisikleti alacağız. Anlaştık mı?”

“ Haydaaa. Yine şart yine şart... siz koşulsuz sevmeyi ne zaman öğreneceksiniz?”

Bozulmuşum onlara. Ne zaman beni bir şeye heveslendirseler altından mutlaka bir şart çıkıyordu. Babam üzülerek beni teselli etti.

“Yapma oğlum, seni şevklendirmek için yaptığımızı biliyorsun.”

...

Derken sınav günü geldi çattı. Ders çalışmamıştım ama sınavdan yüksek not alabilmem için gereken hazırlığı yapmıştım. Sıramın altına ders kitabımı saklayabileceğim müthiş bir yöntem geliştirdim. Okula gelirken giydiğim hırkamın iç tarafında kocaman bir cep vardı, kitabı onun içine saklayacağım kimsenin aklına gelmezdi. Sonra da hırkayı sıramın altına koyacaktım. Öğretmen sıraları kontrol edip yerine geçince de ders kitabını çıkarıp rahat rahat cevaplarla bakacaktım. İşler tam da istediğim gibi gitti. “Sınav bitse de kurtulsam” modunda olan öğretmen sıraları hızlıca kontrol edip masasına geri döndü. Ben de kitabı çıkarıp kucağıma aldım, bir güzel cevapları yazmaya başlayacaktım ki okulda o korkunç yangın zili çalmaya başladı!

...

Üzgündüm. Kapıyı bir açtım ki, yatağımın yanında bisiklet, o bisiklet! Tam olarak iki yıldır beklediğim canım bisikletim... Hemen yanına koştum ve üzerindeki notu buldum.

“Seni koşulsuz seviyoruz.

Annen ve baban...”

Şu bizimkilerin yaptığına bak. Boşuna kızmışım onlara. Sevinçle salona koştum. Az önceki küçük numaralarından memnun, kahkahalarla gülüyorlardı.

“Bravo anne, bravo baba,” diyerek yeniden alkışlamaya başladım onları.

Koşulsuz Sevgi adlı metinde okuyuculara ‘sevgi’ değeri aktarılmıştır.

Çocukların Elllerinde Düş Balonları

*Ağzında sakız anneanne elinden çıkma
Çam kokusu sinmiş kurdeleli saçlarına
Sek sek oynarken patlatıyor pembe ballı
Sonra balon yapıyor dalmış oyuna*

*Şişiyor balon koskoca top oluyor
Bulutlara yolculuk işte böyle başlıyor
Korkuyor yükseldikçe kurdeleli kız göğsü
Sonra gülümsüyor pamuk bulutları görünce*

*Elinde sakızdan balonu sınıksı tutuyor
Aşağıdaki çocuklara sevgiyle sesleniyor
Kara tenli, soluk benizli, çekik gözlü
Birden aynı düşü görmeye başlıyor*

*Sevincini şarkı yapıyor göğün balkonunda
Elinde yıldızlar savuruyor çocuklara
Yukarı bakıyor milyonlarca gülümseyen göz
Kurdeleli saçlarını savuruyor eli balonlu kız
Sanki maviliğe bir merdiven oluyor saçları
Tutunuyor çocuklar ellerinde balonlarla
Düşlerin salıncağında barış türküsü başlıyor
Çam kokusu yayılıyor o an tüm insanlığa*

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara evrensel değerlerden ‘barış’ aktarılmıştır.

Bir Dal Uğruna Yürüyen Köşk

Sen hiç yürüyen köşk gördün mü? Ben gördüm... bu köşk gerçekten yürüyor. Hayır, hayır! Sakın oyuncak olduğunu filan düşünme. Gerçek bir köşk bu! İçinde bir zamanlar ülkemizin en değerli önderi yaşarmış. Köşk Mustafa Kemal Atatürk tarafından yaptırılmış. Küçücük, mütevazı, şirin mi şirin bir köşk yapılmasını istemiş Atatürk. Yapmışlar. İki katlı, içeriden merdivenli... Şu an Yalova'da. Denizin kıyısında... yanında kocaman bir çınar ağacı var. Bu muhteşem ikili her sabah denizi selamlayarak güne başlıyorlar. Her akşam da denizin üzerinde batıp giden güneşi uğurlayarak günü bitiriyorlar. O köşk tam seksen sekiz yıldır orada! Yanındaki o muhteşem ağaç ise tam dört yüz yıldır.

...

Atatürk yurt gezilerini çok seven bir öndermiş. Halkı ile buluşmak için sık sık gezilere çıkar, halkının sorunlarını öğrenir, çözüm bulmaya çalışırmış. Bu gezilerde büyük saygı ve hürmetle karşılanırmış.

1929 yılıymış! Bursalılarla buluşmak için bir sabah İstanbul'dan yola çıkmış. Dolmabahçe Sarayı'nın önünde demirli olan Ertuğrul Yatı hareket etmiş. Yalova'ya o oradan da Bursa'ya gideceklermiş. Bir saat süren deniz yolculuğundan sonra

Ertuğrul Yattı, Yalova açıklarına gelmiş. Atatürk Yalova'nın yeşilliğini seyretmeyi çok severmiş. Yatın sahil kenarında ilerlemesini istemiş. Yat yavaş yavaş deniz kıyısında ilerlerken Atatürk sahilde kocaman bir çınar ağacı görmüş. Bu çınar ağacı onu o kadar büyülemiş ki, ' Burada biraz duralım' demiş. Yat durmuş. Kayıkla kıyıya çıkmışlar. Atatürk kayıktan inince ağacın önüne gelmiş. Onu uzun uzun seyrettikten sonra, beraberindekilerle birlikte ağacın altında bir süre oturmuş ve dinlenmiş. Ağacın sesini ve kokusunu hissetmiş. Sonra oradakilere ' Buraya bir ev yapsak... Küçük, şirin bir ev', demiş. Bunun üzerine çınar ağacının da olduğu arsa ve etrafındaki araziler satın alınmış. Daha sonra da hazırlıklara başlanmış. Bu konuşmadan kısa bir süre sonra ev yapımına başlanmış. Ev, yirmi iki gün gibi çok kısa bir süre de tamamlanmış. Çünkü bu ev çok gösterişsiz, sade ve küçük bir evmiş. Atatürk, sadelikten hoşlanan bir insan olduğu için bu ev de çok sade yapılmış.

...

Kış gelince çok rüzgar çıkmış. Çınar ağacının dalları sallanmaya, savrulmaya başlamış. Bu sallanmalar sırasında, ağacın dallarından biri köşke çarpmaya başlamış. Köşkteki görevliler, ' Dal çarpmaya devam ederse köşkün çatısı ve duvarı zarar görecek. Bu dalı kesmeliyiz', demişler. Bunun üzerine ağacın dalını kesmek istediklerini Atatürk'e söylemişler.

Atatürk bu duruma çok üzülmüş. Ağacın dalını kesmek isteyen görevlilere ' Ulu bir çınarın dalını kesmek, vatanın bir dalını kesmektir. Ağaca asla dokunulmayacaktır,' demiş. Bunun üzerine, tarihte bir başka örneğine daha rastlanmayacak önerisini söylemiş: ' Köşkü yürüteceğiz'.

...

Köşkün yürütmesi için yapılan çalışmaları Yalova halkı ile birlikte Atatürk de izlemiş. Böylece köşk, çınar ağacından dört metre uzaklaştırılmış. Sadece ağacın bir tek dalı kesilmesin diye, bir köşk yürütülmüş. Böyle bir çevrecilik dünyada ilk ve tekmiş. Ne daha önce görülmüş, ne daha sonra... köşkün adı bundan sonra ' Yürüyen Köşk' diye anılmaya başlamış.

Yürüyen Köşk'ün yapımından bu yana seksen sekiz yıl geçti. Bu köşk , seksen sekiz yıldır dünya çevreciliğinin en önemli noktasıdır. Atatürk ise dünyada çevrecilik

mesajı veren ilk önderdir. Bu mesaj ‘‘ Ağaçlar vatandır, korunmalıdır’’ mesajıdır. Hepimize örnektir.

...

Yukarıda incelenen metinde Atatürk’ün doğaya zarar vermemek için yaptığı fedakarlıklar okuyucu ile buluşmuştur. Metinde okuyuculara ‘‘doğa sevgisi’’ evrensel değeri aktarılmıştır.

Ağaçların Uykusu

Geceleri ağaçların yanında sessizce geçener!

Siz uykulardan uyku beğenin!

Ya bağırs çağrış gürültü içindekiler, siz

Susun ve ağaçların da uyuduğunu bilin!

Biz nasıl biniyorsak uykunun sandalına

Ve bırakıyorsak kendimizi derin sulara

Geceleri dallarını gevşetip

Aşağıya doğru salıyor işte ağaçlar da,

Dalları kolları, yaprakları elleri

Ve ağaçlar da tabiatın gözleri,

Ağaçlar uyanmasın diye dünya bile

Sabaha yakın dönmesini durdurur,

Ayla, yıldızla, lacivertle, mehtapla

Ağaçlar salkım saçak bir aile gibi uyur,

Güneşle uyanır, ışıklarla yıkanır

Yüzü gözü ışık içinde başı güneşli

İki ağacın arasına uykunun şiiri kurulur

O salıncakta rüya gibi uyunur!

Kuşların Uykusu

Uyumak da uçmak mıdır?

Rüyalara bakılırsa öyle

Bazen yere inemez insan

Uykunun kanatlarından

*Kim demiş kuş akıllı diye
Kuşların aklı yüksek
Ah bizim de olsa kanatlarımız
Hep rüyalarda gezsek*

*Dallarda gördüm uyurken
İncecik ayağının üstünde
Bir de baktım kanatlanmış
Uyku ona gitme derken*

İncelenen her iki şiirde okuyuculara karşımızdaki her kim olursa olsun saygı duymamız gerektiği vurgulanmış ve evrensel değerlerden ‘saygı’ değeri aktarılmıştır.

Açık Bir Günde Gökyüzü Neden Mavi Renkte Görürüz? (Deney)

Malzemeler: Temiz bir bardak su, sabun, beyaz ışıklı bir el feneri, su

Nasıl Yapılır: bardağınızı suyla doldurun. Bulanık görünüm için, içinde biraz sabun eritin. Karanlık bir odada el fenerinizi bardağınıza tuttuğunuzda mavi rengi göreceksiniz. Burada el feneriniz güneşten gelen beyaz ışığı temsil eder. Beyaz ışık gökkuşağının tüm renklerinin karışımıdır. Küçük partiküller içeren süspansiyondan beyaz ışık geçirdiğinizde diğer renklere göre en çok yayılan ışık, mavi ışık olur.

Deney Köşesi sayfasında okuyucularla buluşan metinde evrensel değerlerden ‘bilimsellik’ aktarımı yapılmıştır.

Tavşanca Konuşalım mı?

Pazar günleri Melodi'nin en sevdiği gündü. Her ne kadar artık okuluna alışmış olsa da kocaman bir tatil gününün yerini hiçbir şey tutamazdı. Üstelik Pazar günleri annesi de çalışmıyor, birlikte vakit geçirebiliyorlardı.

... en çok da annesinin elinden tutup doğada yaptıkları yürüyüşlere bayılıyorlardı. Annesi en güzel sporun yürüyüş olduğunu söylemişti ona. Bezen de bisiklete binmek. Ama şehir hayatında bu biraz zor oluyordu. Onlar da yürüyebilecekleri sahil kenarına

ya da ormana gidiyorlardı. O pazar ormanın günüydü. Yemyeşil ormanların arasında derin derin soluk alıp vererek yürüyeceklerdi. Melodi, şanslı günündeyse belki bir sincap bile görebilirdi.

...

“Anne sen kedice biliyor musun?”

“ Bildiğimi sanmıyorum, miyavlamalarının bir anlamı vardır tabii ama ben bilmiyorum,” diye yanıtladı annesi.

Tam da Melodi'nin tahmin ettiği gibiydi. Annesi bunu nasıl öğrenmemiş olabilirdi. Sormaya devam etti.

“ peki, tavşanca biliyor musun anne?”

Annesi kafasını kaşdı, düşündü. “ Onu da bilmiyorum aslında bir tavşan nasıl ses çıkarır onu bile bilmiyorum, unuttum galiba.”

“ Anne bunları bilmezsen doğada gezemeyiz. Onlarla anlaşamayız. Mesela şimdi yolumuza bir kedi çıksa, tam ayağımızın dibine yatsa, onu kalkmaya nasıl ikna edeceğiz?”

Annesi kendi kendine mırıldandı. Ne zaman düşünse böyle yapardı. “ Sadece kucaklayıp yerini değiştirsek olmuyor mu kızım? İlla konuşmamız mı gerekiyor?”

Melodi kulaklarına inanamıyordu. “ Anne, bu kadar kaba olamazsın. Bir kediden izin almadan onu kucaklayamayız.”

Annesi bir an duraksadı. Sonra Melodi'nin haklı olduğuna karar verdi. “ Evet bu pek nazik bir davranış olmaz, haklısın. O zaman ne söylemeliyim bana öğretir misin?”

Melodi memnuniyetle gülümsedi. İnsanın bir şeyi bilmediğini kabul etmesi iyi bir şeydi, annesini daha çok sevdi o an. Öğrenmeye hazır gözükiyordu artık.

Yere eğilip, sanki bir kedi varmış gibi okşama taklidi yaparak konuştu Melodi. “ Miyavvvv, sayın mırnav. Lütfen yana miyavlar mısınız?”

Annesi güldü. Bu çok şirinceydi. Bu dili öğrenmeyi birden çok istedi. Annesinin gülüşünü gören Melodi devam etti.

“ Anne sana tüm hayvanların dilini öğreteceğim...”

...

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara evrensel değerlerden “hayvan sevgisi ve saygı” değerleri aktarılmıştır.

4.2.3.Üçüncü Alt Amaca ilişkin bulgular

Tablo 44. Milliyet Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 44’de araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Milliyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen evrensel değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	1
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	1
Atatürk Sevgisi	2
Milli Bayramlar	3
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	

Milliyet Çocuk Dergisi’nde yer alan değerler incelendiğinde milli bayramlar, Atatürk Sevgisi, Cumhuriyet’e Önem, vatan sevgisi değerlerinin aktarıldığı tespit edilmiştir. İncelenen sayılarda Kültürel mirasa sahip çıkmak, bayrak sevgisi değerlerine yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 45. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler Ve Değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
Cumhuriyet Bayramımız Kutlu Olsun	Cumhuriyet’e Önem, Milli Bayramlar
Türk, Öğün, Çalış, Güven	Atatürk Sevgisi
10 Kasım Unutmadık!	Atatürk Sevgisi
23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı	Milli Bayramlar
30 Ağustos Zafer Bayramımız Kutlu Olsun	Milli Bayramlar, Vatan Sevgisi

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Cumhuriyet Bayramı'mız Kutlu Olsun

Ekim ay baskısında bu sayfada dergide Cumhuriyet Bayramı'nın tüm yurttta kutlanmaya başlandığı ile ilgili haberlere yer verilmiş, aynı zamanda Atatürk ve silah arkadaşları dergide anılmıştır.

Bu bölümde okuyuculara ‘‘Cumhuriyet’e nem ve milli bayramlar’’ değerleri aktarılmıştır.

10 Kasım Unutmadık!

Kasım Ayı sayısında Atatürk'ün bir sayfalık portresi yayınlanmış ve Atatürk ile ilgili kısa anılar paylaşılmış ve günün anlam ve önemine uygun olarak Atatürk'ün halk tarafından anıldığı fotoğraf kareleri paylaşılmıştır.

Bu bölümde okuyuculara ‘‘Atatürk sevgisi’’ milli değeri aktarılmıştır.

30 Ağustos Zafer Bayramımız Kutlu Olsun

30 Ağustos Zafer Bayramı'nın Türkiye'de neden kutlandığı, zaferi nasıl kazandığımız ile ilgili günün anlam ve öneminden bahsedilmiş; Atatürk'ün at üstünde Türk Bayrağı ile fotoğrafı okuyucularla paylaşılmıştır.

Bu bölümde okuyuculara ‘‘Milli bayramlar ve vatan sevgisi’’ değerleri aktarılmıştır.

Tablo 46. Tercüman Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 46’da araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Tercüman Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	7
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	1
Atatürk Sevgisi	1
Milli Bayramlar	2
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	3

Tercüman Çocuk Dergisi incelendiğinde Bayrak Sevgisi dışında milli değerlerin hepsinin işlendiği tespit edilmiştir. En çok yer verilen değer ‘vatan sevgisi’ değeridir. Diğer değerler ise kültürel mirasa sahip çıkmak, milli bayramlar, Cumhuriyet’e önem verme, Atatürk sevgisidir.

Tablo 47. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler Ve Değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
Kendileri Irak’ta Gönülleri Bizimle	Vatan Sevgisi
Boylarından Ana Vatana	Vatan Sevgisi
Suriye’deki Türk Toprağı / Caber Kalesi	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Başımız Dik, Alnımız Ak, Geleceğimiz Parlak Olsun Diye	Milli Bayramlar
Hürriyet’in Gömdüğü Topraklar / Azerbeycan	Vatan Sevgisi
Ne Mutlu Türk’üm Diyene!	Milli Bayramlar
Bu Vatan Kimin?	Vatan Sevgisi
Kurtuluş Savaşımız	Vatan Sevgisi
Cumhuriyet	Cumhuriyet’e Önem

10 Kasım	Atatürk Sevgisi
Altın Elbise	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Onlar Büyüktü / Mustafa İtri	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Türk'ün Sesi	Vatan Sevgisi

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Suriye'deki Türk Toprağı Caber Kalesi

Türk Mezarı adı nereden geliyor?

Dünyanın en büyük imparatorluklarından birini kuran ve en uzun ömürlü hanedan olarak bilinen Osmanoğulları'nın ilk başbuğu Osman Gazi'yi elbet ki bilirsiniz. Osmanoğulları Oğuz'ların Kayı Boyundandır. Anadolu'ya doğudan gelmişlerdir. Osman Gazi'nin babası Ertuğrul Gazi, onun da babası Süleyman Şah'tır.

Derler ki Süleyman Şah, kabilesini Fırat üzerinden geçirirken bu nehre düşüp boğulmuş. Cenazesini Fırat kıyısına gömmüşler, oraya bir de türbe yapmışlar. " Türk Mezarı" adı buradan geliyor.

Burası 1. Dünya Savaşı sonuna kadar bizim elimizdeydi. Fakat savaş sonuna doğru İngiliz birlikleri tarafından işgale uğradı. Sonra bu toprakların idaresi Fransızlara verildi.

Mustafa Kemal Paşa önderliğindeki Kurtuluş Savaşı devam ederken Fransızlarla bir anlaşma yaptık. Bu anlaşmanın bir maddesine göre, Süleyman Şah'ın kabri Türk toprağı sayıldı. Şimdi bizim Suriye'de böyle küçük bir ada kadar toprağımız var. Bugün Suriye'deki bir kalede Türk Bayrağı dalgalanıyor.

Bir Türk birliği nöbet tutuyor orada. Ay – Yıldızımız gökleri gururla süslüyor. Bu yüzden oraya Türk Mezarı diyorlar. Evet aslında bir türbedir ama esas adı Caber Kalesi'dir.

...

Bu metinde okuyuculara yurt dışında bulunan Türk topraklarımız tanıtılmış ve ‘‘ Kültürel mirasa sahip çıkmak’’ değeri aktarılmıştır.

Ne Mutlu Türk’m Diyene!

*Yarın en büyük milli bayramımızı, Cumhuriyet’in 54. Yildnmn kutlayacağız.
Kutlu olsun, mutlu olun!*

Cumhuriyet’in anlamını elbette bilirsiniz. Bu bir devleti yönetim şeklidir. Bu yönetimde egemenlik milletindir. Millet kendini yönetecek olanları seçimle iş başına getirir.

...

Cumhuriyet’i kuran Atatürk, ‘‘ bu bir uyanış, kendimize geliş atılımları yapmak için yeni bir yönetime en iyi yönetime geçiştir’’ dedi. Hrsnz ocuklar sevinin ve Atatürk’ün sözünü kıvançla tekrarlayın:

NE MUTLU TÜRK’M DİYENE!

İncelenen bu metinde okuyuculara milli değerlerden ‘‘milli bayramlar’’ değeri aktarılmıştır.

Bu Vatan Kimin?

Bu vatan toprağın kara bağrında

Sıra dağlar gibi duranlarındır:

Bir tarih boyunca onun uğrunda

Kendini tarihe verenlerindir.

Tutuşup kl olan ocaklarından,

şahlanıp köpüren ırmaklarından,

Hudutlarda gaza bayraklarından,

Alnına ışık vuranlarındır.

Ardına bakmadan yollara düşen,

şimşek gibi akan, sel gibi coşan,

Huduttan hududa yol bulup koşan,

Cepheden cepheyi soranlarındır.

*İleri atılıp sellercesine,
Göğüsünden vurulup tam ercesine,
Bir gül bahçesine girercesine
Kara toprağa girenlerindir.*

*Tarihin dilinden düşmez bu destan,
Nehirler gazidir, dağlar kahraman
Her taşı bir yakut olan bu vatan
Can verme sırrına erenlerindir.*

*Gökyay'ım ne desem ziyade değil,
Bu sevgi bir kuru ifade değil,
Sencileyin hasmı rüyada değil
Topun namlusundan görenlerindir.*

Orhan Şaik GÖKYAY

Yukarıda incelenen şiirde okuyuculara ‘‘vatan sevgisi’’ değeri aktarılmıştır.

Cumhuriyet

*Cumhuriyet ne demek?
Hür yaşamak demektir.
Yurttaş yurttışı sevmek,
Yurda gönül vermektir.
Bizi yönetenleri,
Biz seçeriz, seçimle.
Dökeriz altın teri,
Yurt mutludur bizimle.
Elimizde al bayrak,
Gönlümüzde Hürriyet,
Söyleriz haykırarak
Yaşasın Cumhuriyet...*

Hasan Latif SARIYÜCE

İncelenen şiirde milli değerlerden ‘‘Cumhuriyet’e önem’’ değeri aktarılmıştır.

10 Kasım

Sevgili çocuklar bu hafta büyük önder Atatürk'ü ölümünün 39. Yıldönümü dolayısıyla milletçe bir kez daha anacağız. Geçen sayımızda Cumhuriyet Bayramı haftasında, onun düşüncelerini yansıtmış, yaptıklarını özetlemiştik. Bu sayımızda onun için size 10 Kasımların düşündüklerini anlatmak istiyoruz. Sizinle bu tür ciddi konularda konuşulur. Çünkü siz Atatürk'ün dediği gibi, yarınların güvencesi ve yurdun umut ışıklarıdır.

Bütün insanlar, bütün canlılar ölümlüdür. İnsanlar için ölümsüzlük ancak ölümsüz eserler bırakmakla mümkündür. 10 Kasım'larda Atatürk'ün yaptıklarını ve bıraktıklarını düşünecek, fikirlerini anlamaya çalışacaksınız.

...

Ne mutlu bize, ne mutlu milletimize ki Atatürk gibi bir kahraman yetiştirdi. Ona layık olmamız gerektiğini düşünür, ondan güç-kuvvet alırız. Tarihimizle geçmişimizle övünmenin anlamı da budur. Ölümsüz eser bırakan büyüklerimizin eserlerini koruyamazsak, onlara gerçek saygıyı göstermiş olmayız. Onlara layık olamayız.

10 Kasım adlı metinde milli değerlerden "Atatürk sevgisi" okuyuculara aktarılmıştır.

Tablo 48. Türkiye Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 48'de araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Türkiye Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	3
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	
Atatürk Sevgisi	1
Milli Bayramlar	3
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	6
Dini Bayramlar	1

Türkiye Çocuk Dergisi'nin incelenen 12 sayısında en çok aktarılan milli değerler "kültürel mirasa sahip çıkmak" değeri olduğu ortaya çıkmıştır. Diğer aktarılan değerler ise vatan sevgisi, milli bayramlar, Atatürk sevgisi ve dini bayramlar değerleridir.

Tablo 49. Milli Değerlerin Yer Veriliği Metinler Ve değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik Ve Spor Bayramı Kutlandı	Milli Bayramlar
Nasreddin Hoca	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Türklerde Mehter Ve Bando / Fetih Marşı	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Malazgirt'ten Dumlupınar'a	Vatan Sevgisi
Estergon Kalesi	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Ulu Önder Bütün Yurtta Anıldı	Atatürk Sevgisi
Varna Zaferi	Vatan Sevgisi
Karagöz İle Hacivat	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Mohaç Meydan Muharebesi	Vatan Sevgisi
Devin Hazinesi	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Nene Hatun	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Sizde Kınayı Ne İçin Yakarlar	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Kurban Bayramı	Dini Bayramlar

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Ulu Önder Bütün Yurtta Anıldı

Atatürk 'ün ölümünün 44. yılında yurt içinde ve yurt dışında törenlerle anıldı. Bayraklar yarıya indirilerek saygı duruşunda bulunuldu. Ulu Önder Atatürk 29 Ekim 1938 günü Cumhuriyet'in ilanından sonra hastalandı. 8 Kasım 1938 günü iyice ağırlaştı. Hükümet yayınlar ile durumu halka bildiriyordu. Nihayet 10 Kasım günü, saat 9'u 5 geçte hayata gözlerini yumdu.

19 Kasım günü Dolmabahçe Sarayı'ndan generallerin omuzları üzerinde top arabalarına konularak Sarayburnu'na getirildi ve burada Yavuz gemisine götürüldü. Yavuz gemisiyle İzmit'e, İzmit'den trenle 20 Kasım 1938ngünü Ankara'ya getirildi. Bugün Anıtkabirdedir.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara milli değerlerden ‘‘Atatürk sevgisi’’ değeri aktarılmıştır.

Varna Zaferi

Osman Gazi Söğüt Kasabası'nda Osmanlı Devleti'nin temellerini atarken karşısındaki en büyük düşmanı Bizans idi. Bizans son günlerinde olmasına rağmen Hıristiyanlık gayreti ile ve Avrupa devletlerinden zaman zaman yardım görmekteydi.

Osmanlı yiğitleri Rumeli'yi geçince süratle, Rumeli'ni feth ederken Haçlılar yine saldırıyorlar, yiğitleri durdurmağa çalışıyorlardı. Fırsat buldukça Müslüman halkın malına, canına, namusuna saldırmaktan geri duramamaktaydılar.

1444 senesinde Haçlılar yine toplanmış Macarlar başta olmak üzere birçok Avrupa Devleti kalabalık orduları ile Müslümanlara saldırmak için yola çıkmışlardı. Bir türlü akıllanmamışlar, yenildikçe daha da azgınlaşmışlardı.

...

Osmanlı'nın dindar hükümdarı, bütün gayesi Allah'ın kullarına doğru yolu göstermek olan II. Murad Han, kahraman gazilerinin önünde, Haçlı sürülerinin zararlarını önlemek üzere Varna'ya geldi. Haçlılar çok kalabalık idi. Allaha sığınarak, savaşa başladı. Savaş çok çetin geçiyordu. Bir kısım Müslüman askerler kâfir saldırmasına mani olamamışlar geri çekiliyorlardı. Murat Han atının üzerinde dimdik, yılmadan kılıç sallıyor, zafer için dua ediyordu. Harbin en çetin olduğu sırada çok az askeriyle kaldığını gördü.

...

Dua etti ve atına bindiği gibi düşmana saldırdı. Düşmanların azgın bir vaziyette üzerine doğru geldiğini görünce askerlerine,

‘‘ Mani olmayın, iki yandan sarın!’’ emrini verdi. Emri alan Koca Hızır adlı ihtiyar bir yeniçeri bir fırsatını bulunca ‘‘ Allah Allah’’ nidası ile saldırarak başkumandanın

kellesini vücudundan ayırdı. Bunu gören kâfirler korkudan kaçmaya başladı. Büyük hükümdarın temiz niyetiyle yaptığı dua kabul olmuştu.

...

Varna Zaferi adlı incelenen metinde ‘‘vatan sevgisi’’ değeri üzerinde durulmuştur.

Türklerde Bando ve Mehter

Türk Milleti bilhassa Osmanlı Devleti döneminde Dünya’da birçok şeyin öncüsü olmuştur. Bunlardan biri de bugün milletlerin milli marşlarını çalan ‘‘ bando teşkilatları’’dır. Dünyada ilk defa modern anlamda ‘‘bando teşkilatı’’nı Osmanlılar kurmuştur. Mehter Takımı diye adlandırılan bu teşkilat çaldığı birbirinden güzel parçalarla büyük takdir toplamıştır. Bugün bile zevkle ve büyük bir coşkuyla dinlenen Mehter musikisinin dünyada da binlerce hayranı vardır.

Yukarıda okuyucularla paylaşılan metinde ‘‘kültürel mirasa sahip çıkmak’’ adlı değer üzerinde durulmuştur.

Tablo 50. Hürriyet Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 50’de araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Hürriyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	4
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	1
Atatürk Sevgisi	1
Milli Bayramlar	3
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	3
Dini Bayramlar	

Hürriyet Çocuk Dergisinde incelenen 12 sayıda en çok aktarılan değer ‘‘vatan sevgisi’’ olduğu tespit edilmiştir. Diğer değerler sırasıyla milli bayramlar, kültürel mirasa sahip çıkmak, Atatürk sevgisi, Cumhuriyet’e önem değerleridir.

Tablo 51. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler Ve Değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
23 Nisan Çocuk Bayramı	Milli Bayramlar
Selçuklular Tarih Sahnesinde Dandanakan	Vatan Sevgisi
Uçan Türkler / Hazarfen Ahmet Çelebi – Lagari Hasan Çelebi	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
İzmir'in Kurtuluş'unun 61. Yıldönümü	Vatan Sevgisi, Atatürk Sevgisi
Ulusal Kültürümüzü Yaratanlar: Biruni	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Dünyayı Güldüren Adam: Nasreddin Hoca	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Gençlik Ve Spor Bayramı Kutlu Olsun	Milli Bayramlar
30 Ağustos	Milli Bayramlar, Vatan Sevgisi, Atatürk Sevgisi
Ulu Önder Unutulmadı	Atatürk Sevgisi
Dedem Korkut	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

30 Ağustos

*Kocatepe'nin büyük düşünceleri,
Doğuyor kalplere aydınlık, zamanlı.
Uyku tutar mı ağustos geceleri,
Bu ay cümle fetihlerle heyecanlı,
Heyecanlı hey.*

*Mustafa Kemâl'in dudağında eli,
Gözlerine vurmuş vaktin en güzeli.
Bu dağlar, askeri deli eder deli.*

*Vermiş omuz omza destanlı destanlı,
Destanlı hey.*

*Hazır ol vaktinde şafaklar!
Hazır, yürümeye topraklar,
Tepe tepe kımıldanıyor...*

*Endişeli, uzakların benzi uçuk,
Düşman, düşman ama çocuk kadar küçük.
Yirmi altı ağustos, saat beş buçuk.
Dram, Dumlupınar'da başlıyor, kanlı,
Alkanlı hey.*

Mustafa Necati KARAER

30 Ağustos adlı şiirde okuyuculara milli değerlerden ‘‘milli bayramlar, vatan sevgisi, Atatürk sevgisi’’ aktarılmıştır.

Dedem Korkut

*Ne kadar özledim Dedem Korkut'u!
O koca, o yüce kişi,
Bizi unuttu.
Boy boylasın, soy soylasın, ad versin bize
Yeni bir doy-düğün yapalım
Başka bir hava getirsin şölenimize.*

*Biliyorum bizi duyar,
Yine gelecek ama
Beklediği var.
Dedem Korkut söyler:
‘‘ Atlanın, kanatlanın’’ dedim,
Hani kanadınız?
Durmayınız, koşunuz, dedim.
Koşmadınız.
Yüce dağbaşları, samanyolları*

Size yaylak olsun.
Yükselin ki bahtınız parlak olsun.
Balarılarını karıncalar örnek olsun,
Alınız.
Bilgi denizi olsun size kitaplar,
Dahınız.
Yiğit gökten inmez aranızdadır,
Bulunuz.
Doysuz, düğünsüz ben size nice ad vereyim,
Hele bir yiğitlik edin de göreyim...’’

Dedem Korkut doğru söyler,
Görelim Mevla’ın ne eyler.

Dedem Korkut adlı metinde milli değerlerden ‘‘Kültürel mirasa sahip çıkmak’’ değeri vurgulanmıştır.

Tablo 52. Bilge Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 52’de araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Bilge Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	2
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	
Atatürk Sevgisi	
Milli Bayramlar	
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	13
Dini bayramlar	2

Bilge Çocuk Dergisi incelendiğinde milli değerlerden en çok işlenen değerin ‘‘kültürel mirasa sahip çıkmak’’ değeri olduğu görülmektedir. Onun dışında işlenen diğer değer ise vatan sevgisidir. İncelenen sayılarda bayrak sevgisi, Cumhuriyet’e önem verme, Atatürk sevgisi, milli bayramlara yer verilmediği görülmektedir.

Tablo 53. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Milli Değerler	Tekrar Edilme Sıklığı
Dedemin Doğa Takvimi	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Çanakkale Savaşı'nda Osmanlı Uçakları	Vatan Sevgisi
Güzel Yurdum	Vatan Sevgisi
Mimar Sinan Merkur'de	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Ramazan Bayramı Kutlu Olsun	Dini Bayramlar

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Güzel Yurdum

Cihana örnek olan

Yanımsın güzel yurdum.

Tarihlere sığmayan

Şanımsın güzel yurdum.

Şimşek olsa çakamaz,

Seller gelse akamaz,

Hiç kimse yan bakamaz,

Benimsin güzel yurdum.

Hürriyetin yolunda,

Özgürlüğün dalında,

Al bayrağın alında,

Kanımsın güzel yurdum.

Taze kardan arısın,

Sular gibi durusun,

Mevla'm seni korusun,

Canımsın güzel yurdum. (Bestami YAZGAN)

Güzel Yurdum adlı şiirde “vatan sevgisi” milli değeri okuyuculara aktarılmıştır

Mimar Sinan Merkür’de

Mimar Sinan, Osmanlı Devleti’nin yıllarca baş mimarlığını yaptı. Avrupa’dan Asya’ya, İstanbul’dan Mekke’ye kadar pek çok yerde muhteşem yapılar inşa ettirdi. Bugün bile pek çok şehirde yüzbinlerce insan onun yaptığı binaları kullanıyor, onun köprülerinden geçiyor. Pek çok yerde onun ismini taşıyan çeşitli eserler yer alıyor.

Bunları az çok hepimiz biliyoruz. Peki, Merkür’de onun ismini taşıyan bir krater olduğunu biliyor muydunuz? Dünyada iz bırakmayı başarmış sanatçıların, ressamların, müzisyenlerin ve yazarların adı Merkür’deki kraterlere veriliyor. Merkür’de 147 kilometre çapındaki bir kraterde Mimar Sinan’ın adı verilmiş. Ayrıca Mimar Sinan’a tarihte iz bırakmış pek çok ismin yanı sıra Mevlana Celaleddin Rumi’de eşlik ediyor.

Yukarıda incelenen metinde ‘‘Kültürel mirasa sahip çıkmak’’ değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Tablo 54. Mavi Kırlangıç Dergisinde Yer Alan Milli Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 54’de araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	2
Bayrak Sevgisi	1
Cumhuriyete Önem	1
Atatürk Sevgisi	1
Milli Bayramlar	5
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	1
Dini Bayramlar	2

Mavi Kırlangıç Dergisi incelendiğinde dergide milli değerlerin hepsine yer verildiği ortaya çıkmıştır. En çok aktarılan milli değer ‘‘ milli bayramlar’’dır. Diğer değerler

ise sırasıyla vatan sevgisi, dini bayramlar, bayrak sevgisi, Cumhuriyet'e önem, Atatürk sevgisi, kültürel mirasa sahip çıkmak değerleridir.

Tablo 55. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
Tarih Sokağı	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Bayramı	Milli Bayramlar
19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik Ve Spor Bayramı	Milli Bayramlar
Ramazan Ayı Ve Bayramı	Dini Bayramlar
Kurban Bayramı	Dini Bayramlar
15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri Anma Günü	Milli Bayramlar, Vatan Sevgisi
30 Ağustos Zafer Bayramı	Milli Bayramlar, Bayrak Sevgisi, Vatan Sevgisi
Cumhuriyet Bayramı'mız Kutlu Olsun	Cumhuriyete Önem, Milli Bayramlar
Atatürk Haftası	Atatürk Sevgisi

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir

15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri Anma Günü

15 Temmuz gecesi, ülkemize, milletimize, demokrasimize, Cumhuriyetimize karşı harekete geçen kişiler, geleceğimizi yok etmek için girişimde bulunmuşlardır. Ancak milletimiz bu girişimini sokakları ve meydanları doldurarak ve göğüslerini siper ederek başarısızlığa uğrattı. Şehitlerimiz ve gazilerimiz 15 Temmuz gecesi cesaretleriyle, karalı ve dik duruşlarıyla tarih yazdılar.

Artık her yıl 15 Temmuz Demokrasi Zaferi ve Şehitleri Anma Günü'nde şehitlerimizi ve gazilerimizi anacak, hatıralarını unutmayacak ve unutturmayacağız. Milletimizin bu ülkeyi bölmek isteyen saldırganlara karşı 15 Temmuzda verdiği cevabını gelecek nesillere aktaracağız. Bu saldırı girişimi milletimize, meclisimize, demokrasimize, Cumhuriyet'imize, aydınlık yarınlarımıza ve şanlı ordumuza karşı yapılmıştır.

15 Temmuz şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyoruz. Gazilerimize acil şifalar diliyoruz. 15 Temmuz Demokrasi Zaferimiz kutlu olsun!

Yukarıda incelenen metinde ‘‘ Milli bayramlar ve vatan sevgisi’’ milli değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

30 Ağustos Zafer Bayramı

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ülkemizi düşmanlar işgal etmişti. Türk milleti yıllarca düşmanları ülkemizden çıkarmak için mücadele etti. İşte 30 Ağustos 1922 'de Kütahya Dumlupınar'da Mustafa Kemal'in önderliğinde kazanılan Büyük Taarruzu anmak için kutlanan bayrama ‘‘ 30 Ağustos Zafer Bayramı’’denir.

Atatürk 'ün başkomutanlığında yapıldığı için Başkomutanlık Meydan Muharebesi de denir. Büyük Taarruz 'un başarıyla sonuçlanmasından sonra düşman askerler İzmir'e kadar takip edilmiş; 9 Eylül 1922'de İzmir'in kurtarılmasıyla vatanımız işgalden kurtulmuştur.

İlk kez 1924 yılında Afyon'da kutlanan 30 Ağustos günü, Türkiye'de 1926 yılından itibaren Zafer Bayramı olarak kutlanmaktadır.

Zafer Bayramı ayrıca Kuzey Kıbrıs Türkiye Cumhuriyeti'nde de törenlerle kutlanmaktadır. Bu zafer Türk Milletinin asla esir edilmeyeceğini, bayrağımızın sonsuza kadar göklerde dalgalanacağını temsil eder.

30 Ağustos Zafer Bayramı adlı metinde milli değerlerden ‘‘ Milli bayramlar, bayrak sevgisi, vatan sevgisi’’ değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

10-16 Kasım Atatürk Haftası

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün ölüm yıl dönümü olan 10 Kasım'ı takip eden haftaya ‘‘Atatürk Haftası’’ denir. Hafta boyunca düzenlenen etkinliklerle Atatürk tüm yurttan anılır. Okullarda bayrak töreni yapılır, şiirler, yaşamını kişiliğini anlatan yazılar okunur, panolar hazırlanır.

Yukarıdaki incelenen metinde okuyuculara Atatürk Haftası yapılan etkinlikler ile ilgili bilgiler verilmiş ve ‘‘ Atatürk sevgisi’’ değeri aktarılmıştır.

Karagöz ve Hacivat

Hiç Karagöz oyunu izlediniz mi? Karagöz ve Hacivat 'ın tatlı, komik atışmalarını duydunuz mu? Gelin bu eski tarihlerden gelip günümüze kadar yaşayan Karagöz oyununun kahramanlarının hayat hikâyelerine bakalım. Haydi başlayalım!

Gölge Oyunu Nedir?

Deve, manda derisinden ya da mukavvadan kesilip yapılan insan, hayvan, ev, eşya gibi şekillerin, çubuklara takılıp hareket ettirilmesiyle sergilenen bir oyun türüdür. Arkadan ışık vererek şekillerin beyaz perde üzerine yansıtılmasıyla oynatılır.

Karagöz ve Hacivat Kimdir?

Oyunun başkarakterleri Karagöz ve Hacivat bir rivayete göre, Bursa'da Ulu Camii'nin yapımında çalışan iki arkadaştır. Camii inşaatında çalıştıkları sırada birbirlerine şakayla karışık takılarak arkadaşlarını eğlendirirler. İnşaatın bitmesi uzayınca, o zaman başta bulunan padişah onları birbirinden ayırır. Fakat daha sonra padişah bu yaptığına pişman olur ve üzülür. Padişahın üzüldüğünü gören Şeyh Küşteri, Karagöz ve Hacivat'ın atışmalarını oyunlaştırır. Bu yüzden Karagöz perdesinin adı " Küşteri Meydanı " olarak kalır.

Karagöz 'ün Karakteri

Oyunun başkarakteri olan Karagöz, okuma yazması olmayan, yalancılığı ve ikiyüzlülüğü sevmeyen, tepkilerini açıkça gösteren bir karakterdir. Hacivat 'ın ve diğer karakterlerin dediklerini ya anlamaz ya da anlamamazlıktan gelir. Bu yüzden çeşitli komiklikler ortaya çıkar.

Hacivat'ın Karakteri

Hacivat ise Karagöz'ün tam tersi bir karakterdir. İyi eğitim görmüş, güzel konuşan, bilgili, tüm mahallenin akıl danıştığı ve yardım istediği bir tiptir.

Ramazan Ayı ve Ramazan Bayramı

Ramazan Ayı oruç ayıdır. Oruç Allah'a ibadet amacıyla günün ilk ışıklarından itibaren, akşam güneş batımına kadar belli bir süre yemeden ve içmeden uzaktır. Kutsal Kitabımız Kur'an-ı Kerim bu ayda indirilmeye başlamıştır. Kur'an-ı Kerim'de bin aydan daha hayırlı olduğu bildirilen " Kadir Gecesi " yine bu ay

içinde kutlanır. Bu nedenle Ramazan ayı, Müslümanlar için çok kutsal bir aydır ve ona “ on bir ayın sultanı” denilir.

Ramazan Bayramı, Ramazan ayı boyunca tutulan orucun bittiğini gösterir. Çocuklar bayramlıklarını giyer ve bayram boyunca eş, dost, akraba ziyaretlerine gidilir. Büyüklerin ellerinden öpülür.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara “dini bayramlar ve kültürel mirasa sahip çıkmak” değerleri aktarılmıştır.

Tablo 56. TRT Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 56’da araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan TRT Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	1
Atatürk Sevgisi	1
Milli Bayramlar	4
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	13
Dini Bayramlar	2

TRT Çocuk Dergisi’nde incelenen 12 sayıda en çok işlenen değer “kültürel mirasa sahip çıkmak” olduğu tespit edilmiştir. Diğer değerler ise milli bayramlar, dini bayramlar, Atatürk sevgisi, Cumhuriyet’e önem milli değerleridir. İncelenen sayılarda işlenmeyen değerler ise vatan sevgisi ve bayrak sevgisidir.

Tablo 57. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
Gezgin Aile	Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Kapak Dosyası: Bugün Bayram Erken	Dini Bayramlar
Kalkın Çocuklar	
Yaşasın Cumhuriyet	Cumhuriyet’e Önem, Milli Bayramlar
Atatürk’ün Ebedi İstirahat Yeri	Atatürk Sevgisi

Anıtkabir

23 Nisan Ulusal Egemenlik Ve Çocuk Milli Bayramalar
Bayramı Kutlu Olsun

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik Ve Milli Bayramlar
Spor Bayramı Kutlanıyor

Zafer Bayramı Kutlu Olsun Milli Bayramlar

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Yaşasın Cumhuriyet! / Ata'm dan Hatıralar

“ Demokrasi prensibinin en çağdaş ve mantıki tatbikini temin eden hükümet şekli, cumhuriyettir. Milli kararlılık ve bilincin kıymetli eseri olan aziz Cumhuriyet'in, bugünkü ve yarınki neslin demir ellerinde her an yükselip sağlamlaşacağına itimadım tamdır.”

Mustafa Kemal ATATÜRK

Ata'm dan Hatıralar adlı incelenen bu bölümde “Cumhuriyet'e önem ve milli bayramlar” değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

Atatürk'ün Ebedi İstirahat Yeri Anıtkabir

Yine aylardan Kasım... Kasım ayı denilince, akla gelen ilk kişi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ulu önder Mustafa Kemal Atatürk elbette. Atatürk 'ün ebedi istirahatgahı olan Anıtkabir'i ziyaret ediyoruz bizde bu ay.

Hepinizin bildiği üzere Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938 tarihinde İstanbul'da Dolmabahçe Sarayı'nda hayata gözlerini yumdu. Sonrasında Türk milletinin Atatürk'e karşı duyduğu büyük saygı ve minnettarlığının bir ifadesi olarak, bir anıt mezar fikri ortaya çıktı. Hükümet tarafından tarafsız bir jüri oluşturularak bir proje yarışması yapıldı. Bu yarışmanın birincisi İTÜ Mimarlık Fakültesi hocalarından Prof. Dr. Emin Halid Onat ile Doç. Dr. Ahmet Orhan Arda'nın projesi oldu. 1944 yılında başlayan Anıtkabir'in inşası dokuz yıllık bir süre sonunda, 1953 yılında tamamlandı.

... Mustafa Kemal Atatürk 'ün naaşı 21 Kasım 1938 tarihinde, Etnografya Müzesi'ndeki geçici kabrine konulmuş. 10 Kasım 1953 tarihinde, yani ölümünün 15.

Yılında ise buradan alınarak büyük bir tören ile ebedi istirahatgahı olan Anıtkabir'e defnedilmiş.

Yukarıda incelenen metinde milli değerlerden " Atatürk sevgisi" üzerinde durulmuştur.

Gezgin Aile / Çanakkale

Merhaba arkadaşlar! Tatili fırsat bilen babam heyecanla girdi odaya ve güzel haberi verdi: " Çocuklar valizlerinizi hazırlayın yola çıkıyoruz!" Haberi duyunca çok sevindik, öyle sevindik ki nereye gideceğimizi sormadık bile. Biz sormayınca babam dayanamayıp kendisi söyledi: " İstikamet Çanakkale! Mükemmel gezi olacağına eminim!"

Daha önce Çanakkale'ye defalarca giden babam bildiklerini bizimle paylaştı: " Çocuklar Çanakkale Anadolu'nun en batı noktası. İlin ismi yörede çok gelişmiş olan çanak-çömlek zanaatından ve kalelerinden gelir. Çanakkale'de milattan önce 3000 yıldan beri yerleşim olduğu bilinmektedir. Birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, tarihin en önemli olaylarına sahne olmuştur. İl topraklarının yarısından fazlası ormanlar ile kaplıdır.

Otele giderken Truva Atı'nı görmek bizi çok heyecanlandırmıştı. Eşyalarımızı bırakıp bu sefer ona yakından bakmaya gittik. " Bu yeni Truva Atı, bir tane de Eski Truva Atı" var. Çanakkale sürprizlerle dolu daha neler neler göreceksiniz, dedi babam. Haklıydı da neler görmedik ki? Çanakkale Türküsünden tanıdığımız Aynalı Çarşı, Çanakkale Deniz Müzesi, Çanakkale Arkeoloji Müzesi, Truva Antik Kenti, Kilitbahir Kalesi, Çimenlik Kalesi, Şehitlik, Gelibolu Yarımadası Milli Parkı...

Her yeri gezdik, gezdikçe Çanakkale'ye hayran kaldık. Tatilimiz bitmek üzereydi fakat hala gezmediğimiz yerler vardı. Babam Assos, Bozcaada, Gökçeada'ya gitmek için yazın yeniden geleceğimizi söyleyince mutluluktan havalara uçtuk. Son gün şehitliğe gittiğimizde hepimize bir suskunluk çöktü. Babam Çanakkale'de yaşanan mücadeleyi anlatmaya çalıştı ama çoğu zaman boğazı düğümlendi. 18 Mart Çanakkale Zaferi'nin yaşandığı ay burada olmak, şehitlerimizi ve Çanakkale'de yaşayanları anmak bizi tarif edilemez duygulara sürükledi.

Gezgin Aile adlı metinde milli değerlerden " Kültürel mirasa sahip çıkmak" adlı değer okuyuculara aktarılmıştır.

Bugün Bayram Erken Kalkın Çocuklar

Bayramların en çok nesini seversiniz? Kimisi lezzetli baklavalarına, incecik sarmalarına, lokum gibi kavurmasına bayılır. Bazısı yıl boyu hasret kaldığı sevdikleriyle bir arada olacağı için sever bayramları. Milli duygularla dolduğumuz ulusal bayramlarımız bazımız için çok daha özeldir. Milli bayramlarımız her sene aynı tarihlerde olsa da dini bayramlarımızın tarihi değişiyor. Kurban Bayramı bu sene eylül ayının başında. Ülkemizdeki ve tüm dünyadaki Müslümanlar her sene olduğu gibi bu sene de Kurban Bayramı'nı yardımlaşmanın, birlik ve beraberlik içinde olmanın coşkusuyla kutluyor.

Küslerin barıştığı, akrabaların ziyaret edilip yaşlıların ellerinin öpüldüğü, harçlıkların toplandığı, sofraların dolup taşıdığı bayramlar sadece ülkemize özgü değil. Dünyanın dört bir yanından her kültürden insanlar kendileri için özel olan günleri bayramlaştırarak geleneksel olarak her sene kutlarlar.

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara dini bayramlar tanıtılmış ve ‘‘ dini bayramlar’’ milli değeri aktarılmıştır.

Tablo 58. 7'Den 70'E Çocuk Dergisinde Yer Alan Milli Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 54'de araştırmanın üçüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Mavi Kırilangıç Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında yer verilen milli değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Milli Değerler	F
Vatan Sevgisi	1
Bayrak Sevgisi	
Cumhuriyete Önem	
Atatürk Sevgisi	3
Milli Bayramlar	2
Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak	
Dini Bayramlar	

7'den 70'e Çocuk Dergisi incelendiğinde Atatürk sevgisi, milli bayramlar ve vatan sevgisi değerlerinin işlendiği tespit edilmiştir. Bayrak sevgisi, Cumhuriyet'e önem, dini bayramlar, kültürel mirasa sahip çıkmak değerlerine ise incelenen sayılarda yer verilmediği ortaya çıkmıştır.

Tablo 59. Milli Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Milli Değerler
19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik Ve Spor Bayramımız Kutlu Olsun	Milli Bayramlar
23 Nisan Nasıl Çocuk Bayramı Oldu?	Vatan Sevgisi, Atatürk Sevgisi, Milli Bayramlar
Atatürk Ve Çocuk	Atatürk Sevgisi

Aşağıda aktarılan evrensel değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik Ve Spor Bayramımız Kutlu Olsun

“ Ben sporcunun zeki, çevik ve ahlaklı olmasını severim!”

Mustafa Kemal Atatürk

Yukarıda okuyucularla buluşan Atatürk'ün Sözleri köşesinde okuyuculara “ Milli bayramlar” değer aktarımı yapılmıştır.

23 Nisan Nasıl Çocuk Bayramı Oldu?

23 Nisan 1920!

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluş ve açılış günüdür!

Meclis daha sonraki yıllarda, o günün her yıl Ulusal Egemenlik Bayramı olarak kutlanmasına karar verir.

Karardan bir yıl sonra, 23 Nisan günü yaklaşırken, bütün Ankara, Egemenlik Bayramı'nı en güzel şekilde kutlamak için yoğun bir hazırlık içine girer. Kutlama hazırlıklarıyla ilgili olarak, herkes bir koşuşturma içindedir.

Koşuşturanların başında da, yeni kurulan Öğretmen Okulu Mezunları Derneği gelmektedir. Öğretmenler, kutlamaların coşku içinde geçmesi için, kız-erkek ayrımı yapmadan tüm öğrencilerin bir tören alanında buluşması gerektiğini düşünmektedir.

Bunun için o günkü Ziraat Okulu'nun yanındaki meydanı çam dallarıyla süsleyerek tüm erkek ve kız okullarında çağrı gönderip kutlamaya katılmalarını isterler.

Zamanın Ankara Valisi ve Eğitim Müdürü, öğretmenlerin bu kutlama çağırısından hiç hoşlanmaz. Okulları dolaşır kızlı erkekli bir kutlamanın yapılamayacağını, bu tür kutlamaya kimsenin katılmaması gerektiğini, katılacak öğretmenlerinde işte çıkarılacağını söylerler.

Karşılaştıkları bu tavır, öğretmen okulu mezunlarını çok üzer. Kendi aralarında toplanıp ne yapabileceklerini düşünürler. Sonunda, bu durumu Mustafa Kemal'e duyurmaya karar verirler.

Kutlamalara çok az bir zaman kaldığı için, Mustafa Kemal'e hep yakın olmuş bir kişide, Yunus Nadi'den yardım isterler.

Aracılık yapmayı kabul eden Yunus Nadi, hemen Atatürk'e gidip yaşananları olduğu gibi anlatır. Onu dinleyen Atatürk, kısa bir süre sustuktan sonra,

“ Öğretmen haklı”, der ve ekler:

“ Bu bayram bütün çocuklar tarafından kutlanmalı. Söyleyin, kutlamalara ben de katılacağım.”

Vali ve Eğitim Müdürü, Mustafa Kemal'in tavrını öğrenince, bütün okullara, kutlamalara katılmanın serbest olduğunu duyurmak zorunda kalır.

1921 yılının 23 Nisan günü, Ziraat Okulu'nun önündeki meydan, kız, erkek bütün öğrenciler tarafından doldurulur. Sevinç çığlıkları göklere yükselmektedir. Konuşmalar yapılır, şiirler okunur...

Kutlamalar coşkuyla devam ederken, Atatürk de alana gelir. Herkesi selamladıktan sonra, okunan şiirleri dinler. Sonunda kürsüye çıkıp kısa bir konuşma yapar. Konuşmasını,

“ Bu bayramın adı Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olsun, ” diyerek bitirir.

Ulusal Egemenlik Bayramı'yla, Çocuk Bayramı'nı birleştiren 23 Nisan kutlamaları, 1935'te çıkarılan Ulusal Bayramlar yasasıyla “23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı” adını almıştır.

İncelenen bu metinde okuyuculara “ vatan sevgisi, Atatürk sevgisi, milli bayramlar” değerleri aktarılmıştır.

4.2.4.Dördüncü Alt Amaca ilişkin bulgular

Tablo 60. Milliyet Çocuk Dergisinde Yer verilen Ahlaki Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 60'da araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Milliyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	2
Dostluk	1
Paylaşmak	
Tasarruf	
Dürüstlük	
Merhamet	3
İyilikseverlik	1
İşbirliği / Dayanışma	4
Misafirperverlik	
Nazik Olmak	
Temizlik	
Sağlık Yaşam	
Adalet	
Cömertlik	

Milliyet Çocuk Dergisi incelendiğinde ahlaki değerlerin birçoğunun işlenmediği tespit edilmiştir. İşlenen değerlerin ise tekrarı çok olmamıştır. Aktarılan değerler sırasıyla işbirliği/dayanışma, merhamet, aile birliğine önem verme, dostluk, iyilikseverlik değerleridir.

Tablo 61. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Pembe Serçenin Masalı / Korkuluk İle Yaralı Serçe	İyilikseverlik, Dostluk
Talihsiz Çocuk	Merhamet
Yoğurtçunun Çingırağı	Aile Birliğine Önem Verme, Dayanışma
Uçurtma	İş Birliği
Hırsız Karga	İş Birliği, Aile Birliğine Önem Verme
Fatma Ninenin İneği	Merhamet

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Hırsız Karga

Hacer'in annesi o gün çamaşır yıkayacaktı. Yıkayacak bütün çamaşırını sofaya dizdi. Çamaşır yıkamak için tüm köy halkı dere kenarına gitmekteydi. Hacer de o gün annesine yardım edecekti. Diğer işlerde olduğu gibi çamaşırda da yardımcı olacaktı. Kazanı, sabunu Hacer; odunları, çamaşırını annesi götürecekti. Anne kız yola çıktılar. Hacer ve ailesi yoksuldu. Annesi sabunu bile zor bulmuştu. Köy kadınlarına rezil olmamak için zor alabilmişti. Sabunun başına bir şey gelirse ortada kalacaklardı. Dere kenarına geldiklerinde diğer köy kadınları çoktan gelmişti bile. Herkes çamaşır yıkıyor, çocuklar gülip oynuyor, şarkı söylüyorlardı. Bir anda yanlarına bir karga geldi ve çamaşırın olduğu taşta kondu. Kimsenin fark etmediği bir anda taşın yanındaki sabunu kaptığı gibi havalandı.

...

Hırsız Karga adlı incelenen metinde okuyuculara “iş birliği, aile birliğine önem verme” ahlaki değerleri aktarılmıştır.

Tablo 62. Tercüman Çocuk Dergisinde Yer verilen Ahlaki Değerler Ve Frekans Değerleri

Tablo 62’de araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Tercüman Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	
Dostluk	1
Paylaşmak	
Tasarruf	
Dürüstlük	1
Merhamet	1
İyilikseverlik	1
İşbirliği / Dayanışma	2
Misafirperverlik	1
Nazik Olmak	1
Temizlik	
Sağlık Yaşam	
Adalet	1
Cömertlik	

Tercüman Çocuk Dergisi’nin incelenen 12 sayısında aktarılan değerler sırasıyla işbirliği/dayanışma, dostluk, dürüstlük, merhamet, iyilikseverlik, misafirperverlik, nazik olmak, adalet değerleridir. Aile birliğine önem verme, paylaşmak, tasarruf, temizlik, sağlıklı yaşam, cömertlik değerlerine ise incelenen sayılarda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 63. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Mıstık	İş Birliği
Nasreddin Hoca'dan Fıkralar	Nazik Olmak, iş birliği
Yaralı Kumru	İyilikseverlik
Biyonik Çocuk Topuz	İş Birliği
Onlar Da Büyüktü / Adalı Halil	Dürüstlük, Adil Olmak
Kafkaslarda Yiğit Yiğit Üstüne	Misafirperverlik
Kuşların Kanatları	Merhamet
Unutulmayan Dost	Dostluk

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Nasreddin Hoca'dan Fıkralar

Hoca eşeğine binmiş, dolu çuvalı da kendi sırtına vurmuş. Köylüler ‘hoca niçin çuvalı kendi sırtında taşıyorsun?’ Diye sorunca hoca: ‘Zavallı hayvan bütünü kahrımı çekiyor, beni taşıyor. Hem bineyim, hem de çuvalı ona yükleyeyim. Gönlüm razı olmadı, ondan çuvalı kendi sırtıma aldım’.

Nasreddin Hoca'nın fıkralarından yukarıda paylaşılan örnekte okuyuculara ‘nazik olmak ve işbirliği’ ahlaki değerleri aktarılmıştır.

Yaralı Kumru

Yaralı Kumru başını hafifçe kaldırdı. Gözleri kararmağa başlamıştı. Acıyla gugukladı. Bu duvarın üstünde daha fazla durursa, yağacak karın altında donup kalacaktı. Az önce korkunç bir mücadeleden kurtulmuştu. Şimdi de tabiatla, dondurucu soğukla mücadele ediyordu. Kanadından sızan kanlar, beyaz karın üzerinde birer karanfil gibi duruyordu.

...

Birden gözleri açıldı. Dört beş metre ilerisinde sıska bir kedi belirmişti. Kimildamadan gözlerini açık tutmaya çalışarak bekledi. Kedi bir an durakladı, şaşkınlıkla sevinç arasında bıyıklarını kaldırdı. Günlerden beri karın doyuracak bir

şey yememişti. Yaralı kumrunun üzerine atılmak için geriledi. Ama duyduğu ses olduğu yere mihladi.

“ Cıyaaakkk!”

Bu sessizliği yırtıcı çaylağın sesi bozmuştu. Kedi ve kumru başlarını havaya kaldırmışlardı. Çaylak kumruyu yakalamak için alçak iniş yapmıştı. Yaralı kumru kaderine razı olarak gözlerini kapadı ve aynı anda havalandığını hissetti. Ama hain pençe vücudunu, keskin gaga boğazını sıkıyordu. Yumuşak eller usul usul okşuyordu onu. Gözlerini araladı. Bir kız çocuğu gülümseyen ve acıyan gözlerle kendisine bakıyordu. İnsanın sevgi dolu bakışı idi bu. O zaman sevinçle ve teşekkürle gugukladı.

Aç kedi duvarın üstünde yavaş yavaş uzaklaşıyor, çaylak havada yükseliyordu. Az sonra lapa lapa kar, izleri örttü. (Burhan Cavit)

Yaralı Kumru adlı metinde okuyuculara ahlaki değerlerden “iyilikseverlik” değeri aktarılmıştır.

Onlarda Büyüktü / Adalı Halil

Adalı Halil 1870 yılında Edirne’de doğmuştur. Güreşteki ustalığı, gücü, başarısı bakımından Koca Yusuf’tan sonra gelen en ünlü pehlivanımızdır. Adalı halil bir gün Amerika’nın Şikago eyaletinde dünya şampiyonu olduğu söylenen bir güreşçi ile karşı karşıya gelir. Dünya şampiyonu Adalı Halil’i yenemeyeceğini anlayınca boks yapar gibi güreşmeye başlar. Minderden dışarı çıkar. Bunu gören Adalı Halil işe haksızlık karıştığı düşüncesiyle rakibini kolundan tutar mindere getirir. Ardından sert darbelerle yere düşürür. Bu sefer seyirciler kendi güreşçilerini savunmak için Adalı Halil’ e saldırmaya başlarlar. Adalı Halil polis gelene kadar kendisini korur. Daha sonra oradakilere “burası er meydanıdır, güreşçi sahtekâr, seyircide yufka yürekli olamaz” der.

...

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara “dürüstlük ve adil olmak” ahlaki değerleri aktarılmıştır.

Kafkaslarda Yiğit Yiğit Üstüne

O zaman ki Rusya'nın başkenti olan Petersburg'da, Çar'ın sarayında büyük bir ziyafet veriliyordu. Sofranın şeref konuğu Şeyh Şamil'di. Rusların elinde tutsaktı ama. Hatırlı bir misafir muamelesi görmekteydi. Yemek başlarken Rus Çarı Şeyh Şamil'e:

“ sizi soframın misafiri görmekle büyük bir şeref duyuyorum,” dedi. Şeyh Şamil: “ Ahh efendim asıl ben sizi soframda misafir etseydim büyük bir şeref duyardım” der.

...

Yukarıda incelenen metinde “ misafirperverlik” değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Kuşların Kanatları

Veli dede sigarasını tüttürerek çiçeklerin arasında dolaşırken gördü serçeyi. Ölmüştü. Başının bir yanı kan içindeydi. Yaşlı adam eğilip kahverengi tüylerini okşadı. Çocukluğunda sapanla kuş vurduğu günler geçti aklından. Annesi nasıl da kızardı. “ bu kuşlar senin rüyana girecek “derdi. Bu serçede taşla vurulmuş olmalı. Yürüdü... Bugün bir kuşun vurulduğunu unutmaya çalıştı. Olmadı. Biraz ötede yine bir kuşun vurulduğunu gördü. Kim bu kuşları öldürüyor diye düşünürken torunundan şüphelendi. Ali'nin yanına gittiğinde elinde bir sapanla kuşları vururken gördü. Torununa “kuşları sevmiyor musun neden onları öldürüyorsun? Bir daha onları öldürürsen bahçemize hiç gelmezler dedi”. Torunu kuşların tekrar bahçeye gelemeyeceğini duyunca üzüldü. Dedesi ölen kuşları gömmesini sonra da bahçeye kuşlar için yem ve su koymasını istedi. Ali dedesinin dediğini yaptı. Kuşları beklemeye başladı. Fakat günlerce kuş gelmedi. Bir gün büyük büyük kuşların geldiğini gördü. Dedesine onların ne tür olduğunu sordu. Gelen kuşlar martılardı. Ali serçeler, saka kuşları, Üsküdar kumrularının da gelmesini istiyordu. Dedesi : “denizlerin ortasından martılar geldiyse elbet diğerleri de gelecektir,” diyerek torununu teselli etti.

Kuşların Kanatları adlı metinde ahlaki değerlerden “merhamet” üzerinde durulmuştur.

Unutulmayan Dost

Zenginlerimizden biri İtalya'ya gidip bir otomobil fabrikasının müdürünü görmüş. Bir iş ziyareti olmakla beraber, yemişler, içmişler, gezmişler. Bir ara fabrika müdürü şakayla:

- *Türkiye'den bana ne getirdin? Türkler hediyeye vermeyi sever de, demiş.*

Türk: "Sana bir kayısı ağacı getirdim. O kadar lezzetli, kokulu ve hoş meyveler verir ki.

Müdür kahkahayı basmış: " Şakanın böylesini de görmedim. Nasreddin Hoca'nın torunu böyle olmalı..."

Bunun üzerine bizimki çekirdeği cebinden çıkarmış. "Bu kayısı çekirdeğinin içinde bir fabrika var ve bu fabrikayı çalıştırmak için çekirdeği bir balçığa gömmek yeterli, demiş".

...

Sohbet bittikten sonra ayağa kalkıp tokalaştılar. Bu iki insan düşünce dünyasında iki dost olmuştu. Hem de unutulmaz dostlardan...

Unutulmayan Dost adlı metin incelendiğinde okuyuculara "dostluk" adlı ahlaki metin aktarılmıştır.

Tablo 64. Türkiye Çocuk Dergisinde Yer verilen Ahlaki Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 64'de araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Türkiye Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	3
Dostluk	1
Paylaşmak	
Tasarruf	
Dürüstlük	1
Merhamet	6

İyilikseverlik	5
İşbirliği / Dayanışma	3
Misafirperverlik	
Nazik Olmak	
Temizlik	2
Sağlık Yaşam	4
Adalet	3
Cömertlik	

Türkiye Çocuk Dergisi'nin incelenen 12 sayısında ahlaki değerlerin oldukça çok aktarıldığı tespit edilmiştir. En çok yer verilen değer "merhamettir". Diğer değerler ise tekrar edilme sıklığına göre iyilikseverlik, sağlıklı yaşam, aile birliğine önem verme, adalet, işbirliği/dayanışma, temizlik, dostluk, dürüstlük değerleridir.

Tablo 65. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Eskiciyle Zengin	İyilikseverlik
Anne Babaların Köşesi / Çocukların Ruh Sağlığı	Sağlıklı Yaşam, Aile Birliğine Önem Verme
Mahallenin Dayısı	Dostluk, Merhamet
Sağlıklı Bademciklerimiz	Sağlıklı Yaşam, Temizlik
Fedakâr Kardeş	Merhamet
Üç Arkadaş	Adalet, Dürüstlük
Arslan Hasan	Merhamet, Adalet
Ateşler Arasında Ameliyat	Merhamet
Kimsesiz Çocuklar	Merhamet
Korkusuz Kaptan	İş Birliği
Mişon'un Bakkalı	Merhamet
Hükümdar Ve Kamışlar	İyilikseverlik
Allah'ın Adaleti	Adalet
Soğuk Alınlığı	Sağlıklı Yaşam
TV Seyreden Çocuklar Şişmanlıyor	Sağlıklı Yaşam

Yaman Çocuk / Casuslara Karşı	İyilikseverlik
İş Bölümü	İş Birliği
Hatıra Çiçeğim	Aile Birliğine Önem Verme
Öğretmenim Diyor ki	Temizlik
Güzel Geyik	Merhamet

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Mahallenin Dayısı

...

Güneş doğuyor, batıyor, aylar gelip geçiyor mevsimler değişiyordu da Sezgin değişmiyordu. Hep kavgacı... Hep kırıcı... Hep huysuz... Arkadaşları ondan bıkalı çok olmuştu. Sezgin büyükler arasında da konuşulmaya başlamıştı. Oğullarının böyle aşırı gitmesini anne ve babası da istemiyorlardı. Ne zaman bir yaramazlığını görseler, ne zaman bir kavgasını duysalar hemen ikaz ederler, ceza verirlerdi. Ama bunların hiçbiri Sezgin'in iyi huylu arkadaş sever olabilmelerini sağlamıyordu.

Erik ağaçlarının beyaz çiçeklerle donandığı, tabiatın uzun bir uykudan uyandığı bir gündü. Öğrenciler okullarından ellerinde çantalarıyla civil civil kaynaşarak evlerine dönerken bir bağırta koptu. Sezgin Yusuf'un boğazına yapışmıştı. Yusuf'un gözleri korkudan kocaman açılmıştı. Çünkü elinde bir de bıçak vardı. Sezgin:

"Korkma sana bir şey yapacak değilim. Ama beni bir daha annene şikâyet edersen ve senin annende benim anneme gelip şikâyet eder ve senin yüzünden ceza alırsam bunu kullanmak zorunda kalırım" dedi.

Bu olay mahallede çocuklar arasında kısa sürede duyuldu. Sezgin artık bıçak taşıyordu. Demek Sezgin bıçağına güveniyordu. Oyun kurmak için mahallenin meydanında toplandıkları bir gündü. Yarım saat kadar devam eden yağmur zemini epeyce ıslatmıştı. Bu yüzden futbol oynamaktan vazgeçtiler. Hangi oyunu oynayacaklarına bir türlü karar veremediler. En çok konuşan ve en çok fikir değiştiren yine Sezgin'di.

Her kafadan bir ses çıkıyor, ortalıkta anlaşılması mümkün olmayan bir gürültü doluyordu. Tam bu sırada çocukların tanımadığı bir ses duyuldu:

“ Hey delikanlı buraya gelsene!”

Bir polis memuru Sezgin’i çağırıyordu. Sezgin korkudan sap sarı kesilmişti. Kısa süren bir sessizlikten sonra kaçmaya başladı. Polis ise gülüyordu ‘benden korktu herhalde arkadaşınız’ diyerek. Polis o mahalleye yeni gelmiş ve kendisine ev arıyordu. Daha sonra çocuklara iyi oyunlar diyerek oradan ayrıldı. Polis gitti ama Sezgin’de gitmişti. Sezgin korkudan kaçmaya başlayınca ayağı kaymış ve belinde taşıdığı bıçağın üzerine düşmüştü. Sol tarafından şırıl şırıl kanlar akıyordu. Bağırmaya başladı : ‘ İmdaat, ölüyorum’.

Kendisini duysa duysa arkadaşları duyardı. Ama onlarda yardım etmek istemezlerdi çünkü hepsine çok çektirmişti. Sesin geldiği yere kulak kesilen arkadaşları tanıdık bir ses duymuşlardı ve yardım etmeseler olmazdı hemen sesin geldiği yere gittiklerinde şok geçirdiler. Oradan geçen bir araba ile arkadaşlarını hastaneye götürdüler.

...

Sezgin muayene edildikten sonra bir odaya alındı ve doktor arkadaşlarından kanı uyanların verip veremeyeceğini sordu. Aksi takdirde kan kaybından ölebilirdi. Çocukların hepsi birden veririz dediler. Yusuf ‘un, Oktay’ın, bir de Muzaffer’in kanı tutuyordu. Ve Sezgin’e kan verdiler. Aradan iki gün geçmişti Sezgin hala hastaneydi. Yavaş yavaş kendisini toparlamaya başlamıştı. Arkadaşları bir gün ziyaretine geldiler. Sezgin çok mahcup ve pişmandı. Arkadaşlarına:

“ Yanıma yaklaşın arkadaşlar. Hepinize sarılıp, yanaklarınızdan öpmek istiyorum... Sizler olmasaydınız şimdi bende olmayacaktım. Allah sizlerden razı olsun, bugüne kadar yaptıklarımı unuttur ve beni affederseniz iyileşmem yardımcı olursunuz.”
Derken bir yandan da ağlıyordu.

Arkadaşları da Sezgin’e hem sarılıyor hem de ağlıyorlardı. O günden sonra Sezgin mahallenin dayısı değil; mahallenin iyisi olmuştu.

Yukarıda incelenen metinde ‘dostluk ve merhamet’ ahlaki değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

İş Bölümü

İki çocuk bisikletle bir köye gidiyorlardı. Akşama doğru yolda birine rastlayıp köye olan uzaklığı sordular. Adam : ‘‘20 kilometre’’ dedi.

Çocuklardan biri:

‘‘ Eyvah!... Akşama imkânı yok köye varamayız.’’

Öteki kaygısız cevap verdi:

‘‘ Ne telaş ediyorsun arkadaşım. İki kişiyiz. 20 kilometreden adam başına 10 kilo metre düşer. Gün batmadan yetiştik demektir.’’

İş Bölümü adlı metinde okuyuculara ahlaki değerlerden ‘‘ İş bölümü’’ aktarılmıştır.

Öğretmenim Diyor ki

Allahu Teâla ‘‘ Temiz olanları severim’’ buyurur. Evlerimiz, halılar, döşemeler, çamaşırlar, yemekler hep temiz olmalıdır. Temiz olursa mikrop da savaşmaz, hastalık da olmaz.

Peygamberimiz Muhammed (S.A.V.) ‘e Bizanslılar bir elçi göndermişti. Bu elçi doktor idi. Ve ‘‘İmparator beni size hizmet için gönderdi. Hastalarınıza bedava bakacağım.’’ Bu elçiye bir ev verdiler. Yiyecek, içecek getirdiler. Günler, aylar geçer. Bir hasta gelmez. Utanarak peygamberimize gelir der ki: ‘‘ Buraya size hizmet etmeye geldim. Bugüne kadar hiç hasta gelmedi. Boş oturdum. Artık gideyim ‘‘ diye izin isteyince; Peygamberimiz buyurdu ki:

‘‘ Sen bilirsin. Eğer daha kalırsan misafire hizmet etmek, ona ikram etmek Müslümanların vazifesidir. Gidersen de uğurlar olsun. Yalnız şunu bil ki burada senelerce kalsan da sana kimse gelmez. Çünkü eshabım hasta olmaz. Eshabım temizliğe çok dikkat eder. Acıkmadıkça bir şey yemez, sofradan doymadan önce kalkar. ...

Yukarıda incelenen metinde ahlaki değerlerden ‘‘ temizlik’’ değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Üç Arkadaş

Cook eskiden üç arkadaş vardı. Biri kel, biri kör, biri de uyuz idi. Allah bunları imtihan etmek istedi. Bir meleği vazifelendirdi. Melek önce uyuzun yanına geldi.

“ Hayatta en çok ne istersin?... ” diye sordu.

“ Ne olacak güzel bir deri. Herkesi iğrendirmekten bıktım. ” Dedi.

Melek onu eliyle okşadı. Allah'ın izniyle hemen vücudu temizlendi. Melek tekrar sordu:

“Peki, dünyada en çok hangi hayvanı seviyorsun?”

“ Deve ” demiş.

Melek ona gebe bir deve vermiş. “ Allah bereketli kılsın ” diye dua eder ve kaybolur.

Sonra Kel'in yanına gelir ve : “En çok arzu ettiğin şey nedir?” diye sorar.

“ Güzel saçlar!” diyen kelin başını okşar. Kel güzel saçlara kavuşur. Şaşkın şaşkın saçlarına bakarken: “ Peki en çok hangi hayvana sahip olmak istersin?”

“ İneğim olsun isterdim. ” Melek ona da gebe bir inek hediye eder ve oradan ayrılır.

Sonra Kör'ün yanına gelir ve ne istediğini sorar.

Kör: “Görmekten daha güzel ne olabilir ki” dedi. Melek gözlerini okşadı ve Kör'ün gözleri açıldı. Teşekkür etmeye bile fırsat vermeden Melek gebe bir koyun hediye edip oradan ayrıldı.

Her üçünün hayvanları yavruladı. Sürü sahibi oldular. Fakirlikten çıkıp, hastalıklarını terk edip yeni hayatlarının tadını çıkarmaya başladılar. Melek günlerden bir gün kılık değiştirip üç arkadaşın yanına gelir. Önce Uyuzun yanına vardı:

“ Fakir bir insanım, yolda kaldım. Bana bir tane devecik verirsen yolumu tamamlayabilirim. Ne olur, rica ederim ” der. Uyuz bu duruma kızar ve:

“ Sana gelinceye kadar verilecek çok yer var!” diye çıkıştı.

Melek : “ Ben seni tanır gibi oldum. Sen uyuz ve fakir bir adamdın. Allah sana yardım etti, zenginleştirdi. “ deyinde Uyuz daha da kızar:

“ Bu develer bana babamdan kaldı. Haydi, işine diye bağırır. ”

“ Eğer yalan söylüyorsan; Allah seni eski haline getirsin ” diyen Melek sonra Kel'i buldu. Ona da aynı şeyleri söyledi ve gitti.

Daha sonra Kör adamın yanına gitti. Melek:

“Yolcu ve fakirim... Allahtan sonra, ancak senin yardımınla yolculuğumu tamamlayacağım. Bana bir tanecik koyun verebilir misin?” diye sordu.

Adam içini çekti ve:

“ Ey yolcu ben fakir ve kör bir insandım. Cenab –ı hak gözlerimi açtı. Üstelik birçok nimetlerle mükâfatlandırdı. Onun verdiği koyunlardan istediğini alabilirsin. Çünkü koyunlar zaten benim değil, Allahın’dır.”

Bu cevap üzerine Melek:

“ Ey iyi kalpli insan! Bütün malın senin olsun. Allah sizleri mallarınızdan dolayı imtihan etti, imtihanı yalnız sen kazandın. Nankörlük eden arkadaşların ise eski hallerine döndüler...” deyip kayboldu.

Üç Arkadaş adlı incelenen metinde “adalet, dürüstlük” ahlaki değerleri üzerinde durulmuştur.

Anne Babaların Köşesi / Çocukların Ruh Sağlığı

Günümüzün anne ve babaları çocukların yetiştirilmesinde tedirgin görünüyorlar. Sevgili okuyucularımız anne baba olmak insan hayatının en önemli merhalelerinden biridir. Sağlıklı ve başarılı çocuk yetiştirmenin ana babaya sağladığı mutluluk sözle anlatılmaz. Her ebeveyn çocuğunu kendine, ailesine, milletine faydalı bir insan olarak görmek ister. Kendi hayatlarında iyi kabul ettikleri davranışları, çocuklarına da vermek isterler. ... Konun ehemmiyetini belirtmek için bir çocuğun anne ve babasına yazdığı bir mektubu bulacaksınız:

Sevgili Anneciğim ve Babacığim,

Bütün duygu ve düşüncelerimi dile getirebilseydim sizlere şunları söylemek isterdim: Sürekli bir büyüme ve değişme içindeyim. Sizin çocuğunuz da olsam sizden ayrı bir şahsiyet oluyorum. Beni anlamaya ve tanımaya çalışın.

Tecrübelerle öğrenirim. Bana ayak uydurmada güçlük çekebilirsiniz. Meşgalelerimde, oyunda ve arkadaşlıkta bana serbestlik tanıyın. Beni her yerde koruyup, aşırı gözetip ‘yapamazsın, çocuksun’ diye azarlamayın. Bana yanılma payı bırakın. Davranışlarımın sonucunu kendim görürsem daha iyi öğrenirim.

Kendi işimi kendimin görmesine beni alıştırmın. Büyüdüğümü başka türlü nasıl anlarım?

Büyüme yi çok istiyorsam da ara sıra yaşımdan küçük davranmaktan kendimi alamıyorum. Bunu önemsemeyin. Ama siz de beni şımartmayın. Sonra hep çocuk kalmak isterim.

Ebeveynler için tasarlanmış, çocuk eğitimi ile ilgili bilgilerin paylaşıldığı bu bölümde okuyuculara “sağlıklı yaşam, aile birliğine önem verme” ahlaki değerleri aktarılmıştır.

Tablo 66. Hürriyet Çocuk Dergisinde Yer verilen Ahlaki Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 66’da araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 1970-1983 yılları arasında yayımlanan Hürriyet Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	3
Dostluk	
Paylaşmak	
Tasarruf	
Dürüstlük	
Merhamet	
İyilikseverlik	
İşbirliği / Dayanışma	
Misafirperverlik	
Nazik Olmak	2
Temizlik	
Sağlık Yaşam	1
Adalet	1
Cömertlik	

Hürriyet Çocuk Dergisi incelendiğinde yayımlanan 12 sayıda 4 tane ahlaki değere yer verildiği görülmüştür. Bu değerler verilme sıklığına göre sırasıyla aile birliğine önem

verme, misafirperverlik, sağlıklı yaşam, adalet değerleridir. Cömertlik, temizlik, misafirperverlik, işbirliği/dayanışma, iyilikseverlik, merhamet, dürüstlük, tasarruf, paylaşmak, dostluk değerlerinin işlenmedi tespit edilmiştir.

Tablo 67. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Adile Teyze Sizlerle	Nazik Olmak, Sağlıklı Beslenme, Aile Birliğine Önem Verme
Figen'cik	Nazik Olmak, Aile Birliği
Nasreddin Hoca / Adam Isitan Kandil Kazanı da Kaynatır	Adalet
Ailemiz	Aile Birliğine Önem Verme

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Nasreddin Hoca / Mum Ateşiyle Pişen Yemek

Bir gün Nasreddin Hoca ve arkadaşları iddiaya tutuşmuşlar. Eğer Hoca karanlık ve soğuk bir gecede, sabaha kadar köy meydanında bekleyebilirse arkadaşları ona güzel bir ziyafet çekecekmiş. Şayet bunu beceremezse o, arkadaşlarına ziyafet çekecek. Kararlaştırılan gün Hoca meydanın ortasında, sabaha kadar tir, tir titreyerek beklemiş. Sonra yanına gelenlere:

- Tamam demiş. İddiayı kazandım.

- Ne oldu ne yaptın demişler.

- Bekledim sabaha kadar demiş.

- Hayır demişler. Sen uzaktaki bir mum ışığı ile ısınmışsın. İddiayı kaybettin! Ziyafetimizi hazırla. Hoca çaresiz kabul etmiş. Ziyafet vakti kocaman bir kazanın altına minicik bir mum koymuş. Güya yemek pişirecek.

- Ne yapıyorsun? Demişler. Kıs, kıs gülerek cevap vermiş:

- Bu mum sığağıyla size yemek pişireceğim arkadaşlar. Uzaktaki bir mum ışığıyla ben nasıl ısındysam, bu kazandaki yemek de öyle pişecek!

Yukarıda incelenen fıkra okuyuculara ‘adalet’ ahlaki değeri aktarılmıştır.

Adile Teyze Sizlerle

Sevgili yavrularım, canım kuzucuklarım:

Nasılsınız? Hepiniz çok iyisiniz değil mi? Bende iyiyim teşekkür ederim. Adana ‘dan bana mektup gönderen kardeşiniz Sumru, ‘ Adile teyzeciğim ben hiç doymak bilmiyorum.’ Diyor. ‘ Arkadaşlarım bana obur Sumru adını taktılar. Bu ad hiç hoşuma gitmiyor. Obur olmaktan kurtulmak için ne yapmalıyım?’

Canım Sumru’cuğum arkadaşlarının sana obur demelerinden yakınıyorsun. Ama doğrusunu istersen senin gibi pek çok kardeşine de durmadan bir şey atıştırmaktan zevk aldığını biliyorum. Ne zamandır kardeşlerini de uyarmak istiyordum. Sumru’cuğum yemeklerden önce vakitli vakitsiz öteberi yemekten vazgeçmelisin. Sadece sana değil, bu alışkanlığı edinen bütün kardeşlerinin hepsine sesleniyorum. Yemeklerden önce meyve, şeker, dondurma, bisküvi gibi şeyleri sakın yemeyin.

Sumru’nun bu mektubundan sonra İzmir’den gelen mektuptan söz etmek istiyorum. Bu mektubu gönderende Neşe adında bir kardeşinizin annesi. ‘ Siz çocuklarımla Adile Teyzesisiniz. Çocuklarımla ilgili bir konuda size akıl danışmak istiyorum. İki kızım var ikisine de sofrada yemek yedirmek büyük bir dert oluyor. Onların bu durumuna çok üzülüyorum.’

Aman canlarım ben bu sözleri hiç duymamış olayım. Sakın sofrada önünüze konan yemekleri yememezlik etmeyin. Sizler güzel güzel yemeklerinizi yiyin. Sizler ne kadar iyi beslenirseniz o kadar çabuk büyürsünüz ve sağlıklı olursunuz.’

Haftaya buluşmak üzere...

Adile Teyze her sayıda çocuklarla sohbet ettiği köşesinde incelenen bölümde ahlaki değerlerden ‘nazik olmak, sağlıklı beslenme, aile birliğine önem verme’ değerlerini okuyuculara aktarmıştır.

Ailemiz

Annemiz, babamız, hepimiz

Küçük bir aileyiz

Kavga yok aramızda

Biz dostluk besleriz

Anne evi temizler,

Baba işine gider,

Dostlukla besleniriz,

Biz küçük bir aileyiz... (Kerem BİL)

Ailemiz adlı incelenen metinde “aile birliğine önem verme” değeri üzerinde durulmuştur.

Tablo 68. Bilge Çocuk Dergisinde Yer verilen Ahlaki Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 68’de araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Bilge Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	
Dostluk	3
Paylaşmak	
Tasarruf	1
Dürüstlük	5
Merhamet	
İyilikseverlik	12
İşbirliği / Dayanışma	3
Misafirperverlik	
Nazik Olmak	2
Temizlik	1
Sağlık Yaşam	
Adalet	
Cömertlik	

Bilge Çocuk Dergisi incelendiğinde yayımlanan 12 sayıda en çok yer verilen ahlaki değer ‘iyilikseverlik’ değeridir. Diğer aktarılan değerler ise dürüstlük, dostluk, işbirliği/dayanışma, nazik olmak, tasarruf, temizlik değerleridir. Aile birliğine önem verme, paylaşmak, merhamet, misafirperverlik, sağlıklı yaşam, adalet, cömertlik değerleri incelenen sayılarda işlenmediği tespit edilmiştir.

Tablo 69. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Böcekistan	Dostluk, Dürüstlük
Nasreddin Hoca / Doğuran Kazan	Dürüstlük
Afacanlar Sınıfı	Dayanışma, Dürüstlük, İş Birliği, Dostluk
İyilik Dükkânı	İyilikseverlik
Günün Şampiyonu	Dostluk, Dayanışma, Dürüstlük
Nasreddin Hoca / Niçin Ters Bindin Eşeğe	Nazik Olmak
Dağdaki Aç Kurtları Doyurma Vakti	İyilikseverlik
Peygamberimiz (SAV) Arkadaşlarına Nasıl Şaka Yapar?	Nazik Olmak
Suyu Arıtalım	Temizlik
Sulama Sistemli Saksı Yapalım	Tasarruf

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Nasreddin Hoca / Niçin Ters Bindin Eşeğe

Sevdim ırmağı dağı denizi

Sevdim insanlar hepinizi

Kardeşim gibi

Çocuklar gibi

*Sizde merak ediyorsunuz belki
Niçin eşeğe ters bindiğimi!*

*Doğru binsem
Nezakete sığmazdı bu
Arkamda kalırdınız
Siz önde gidince de
O da size yakışmazdı
Ben kalırdım arkada
Her an görebilmek için sizi
Yüz yüze gitmek*

*Sizce de
En iyisi değil mi?*

Nasreddin Hoca'nın fıkralarından bir örneğin incelendiği bu bölümde "nazik olmak" ahlaki değeri üzerinde durulmuştur.

Sulama Sistemli Saksı Yapalım

Arkadaşlar evimizde boş plastik şişe var mı? Onu atmadan değerlendirebilir işe yarar bir saksı yapabiliriz. Unutmayın, dönüştürebildiğimiz hiçbir şey çöp değildir. Tek yapmamız gereken aşağıdaki adımları takip etmek.

Malzemeler: 1 plastik şişe, makas, maket bıçağı, toprak, çiçek fidesi, cetvel, marker kalem

Önce şişeyi cetvel ile ölçerek tabanından itibaren 12 cm'yi marker kalem ile işaretleyelim.

İşaretlediğimiz yerden bıçak ile bir delik açıp makas ile şişeyi keselim. Bu işte bir büyüğümüzden yardım alabiliriz.

Yine bir büyüğümüzden yardım alarak bıçak ile şişenin üst kısmına üç adet, kapağına bir adet delik açalım.

Şişenin üst kısmını ters çevirip içine bitki toprağı koyalım. Sonra fidemizi dikip can suyu verelim. Bu işlemler sırasında şişenin kapağı kapalı olmalı.

Şişenin alt kısmına 3 cm su koyalım. Şişenin üst kısmını alt kısmına geçirelim. Su miktarı, en az kapak seviyesinde olmalı.

Saksımız hazır, güneşli bir yere koyabiliriz. Zaman zaman saksının zeminindeki suyu kontrol etmeyi unutmayalım.

Yukarıda okuyucularla paylaşılan bu metinde ‘tasarruf’ ahlaki değeri vurgulanmıştır.

Suyu Arıtalım

Arkadaşlar suyun nasıl arıtıldığını ve geri dönüştürüldüğünü merak ettiniz mi? Biz sizler için bu süreci anlatan bir geri dönüşüm deneyi hazırladık. Tek yapmamız gereken aşağıdaki adımları takip etmek.

Malzemeler: 1 adet normal boy su bardağı

1 adet farklı boyda su bardağı

1 adet plastik tas

1 adet kaşık

Bir miktar toprak

1 bardak su

Havlü Peçete

İlk olarak normal boydaki su bardağına bir miktar toprak koyup üzerine su ekliyoruz.

Bu bardağı plastik tası ters çevirerek üzerine koyuyoruz.

Kâğıt havludan bir parça koparıp ince uzun bir şekilde katlıyoruz.

Katladığımız kâğıt havlunun bir ucunu topraklı bardaktaki suyun içine diğer ucunu farklı boydaki bardağın içine koyup gözlemeye başlıyoruz. Kısa bir zaman sonra peçeteden geçen su temiz bardağa damlayarak akmaya başlayacaktır.

Yaklaşık 30 dk. Sonra temiz bardağın içine su, süzölmüş olarak geçecektir.

Yukarıda okuyucularla paylaşılan metinde ‘temizlik’ ahlaki değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Afacanlar Sınıfı

“İngilizce tablosu harika olmuş Zeliş! Hayricim besinler kartı için sana güvenebileceğimi biliyordum. Mükemmel sınıf panosu olacak! Geriye tek bir şey kaldı...

Büşra en önemlisi seninkiydi, çarpım tablosu hazırlayacaktın. Yaptın mı? Nerede? Bakalım hadi?”

Büşra : “ Ayy dün heyecandan çarpım tablosunu unuttum, bende onun yerine çok güzel bir inek resmi hazırladım!”

“ Büşra kafayı mı yedin acaba? İnek resmini niye asalım panoya! İnternette baksaydın bari madem ezbere bilmiyorsun!!! Tabii düşünemezsin! Çünkü şaşkınsın! Şakının tekisin de ondan!!!”

Büşra : “ ÜÜÜHHÜÜ HÜÜ!!

Öğretmenim zamanınız varsa bir şey sorabilir miyim?”

Öğretmen: “ Evet kızım?”

Büşra: “ Ben şaşkın mıyım?”

Öğretmen : “ Ne? Tabii ki değilsin! O nasıl söz? Her zaman derslerde çok başarılı olmayabilirsin... Ama hatırlasana? Bir derste tahtaya çıkıp kümeler konusunu anlatmıştın, hem de çok iyi! Adeta öğretmen gibi anlatmıştın! Hatırladın mı?”

Büşra: “ Evet ama ben onu Türkçe dersi konusu sanıp öyle çalışmıştım.”

Öğretmen: “ Hay Allah öyle miydi?”

Büşra : “ Daha okulda ne öğretiliyor onu bile şaşıyorum. Dört işlemi içinde dört olan işlemler sanmıştım! Beden eğitimi dersine de organlarımız ünitesini çalışıp gelmiştim!!!

Neyse öğretmenim. Şaşkın olduğumu kabullensem iyi olacak galiba...

Harika! Şimdi de kapı bozuldu. Girerken ittim açılmıştı, şimdi itince açılmıyor!”

Öğretmen: “ Büşracım eğer içeri girerken kapıyı ittiysen dışarı çıkarken kapıyı çekmen gerekir. Akıl etmesi çok da zor değil!”

Büşra : “ ÜÜHÜÜÜHÜÜÜÜ!!! Bunu bile akıl edemiyorum!!!”

Öğretmen: “ Ahh! Ne dedim ben!!!”

(Akşam evde)

Anne : “ Kızım durgunsun? Noldu?”

Büşra: “ Anne ben şaşkın mıyım?”

Anne : “ AH HAHAH HAH HAH! Tabi ki hayır. Canım kızım her çocuk aynı değildir, olamaz da. Doğal olarak sen de diğer çocuklardan biraz farklı davranabiliyorsın. Ama biz seni çok seviyoruz.

Bir keresinde yemek tabağını kafana geçirmiştin. Bir hafta uğraşmıştık yapmamayı öğren diye. Yani evet bazen normal çocuklardan biraz daha farklı olabilirsin fakat...

Bu çok da kötü bir durum değil. Yıllar önce “ Kitaplar Faydalıdır” diye evdeki kitapları yemeye çalıştın ama bu da bir şey kanıtlamaz tabii... 2 yaşında kendini ördek sanıyordun bir de...

Ama bunların hiçbiri demek değil ki sen...”

Büşra : “ ÜHÜHÜÜ yeter tamam!!!”

...

(Sabah)

Anne: “ Güle güle kızım.”

Büşra: “ Şaşkın kızım diyecektin herhalde!!!”

Öğretmen: “ Büşra hadi sınıfa ders başlıyor.”

Büşra: “ Kapıyı açın da gireyim öğretmenim! Şaşkın olduğum için kapıları açamıyorum, biliyorsunuz!”

Öğretmen: “ Harika bir pano yapmışınız çocuklar! Elinize sağlık... Ama Mete bir şey eksik galiba. Çarpım tablosu yok burda? Neden koymadınız?”

Mete : “ Öğretmenim, biz düşündük ve dedik ki herkes çarpım tablosu koyuyor. Çok sıkıcı değil mi sizce de? O yüzden biz de bizi diğer sınıflardan ayıran özel bir şey koymak istedik. Ve ...

Büşra'nın yaptığı bu inek resmini çok beğendik. Bunu asmaya karar verdik."

Öğretmen: " Müthiş bir fikir! Hemen asalım bunu.

Evet ... Şimdi kitaplarınız açın. Nerede kalmıştık? "

O sırada Büşra'nın kitabının altında bir not kâğıt çıkar. Kâğıtta " ÖZÜR DİLERİM. (METE) yazmaktadır.

Afacanlar Sınıfı adlı çizgi dizide incelenen bu sayıda "dayanışma, dürüstlük, iş birliği, dostluk" ahlaki değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

Tablo 70. Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinde Yer verilen Ahlaki Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 70'de araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	1
Dostluk	2
Paylaşmak	
Tasarruf	5
Dürüstlük	1
Merhamet	1
İyilikseverlik	5
İşbirliği / Dayanışma	2
Misafirperverlik	
Nazik Olmak	2
Temizlik	6
Sağlık Yaşam	4
Adalet	
Cömertlik	1

12 sayılı incelenen Mavi Kırangıç Çocuk Dergisine bakıldığında ahlaki değerlere yayımlanan sayılarda yer verildiği görülmektedir. En çok aktarılan değer “temizlik” değeridir. Diğer işlenen değerler sırasıyla iyilikseverlik, tasarruf, sağlıklı yaşam, dostluk, işbirliği/dayanışma, nazik olmak, cömertlik, merhamet, dürüstlüktür. Paylaşmak, adalet, misafirperverlik değerlerine ise incelenen sayılarda yer verilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 71. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Enerji Tasarrufu Haftası	Tasarruf
Nezleden Nasıl Korunabiliriz?	Temizlik, Sağlık Yaşam
Gül Ninenin Hikâyeleri	Nazik Olmak
Doğa Ve Çevremiz / Çöpleri Ayrıştırmayı Biliyor Muyuz?	Temizlik
Yeşilcan'ın Maceraları	İşbirliği,
Doğa Ve Çevremiz / Denizlerimizi Ve Sularımızı Koruyalım	Temizlik
Doğa Ve Çevremiz	Tasarruf
Önce Sağlık: Dikkatli Olalım, Meyve Ve Sebzeleri Yıkayalım	Sağlıklı Yaşam, Temizlik
Zaman Sevdiklerimizle Değerlenir	Aile Birliğine Önem Verme
Saklı Hazine	Aile Birliğine Önem Verme
Doğa Ve Çevremiz / Mahallemizi Evimiz Gibi Temiz Tutalım	Temizlik
Yeşilcan'ın Maceraları / İsraf Etme Mutlu Ol	Tasarruf
Tutumlu Ol Kazanan Sen Ol	Tasarruf
Mavi Bisiklet Vazgeçilebilir mi?	Tasarruf
Yeşilcan'ın Maceraları / Arkadaşlarla Oyun Daha Eğlenceli	İşbirliği, Dostluk
İyilik Bize Çok Yakışır	İyilikseverlik, Cömertlik, Merhamet
Bir Gül Nine Hikâyesi: Güvercin İle Karınca	İyilikseverlik

Yeşilcan'ın Maceraları / Okul Bize Bilgi Dostluk

Ve Beceri Kazandırır

Önce Sağlık

Sağlıklı Yaşam, Temizlik

Yeşilcan'ın Maceraları / Sağlıklı Beslen, Sağlıklı Yaşam

Oyunlarda İyi Ol

Kırılan Çerçeve

Dürüstlük

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Yeşilcan'ın Maceraları / Arkadaşlarla Oyun Daha Eğlenceli

Efe koşarak eve gitmektedir. Arkadaşları:

“Yemek yedikten sonra parkta buluşalım” diye bağırlar arkasından.

Efe : “ Ben gelmeyeceğim, uçak oyunumu oynamam lazım.”

Ece : “ Bilgisayarda çok vakit geçiriyor, bu işe el atmamız gerek.”

Yeşilcan : “ Benim bir fikrim var!”

Efe odasında oyun oynamaktadır.

Efe : “ Off yine kaybettim. AAA bu da ne böyle?”

“ Uçmayı öğrenmek istiyorsan ipuçlarını takip et. İlk ipucu: Kapının dışında eğlence var! (İmza: Yeşilcan Ve Ece)”

Efe'nin merakı artar. Uçmayı öğrenmeli ve böylelikle oyunda başarılı olmalıdır. Kapıya çıkar. Bir mesaj daha...

“ İyi gidiyorsun. İkinci ipucun: Kapıdan geçtin, kendine bir yol seçtin.”

Yolun ortasında bir kâğıt daha bulur.

“Uçmak için yolun sonunu görmelisin.”

Efe : “ Bu yol parka gidiyor, demek ki parkta bir uçak var.”

Efe parka gelir. Parkta Yeşilcan ve Ece, uçan sandalyeye binmişlerdir ve güle oynaya eğleniyorlardır.

Efe : “ Bende uçmak istiyorum.”

Hep birlikte güle oynaya eğlenirler.

Yeşilcan : ‘‘ Bilgisayarımızı, tabletimizi sürekli değil, ölçülü bir şekilde kullanmalıyız. Emin olun arkadaşlarımızla oyun oynamak daha keyifli!’’

Yukarıda Yeşilcan’ın maceralarının paylaşıldığı metinde ‘‘iş birliği’’ ahlaki değeri üzerinde durulmuştur.

İyilik Bize Çok Yakıştır

İyi yürekli insanlar yaşadığı için ‘‘ Dünyada yaşam var’’ deniliyor. Güzel insan olmak isteyenlere ‘‘ iyilik ‘‘ isimli elbise çok yakıştırıyor. İyi bir insan yardımseverdir. Nerede bir ihtiyaç sahibi görse, bölüşür sahip olduğu neyi varsa. Paylaşmanın çoğalmaktan olduğunu bilir.

İyi bir insan cömerttir. Sevgisini, emeğini paylaşır insanlarla, hayvanlarla, doğayla. Gülümser herkese, neşesini paylaşır.

İyi bir insan merhametlidir. Elinden tutar düşenin, ayağa kaldırır. Gözyaşını siler ağlayanın. Yüreğindeki güzellik yeryüzünü aydınlatır. İyi bir insan karşılık beklemeden mükâfatını alır. Kalbinin derinliklerinde iyilik okyanusu vardır. İnciler gibi iyilikler saklıdır içinde. Kendiliğinden saçılırlar yeryüzüne. Hiç karşılık bekleme de mükâfatını alır mutlaka er ya da geç günün birinde.

İyi bir insan kötülükten de uzak durur. Sözleriyle ya da hareketleriyle kimseyi incitmemeye gayret eder. Bilir ki: kötülükten uzak durmak da bir iyiliktir.

Yukarıda incelenen metinde ahlaki değerlerden ‘‘iyilikseverlik, cömertlik, merhamet’’ okuyuculara aktarılmıştır.

Önce Meyve ve Sebzeleri Yıkayalım

Meyve ve sebzeleri çok seviyor ve yiyoruz öyle değil mi? Çünkü hem sağlıklılar hem de çok lezzetliler. Ama bunları ymeden önce iyice temizleyebiliyor muyuz? Çünkü meyve ve sebzeleri üstünde taş, toprak, tarımsal ilaç kalıntıları olabilir. Peki, bunları nasıl temizleyeceğiz? Haydi, hep birlikte öğrenelim!

Çilek, yaban mersini, böğürtlen bu meyveler orman meyveleridir. Bu yüzden bunları temizlerken ovuşturmamalı, soğuk suyun altında bir süre bekletmeliyiz. Kıvrıkcık, marul, lahan, ıspanak gibi sebzeler yeşil yapraklı sebzeler olarak bilinirler. Bunları

temizlerken yaprakları bir bütün halinde birbirinden ayırmalı, sirkeli suda bir süre bekletip, durulamalıyız. Kavun, karpuz, muz, mandalina gibi meyveler kabuklular sınıfına girer. Bunlar soyularak yenildiği için kabukları suyla yıkamalıyız yoksa kirler meyveye geçebilir. Elma, ayva, armut, biber gibi kabuksuzları iyice suyla yıkamalı ve kurulayarak yemeliyiz.

Yukarıda incelenen metinde ‘‘sağlıklı yaşam ve temizlik’’ ahlaki değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

Gül Nine Hikâyeleri / Saklı Hazine

Gül nine tabletini kullanmayı bir hayli öğrenmişti. Hiç beklenmedik anlarda tabletini çantasından çıkarıp, fotoğraf çekiyordu. Can bu duruma içten içe seviniyor gibiydi. Ne güzel işte! Ninesi de tablet kullanmaya alıştığına göre o da dilediği kadar tablette vakit geçirebilirdi.

...

Pazar günü Can, ninesine gitti. Kafası oyunlarla o denli meşguldü ki kahvaltıda doğru dürüst sohbet bile etmediler. Can tabletini alıp en sevdiği oyuna adeta gömüldü. Arada sırada heyecanla yüksek sesle bağıırıyordu:

‘‘ Oley kazandım!’’

‘‘ Yaşasın zengin oldum! On milyon üç yüz seksen bin yedi yüz otuz altı tane altınım var!’’

‘‘ Kimse geçemez beni!’’

‘‘ Ha! Ha! Ha! En yüksek puanı aldım yine. Birinci benim. ’’

‘‘ Altınlarım var altınlarım, var mı beni geçebilecek biri?’’

‘‘ Evet, var’’ dedi Gül Nine. Daha fazla dayanamayarak. ‘‘ Senden daha varlıklıyım. Hem de öyle sanal değil! Gerçek hazinelerim var benim.’’

Can şaşırıp kaldı. Ninesinden böyle bir cevap beklemiyordu hiç. Ne demekti şimdi bu? Demek ninesinin hazineleri vardı. Tableti elinden bıraktı, merakla fırladı koltuktan.

‘‘ Ne? Nerede? Nasıl yani nineciğim? Sen gizli bir harita mı buldun?’’

‘‘ Yoksa paşa dedenden miras mı kaldı?’’

Gül Nine kakkahalara boğuldu.

“Aaa benim Tekno- Torunum! Çok mu merak ettin benim hazinelerimi?”

“Tabii ki nineciğim nasıl merak etmem?”

“Pekala, öyleyse merakını gidereyim” diyerek cebinden iki tane anahtarı çıkardı. Salonun köşesindeki oyma süslemelerle bezeli ceviz sandığa yöneldi. Can ‘ın kalbi giderek hızlı atmaya başlıyordu.

“Gel bakalım Can, hazinelerin kapağını sen aç!”

Can ‘ın gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Albümlere baktı. Üzerlerindeki yazıları okudu: “Ailem, dostlarım, torunlarım, Karadeniz Gezisi, Umre Seyahati...”

Can “Ninem ne kadarda zeki! Demek hazinelerini albümlere gizlemiş. Üstelik kod adları da vermiş” diye geçirdi. Albümlerin kapağını açtığında hayatının şaşkınlığını yaşadı. O da ne? Albümlerde fotoğraflar vardı. Soru soran gözlerle baktı ninesine.

Gül Nine hem gülümseyen hem de düşünceli bir ifadeyle:

“İşte bu fotoğraflar benim hazinelerim. Değer verdiğim insanlarla geçirdiğim zamanları tespit eden fotoğraf kareleri. Gerçek hazine, insanın sevdikleriyle birlikte olduğu anlardır.”

“Ama, ama Nineciğim ... Ben, ailemi de, arkadaşlarımı da çok seviyorum. Onlarla vakit geçirmeyi de. Neden böyle dedin ki şimdi?”

Gül Nine tabletini çıkardı. Fotoğraflar bölümünü açıp, tek tek Can’a göstermeye başladı. Son birkaç haftadır ailece birlikte oldukları zamanlar çektiği fotoğrafların çoğunda Can yoktu. İçinde olduğu fotoğrafların çoğunda da yüzü görünmüyordu. Çünkü kafası öne eğik bir şekilde tabletiyle meşguldü. Can Gül Nine’nin ne demek istediğini anlamıştı. Tablette oyun oynama meselesini abartmıştı son zamanlarda. Oyunların hızına yetişeceğim diye, ailesiyle geçirebileceği birçok fırsatı kaçırmıştı.

Biraz mahcup bir ifadeyle gülümsedi ninesine. Diyecek söz bulamıyordu. Gül Nine “Benim Can’ım! Hem ailenin, dostlarının kıymetini bil hem de onlarla birlikte olabildiğin zamanların. Sanal puanlar, rakamlar değil; gerçek anılar biriktir. Anıların hayatta sahip olabileceğin en değerli hazinendir.”

Yukarı incelenen metinde ‘‘aile birliğine önem verme’’ değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Enerji Tasarrufu Haftası

Günlük yaşantımızda önemli bir yer tutan elektrik, su, doğalgaz, petrol gibi enerji kaynakları tükenebilir enerji kaynaklarıdır. Bu yüzden tasarruflu kullanılmaları gerekmektedir. Enerji kaynaklarının doğru ve verimli şekilde kullanılması, enerji kayıplarının azaltılması konusunda okullarda bir hafta boyunca şitli faaliyetler düzenlenir.

Enerji Tasarrufu Haftasında okuyuculara bilgi verilmiş ve ‘‘tasarruf’’ değer aktarımı yapılmıştır.

Bir Gl Nine Hikâyesi / Kırılan ereve

Günlerden Pazartesiydi. Can ninesinin evine geldi. Can okul kıyafetleriyleydi, sırtında çantası vardı. Mahcup bir ifadeyle konuşmaya başladı. Bir yandan çantasını açıyordu. ‘‘Nineciğim senden çok ama çok özür diliyorum. Biliyorum hatalıyım. Sen, annem, babam... nzde bizi yani aslında beni, Ayşe daha kk bilemezdi, defalarca uyardınız. Ama ben size kulak asmadım. Salonda top oynamaya devam ettim. Sonunda olanlar oldu tabii. Ve senin dedemle birlikte çekilmiş fotoğrafının olduğu çerçeveyi düşürüp kurdım. Üstelik fotoğraf da zedelendi. Hiç istemezdim. Affet beni olur mu?’’

...

Can ‘‘ şey Nineciğim... Fotoğrafi bilgisayarda yırtılan yeri onardı ve yeni bir baskısını aldı.’’

‘‘ Sevindim’’ dedi Gl Nine. ‘‘ Hem senin hatanı telafi etmek istemene hem de fotoğrafımızın düzeltilmesine... Çok büyük hatırası var bu resmin. şu bilgisayar ne kadar da marifetli!’’

‘‘ Yani beni affettin mi?’’

‘‘ Yaptığın hatadan ders aldıysan, ‘‘ Evet’’... Görüyorum ki yaptığın asıl hatayı da anlamışsın. Uyarıldığın halde ısrarcı davrandın. Senden büyük ya da kk eğer birisi iyiliğin için seni uyarırsa on kulak ver. Olur mu?’’

“ Bundan sonra daha dikkatli olacağım.”

“ Can'ım! Hata yapmak, çok doğal. Hepimiz zaman zaman bilerek ya da bilmeyerek hatalar yapıyoruz. Önemli olan bu durumdan ders almak... Bu durumda yaptığımız hata bize yeni bir şey öğretir.”

“ Haklısın.”

“ Ancak... Bazı hataları telafi etmek çok zordur. Özellikle kalp kırmamaya çalış.”

...

Kırılan Çerçeve adlı incelenen metinde okuyuculara “dürüstlük” değeri aktarımı yapılmıştır.

Tablo 72. TRT Çocuk Dergisinde Yer Verilen Ahlaki Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 72’de araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan TRT Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	2
Dostluk	6
Paylaşmak	2
Tasarruf	1
Dürüstlük	3
Merhamet	2
İyilikseverlik	5
İşbirliği / Dayanışma	6
Misafirperverlik	3
Nazik Olmak	2
Temizlik	2
Sağlık Yaşam	12
Adalet	4
Cömertlik	

TRT Çocuk Dergisi incelendiğinde ahlaki değerlerin oldukça çok aktarıldığı ortaya çıkmıştır. En çok aktarılan değer ‘sağlıklı yaşam’ değeridir. Diğer değerler ise tekrar edilme sıklığına göre sırasıyla dostluk, işbirliği/dayanışma, iyilikseverlik, adalet, dürüstlük, misafirperverlik, temizlik, nazik olmak, merhamet, paylaşmak, aile birliğine önem vermedir.

Tablo 73. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Yeşilcan'ın Maceraları	Aile Birliğine Önem Verme, Dostluk, Dürüstlük, İşbirliği, İyilikseverlik, Tasarruf
Elif'in Dersleri	Sağlıklı Yaşam
Baykuş Yula / Ben Yapabilirim	İşbirliği
Rafadan Tayfa İle Sokak Oyunları	İşbirliği
Ceviz Ağacının Maceraları / En En Güzeli	Adalet
Masal Mutfağı / Gece Gündüz Çiçeği	Misafirperverlik
Hoppa'yla Cetvelsiz Sorular / Eşit Parçalar	Paylaşmak, işbirliği
İbni Sina	İşbirliği, İyilikseverlik, Dürüstlük, Temizlik
Gemici Sinbad	Misafirperverlik
Masal Mutfağı / En Leziz Bal	Paylaşmak
Ali Gel / Bal Karıncaları	Misafirperverlik
Büyüğüm Okur musun? Çocuğunuzun Tatil Hatıralarında Yer Almak İstemez misiniz?	Aile Birliğine Önem Verme
Ceviz Ağacının Maceraları / Büyük Mü Küçük Mü?	İyilik İyilikseverlik
Masal Mutfağı / Arkadaş Bulmaktan Korkan Kaplumbağa	Dostluk
Ali Gel / Titikaka'nın Tatora Adaları	İyilikseverlik
Masal Mutfağı / Melis'in Kalemi	Paylaşmak

Uzay Kâşifi Gökay	Temizlik
Ceviz Ağacının Maceraları / İlk Gün	Dostluk
Neden Bu Kadar Zor	
Ceviz Ağacının Maceraları / Ya Komik	Merhamet
Olursa	
Kutup Işıkları	Nazik Olmak
Ceviz Ağacının Maceraları / Neden	Adalet
Birinci Olamadım?	
Ali Gel / Çikolata Ağaçları	Adalet, Merhamet, Nazik olmak
Evliya Çelebi	Nazik Olmak
Ceviz Ağacının Maceraları /	Misafirperverlik
Bildiklerimizden Korkmayız	
Ceviz Ağacının Maceraları / Hepimize	Misafirperverlik
Yetecek mi?	

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Ali Gel / Çikolata Ağaçları

Dışarısı hem soğuk hem de yağmurluydu. E ama olacak o kadar, sonbahar da bitti, kıştayız artık. Yakında kar bile yağar. Ahh keşke bir an önce yağsa şöyle lapa lapa! Bahçeye çıkıp kardan adam yapsak, kartopu oynasak...

- *Ne güzel olurdu değil mi kuş?*
- *Efendim?*
- *Kar falan yağsa diyorum, ne güzel olur değil mi?*
- *A tabii tabii! Şu çikolatadan bir dilim daha versene.*
- *Ne?*
- *Çikolatadan diyorum, bir dilim daha diyorum...*
- *Bence yeterince yedin. Karnın ağrırsa karışmam ha!*
- *Son bir dilim!*
- *Peki, al bakalım. Çikolatan bittiyse hadi bir yerlere gidelim.*
- *Bir dilim daha alabilir miyim?*
- *Ne sanıyorsun? Mutfakta çikolata ağacımız mı var bizim?*

- *Tamam tamam. Fildişi sahiline ne dersin ha?*
- *Fildişi Sahili mi? Orada çok fil olmalı.*
- *Belki çikolata ağacı falan da vardır.*

...

Bir anda kendimizi güneş ışığının neredeyse yere hiç değmediği, sık ağaçlarla kaplı acayip bir ormanda bulduk. Hava çok sıcaktı. Her yerde daha önce görmediğim tuhaf ağaçlar vardı. Dallarından çok acayip meyveler sarkıyordu.

- *Bunlarda neyin nesi Kuş?*
- *Acaba yeniyor mudur ha?*
- *Daha neler! Ya zehirliyse?*
- *Ya çok tatlıysa?*
- *Zehirli falan değil ama tatlı da değil!*
- *Ha?*

Ağaçların arasından bize seslenen sütlü çikolata kadar siyah ve benim boyumda bir çocuktuk. Belinde kocaman bir kılıca benzer bir bıçak vardı.

- *Aha! Merhaba! Ben Ali, bu da Kuş. Tahmin etmişsindir, Acayip Şeyler Kutusu falan işte...*
- *Aaa evet tahmin ettim. Benim adımda Abijan!*
- *Şeyyy bu, bunlar ne ağacı?*
- *Bunlar kakao ağaçları.*

Kakao lafını duyunca Kuş da ben de çok şaşırдық. Çünkü kakao demek çikolata demektir.

- *Kakao mu? Çikolata ağacı desene sen şuna!*
- *Çikolata mı? Hayır, çikolata değil! KA KA O!*
- *Yiyebilir miyim peki? Ne olur biraz yiyebilir miyim?*
- *Kuş ama ayıp! Çok özür dilerim o biraz obur da...*
- *İsterse yiyebilir ama tatları acıdır. Bu çekirdekleri öyle yiyemezsin.*
- *Acı mı? Kakao neden acı olsun? Çikolata dünyanın en tatlı şeyidir ve kakaodan yapılır.*
- *Bunu duymuştum.*
- *Neyi duymuştun?*

- *Kakao çekirdeklerinden çikolata diye tatlı bir şey yapıldığını.*
- *Bir dakika! Bir dakika! Senin kocaman bir kakao tarlan var ama çikolatanın sadece adını mı duydun? Hiç yemedin mi?*
- *Aslında bu kakao tarlası benim değil. Yabancıların. Ben ve ailem burada çalışıyoruz. Sabahtan akşama kadar kakao topluyoruz, karşılığında da bize biraz para veriyorlar.*
- *Çikolata? Çikolata almıyor musunuz?*
- *Ben bugüne kadar hiç çikolata yemedim. Babamda yememiş, annemde! Büyük annem ve büyük babamda kakao işçisi ama onlarda hiç çikolata yememişler.*
- *Buna inanamıyorum. Ama nasıl olur?*
- *Burada işler böyle yürüyor. Kazandığımız para ile ancak önemli şeyleri alabiliyoruz. Un, şeker, yağ ve babamın motoru için yakıt.*
- *Çikolata için en gerekli şeyi, kakaoyu üretiyorsunuz ama hiç çikolata yemiyorsunuz öyle mi? Ama bu haksızlık!*
- *Hem de çookkk büyük bir haksızlık!*
- *Burada benim gibi bir sürü çocuk var. Biz hepimiz kakao tarlalarında çalışıyoruz.*
- *Ve hiçbiriniz çikolatanın tadına bile bakmadınız öyle mi?*
- *En azından benim tanıdığım hiç kimse...*
- *Peki ya topladığınız kakaolar? Ne oluyor onlara?*
- *Büyük çuvallara doldurup götürüyorlar.*
- *Çok öfkeliyim ben Kuş çok!*
- *Gidelim mi artık?*
- *Şeyy, bir şey sorabilir miyim? Çikolata gerçekten çok mu güzel bir şey?*

Ne kuş ne de ben buna cevap veremedik. Abijan' a hoşça kal bile diyemeden eve geri döndük.

...

Yukarıda incelenen metinde okuyuculara ahlaki değerlerden ‘’ adalet, nazik olmak, merhamet’’ değerleri aktarılmıştır.

Masal Mutfağı / En Leziz Bal

Tüm ormanı gururla dolaşan minik bir ayıya rastladınız mı hiç? Rastlamadıysanız da şöhretini mutlaka duymuşsunuzdur. Evet , evet bizim meşhur Minik Ayı, o! İçinizden gülererek hem minik hem de meşhur, öyle mi dediğinizi duymadım sanmayın. Tamam, minik ama ormanda en leziz arı kovanlarının hangi ağaçlarda olduğunu eliyle koymuş gibi bulan da işte biraz önce gördüğünüz bu arkadaş. Diğer büyük ayılar her seferinde:

- Gözünü sevelim Minik Ayı, bir iki ipucu da bize versen n'olur ki?

Demekten bıkip usansalar da o asla gizli sırrını paylaşmazdı. Aramızda kalacağına söz verirdeniz size bir sır verebilirim ama. Yaklaşın yaklaşın diğer ayılar duyarsa dilinden kurtulamam bizim Minik'in. Hah iyice yaklaştıysanız söylüyorum, aslında ortada gizli bir araç falan yok! Bizim Minik'te nasıl bir koku alma duyusu varsa, dedektör gibi kendini kovan dolu ağaçlara doğru çekilirken bulurdu.

...

İşte Minik Ayı tüm ormanı pes ettirmiş mutlu mesut yaşarken oldu ne olduysa. O minik gövdesindeki dedektör burnu bir anda hızlıca kendisini ormanın ortasına doğru çekmeye başladı. İyi de tüm ormanın en işlek yerinde leziz bir bal kovanı olsa şimdiye kadar bilmesi gerekmez miydi? Hadi kendisi fark etmedi diyelim, diğer ayılarda mı bulamamıştı? Neyse efendim, meşhur burnuna güvenecekti mecbur.

İşte bakın tam da karşısındaydı gerçekten kovan. O kadar leziz görünüyordu ki birazcık tadına baktı ama bütün balları hemen yemeye kıyamadı. Madem diğerleri de fark etmemişti, bu gece ağacın dibinde birazcık kestirsin, sabah güneşiyle beraber başlardı yemeye.

Güneşin ilk ışıkları ile beraber uyandığında hemen kafasını kaldırıp ağacına baktı. O da ne? Ağaçta ne arılar vardı ne de kovan!

- Bu imkânsız amaaaa!

Diye bağırdı birden, ağaçtaki serçeler korkuyla havalandılar. Gece birisi ağacına yaklaşmış olsa kesin hissederdi. Arılar da koca kovanı gecenin bir vakti taşımaya karar verselerdi sestten uyanırdı.

Sinirle fırlayıp tüm ormanı karış karış gezerek kovanını çalanı bulmaya karar verdi. Ormanın en leziz balını kimseye kaptıramazdı efendim. Dolandı, dolandı... Kimseye bir şey söylemese de tüm hayvanlar Minik Ayı'da bir gariplik olduğunu hissettiler. Sonunda o kadar yorgun düştü ki dönüp dolaşıp aynı ağacın yanına geri döndü.

Vardığında bir de ne görsün! Ormanın en şaşkın Koca Ayı'sı ağacının dibinde oturmuş, kucagında kendi kovanı şapur şapur bal yiyor!

- *Selam Minik Ayı! Gelip benimle kovanımdan bal yemek ister misin? Diye sordu Koca Ayı.*
- *Kovanım ha! Hem gece gelip ağacımdan kovanımı indiriyorsun hem de 'Kovanım' diyorsun.*

Koca Ayı şaşkın şaşkın bakarak:

- *İyi ama Minik Ayı, ben biraz önce buradan geçerken bu kovanın ağacın arka tarafına düştüğünü görüp yemeye başladım, diyebildi.*

Kocaman bir " AAHHHHHH!" diyebildi bizim Minik. Sabah ağaçta göremeyince o kadar sinirlenmişim ki tüm ormanı alt üst etmiş ama ağacın etrafına bakmayı akıl edememişti.

Yorgunluktan titreyen ayaklarıyla Koca Ayı'nın yanına çöküp baldan tadınca çok garip bir şey oldu. Dün akşam tattığından çok daha lezzetliydi bu sefer. Önce bunun nedenini anlayamadı. Biraz düşününce Koca Ayı ile birlikte yemenin balı daha lezzetli yaptığını fark etti. O günden sonra Minik Ayı hiçbir keşfini tek başına yememeye karar verdi. Çünkü her bal arkadaşlarla paylaşılınca daha lezzetliydi.

Masal Mutfağında incelenen bu sayıda paylaşılan En Leziz Bal adlı metinde "paylaşmak" ahlaki değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Yeşilcan'ın Maceraları / Ramazan İyilik Ayıdır

Yeşilcan ve Efe'nin parktaki su kaplarına doldurdukları suyu, kedi ve köpekler birlikte içiyorlar ve Ece'nin attığı yemleri kuşlar yiyorlar.

Fatma Teyze: " Çocuklar gelin size hurma vereyim."

Yeşilcan : " Biz oruçluyuz Fatma teyze."

Fatma Teyze: " Aa, tekne orucu mu tutuyorsunuz yoksa?"

Efe : ‘‘ Yok teknede oruç tutmuyoruz evde oruç tutuyoruz!’’

Fatma Teyze: ‘‘ Tekne orucu, çocukların tuttuğu, öğleye kadar siren oruca denir. Ayrıca buradaki tekne, denizde yizen değil ekmeği içine koyup bozulmasın diye sakladığımız teknedir.’’

Yeşilcan : ‘‘ Ahmet abi ne yapıyor, nerede uçuyor Şimdi?’’

Fatma Teyze: ‘‘ Bir orada, bir burada sürekli uçuyor. Pilot olmak böyle bir Şey. Onu aramak istedim ama telefonum alışmıyor.’’

Yeşilcan ve arkadaşları kendi aralarında bu işi halledebileceklerini söylediler. Yeşilcan, bakkal amcadan, Ahmet abiye telefon etmesini ister. Fatma teyzenin cep telefonunu da tamirciye vermesi için ona teslim etti.

Akşam iftar vakti kahramanlarımız ellerindeki iftar yemekleri ile Fatma teyzeye misafir olurlar. Fatma teyzenin oğlu Ahmet de içten izin alıp gelmiştir.

İftar topu atılır. Hep birlikte iftar ederler. Tüm canlıları sevmeli ve korumalıyız. Ayrıca yaşlı insanlara da yardım etmeliyiz. Böylelikle hem onlar hem de biz mutlu oluruz.

Yukarıda incelenen metinlerde ahlaki değerlerden ‘‘aile birliğine önem verme, dostluk, dürüstlük, işbirliği, iyilikseverlik, tasarruf’’ değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

Kutup Işıkları

Annesi ve babası yuvalarını yeni bir alana taşımaya karar vereli iki aydan fazla oluyordu. Şimdiye kadar hep Alaska'nın Ayı Gölü'nün çevresinde yaşamışlardı. Yıl boyu somon balıklarının g zamanlarını beklemek küçük Puf ve arkadaşları için en eğlenceli oyundu. En büyük somonu yakalayan, en hızlı avcı diye hepsinin ayrı ayrı kategorilerde Őampiyonlukları vardı.

Ama işte ne olmuşsa o kiş glde önemli değişiklikler olmuştu. Uzun uykularından uyandıkları o kişin sonunda göldeki değişikliği hemen fark etmişlerdi. G yolunda artık eskisi gibi somon yoktu.

Büyükler ise çok daha endişeliydiler. Şimdi yeni nehirler bulmaları gerekecekti. Çevrede dolaşan boz ayılardan meşhur bir vadinin adını duymuşlardı. Söylentilere

göre en temiz nehirler, çayırlar bu vadide bulunuyordu. Büyüklerin gözünden kaçan büyük bir sorun vardı Puf için sadece. En sevdiği arkadaşlarının aileleri Ayı Gölü'nden taşınmıyorlardı.

Şimdi bu yeni yerde Puf nasıl arkadaş bulacaktı? Ya vadideki boz ayılar onu yanlarına almak istemezlerse? Taşınma sonrası ilk günler gerçekten de düşündüğü gibi geçti. Diğer boz ayılar neşe içinde oynarken Puf da aralarına karışmaya çalışıyor ama her seferinde gruptan biri çıkıp ‘‘ Sen burada yenisin. Bizimle oynayamazsın!’’ diye karşı çıkıyordu.

Haftalar sonra bir gece yeni sürünün tüm minikleri keşfe çıkmaya karar verdiler. Hepsini yanlarında sürüden bir büyükle yola çıkacak, bir araya gelip kulaktan kulağa dolanan Kutup Işıklarını kutuplardaki manyetik alanın güneşten gelen parçacıklarla gece yarısı oluşturduğu o muhteşem renk dansını yakalamaya çalışacaklardı. Puf planı duymuş çok heyecanlanmıştı ama arkadaşlarının arasına giremeyeceğini içten içe hissediyordu.

Tüm ekip toplandığında minik boz ayılardan biri ‘‘ Puf nerede?’’ diye sorar. Bir köşede sessizce onları izleyen Puf'un yüreği hızla atmaya başladı. ‘‘ Sahi ya Puf nerede?’’ İlk haftalar yeni sürüden dışlanan Puf olsa da artık hepsi onun bu ailenin bir parçası olduğunu kabul etmişti demek. Tüm mesele sadece sabırla beklersen ortaya çıkan kutup ışıkları gibi birbirlerine alışmaları için biraz zaman gerekiyordu. Puf sevinçle zıplayarak arkadaşlarının yanına doğru koşmaya başladı.

...

Kutup Işıkları adlı incelenen metinde ‘‘ nazik olmak’’ adlı ahlaki değer okuyuculara aktarılmıştır.

Uzay Kaşifi Gökay

Gökay : ‘‘ Yeni eğitim – öğretim yılında tertipli bir uzay kaşifi... Yani şey, öğrenci olmak için bazı kararlar aldım anneciğim.

Anne: ‘‘ Bak sen! Neymiş o kararlar?’’

Gökay: ‘‘ Öhm... Yaptığım araştırmalar sonucunda astronotların uzaydaki bir günlerinin öğrencilik hayatıma kolayca uyarlanabileceğini gördüm. Yani artık

yataktan kalkmak yerine yataktan çıkacağım. Klimalar havayı temizleyip tekrar içeri verirken oluşan akım nedeniyle sağa sola çarpmamak için yatağımı astronotlar gibi dik konumlandırmaya karar verdim.”

Anne : “ Oğlum senin odanda klima yok ki?”

Gökay : “ Ayrıca yatağımın yerini de değiştiriyorum. Sıcak hava uzayda yükselmediğinden yanlış konumlandırılmış yatakta yatan bir astronot, bütün akşam kendi karbondioksitinin bulunduğu hava baloncukları arasında uyumak zorunda kalabilir. Bunun sonucunda da oksijen yetersizliği çeker. “

Anne : “ İyi ama uzayda uyumayacaksın ki?”

Gökay : “ Astronotların, yani öğrencilerin en çok önem verdiği konu suyu idareli kullanmaktır. Sabah kalkınca şu su dolu plastik poşeti sıkarak birkaç damla suyla kâğıt peçeteyi nemlendirip el ve yüzümü sileceğim.”

Anne : “Elini, yüzünü güzelce yıkamadan sofraya oturamazsın Küçük Bey!!!”

Gökay : “Ben de tam şimdi kahvaltıdan bahsedecektim anneciğim. Artık kurutulmuş yiyeceklerin olduğu plastik poşetlere sıcak veya soğuk su ekleyerek yemek yiyeceğim.”

Anne : “ Yok daha neler! Sen okula da uzay mekiği ile gitmek istersin şimdi”

...

Anne : “ Bu koyduğun kurallar bir uzay istasyonunda yaşamadığın sürece geçerli değil Gökay. Burası annenin istasyonu ve burada benim kurallarım geçerli!!!”

Gökay : “ Şansımı deneyeyim demiştim.”

Yukarıda incelenen metinde ahlaki değerlerden “temizlik” değeri vurgulanmıştır.

Elif'in Dersleri /Dolmalık Biberler

Yeşil, sarı, kırmızı renkleriyle sofraları süsleyen dolmalık biberler bağışıklık sistemimizi güçlendirir. Birçok hastalıktan korunmamıza yardımcı olur. İçindeki bol su sayesinde sizi tok tutar. Dolmalık biberin içine katılan maydanoz, nane gibi otlarla ortaya büyük bir vitamin zenginliği ortaya çıkar.

Elif'in Dersleri bölümünde incelenen sayıda "sağlıklı yaşam" ahlaki değeri üzerinde durulmuştur.

Ceviz Ağacının Maceraları / Ya Komik Olursa

Sonbahar mevsimi geldi. Yapraklarım sararıyor. Uzun bir süredir dallarıma ve bana arkadaşlık eden binlerce yaprak tek tek düşüyor. Yerler benim ve diğer komşu ağaçların yapraklarıyla dolu. Bir de sesleri var tabii. Sabahları yavru tavşan ve sincaplar okula giderken kurumuş sarı yapraklarımın üzerine basınca "kıtırt" , "hışirt" diye sesler çıkıyor. Minikleri okula uğurlayan güzel bir müzik gibi...

Yavru serçelerden biriyle tavşanların küçük yavrusu birbirlerine çok benziyor. İyi de anlaşıyorlar. Gece geç saatlere kadar yuvalarda hareket kesilmedi. Anne serçe ve anne tavşan yavrularını bir şeye ikna etmeye çalıştı ama pek anlayamadım. Güneş doğuyor. Birazdan anneler yavruları için yiyecek alıp dönerler, kahvaltı sırasında bende ne olduğunu öğrenirim.

Size bu iki yavrunun benzediğini söylemişim. Aynı şeye itiraz ediyorlarmış meğer. Anneler: "Hava soğudu. Artık bu havaya göre giyinmeniz gerekiyor." Dedikçe bizim yavrular "Ama daha kar bile yağmadı. Hem bu şapkalarla komik oluruz." Diye hızlı hızlı cevap veriyor. Konuşmalar uzayıp gidiyor. "Yarın takarım anneciğim söz." Diye ısrar edince bugün de şapkasız gittiler okula.

Bugün rüzgâr her zamankinden soğuk esiyor. Yağmur da erken başladı. Kış mevsimi yaklaştığını haber veriyor. İşte bizim yavrular karşıdan göründü. Bugün ödevleri var mı acaba? Onların ödevlerini yapmaları çok hoşuma gidiyor. Yeni yeni şeyler öğreniyorum.

Aaaa! Rüzgârın bu kadar sert estiğini hissetmemişim doğrusu. Yavru tavşanın kulakları rüzgârdan arkaya doğru yapışmış, serçe de başını tutmaya çalışıyor.

Yuvalarına girer girmez yorganlarına sarıldı yavrular. Çok üşümüşler. Tavşan, kulaklarının bir türlü ısınmadığını söylüyor. Serçenin de burnu akmaya başlamış. Tavşan hanım hemen havuç çorbası yaptı. Bir ceviz kabuğuna koyup serçeye de götürdü. Annelerin yavruları için üzgün olduğunu tahmin etmişsinizdir. Bütün gece yavrularının ateşini kontrol edecekler. Anne tavşan yavrusunun kuklaları ısınmış mı diye bakacak.

“ Anneeeee!”

“ Söyle minik tavşanım.”

“ Şapkam olsaydı kulaklarım üşümezdi. Seni dinlemedim ya bilemedim. Beni affettin mi?”

Demek hatasını anlamış. Bugünden sonra mevsimine göre giyinmek için zorluk çıkartmaz diye düşünüyorum. Hoş geldin sonbahar, güle güle yapraklarım.

Ceviz Ağacının Maceraları adlı metinde ahlaki değerlerden ‘merhamet’ değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Tablo 74. 7’ Den 70’E Çocuk Dergisinde Yer Verilen Ahlaki Değerler ve Frekans Değerleri

Tablo 74’de araştırmanın dördüncü alt amacına yönelik 2016-2017 yılları arasında yayımlanan 7’den 70’e Çocuk Dergisinde, öğretim programlarında aktarılan ahlaki değerlerden hangi değerlere, ne sıklıkla yer verildiği ile ilgili bulgular sunulmuştur.

Ahlaki Değerler	F
Aile Birliğine Önem Verme	25
Dostluk	11
Paylaşmak	8
Tasarruf	
Dürüstlük	8
Merhamet	8
İyilikseverlik	4
İşbirliği / Dayanışma	2
Misafirperverlik	4
Nazik Olmak	2
Temizlik	
Sağlık Yaşam	
Adalet	7
Cömertlik	1

7'den 70'e Çocuk Dergisi 'nin 12 sayısı incelendiğinde ahlaki değerlerin aktarımının oldukça çok olduğu ortaya çıkmıştır. En çok aktarılan değer bir yılda 25 kez işlenen "aile birliğine önem verme" değeridir. Diğer değerler tekrar edilme sıklığına göre sırasıyla dostluk, paylaşmak, dürüstlük, merhamet, adalet, iyilikseverlik, misafirperverlik, işbirliği/dayanışma, nazik olmak, cömertlik değerleridir. bir yıllık yayımlanan sayılarda temizlik, sağlıklı yaşam, tasarruf değerlerine yer verilmediği görülmüştür.

Tablo 75. Ahlaki Değerlerin Yer Verildiği Metinler ve Değerler

Metnin Adı	Ahlaki Değerler
Kuyumcunun Anlattıkları	Cömertlik, Dürüstlük, Aile Birliğine Önem Verme, İyilikseverlik
Uçan Helva	Aile Birliğine Önem Verme
Şarkı Söyleyen Kuş	Misafirperverlik, Paylaşmak
Birlikte Oynayalım	Aile Birliğine Önem Verme
Çocuğunuzla Birlikte Yapabileceğiniz En İyi 5 Aktivite	Aile Birliğine Önem Verme
Cümleler	Aile Birliğine Önem Verme
Adı Barış	Dostluk
Şair Ruhlu	Dürüstlük
Annelerin Uykusu / Babaların Uykusu	Merhamet
Kırlangıçlar Durmadan Uçuyor	İyilikseverlik, Aile Birliğine Önem Verme
Çörek	Dürüstlük
Demirci Ve Yeşil Gözlü Kedi	Merhamet, Paylaşmak
Kandırıkçı	Dürüstlük
Ödül	Dürüstlük
Ne İstiyor Bu Ceren?	Dostluk
Mayra'nın Neye İhtiyacı Var?	Dostluk
Kör Adamın Anlattıkları	Adalet, Dürüstlük
Tomris	Adalet
Özgür Ve Keyifli Bir Ebeveynlik	Aile Birliğine Önem Verme

Denemeye Hazır Mısınız?	
Çırak Savaşları	Adalet, Merhamet
Jandarma	Adalet
Annemin Dikiş Günü	İyilikseverlik
Geçmiş Yazdan Kalma Bir Şirinlik	Dostluk
Kibritçi Kız	Merhamet
Evde Yılbaşı Partisi Yapalım	Aile Birliğine Önem Verme
Şaşkın	Merhamet
Hoş geldiniz Ev Kampına	Aile Birliğine Önem Verme
Hadi Anne!	Aile Birliğine Önem Verme
Ejderhanın Hikâyesi	Adalet
Ben Ömrümde Hiç Öyle Fasulye Yemedim	Merhamet
Karlar Düşer, Düşer Düşer Oynarım	Aile Birliğine Önem Verme
Karlar Kraliçesi	Dostluk
Karga Ve Çocuk / Albüm	Misafirperverlik
Çiğköfte Savaşları	Adalet, Paylaşmak
Kim Haklı?	Dayanışma
İpek Gökşen Diye Kâküllü Bir Kız	Aile Birliğine Önem Verme
Ay İzi	Dostluk
Kara Karga İle Ak Martı	Paylaşmak
Hayat Çok Sıkıcı	Aile Birliğine Önem Verme
Gelincik	Dürüstlük
En İyi Arkadaşın Kim?	Nazik Olmak
Karga Ve Çocuk / Simit	Paylaşmak
Mavi Taş Seven Çardak Kuşları	Misafirperverlik
Ayvalık'tan Gelen Mektup	Nazik Olmak
Nisan Ve Dobi'nin Dostluğunun Şiiri	Misafirperverlik
Karga Ve Çocuk / Yarısı	Paylaşmak
Kedi Merdiveni	Dürüstlük
İsmail Dün Ne Yedi?	Merhamet
Rüzgâra Karşı	Aile Birliğine Önem Verme

Aşağıda aktarılan ahlaki değerlerin metinlerde nasıl işlendiği orijinal hali ile örneklendirilmiştir.

Çırac Savaşları

Patlıcan Yokuşu'nda çalışıyorum ben. Konfeksiyon atölyesinde. Üç katlı, cumbalı, esmer, yorgun mu yorgun bir evdeyiz kızlarla. Ev yaşlı belki ama kızlar yine de neşeli. Makineciler hep şarkı söyler. Mal gelir söylerler; ayrılırlar, terk ederler, evde anneler döver yine söylerler. Patron, “Bu duvarlar başımı ağrıtıyor,” der bazen. Dikiş sesinden, makara tıkırtısından, ütücülerin buharından değil. Hep kızların o tuhaf ve kokulu gürültülerinden işte.

Ben bunlara hiç aldırmam çünkü ayakçılıktan meydancılığa yükseldim. Üstelik üç çırac var altımda. Dikilmiş ceketler benim yolumu gözler. Onları tek tek giyer gibi ama kollarını kollarımıza sokmadan üst üste omuzlarımıza alırız. Üç, beş, on beş! Ben tam yirmi ceket yüklenabiliyorum. Ödemişli üç kardeşe de yedişer ceket atıyorum. Sonra doğruca toptancı deposuna koşarız. Yokuştan Kunduracılar Çarsısı'na kadar yirmi dakika yolumuz var yayan. Hangi sokaktan geçilir, hangi yıkık evin bahçesinden hangi bahçeye varılır ben bilirim! Yolda zabıtaya, maliyeciye yakalanmadan nasıl kaçılır ben bilirim! Boşuna çırac vermedi bana patron.

“Aferin lan” der, “el kadarken geldin buraya. Kaptın işi.”

Kolay mı bu işler? Değil...

...

Patron, “Meydancı ve çıracları toplansın!” diye bağırdı aniden.

Elini cebine attı. Teker teker hepimizin parasını saydı avucumuza.

“İşler çok iyi değil çocuklar. Beni bilirsiniz haftalığı geciktirmem, hele üstüne hiç yatmam ama işler iyi değil çocuklar,” dedi

Sonra omzumdan çekti beni kendine doğru.

“Meydancı kalıyor. Ödemişlilere güle güle,” dedi

Tam dönüp gidecekti ki, cebinden bir elli lira daha çıkardı, Ödemişli kelin gömlek cebine yerleştirdi.

Çocukların yüzü allak bullaktı. Birlikte kapıya kadar yürüdük. Kızlar yine şarkı söylüyordu yukarıda katlarda.

“Üzülmeysin bu kadar,” dedim. “İş bulunur bu aralar nasılsa.”

Kel bana döndü.

“ Bizim yerimize kim gelecek biliyorum. Bize verdiğinin yarısına çalıştıracak onları ama sen beni bilirsin. Bunu bırakmam yanlarına. O çocukların kafasını kırmasını bilirim.”

...

Koridorda üç çocuk ayakta duruyordu. Bu defa üçü de keldi üstelik zayıflıktan düşecek gibiydiler.

Patron bir sandalye çekip oturdu.

“Şu ortadaki abileri. Türkçeyi biraz biliyor. Sen tane tane anlattırısın ona işi. Yeni çırakların bunlar artık,” dedi.

“Ama bunlar çomak gibi zayıf. Yapamazlar. Üç ceket atsam yıkılırlar.”

“Ben anlamam onu bunu. Öğret işte.”

“Vallahi Ödemişlileri mumla ararız bak.”

Patron artık yetişir der gibi dizlerine eliyle vurdu. Kalktı. Cebinden bir elli lira çıkartıp cebime koydu.

“Biri bu çocukları kaçtırsa senden sorarım,” dedi

Döndü gitti.

...

Yokuştan koşarak indim. Priştina Köftecisinin yanındaki çıkmazda buldum Ödemişlileri. Tam da tahmin ettiğim gibi duvarın üzerinden dükkânı dikizliyorlardı. Üçünün de elinde kısa kesim inşaat demiri vardı.

Kelin kolunu büktüğüm gibi demiri kaptım. Yere attım.

Cebimden çıkardığım parayı sıkılı avucuna zorla yerleştirdim.

“Bak elli lira az değil. Şimdilik bunu al. Haftaya Midyeci Selimle konuşurum size taksit yapar, tabıyla mal verir. Bizim yokuşta durursunuz. Kızlar çok sever midyeyi, Suriyeli çocuklara da mecbur her hafta biraz aldırırım.”

Kel elini elimden kurtarmak için silkindi ama boru mu ben meydancıyım! Pençemi gevşetir miyim kolayca. Daha da sıktım parmaklarını.

“Şimdi bu çocukları hırpalasanız ne olacak? Patron anlar. Bir daha bu civara adım attırmaz. Aç kalmak daha mı iyi?”

Ödemişlinin gözleri büyüdü. Ağladı ağlayacak ama hemen topladı kendini. Elini kurtardı.

“Sözünü unutma,” dedi sertçe. Dönüp gittiler. Dükkâna gidince Suriyeli çocuklar zıncı ayağına kalktılar.

...

Çıracık Savaşları adlı metinde ahlaki değerlerden ‘adalet, merhamet’ değerleri üzerinde durulmuştur.

Kim Haklı?

Sıcacık bir temmuz sabahı, Afrika’nın koca ağaçlı ormanında, daha güneş bile doğmadan Fil Pompu ile Maymun Meto’nun sesi tüm canlıları uyandırmaya yetmiş. Tartışıp duruyorlarmış hem de günlerdir...

...

Fil Pompu ormanı inleyen naralar atıyormuş ama o naranın içinde neler söylüyormuş neler.

“ bu konuyu artık tartışmak istemiyorum. Ben bu ormanın gerçekten en güçlü hayvanıyım. Yani kısacası her orman yaşayanından daha güçlüyüm. Herkesten üstünüm! Hele de senden... Hortumumu sarkıtsam, boyun yarısına bile gelmez.”

Maymun Metto, tepesinde olduğu Abanoz Ağacı’nın dallarından bir çırpıda inivermiş. Fil Pompu bu hızın karşısında şaşkınlıkla gözleriyle Metto’yu aramış... Bulamamış tabi ki!

“ Yaa, işte böyle koca Pompu, ” demiş Metto. Bende o kadar çevik bir hayvanım ki şüphesiz senden üstünüm. Sen koca gövdenle adımını atana kadar ben daldan dala atlar, bir de baş aşağı sallanırım’’, demez mi?

...

Abanoz Ağacı dayanamamış, her ikisine seslenmiş... “ Hey bakar mısınız? Fil Pompo ile Maymun Metto tartışmayı kesmişler, ağaca dönüp ne diyecek diye beklemişler. Abanoz konuşmuş:

“ bana kalırsa bu böbürlenmenin sonu gelmeyecek. En iyisi siz gidin Bilge Baykuş’a sorun. O bilgedir. O bilir. Kim üstündür ancak o karar verebilir...”

İddiacı ikili Fil ile Maymun yola çıkmışlar. Bilge Baykuş’un tünediği ağacın altına varmışlar.

Önce Fil Pompu başlamış söze:

“ İyi günler Bilge Baykuş. Sen bilgesin. Bu ormanda çok eskisin. Bilsen bilsen sen bilirisin. Söyle bize kuvvetli olmak mı üstünlüktür, yoksa çevik olmak mı?”

Bilge Baykuş şöyle bir durmuş. Başını tam bir tur çevirmiş, bir file bir de maymuna bakmış sonra bilge bilge konuşmuş:

“ bunu anlamanın tek bir yolu var. Şu karşıdaki nehri geçin, karşı kıyıda kocaman Marula Ağacı var, onun en tepesindeki sarı meyveyi bana getirin. O zaman hanginizin haklı olduğunu söylerim, ” demiş.

...

Nehir coşmuş, çağılıyla akıyormuş. Maymun Metto, korka korka da olsa ayağını nehre sokmayı denemiş. Denemesi ile birlikte geri çekmiş. Çünkü nehirin güçlü suları az daha onu kapıp sürükleyecekmış. Bu durumu gören Fil Pompu, hortumuyla yakalamış küçük maymunu. Metto korkuyla söylenmiş; “ Ben bu durumda karşıya geçemem, ” demiş.

Pompu “ Ben geçebilirim... Atla sırtıma, ” demiş.

Nehir derin de olsa, sular azgında olsa Fil Pompu, sırtında Maymun Metto ile birlikte karşı kıyıya geçmeyi başarmış. Koca Marula Ağacı’na yaklaşıncaya bir de ne

görsünler! Ağaç o kadar yüksekmiş, o kadar yüksekmiş ki; neredeyse tepe dalları güneşe değecek.

Fil Pompu; bakmış bakmış; çaresizlik içinde söylenmiş:

- ‘ Ben bu meyveyi alamam, ’ demiş. ‘ Ağaç çok yüksek ’.

Maymun Metto, ‘ Bekle! Hemen geliyorum ’ deyip fırlamış. Hızla ağaca tırmanmış. Tepeye ulaşınca Bilge Baykuş’un istediği meyveyi koparmış. Hızla inmiş... ‘ Tamamdır. Hadi gidelim!’ ’ demiş. Tekrar dönüş yoluna çıkmışlar.

...

Bilge Baykuş meyveyi almış ve sormuş:

‘ Bunu bana hanginiz getirdi?’

Fil pompu ile Maymun Metto birden cevap vermemişler. Biraz düşünmüşler.

Sonra Maymun Metto öne atılmış. ‘ Ben!’ ’ demiş. ‘ Çünkü dalından ben kopardım.

Fil Pompu itiraz etmiş. ‘ Doğru oraya o tırmandı. Ama ben olmasaydım o da karşıya geçemeyecekti. Onu sırtımda ben geçirdim, ’ ’ demiş.

Bilge Baykuş’ ’ Yani ikinizde tek başınıza başaramadınız. Demek ki yalnızca kuvvet, ya da yalnızca çeviklik işe yaramıyormuş. Üstünlük taslamak yerine dayanışma içinde olmak çok daha önemliymiş. Ne dersiniz?’

...

Yukarıda incelenen metinde ahlaki değerlerden ‘ dayanışma ’ değeri üzerinde durulmuştur.

Çiğköfte savaşları

Babamın gömlek diktiği atölyeyi kapattılar. Babam çok üzüldü. Günler, haftalar geçti, babam evdeki koltukta oturup sürekli düşündü...

Babam tam dört ay işsiz kaldı. O evde oturdukça annem sesini yükseltti. Böyle otur otur, nereye kadar, çık iş ara. Diye söylenip durdu. İlk ay kiramızı amcam, ikinci ay dayım ödedi. Üçüncü aya kalmadan başka bir semtte, daha ucuz kirali bir bodrum katına taşındık. Babam iş arıyordu aramasına ama benim elimden terzilikten başka ne

gelir, diye ısrar ediyor, dikiş makinesinin başına oturup bütün gün ustalığını konuşturacağı, aklına yatan bir iş bulamıyordu.

Okullar açılmadan az önce eş, dost, akraba birleşip babama borç verdiler ve en çok da annemin ısrarıyla babama çiğ köfte dükkânı açtılar. Söylediklerine göre bu çiğ köfte zincirleri çok iş yapıyormuş şimdilerde, zaten öyle olmasa bu kadar çoğalırlar mıymış?

...

“Meşhur Çiğ Köfteci Remzi Usta Etsiz Çiğ Köfte” tabelasının dükkâna asıldığı gün babam kardeşimle benim okul kaydımı da eski okuldan alarak ikimizi de eve yakın bir okula kaydettirdi. Buna çok üzüldük. Bütün arkadaşlarımız eski okulda kalmıştı ve burada kimseyi tanımıyorduk. Üstüne üstlük öyle bir sınıfa düşmüştüm ki çocukların hemen hepsi bir yolunu bulup birbirlerine hainlik yapacaklarını düşünüyordu. İçlerinde en gıcık olduğum da Mevlüt'tü. Sonradan öğrendim ki o da babamın dükkânının karşısındaki lahmacuncunun oğluymuş. Babam babasının tam karşısında dükkân açıp ona rakip olduğu için ilk geldiğim günden beri rahat vermedi bana. Ders aralarında sataşmalar, saçımla başımla dalga geçmeler. Elinden gelen her türlü fesatlık.

Babama anlattım. “Uyma sen ona,” dedi. “Hem söyle ona herkesin rızkı kendine, çiğ köfteci açtık diye babasının ekmek parasını kapmış değiliz ya.”

Babamın söylediklerini Mevlüt'e söylemedim. O da baktı öyle başa çıkamıyor, bu sefer bir söylentidir yaydı okula. Güya o çiğ köfteleri her gece biz ayaklarımızla çiğneyerek yoğuruyormuşuz. Üstelik içine koyduğumuz da at etiymiş.

Ertesi gün öğle arasında babam bir tepsi dolusu çiğ köfte dürümüyle çıktı geldi. Çocuklara ikram, diye öğretmen masasına bıraktı gitti. Bütün sınıf bir anda at etini de, ayakta çiğnemeyi de unutup yumuldu dürümlere. Dürümünü kapalı bahçeye koşturdu.

Baktım Mevlüt en arka sıraya oturmuş neredeyse ağlayacak. Bir dürüm aldım, yanına gidip uzattım. O zaman babamın söyledikleri geldi aklıma.

“Herkesin rızkı kendine,” dedim. “Hem ben lahmacunu çiğ köfteden daha çok severim.”

Yukarıda incelenen metinde ahlaki değerlerden “ adalet, paylaşmak” değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

Kuyumcunun Anlattıkları

Bizim kuyumculuğumuz çok eskilere dayanır. Babam, dedem, dedemin babası hep bu mesleği sürdürere gelmişler. Öyle ki bir süre sonra bu kentte adımız Kuyumcuzadeler olarak anılmaya başlanmış.

Gençliğimde pek de iyi bir oğul sayılmazdım. Ailenin tek erkek çocuğu olduğum için beni şımartmışlardı. Yediğim önümde yemediğim ardımdaydı. İstediklerime ulaşmak için çaba harcadığımı hiç anımsamıyorum. Kuyumcu dükkânına gitmek istemiyordum, arkadaşlarımla gezmek istiyordum. Arkadaşlarımla ellerini ceplerine attırmıyor bütün hesapları ben ödüyordum tabii giderek aldığım harçlık yetmez oldu.

Babamdan harçlığımı artırmasını istedim. Bir gün arkadaşlarımdan biri yanıma geldi:

“ Annem çok hasta doktora götürecektir para da yok eşten dosttan istedik ama bulamadık. Sen yardım edebilir misin?” diye sordu.

“ Sorduğun şeye bak. Tabii ki yardım ederim” dedim. “ Ne zaman gerekli para?”

“ Yarın sabah ” dedi arkadaşım. “ Annemi hemen doktora götürmemiz gerek.”

Parayı babamdan istesem vermeyebilirdi. Üstelik bir sürü de laf işitirdim. Ben de anneme gittim, durumu daha da acıklı hale getirerek anlattım. Sözlerim anında etkisini gösterdi. Gözleri dolu dolu olan annem kötü günler için sakladığı parasını bana verdi, ben de götürüp arkadaşıma teslim ettim. İki hafta sonra başka bir arkadaşım geldi “ paraya ihtiyacım var” dedi.

“ Hayrola ne oldu ” diye sordum.

“ Biliyorsun babam kumarbazdır. Geçen akşam evi kumara sürmüş kaybetmiş. Adamlar ya eviniz ya paranız diyorlar. Sokakta kalacağız. Ne olur bana yardım et” dedi.

“ Ama ” dedim “ ben o kadar parayı nerden bulurum?”

Arkadaşım gülümser gibi oldu:

“ Hayır, canım paranın hepsini senden istemiyorum. Evde zaten biraz paramız vardı. Akrabalardan da bulduk buluşturduk. Sen iki bilezik getirsen para tamamlanmış olacak. Babanın dükkânında yüzlercesi var. İki tane çalsan ruhu bile duymaz.”

Arkadaşım bana düpedüz hırsızlık öneriyordu. Kendi babamı soyacaktım, bu hiç doğru değildi. Karşı çıktım, “ hayır ben hırsızlık yapmam” dedim.

Arkadaşlarım kırılmıştı: “ Haklısın” dedi. “ Senden bunu yapmanı istememeliydim.”

Yanımdan boynu bükük uzaklaşırken büyük bir üzüntü duydum. Az sonra öteki arkadaşlarıma rastladım. Sevinçle yanlarına yaklaşıp “ Merhaba” dedim. Hiçbiri selamımı almadı.

“ İyi arkadaş kötü günde belli olur “ dedi içlerinden biri.

...

“ Tamam “ dedim. “ Yapacağım, bu hafta içinde getireceğim sana bilezikleri.”

Annemin banyoya girdiği sırada çıkardığı bileziklerden ikisini çaldım. Annem benden hiç kuşkulandı. Evimize temizliğe gelen yoksul bir kadın vardı. Onun aldığı düşünüyordum. Ama olay konuşulurken babamın dikkatli gözlerle beni süzdüğünü fark ettim. Renk vermemeye çalıştım. Sonuçta benim yaptığım anlaşılmadı. Çalışan kadın evden uzaklaştırıldı olay da böylece kapandı ama arkadaşlarımla istekleri hiç bitmiyordu. Hepsi de belli aralarla paraya ihtiyaçları olduğunu söyleyerek geliyorlardı yanıma. Bende onların ailelerini zorda bırakmamak için yardımlarına koşuyordum. Sonunda babamın dükkânından altın çalmaya da başladım.

İşte ne olduysa o zaman oldu. Babam beni zümrüt taşı bir yüzüğü aşırırken yakaladı. Elimi tuttu, gözlerindeki derin acıyı okuyabiliyordum.

“ Yazıklar olsun sana” dedi “ yazıklar olsun.”

...

Babamın sağlığının bozulmasında payım olduğunu düşündüm. Son anda da olsa aklım biraz başıma gelmişti. Yörenin en iyi hekimlerini çağırdım babama baktılar. İlaçları verdiler ama sanki babamın iyileşmeye niyeti yoktu. Ne yemek yiyor ne de ilaçları alıyordu. Giderek daha da kötüledi. Göz göre göre ölüme gidiyor engel

olamıyordum. Ölümünden birkaç gün önce beni yanına çağırdı. Olanca gücünü toplayıp konuştum. Sesi fısıltı halinde çıkıyordu.

“ Ölümünden sen sorumlu değilsin. Sakın kendini suçlama” dedi. “ Ama sana iki vasiyetim var. İlki eğer bir gün çocuğun olursa, her türlü olanağa sahip olsan bile ona hak etmediklerini verme. Onu öyle eğit ki yaşamda iyinin yanında kötünün de olduğunu anlasın. Ayakta kalmak için çalışmak zorunda olduğunu bilsin. İkinci öğüdüme gelince, senin gidişatın iyi değil oğlum. Sana büyük bir servet bırakıyorum ama bu kafayla eminim hepsini bitireceksin. Har vurup harman savuracaksın. Daha doğrusu arkadaşların bu serveti bitirecek, sen de çok kötü durumlara düşeceksin. Paran kalmayınca sana saygı duymayacaklar. Sen bunu içine sindiremeyecek kendini öldürmeyi seçeceksin. Umarım söylediklerim gerçekleşmez ama böyle yaşamayı sürdürürsen ne yazık ki söylediklerim olacak. Yaşamak yük gelecek sana. Dayanamayacaksın. Şimdi bana söz ver. Eğer bir gün kendini öldürmeyi istersen bak bu odanın tavanına bir halka yaptırıldı. O halkaya as kendini. Ölmekte olan babanın hiç değilse bu dileğini yerine getireceğine söz ver.”

...

O akşam öldü babam. Bir yıl sonra babamın acısına dayanamayan annemi de kaybettim. Annemin ölümünden sonra beni frenleyecek hiç kimse kalmamıştı. İyice savurganlaşmıştım. Atalarımın yıllarca çalışarak biriktirdikleri servet bu savurganlığa ancak iki yıl dayanabildi. İki yıl sonra bir sabah alacaklılar kapıya dayandı. Borç bulmak için hemen arkadaşlarımla konuştum ama hiç beklemediğim bir tavırla karşılaştım. Hepsi de kapılarını birer birer yüzüme kapattılar. İnanmıyordum. Sanki her başları sıkıştığında onlara yardım eden ben değilim. Kapılarını çalmayı ısrarla sürdürdüm. Evlerinin önünde bekledim. Sanki bulaşıcı bir hastalık taşıyormuşum gibi benden kaçtılar.

...

Babam ne kadar haklıymış meğer. Her şeyi yıllar öncesinde görmüştü. Babam aklıma düşünce ağlamaya başladım. Onun ölümüne de ben neden olmuşum. Kötü biriydim. Kendini sevenlere acı çektiren, düşmanını zengin eden koca bir salaktım sadece. Evin deposundan kalınca bir ip buldum. Kementi boynuma geçirdim. Üzerinde durduğum iskemleyi ittim. İpin boynuma oturmasını beklerken hiç ummadığım bir şey oldu. İpin ucunu bağladığım demir halka bir kapak gibi açılıverdi. Ben yere düştüm. Şaşkınlıkla

ayağa kalktum. Baktım ki tavanda gizli bir bölme var. İskemleye çıkıp tavana ulaştım. Gizli bölmeye elimi soktum. Elim yumurta büyüklüğünde metalik nesnelere dokundu. Bir tanesini çıkardım ki ne göreyim, altından bir yumurta. İçeride onlarca altından yumurta vardı. Hepsini aldım.

Mezatta satmak için pazara gittim:

...

Kuyumcu esnafının arasında en çok para benim arkadaşlarımda olduğu için altın yumurtaya en yüksek fiyatı onlardan biri verdi. Arkadaşım yılışık bir ifadeyle parayı bana uzatıp altını almaya kalktığında, ‘‘ Senin gibi şerefsiz insanların parası bu altını almaya yetmez’’ dedim.

Arkadaşım çok şaşırdı, ben de onun faltaşı gibi açılmış gözlerinin önünde yumurtayı havana atıp toz haline gelinceye kadar dövdüm. Sonra altın tozlarını halkın üzerine savurdum cömertliğimi gören eski arkadaşlarım acele davrandıklarını görerek kahroldular. Altına talip olan ise açgözlülüğün verdiği hiddetle yere yığıldı. O günden sonra her Pazar kurulduğunda bunu yapmayı sürdürdüm. Altın tozlarının havada uçtuğunu gören arkadaşlarımla yüzündeki pişmanlığı görmek beni nasıl mutlu ediyor anlatamam.

Kuyumcunun Anlattıkları adlı incelenen metinde ‘‘cömertlik, dürüstlük, aile birliğine önem verme, iyilikseverlik’’ ahlaki değerleri üzerinde durulmuştur.

Demirci ve Yeşil Gözlü Kedi

...

Altı ay kadar önceydi. Ayıptır söylemesi, öğle yemeği için bir piliç almıştım. Malum, bizim iş beden gücüne dayandığı için yediğime içtiğime dikkat etmem gerekir. Şükür, iştahım da yerinde, öğünümü abur cubur ile geçirmem, şöyle yağlı yüzlü yemekleri seçerim. İşte o gün canım bizim hanımın tavuklu pilavından çekti.

Öğleye doğru ben kendimi iyice işe kaptırmışken, küçük oğlum elinde yemekle kapıdan içeri girdi. Daha bizim oğlan kapıda görünür görünmez mis gibi koku kapladı dükkânın içini. Ama elimdeki işi bırakmadım. Bizde gelenektir, iyi demirci elindeki demiri soğutmaz. Ben de elimdeki demire verinceye kadar çalışmak niyetindeydim. Varsın yemek birazcık beklesindi. Oğluma yemeği demir masasının

üstüne bırakmasını söyledim. Ben işimi yapmayı sürdürdüm. Bir ara bakışlarım dükkânın penceresinden içeri süzülen siyak kediye takıldı. Kediye görür görmez, “Eyyvah bizim yemek elden gidiyor...” diyerek demiri dövmeği bırakıp, kedinin hareketlerini izlemeye başladım.

“Pist pist!” diyerek kediye kovalamaya kalktım. Ama kedi benim tehditlerime kulak asmadı. Kendinden emin adımlarla dükkânın toprak zemininde ağır ağır ilerlemeye başladı. Hedefi belliydi; benim öğle yemeğim. Sesimi yükselterek daha tehditkâr yeniden bağırdım:

“Pist pist!”

...

... Hızla kedinin üzerine atıldım. Kedi çevik bir hareketle geri döndü, sıçrayarak pencerenin kenarına ulaştı. Neşem yerine geliyordu.

“Aldın mı ağzının payını?” diye söylenerek yumruğumu kediye doğru salladım. Kedi kaçmıştı ama beni de işimden alıkoymuştu. Kedi yüzünden demiri soğutmuşum.

Oldu olacak yemeğimi yiyeyim bari diye düşündüm. Ellerimi yıkadım, masanın başına kurulup pilavımı önüme aldım. Hanımın yemeği sardığı bez bohçayı açtım. Bohça açıldıkça sıcaklığını henüz yitirmeyen piliç ortaya çıktı. İştahla pilicin sol budunu koparıp ağzıma götürdüm. Tam ısıracakken gözlerim yeniden dükkânın penceresine takıldı. Kedi yine pencereye gelmiş, yutkunarak elimdeki buda bakıyordu. Budu ısırardım. O tuhaf yeşil gözleriyle gözlerimin içine bakıyordu. Yalvarır gibi bakıyordu yüzüme. Ama benim keyfim iyice kaçmıştı.

...

... Yüzsüzlüğün bu kadarı da fazlaydı. Kan beynime sıçramıştı. Bu kediden anca kurnazlıkla kurtulabilirdim. Tavuğun kanadından bir parça koparıp kediye attım. Tam eti kapacakken ben de örsü kaptığım gibi kedinin kafasına indiriverdim. Dükkân acı bir miyavlama sesiyle inledi. Sonra kedinin bedeninin kıpırdadığını gördüm. Demek hala canlıydı. Kedinin sürüdüğü toprağın üzerinde ince kan lekesi kalıyordu. Onun bu zavallı halini görünce yüreğim sızladı. Yaptığımdan pişmanlık duydum. Ona yardım etmeliydim. Ama ne yapacağımı da bilemiyordum. Daha

doğrusu kediye dokunmaya korkuyordum. O anda beklenmedik bir şey oldu. Kedinin boğazından yükselen hırıltılar sözcüklere dönüşmeye başladı. Evet, yanlış duymadınız, kedinin çıkardığı hırıltılar tıpkı bizim kullandığımız sözcüklere dönüştü, hayvan senin benim gibi konuşmaya başladı.

Kedi konuşur mu? Konuştu işte. Sözcükler hırıltılardan arınınca ne söylediğini anladım:

“Bunu niye yaptın?” diyordu.

...

Bir heykel gibi donmuş kalmıştım. Kedinin başı duvara değince, aklımı kaçırmama neden olan asıl olay gerçekleşti. Kedi bir anda biçim değiştirerek siyah saçları beline kadar inan sağlıklı bir kıza dönüşüverdi. Ne başında yara izi vardı, ne de kan lekeleri. Şaşkınlıktan ağzım açık öylece bakakaldım. Kız iri yeşil gözlerini tıpkı kedi gibi yüzüme dikerek sordu:

“Bunu neden yaptın?”

...

“Bilmiyordum... O kedinin bir insan olduğunu nereden bilebilirdim?” diye kekeledim.

“Ama onun bir canlı olduğunu biliyordun” dedi suçlayan bir sesle. “Ha insan, ha kedi; ikisi de canlı değil mi? Sen yemek keyfini bozduğun için bir canlıyı öldürdün. Bunun insan değil kedi olması neyi değiştirir?”

“Özür dilerim” dedim. “İnan çok pişmanım.”

“Artık çok geç” dedi kız...

“Dur, beni bağışla! Beni de yanına al!”

Kız kapının aralığından merhamet dolu yeşil gözleriyle yüzüme baktı:

“Üzgünüm” dedi. “Paylaşmayı bilmeyenlerle zalimler bu kapıdan giremezler. Önce paylaşmayı sonra merhamet etmeyi öğrenmelisin.”

“Dur!” diye bağırdım arkasından ama beni dinlemeden kapıyı kapattı...

... İşte o gün bugündür, ben mesleğimi yapamaz oldum. Her sabah işe gelirim. Ateşi yakarım, demiri ateşe koyarım. Demir kızarır, çekici elime alırım, onu tam demire indirecekken karşı duvardaki kapı açılır, siyah saçlı kız beni içeri çağırır. Belki girerim umuduyla atılırım ama her defasında duvar yüzüme kapanır. Ben de kan revan içinde yere yığılır kalırım. Yine de yitirmedim umudumu. Bir gün mutlaka gireceğim o kapıdan.

Yukarıda incelenen metinde ahlaki değerlerden “merhamet ve paylaşmak” değerleri okuyuculara aktarılmıştır.

En iyi arkadaşın kim?

... İşte annesi yine okul merdivenlerinin son basamağında, gülümseyen yüzüyle onu bekliyordu. En sevdiği an, buydu. Kavuşma anları... Hemen koşup, belinden sarıldı annesine. Ne de olsa artık boyu, annesinin beline kadar ulaşmıştı. Büyüyordu. Büyümek istemese de büyüdüğü için, bu konuyu düşünmeyi bırakmıştı zaten.

Annesi, “Söyle bakalım, günün nasıl geçti?” diye sordu. Melodi'nin dağılan saçlarını hızlı bir el hareketiyle toplarken.

Melodi yerinde huysuz huysuz kıpırdandı. “Of anne, her gün aynı soruyu soruyorsun,” diye mızızlandı.

“Evet, çünkü merak ediyorum bunu,” diye yanıtladı annesi sakince.

Melodi, “Hatırlamıyorum ki. Dersler bitti işte bir şekilde,” diye omuz silkti.

Annesi güldü, “Demek ki güzel geçmiş. Kötü geçse mutlaka hatırlardın.”

Melodi şöyle bir düşündü. Annesi haklıydı galiba. Ama birden aklına bir şey geldi. Canı sıkıldı biraz. “Aslında hani sınıfın en huysuz kızı vardı ya Leyla. O bana, benim en iyi arkadaşım sen ol, dedi”

Annesi, Melodi'nin şaşkınlıkla ve hayal kırıklığıyla açılmış gözlerine baktı. “Bu seni pek mutlu etmişe benzemiyor ama?”

“Evet, çünkü Leyla herkese bağırıp çağırıyor, hiç nazik biri değil. Hep onun istedikleri olsun istiyor. Olmayınca da ortalığı birbirine katıyor,” diye anlattı Melodi.

“Bunu ona söyledin mi, yani tüm bunların seni mutsuz ettiğini?”

Melodi kaşlarını çattı. “Söyledim ama evde annem de böyle davranıyor. O zaman babam onun her istediğini yapıyor,” dedi.

Annesi, “İnsanlara istediklerini yaptırmanın değişik yolları olabilir tabii ama kabalığın doğru bir yol olduğunu hiç sanmıyorum. Anneler bazen gergin olabilir fakat bu Leyla'nın davranışını haklı çıkarmaz. O, annesi değil ayrıca. Sen de onun babası değilsin. Siz bambaşka bireyleriniz.”

Melodi parmağıyla kafasını kaşıyıp düşündü. “Sence bunu ona söylemeli miyim anne? Yani kaba olduğu için onun en iyi arkadaşı olmak istemediğimi?”

“Elbette söylemelisin ama çok nazik bir dille. Onu kırmadan. Böylece doğru tutumun ne olduğunu da öğrenmiş olur, ne dersin? İnsanlara bize nasıl davranılmasını istiyorsak öyle davranmalıyız.”

...

En İyi Arkadaşın Kim adlı metinde ahlaki değerlerden “nazik olmak” değeri okuyuculara aktarılmıştır.

Tomris

Büyüklerin tek bildiği konuşmak, konuşmak, konuşmak. Oysa dedikleriyle yaptıkları birbirini asla tutmaz.

Diyelim ki bir arkadaşınla bir oyuncağını paylaşmak istemedim.

“Hani sırayla oynayacaktık! Sıra hiç bana gelmiyor.”

“Bana ne! Benim oyuncağım. Ben oynayacağım.

Hemen paylaşmanın öneminden bahsederler.

“Aşk olsun Tomris. Kaç kere konuştuk bunu. Paylaşmayı öğrenmezsen kimse seninle arkadaşlık etmek istemez. Üstelik o bizim misafirimiz. Hadi bakayım, şimdi güzel güzel oynayın!”

Oysa kendileri paylaşmak nedir bilmezler.

“Bir saattir senin dizini izliyoruz. Biraz da maça bakalım.”

Aman içim dışım basketbol oldu. Spor haberlerinde izlersin özeti, bir şey olmaz.”

“Hayır, efendim, o kanal değişecek!”

“Hayır, değişmeyecek!”

Ya da muhtaçlardan bahsederler.

“O yemek bitecek küçük hanım! Senin beğenmediğin bu yemeği bulamayanlar var. Savaştan kaçıp karnını çöplerde doyuran insanlar var. Yaaa!”

“Evet, Tomris çok ayıp. Tabağında artırdıklarınla Afrika’daki açlar doyar!”

Ama yardıma ihtiyacı olanları görmek istemezler.

“Suriye’deki savaştan kaçtım, lütfen yardım edin.”

“Bunlar da her yeri işgal etti.”

“Kendi derdimiz kendimize yetmezmiş gibi. İnsan ağız tadıyla bir yemek bile yiyemiyor.”

Ayrımcılığın ne kadar fena bir şey olduğunu söylerler.

“N’oldu Tomris?”

“Şu şişko patates beni...”

“Hop hop, o ne biçim laf öyle. İnsanları dış görünüşlerine göre yargılamak, lakaplar takmak ne kadar ayıp. Bir daha duymayayım.”

Ama kendileri sürekli ayrımcılık yaparlar.

“Ne yapacağız bu okul işini? Bizim mahalledeki okulu çingene çocuklar doldurmuş. Ablaınların oradakini sorabildin mi?”

“Bırak Allah aşkına, orada da kapıcı çocukları sürüsüne bereketmiş.”

“Ay çıldırıcım, hangi okula yazdıracağız biz bu çocuğu?”

Sürekli insanlarla güzel konuşmamı, kavga etmememi söylerler.

“Salak, karga görmesem inanacağım. Basbayağı martı bu işte. Kör müsün!”

“Sensin salak. Martı değil karga bir kere.”

Ama kendileri ilk fırsatta kavgaya tutuşup, ağızlarını bozarlar.

“ ... ”

“ ... ”

İsrafın ne kadar yanlış olduğunu savunurlar.

“Anne nolur, şu arabayı alamaz mıyız?”

“Evde kaç tane araban var, hala araba mı istiyorsun?”

“Ama böylesi yok, hem bu uzaktan kumandalı. Ne de güzel bir kırmızı!”

“Hayır Tomris. Para kolay kazanılmıyor. Öyle her istediğimizi alırsak açıkta kalırız.”

Ama kendileri paralarını boş yere harcarlar.

“Şahane değil mi? 12 ay taksitle sadece.”

“Oo, ekranı görmeye çalışmaktan gözlerim bozulmuştu, iyi etmişsin.”

“Eskisini de annenlere veririz.”

“Evet evet, zaten artık blue-raysiz televizyonu olanı insandan saymıyorlar.”

Bu nasıl bir tutarsızlık! Çıldırılmak içten değil.

“Ye-terrrrr!”Tomris adlı çizgi dizi de okuyuculara ahlaki değerlerden ‘adalet’ değeri aktarılmıştır.

Tablo 76. 1968 Öğretim Programına Göre Dergilerde En Çok Aktarılan Değerler

1968 Öğretim Programında Yer Alan Değerler	Dergilerde Değerler Değerlendirme Ölçütleri	Aktarımını	1970-1983 Yılları Arasında Yayımlanan Dergilerde En Çok Yer Verilen Değerler
Türkçe	Kişilik Modelleri		Dergiler
Alçakgönüllülük Aile	Cesur Cömertlik		Milliyet Çocuk
İyilikseverlik Azim	Vatansever Özgüven		Kahramanlık
Cömertlik Sabır	Kahramanlık Özdenetim		Tercüman Çocuk
Dayanışma Sevgi	Çalışkan Olmak		Bağımsız ve Özgür Düşünme
Dürüstlük Saygı	Yardımseverlik		Türkiye Çocuk
Paylaşmak Güven	Sabırlı Olmak		Kahramanlık
Yardımlaşma Gelenekler	Sorumluluk		Hürriyet Çocuk
Dini Bayramlar	Bağımsız ve Özgür Düşünme		Kahramanlık
Milli Bayramlar	Bilgili, Zeki		
Fen Ve Tabiat Bilgileri	Evrensel Değerler		Dergiler
Bilimsellik	Barış Bilimsellik		Milliyet Çocuk
			Bilimsellik
Buluş	Sevgi Teknoloji		Tercüman Çocuk
Temizlik	Saygı		Bilimsellik
Sağlıklı Yaşam	Hayvan Sevgisi		Türkiye Çocuk
Tabiat Sevgisi	Doğa Sevgisi		Bilimsellik
	Bağımsızlık		Hürriyet Çocuk
	Hoşgörü		Bilimsellik
Sosyal Bilgiler	Milli Değerler		Dergiler
Vatanseverlik Temizlik	Vatan Sevgisi		Milliyet Çocuk
Sorumluluk Yardımseverlik	Bayrak Sevgisi		Milli Bayramlar
Bağımsızlık Cesaret	Cumhuriyet'e Önem Verme		Tercüman Çocuk
			Vatan sevgisi
Doğruluk Gelenekler	Atatürk Sevgisi		Türkiye Çocuk
Bayrak Eşitlik	Milli / Dini Bayramlar		Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Paylaşmak	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma		Hürriyet Çocuk
			Vatan Sevgisi
Hayat Bilgisi	Ahlaki Değerler		Dergiler
Özdenetim Bayrak	Aile Birliği Dostluk		Milliyet Çocuk
Sorumluluk Temizlik	Paylaşmak Tasarruf		İş Birliği / Yardımlaşma
Yardımlaşma Gelenekler	Dürüstlük Merhamet		Tercüman Çocuk
			İşbirliği / Yardımlaşma
Misafirperverlik Saygı	İyilikseverlik Temizlik		
Milli Bayramlar	İş Birliği Nazik Olmak		Türkiye Çocuk
Hayvan Sevgisi	Misafirperverlik		Merhamet
Sağlıklı Yaşam	Sağlıklı Yaşam		Hürriyet Çocuk
			Aile Birliği

Tablo 77. 2017 Öğretim Programına Göre Dergilerde En Çok Aktarılan Değerler

2017 Öğretim Programında Yer Alan Değerler	Dergilerde Değerler Aktarımını Değerlendirme Ölçütleri	2016-2017 Yılları Arasında Yayımlanan Dergilerde En Çok Yer Verilen Değerler
Türkçe	Kişilik Modelleri	Dergiler
Azim Saygı	Cesur Özgüven	Bilge Çocuk
Dayanışma Cömertlik	Vatansever Özdenetim	Sorumluluk
Dürüstlük Dostluk	Kahramanlık	Mavi Kırlangıç
Sevgi Güven	Çalışkan Olmak	Yardımsızlık
Yardımlaşma Sabır	Yardımsızlık	TRT Çocuk
Aile Kardeşlik	Sabırlı Olmak	Yardımsızlık
Bayrak Merhamet	Sorumluluk	7'den 70' Edebiyat, Kültür, Çocuk
Gelenekler Paylaşmak	Cömertlik	
Alçakgönüllülük İyilikseverlik	Bağımsız ve Özgür Düşünme	
Milli / Dini Bayramlar	Bilgili, Zeki	
Fen Ve Teknoloji	Evensel Değerler	Dergiler
Bilimsellik	Barış Bilimsellik	Bilge Çocuk Bilimsellik
Doğa Sevgisi	Sevgi Teknoloji	
Tasarruf	Saygı	Mavi Kırlangıç Bilimsellik
Temizlik	Hoşgörü	
Sağlıklı Beslenme	Hayvan Sevgisi	TRT Çocuk Bilimsellik
Geri Dönüşüm	Doğa Sevgisi	
İcatlar/ Buluş	Bağımsızlık	7'den 70'e Edebiyat, Kültür, Çocuk Sevgi
Sosyal Bilgiler	Milli Değerler	Dergiler
Adalet Duyarlılık	Vatan Sevgisi	Bilge Çocuk Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Aile Birliği Dürüstlük	Bayrak Sevgisi	
Bağımsızlık Estetik	Cumhuriyet'e Önem	Mavi Kırlangıç
Barış Eşitlik	Atatürk Sevgisi	Milli Bayramlar
Bilimsellik Özgürlük	Milli Bayramlar	TRT Çocuk Kültürel Mirasa Sahip Çıkmak
Çalışkanlık Saygı	Dini Bayramlar	
Dayanışma Sevgi	Kültürel Mirasa Sahip Çıkma	7'den 70' Edebiyat, Kültür, Çocuk
Sorumluluk Tasarruf		Atatürk Sevgisi
Hayat Bilgisi	Ahlaki Değerler	Dergiler
Adalet	Dostluk Temizlik	Bilge Çocuk İyilikseverlik
Sorumluluk	Paylaşmak Nazık Olma	
Vatanseverlik	Tasarruf Sağlıklı Yaşam	Mavi Kırlangıç Temizlik
Yardımsızlık	Dürüstlük Merhamet	
Saygı	İyilikseverlik Misafirperverlik	TRT Çocuk Sağlıklı Yaşam
Sevgi	Aile Birliğine Önem	
Öz Denetim / Temizlik	İş Birliği/Dayanışma	7'den 70' Edebiyat, Kültür, Çocuk Aile Birliği
Dürüstlük		

V. BÖLÜM

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Tanzimat döneminden sonra çocuğun ve çocukluğun gelişmeye başladığı dünyada eğitimciler çocuğa ve dünyasına daha çok önem vermişler ve çocuğu bir birey olarak kabul etmişlerdir. Türkiye 'de ise özellikle Cumhuriyet Dönemi ile beraber eğitim çağdaşlaşmaya başlamış ve çocuğa, çocuk eğitimine olan bakış yeniden şekillenmiştir. Cumhuriyet 'in ilk yıllarında bu yaklaşımla belirlenen milli eğitim politikası üç temel amaca yönelmiştir. Bunlar:

1. Vatandaşlık eğitiminin ve ilköğretimin yaygınlaştırılması
2. Milli kültür birliğinin sağlanması
3. Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu eğitilmiş insan gücünün yetiştirilmesi olarak özetlenebilir.

Medya çağının yaşandığı günümüzde bu çalışmada çocukluğun ve çocuk eğitiminin merkeze alındığı yayınlardan çocuk dergileri ele alınmıştır. 1970-1983 yıllarında gazetelere bağlı çıkan çocuk dergileri ile şu an aktif çıkan çocuk dergilerinin 2016-2017 yıllarında yayımlanan sayıları değerler aktarımı açısından karşılaştırılmış ve incelenen dergilerle ilgili çeşitli sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Dergileri dönemselsel olarak ele alınacak olursa 1970-1983 yılında yayımlanan dergilerde toplumun içinde bulunduğu siyasi, ekonomik, kültürel durumlar göz önünde bulundurulduğunda değerlerin aktarımında günümüzde yayımlanan dergilere göre farklılık olduğu gözlenmiştir. 1970-1983 yılları arasında yayımlanan çocuk dergilerinden Milliyet Çocuk Dergisi, Hürriyet Çocuk ve Türkiye Çocuk dergilerinde en çok aktarılan kişilik modeli Kahramanlıktır. Tercüman Çocuk dergisinde ise en çok işlenen kişilik modelinin bağımsız ve özgür düşünme olduğu ortaya çıkmıştır. O dönemin siyasi hayatı dikkate alınırse dergilerde darbe dönemlerinden yola çıkılarak "kahraman" bir kişilik modeli ile çocukların yetiştirilmesinin önemsendiği sonucu çıkarılabilir. Tercüman Çocuk Dergisi ise savunulan görüş olarak o dönemlerde ortada kalmayı tercih ettiği için toplumun siyasi olaylarından uzak bir yayın anlayışı

geliştirmiştir. Bu da aktarılmak istenen kişilik modelini etkilemiş ve diğer dergilerden ayırmıştır.

2016-2017 yıllarında yayınlanan çocuk dergilerinde ise Mavi Kırlangıç, TRT Çocuk, 7'den 70'e Çocuk Dergilerinde " yardımseverlik " modelinin ön plana çıktığı sonucuna varılmıştır. Bilge Çocuk Dergisi ise diğer üç dergiden farklı olarak "sabırlı olmak " modelinde aktarımlarda bulunmuştur. Bu sonuçlara göre günümüzde yayınlanan dergilerde çocuklara kazandırılması istenen aktarımların dönemin siyasal, ekonomik olaylardan ayrı tutulduğu söylenebilir.

İncelenen dergilerde evrensel değerlerin aktarımından çıkan sonuçlara bakıldığında 7'den 70'e Çocuk Dergisi dışındaki bütün dergilerde en çok aktarılan değer "bilimsellik" olduğu ortaya çıkmıştır. Hangi dönemde olursa olsun çocuk dergilerinde bilimsellik, bilimsel araştırmalar önemsenmiş ve okuyuculara aktarımı her şekilde vurgulanmıştır. 1968 ve 2016 yılı öğretim programlarında " Fen ve Teknoloji" dersinde kazandırılması gereken değerlerin başında gelen bilimsellik değeri ile dergilerde işlenen bilimsellik değeri aktarımının birbiriyle örtüştüğü sonucuna varılabilir. Yani çocuklar için çıkarılan dergilerin okula yardımcı olma amacına ulaşıldığı söylenebilir. 7'den 70'e Çocuk Dergisinde ise yoğun bir şekilde "sevgi" değeri üzerinde durulmuştur.

1970-1983 yılları arasında yayınlanan dergiler milli değerler açısından incelendiğinde her derginin üzerinde durduğu farklı bir milli değer aktarıldığı saptanmıştır. Milliyet Çocuk Dergisi'nin içeriği incelendiğinde en çok "milli bayramlar"ın işlenen değer olduğu tespit edilmiştir. Her ay gününe göre milli bayramlarla ilgili şiirler, yazılar, fotoğraflar paylaşılmıştır. Tüm yurttan bayram kutlamaları ile ilgili haberlere de yer verilmiştir.

Tercüman Çocuk ve Türkiye Çocuk Dergilerinde ise en çok "kültürel mirasa sahip çıkmak" değerine yer verildiği sonucuna varılmıştır. Tercüman Çocuk Dergisinde her sayıda "Siz Burayı Görmediniz" başlıklı sayfada Türkiye'de gezilecek turistik yerler paylaşılmıştır. Ayrıca Türkiye de önemli yerlere gelmiş tarih, edebiyat, spor dünyasından kişilerle ilgili bilgiler verilmiştir. Türkiye Çocuk Dergisinde ise her ay tarih sayfasında farklı bir kahraman okuyuculara tanıtılmıştır. Ayrıca Türklere özgü olan çalgı aletleri, marşlara da yer verilmiştir.

Hürriyet Çocuk Dergisinde milli değerlerden en çok işlenen değer ise ‘‘vatan sevgisi’’ olduğu sonucuna varılmıştır. Dergide yayımlanan Türkler Tarih Sahnesinde başlıklı sayfa da her sayıda tarihten bir kahraman ve zaferlerinden bahsedilmiştir. Bunun yanı sıra paylaşılan şiirler, öykülerde de vatanseverlik değerinin yoğun bir şekilde vurgulandığı tespit edilmiştir. Bu dönemde yayımlanan dergilerde dini bayramlara her derginin yer verdiği de ortaya çıkmıştır.

2016-2017 yıllarında incelenen dergilere bakıldığında da TRT Çocuk Dergisi ve Bilge Çocuk Dergisi’nde aktarılan milli değerlerden en çok vurgulanan ‘‘kültürel mirasa sahip çıkmak’’ değeri olmuştur. TRT Çocuk Dergisinde her ay Gezgin Aile başlıklı sayfada dört kişilik ailenin hafta sonları Türkiye’de gezdikleri iller tanıtılmıştır. İllere ait yöresel danslar, müzik aletleri, yemekler tanıtılmıştır. Bilge Çocuk Dergisinde ise Dedemin Doğa Takvimi’nde geleneklerimizle ilgili hikâyeler tanıtılmış, bilgiler aktarılmıştır. Tarih sayfasında ise farklı tarihi kahramanlarımızın hayatları kaleme alınmıştır. Böylece Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde öğretim programlarında kazandırılması gereken değerlerin okuyuculara burada aktarıldığı ve okula yardımcı olabileceği söylenebilir. Fakat diğer milli değerlere bakıldığında her iki dergide milli bayramlara, Cumhuriyet’e önem, Atatürk sevgisi gibi değerlere yeterli sayıda yer verilmediği görülmüştür. TRT Çocuk Dergisinde Ata’mdan Hatıralar sayfasında Atatürk’ün farklı konularda söylediği sözler her ay yayımlanmıştır. Ancak milli bayramlarla ilgili işlenen konular oldukça azdır. Hatta bazı bayramların işlenmediği tespit edilmiştir. Bilge Çocuk Dergisi’nde de aynı şekilde milli bayramlar, bayrak sevgisi gibi değerlere çok az yer verildiği, sayfalarında yer verilenlerinde çok küçük bir alan olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan dini bayramlarla ilgili yayınlanan sayılarda birden fazla sayfada farklı yorumlarla ele alındığı tespit edilmiştir. Böylesine uzun soluklu yayım hayatına sahip her iki derginin de milli değerlere gereken önemi gösteremediği ve yetersiz kaldığı söylenebilir.

Mavi Kırılmaç Dergisinde ise en çok yer verilen değer ‘‘ milli bayramlar’’ değeridir. Dergide ‘‘Tarihte Bugün Neler Var?’’ sayfasında milli bayramlar ve haftalarla ilgili bilgiler verilmiştir. Verem Haftası, Yaşlılar Haftası, İlköğretim Haftası, Yeşilay Haftası gibi haftaların tarihleri ve neden önem verilmesi gerektiği okuyuculara kısaca açıklanarak çocukların belirli günler ve haftalar konusunda bilgilenmesi sağlanmıştır. Bunların yanı sıra milli bayramlara, tarihlerine ve neden

kutlandığına yer verilmiştir. Bu köşe dışında milli bayramların kutlandığı aylarda dergide diğer sayfalarda şiirler, fotoğraflar, öyküler de paylaşılmıştır. Diğer milli değerlerden dini bayramlar, bayrak sevgisi, Atatürk sevgisine de yer verilmiştir. Günümüzde yayımlanan dergilerden en çok milli değere yer veren derginin de Mavi Kırlangıç Dergisi olduğu sonucu çıkarılmıştır.

7'den 70'e Çocuk Dergisi'nde ise milli değerlerden en çok "Atatürk Sevgisi" üzerinde durulmuştur. 10 Kasım Atatürk Haftasında yayınlanan metinler dışında, Atatürk ile ilgili diğer aylarda pek çok hikâye, şiire de yer verilmiştir. Diğer değerlere bakıldığında kültürel mirasa sahip çıkmak, vatan sevgisi, bayrak sevgisi, milli bayramlar gibi değerlere fazla yer verilmediği saptanmıştır. En çok okunan dergiler arasında yer alan 7'den 70'e Çocuk Dergisi'nin milli değerleri aktarma konusunda yetersiz kaldığı sonucuna varılabilir.

1970-1983 yılları arasında yayınlanan dergilerde ahlaki değerler incelendiğinde farklı değerlerin aktarımına önem verildiği ortaya çıkmıştır. Milliyet Çocuk ve Tercüman Çocuk dergilerinde en çok yer verilen değer "işbirliği" değeridir. Her iki dergide de hikâyelerde, çizgi romanlarda, şiirlerde işbirliğinin önemi vurgulanmıştır. Türkiye Çocuk Dergisi'nde ise ahlaki değerlerden en çok "merhamet" değeri işlenmiştir. "Aile birliğine önem verme" değeri ise en çok Hürriyet Çocuk Dergisi'nde ele alınmıştır. Figen'cik adlı çizgi romanda ailenin önemi ve Figen'in ailesiyle yaptığı etkinlikler, aile iletişimi ile ilgili temalar işlenmiştir. Ayrıca ebeveynler için psikologların kaleme aldığı köşede aile olarak yapılacak etkinlikler, aile iletişimi, çocuk eğitimi ile ilgili konulara değinilmiştir. Böylece dergi sadece çocukların değil; ailelerinde okuyabileceği bir dergi konumunda olmuştur.

2016-2017 yıllarında yayımlanan dergilerde de her bir derginin farklı bir ahlaki değeri aktardığı görülmüştür. Bilge Çocuk Dergisi'nde ahlaki değerlerden en çok "iyilikseverlik" üzerinde durulmuştur. Her ay İyilik Dükkanı adlı bölümde okuyucular yaptıkları iyiliklerden bahsetmişlerdir. Ayrıca iyilikle ilgili hikâyelere yer verilmiştir. Mavi Kırlangıç Çocuk Dergisi'nde ise ahlaki değerlerden en çok "temizlik" değeri vurgulanmıştır. Hemen hemen her sayı da temizlik ile ilgili bilgilendirici metinler paylaşılmıştır. Ayrıca Yeşilcan'ın Maceralarında da temizlik değeri okuyuculara aktarılmaya çalışılmıştır. TRT Çocuk Dergisi'nde de en çok yer verilen değer "sağlıklı yaşam" değeridir. Her sayıda Elif'in Dersleri adlı bölümde

sağlıklı yaşam, düzenli ve dengeli beslenme ve sebzelerde bulunan vitaminler ile ilgili konulara değinilmiştir. Böylece Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Fen ve Teknoloji dersleri öğretim programlarında kazandırılması gereken değerlere yardımcı olabileceği sonucuna varılabilir. 7'den 70'e Çocuk Dergisi'nde ise ahlaki değerlerden en çok " aile birliğine önem verme" değerinin üzerinde durulmuştur. Her ay dergide çocuklarla ailelerin evde yapabilecekleri tatlı, salata, yemek tarifleri verilmiştir. Bunların yanı sıra ailecek yapılabilecek deneylere, etkinliklere de yer verilmiştir. Çocuklarla oynanabilecek oyunlar ve gezilebilecek yerler de her sayıda farklı sayfalarda yerini almıştır. 7'den 70'e Çocuk Dergisi'nde aile birliğine önem verme değerinin aktarımına önem verilmesinin derginin yola çıkma amacıyla örtüştüğü söylenebilir. Ayrıca Şermin Yaşar (oyuncu anne), Ece Temelkuran (hassas anne) gibi sosyal medyada bloglara sahip olan annelerin yazar kadrosunda olması da etkili olmuştur denilebilir.

İki farklı dönemde yayımlanan dergilerin inceleme sonuçlarında dergilerin yayım sahipliğini yaptıkları kişi ve kurumların anlayışının ahlaki değerler aktarımında etkili olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Bu nedenle iki ayrı dönemde de dergiler arasında ahlaki değerler bakımından farklı sonuçlar çıkmıştır.

Her iki dönemde incelenen dergilerde de milli bayramlar, vatan sevgisi, Atatürk sevgisi, Cumhuriyet'e Önem verme, bayrak sevgisi değerlerinin işlenmesinin yetersiz görüldüğü saptanmıştır. Esmer 'in yaptığı çalışmada 1923 ve 1928 yıllarında yayımlanan çocuk dergilerinde milli değerlerimize ait Türk müziği, zanaatlar, seyirlik oyunlar, spor oyunları gibi farklı değerlere yer vermeyip vatan ve millet sevgisine yer veren dergiler 1970-1983 ve 2016-2017 yılları arasında bu tutumunu değiştirmiş ve Türk müziği, spor dalları, meslekler, sokak oyunları gibi kültürel motiflerimize yer vermiştir. Fakat vatan sevgisi, bayrak sevgisi, milli bayramlar, Atatürk sevgisi, Cumhuriyet'e önem verme değerlerine çok sığ yer vermiştir. Nitekim Demiryürek'in (2009) yazdığı yüksek lisans tezindeki çıkan sonuçlar ile örtüşmektedir.

Her iki dönemde de dergiler benzer yayınların olması ve içinde buldukları rekabet ortamının etkisiyle dergiler hakkında okuyucu görüşlerini almışlar, hatta bu görüşleri dergi sayfalarında paylaşarak ilerleyen sayılarda kendilerini yenilemişlerdir. 1970-1983 yıllarında incelenen dergilerde o günün teknolojik şartlarını da göz önünde bulundurursak dergilerin sayfalarının hedef kitleye çok hitap etmediğini, renklerin

soluk, resimlerin hedeflenen yaş gruplarına hitap etmediği tespit edilmiştir. 2016-2017 yıllarında yayımlanan dergilerde diğer döneme göre ilerleme kaydedildiği saptanmıştır. Günümüzde yayınlanan dergilerde seçilen renkler, karikatürler, resimler ve kahramanlar günlük hayatta da rastlanacak şekilde tasarlanmıştır. Fakat yayım hayatına yeni başlayan 7'den 70'e Çocuk Dergisi'nde resimleyen karikatüristlerin diğer dergilerden farklı bir tarz benimsediği görülmektedir. 7-12 arası yaş grubu düşünüldüğünde tasarımın hedef kitleye pek uygun olmadığı söylenebilir.

Dergilerde edebi yazıların okuma kültürüne ve okuma alışkanlığına katkısı da çok önemlidir. İki ayrı dönemde ele alınan dergilerde yer alan edebi türler sayesinde okuyucuların bir edebiyat çerçevesi oluşturmaları sağlanmıştır. Masallarda gizemli ve büyümlü dünyalara giden okuyucular, öykülerle duygu ve düşüncelerinin gelişiminde desteklenmiştir. Okuyucular farklı kültürlere ait simgelerle karşılaşmış, genel kültür bilgilerine fayda sağlanmıştır. Ayrıca bilmeceler, zekâ oyunları, origami, bulmacalar, geleneksel oyunlar ile eğlenip, el becerilerini geliştirebilir bunun yanı sıra akıl yürütme becerilerine de fayda sağlanabilir. Böylece dergiler çocukların sosyalleşmelerinde ve dil becerilerini geliştirmelerinde önemli bir araç olmuştur. 1970-1983 yılları ve 2016-2017 yılları arasında yayımlanan dergiler değerler bakımından karşılaştırıldığında bazı yetersizlikler dışında büyük oranda amaçlarına uygun olduğu sonucu çıkarılabilir.

5.2. Öneriler

Araştırma sonucunda çıkarılan sonuçlar ışığında verilebilecek öneriler aşağıda sıralanmıştır:

Programa Yönelik Öneriler

1. Dergiler yayımlanma amaçlarının dışına çıkmamalı öğretim programlarında kazandırılması gereken değerler üzerinden yeniden şekillendirilmeli ve her değere aynı önem verilmelidir.
2. Değerler eğitim konusunda öğretmen adayları lisans dönemlerinde, mevcut öğretmenlerin ise hizmet içi eğitimlerle desteklenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca ailelere de bu konuda okullarda eğitim verilmeli.
3. Çocuk dergilerinin yapısal özelliklerinin eğitim bilimciler ve pedagoglar tarafından kesin hatlarla belirlenmesi ve bütün çocuk dergilerinde yer alması için yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Kurumlara Yönelik Öneriler

4. Bu araştırma sonucunda çocuk dergilerinin eski tarihli yayınlar ve yeni tarihli yayınlar olmak üzere tek bir kütüphanede toplanmasının hem dergileri korumak hem de araştırmacıların her dergiye ulaşımını sağlaması açısından önemli bir kolaylık sağlayacaktır.
5. Dergilerde verilen reklamlara sınırlama getirilmelidir. Bu durum çocukların kendilerini ilgilendiren veya ilgilendirmeyen reklamlarla muhatap olmamaları açısından önemlidir.
6. Dergiler ders kitaplarının kontrol merkezi olan Talim Terbiye Kurulu'na benzer bir kurul tarafından denetlenmeli ve daha sonra yayına çıkarılmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

7. Araştırma boyunca incelenen dergilerde dönemler sınırlı tutulmuş ve 12 sayı şeklinde incelenmiştir. Araştırmacılar incelenen dergilerin diğer sayılarını veya o yıllarda yayımlanan diğer dergilerdeki değerler aktarımını daha detaylı bir şekilde inceleyebilir.
8. Bu araştırma ilkökul düzeyinde öğretim programlarında aktarılması planlanan değerler yönünden 7-12 yaş grubuna yönelik yayımlanan dergilerin incelenmesini oluşturmaktadır. Ancak okul öncesi programa uyumlu aktarılması planlanan değerlerin aktarımının 2-6 yaş grubuna hitap eden dergiler için de yapılabilir.

Kaynakça

- Akyüz, Y. (2010:2) Türk Eğitim Tarihi (M.Ö. 1000 – M.S. 2013)
- Akyüz, Y. (2002) 90. Yılında Balkan Savaşlarına İlişkin Öğretmen Ve Öğrencilerimiz Neleri Bilmeli? Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Sayı.34. ss. 19-24
- Akyüz, Y.(1979) Çocuk Çocuktur, Çiçek Değildir. Milliyet (Şubat)
- Alpay, M. (2013). Türk Çocuk Edebiyatı. Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, sayı 8-9 ss 167-191
- Aydın, M. Zeki, (2010), “Okulda Çalışan Herkesin Görevi Olarak Değerler Eğitimi”, http://mehmetzekiaydin.com/alimalarim/bddlddmsel_makaleler.html adresinden 10 Şubat 2018 tarihinde alınmıştır.
- Bahar, İbrahim Ethem (2005), Sosyoloji, 1. Baskı Ankara: Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu Yayınları
- Başaranbilek, E. (2011) ‘‘ Arkeolojik Eserlerde Çocuk’’ Toplumsal Tarihte Çocuk. Tarih Vakfı Yurt Yayınları ss 36-48
- Bilgin, Beyza, (1991) “Çocuklarımıza İnsancıl Bilgileri Nasıl Kazandırabiliriz?” MEB Din Öğretimi Dergisi, Sayı 26, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. Vd. (2016) Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Pegem Yayıncılık
- Çeleğöglü, A. (2010). ‘‘Roman’’Çocuk Edebiyatı Pegem Akademi Yayınları ss 165-179 Ankara
- Demirel, Özcan. (2015) Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya, Ankara: Pegem Yayıncılık
- Dilmaç, Bülent, (2007), “Bir Grup Fen Lisesi Öğrencisine Verilen İnsani Değerler

Eğitiminin İnsani Değerler Ölçeği İle Sınanması” Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya

Doğan, İsmail. (2007) Sosyoloji: Kavram ve Sorunlar, Ankara: Pegem Yayıncılık

Dönmez, Burhanettin (2002), Bir Eğitim Kurumu Olarak Okul, Yüksel Özden (Ed.)

Öğretmenlik mesleğine giriş, 1. Baskı (110) Ankara: Pegem Yayıncılık

Gelişli, Yücel (1999). Darülfünun’un Kuruluşu ve Gelişimi . Milli Eğitim Sayı:143 ss.129-131

Gökçe, Feyyat (2000:125) Değişim Sürecinde Devlet ve Eğitim, Ankara : Eylül Yayınevi

Güngör, Erol (2000) , Değerler Psikolojisi Üzerine Araştırmalar , 3. Baskı, İstanbul: Ötüken Yayınları

Hökelekli, Hayati. (2010) Modern Eğitimde Yeni Bir Paradigma: Değerler Eğitimine Bakış Eğitim-Öğretim ve Bilim Araştırmaları Dergisi, 6 (18), 4-10

Hasan Refik Ertuğ Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi, İstanbul Üniversitesi Yayını 1970 ss 186

Hüseyin Şimşek XIX. Yüzyıl Çocuk Dergiciliği ve Eğitsel İşlevleri Üzerine Milli eğitim Dergisi 2000

İlköğretim Kurumları Yönetmeliği

Karasar, N.(2009) Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler ss.77-79, 32. Baskı, Ankara. Nobel Dağıtım Ve Yayıncılık

Kür, İ (2011) ‘‘ Süreli Çocuk Yayınlarına Genel Bir Bakış’’ . Toplumsal Tarihte Çocuk. Tarih Vakfı Yayınları İstanbul ss 105-110

Kür, İ. (1991). Türkiye’de Süreli Çocuk Yayınları . Ankara: Atatürk Kültür Merkezi

MEB (2010) ‘‘ Değerler eğitimi uluslararası konferansı’’, <http://www.meb.gov.tr>

Onur, Bekir. (2008) Türk Modernleşmesinde Çocuk. İmge Kitabevi Yayınları Ankara

Özbay, Murat (2010) Türkçe Öğretimi Yazıları Öncü Kitap , Ankara

Postman, N. (1995) Çocukluğun Yokoluşu Çev. Kemal İnal. İmge Kitabevi Yayınları Ankara

Sabancı, A. (2008: 14) Eğitim Bilimine Giriş

Sankar, N. (2002) Gifted Preschoolers : Parent and Teacher Views on Identification, Early Admission, and Programming. Roeper Review V.24, pp 172)

Şişman, Mehmet (2006) , Eğitim Bilimine Giriş, 1. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık

Tan, M. (2013) Çağlar Boyunca Çocukluk. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Cilt 22, Sayı :1 ss. 71-88

Taşdemir, Demir (2009), ‘‘ İlköğretimde Değerler Eğitimi ve Bu Değerlerin Alev-i Bektaşî Değerleri İle İlişkililiği’’ Türk Kültürü Ve Bektaş Veli Araştırma Dergisi (51),295-326

Yalçın, Süleyman Kaan ve Şengül, Murat. (2004) Dedekorkut Hikayeleri’nin Çocuk Eğitimi Açısından Öne Sürdüğü Değerler ve Ortaya Çıkarmak İstedığı Tip Üzerine Bir Değerlendirme’’ Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 14(2), 209-223

Yılar, Ö.(2010). ‘‘ Çocuk Yayınları’’ Çocuk Edebiyatı Pegem Akademi Yayınları ss38-50 Ankara

Yıldırım, Ali. ve Şimşek, Hasan. (2015) Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara : Seçkin Yayınları

Veugelers, W. Ve Vedder P. (2003) . Values and teaching. ‘‘ Teachers and Teaching, V. 9(4), pp. 377-390

www.unicef.org

www.tarihteilkler.com

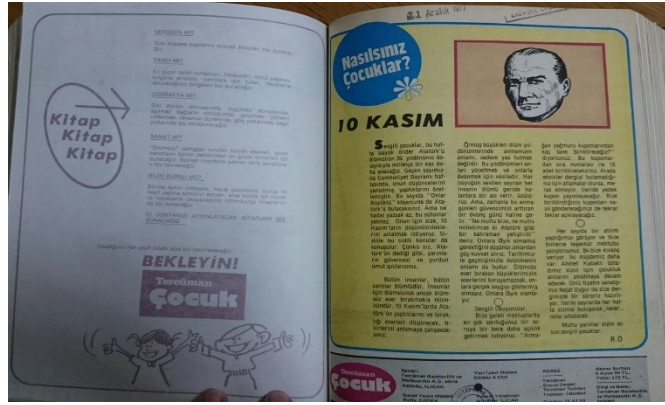
EKLER

EK A. MİLLİYET ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEKLERİ

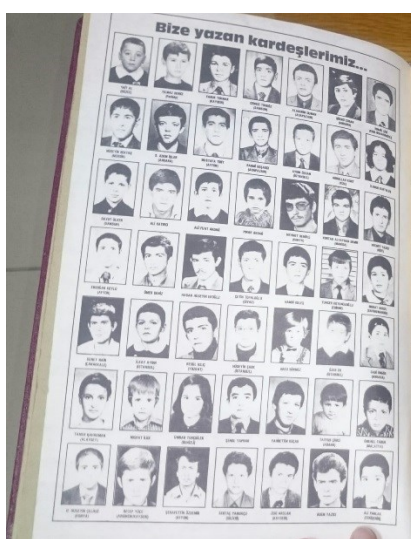
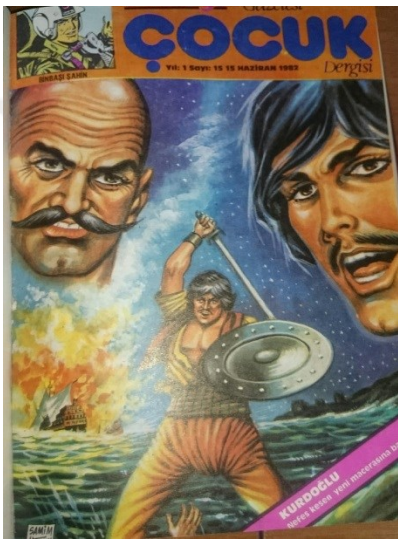

EK B. TERCÜMAN ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEKLERİ

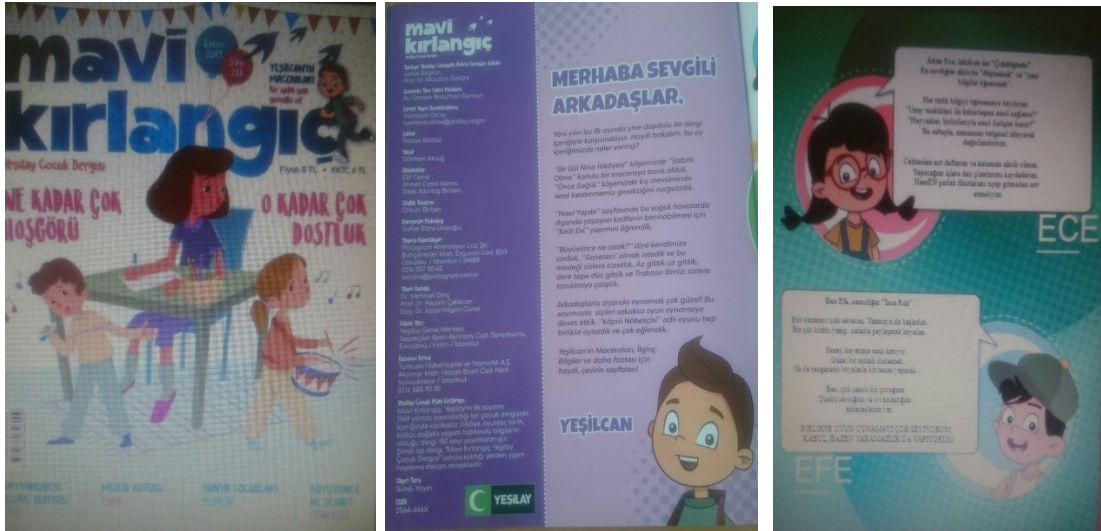
EK C. TÜRKİYE ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEKLERİ

EK E. BİLGE ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEKLERİ

EK F. MAVİ KIRLANGIÇ ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEĞİ

EK G. TRT ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEKLERİ

EK H. 7'DEN 7'E EDEBİYAT, KÜLTÜR, ÇOCUK DERGİSİ KAPAK SAYFASI ÖRNEKLERİ

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Büşra GÜLER

Doğum Yeri ve Tarihi : Karaman / 1992

Medeni Hali : Evli

İletişim Bilgileri : bozkan3870@gmail.com

0531 991 12 90 (GSM)

EĞİTİM

2006-2010 Karaman TOKİ Anadolu Lisesi

2010-2014 Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim

Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü

2016-2018 Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Eğitim Bilimleri

Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Ana Bilim

Dalı Yüksek Lisans Programı

2018-2022 İstanbul Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Çocuk

Gelişimi Bölümü (Lisans Programı)

İŞ DENEYİMİ

2014-2017 Karaman Özel Babaoğlu Koleji Eğitim Kurumları - Sınıf Öğretmeni

2017-2018 Konya Mektebim Koleji Eğitim Kurumları – E-STEM Kodlama Öğretmenliği

YABANCI DİLİ

İngilizce YÖKDİL(2018): 72,5

YAYINLARI

Bildiriler

1. POLAT Ümit ,ÖZKAN Büşra, ATEŞ Ali ve YAVUZKAN Huriye Eğitim-Öğretim ve Öğretmen Sorunlarının Yazılı Basında (Hürriyet-Yenişafak-Cumhuriyet Gazeteleri) Yer Alışı Üzerine Bir Araştırma / Sözlü Bildiri (26. Eğitim Bilimleri Kongresi - Antalya)
2. POLAT, Ümit ve Büşra ÖZKAN Çizgi Filmlerde Türk Kültür Ve Değerlerin Aktarılması (Pepee ve Canım Kardeşim) Örneği Üzerine Bir Araştırma / Sözlü Bildiri (3. Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Eğitim ve Sosyal Bilimler Sempozyumu – Makedonya)

